

DEPARTMENT OF STATE
UNITED STATES OF AMERICA

NEGOTIATIËN
VAN DEN HEER
GRAAVE D'AVAUX,
Ambasſadeur van het
HOF VAN VRANKRYK,
BY DE
STATEN GENERAAL;
O F,

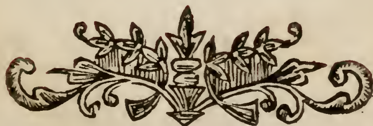
Nagelaten Schriften van al het gebeurde, zoo geheim als openbaar, gedurende het verblyf van den genoemden Graaf, in 's Gravenhagen, zynde geweest van het Jaar 1679 tot 1688: een tyd in welken de Republyk, zoo door binnenlandſche verdeeldheden als buitenlandſche belangen, niet weinig geſlingert is geworden.

Uit het Franſch, naer de echte druk van Parys, in 't Nederduitſch vertaelt

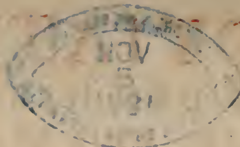
DOOR

PIETER LE CLERCQ.

VIERDE DEEL.

TE ROTTERDAM,
Voor Rekening van de Compagnie.
1754.

NEGOTIATIËN
VAN DEN HEERE
GRAAVE D'AVAUX
IN
HOLLAND,

Van den jaare 1679, tot 1688.

N het uittrekſel myner Brieven, heeft men de verſcheide Partyen gezien, die de Staaten-Generaal geſlingerd hebben, ſedert den Nymeegſchen Vrede, tot aan het ſluiten des Beſtands; des Prinſen van Oranjes vlyt, om den Koning nieuwe onluſten te berokken en hem nieuwe vyanden te verwekken; zyne oplettendheid om zich van alle gelegenheden te bedienen, om de Staaten-Generaal in belangen ſtrydig met de Franſche te doen treeden; de omwegen die hy gebruikt heeft, om te doen gelooven, dat alle zyne onderneemingen alleen tot het gemeene welzyn ſtrekten; de middelen die men gebruikt heeft, om de Republikeinen tot beter kennis te brengen, en om hen tot de

handhavinge hunner Vryheid en Rechten aan te zetten, zodanig dat hunne Party de overhand kreeg, op die des Prinſen van Oranje, en dat die Prins zich genoodzaakt heeft gezien, om zyne voorneemens zoo klaar te doen zien, dat het meerendeel der Republyk zich tegen hem vereenigd heeft, en drie Provinciën op het punt geweeſt zyn, om zich van de andere vier te ſcheiden, om afzonderlyk een Traktaat te ſluiten, 't welk de gantſche Republyk eindelyk genoodzaakt geweeſt is te tekenen.

DAT is in de Staaten-Generaal, ten opzichte van Vrankryk gebeurd. Wat England belangt, men heeft het voorneemen gezien, 't welk de Prins van Oranje ſedert het Jaar 1679 geſmeed heeft, om zynen Schoonvader die Kroon te ontweldigen, om zich Voogd te doen verklaaren by het leeven van zyn' Oom Karel, en hoe onverſchillig, en hoe achteloos, wylen den Koning van England zich daar ontrent getoond heeft.

MEN kan, als men in deeze Uittrekſels van Brieven gezien heeft, hoe ſterk en hoe opentlyk de Republikeinen zich tegen den Prins van Oranje verzet hebben, in het ſluiten des Beſtands, niet anders dan zich ten hoogſten verwonderen, dat de Republyk tegenwoordig Vereenigd en aan den Prins van Oranje onderworpen is: dat zy van Vrankryk los en aan England verbonden is, tegen haare eige belangen,

gen, en dat zy zelf arbeid aan de boeijen, die haar gekluisterd houden, dewyl het zeker is, dat de Republikeinen, zich zoo opentlyk tegen den Prins van Oranje verklaard hadden, dat men ligt eene Party tegen hem in de Republyk had kunnen onderhouden.

NU zal men zien hoe die ongemeene verandering gebeurd is: men zal bevinden, dat van Beuningen, die zich steeds in weezendlyke dingen, zoo wel als in andere van minder gewigt, gekant had tegen alles wat een grooter verwydering kon baaren, tusschen den Prins van Oranje en de Heeren van Amsterdam, belette dat naa het Bestand, de Stad van Amsterdam, niet eenparig van gevoelen was. Die verdeeling, welke hy wrocht in den Raad van die Stad, begon de voorneemens te verydelen, die by de Heeren van Amsterdam ontworpen waren, gezamentlyk met de Provinciën van Vriesland en Groningen, en haar de eerste oogenblikken deed verliezen, die gunstig geweest zouden zyn, om den Raad-Pensionaris Fagel uit de Regeering te zetten, en het gezag des Prinsen van Oranje te fnuiken.

DIE verdeeldheid gaf den Prinse van Oranje, ook oorzaak om den Prins van Nassau, een slaauw Prins, die niet veel verstand had, van de Heeren van Amsterdam los te maaken.

TEN anderen vermits 'er eene eenparige toeſtemming van de Provincie van Holland nodig was, om de evengemelde voorneemens der Heeren van Amſterdam uit te voeren, vond de Prins van Oranje middel, om eenige Steden op zyne zyde te krygen, en daar door die eenparigheid van Stemmen voor te komen. Dewyl het meerendeel der genen die zich tegen hem gekant hadden toen het Beſtand geſlooten moeſt worden, zulks alleen gedaan hadden uit vreeze voor den kryg, is het geen wonder, dat, toen zy zich van dien angſt bevryd zagen, zy met denzelfden yver niet meer te werk gingen, en van zelfs zachter en gedweeger werden. Men zal zien dat de Prins van Oranje, zich zeer wel wiſt te bedienen van hunne wankelmoedigheid en flaauwheid, en dat niets van het gene zy tegen hem ondernamen, met kracht onderſteund, noch met vlyt doorgezet werd; in plaats dat alles wat hy ondernam, om hunne voorrechten te vernietigen, en hunne Vryheid te verdrukken, altoos met allen mogelyken yver doorgedrongen werd.

ZOO dat het eerſte quaad uit het binnenſte der Republyk quam: maar dit quaad was niet groot; het quam maar op eenige huisgeſchillen uit, in welke de Republikeinſche Party dikwyl onderlei, maar zy bleef zich echter handhaven, en indien zy niet overſtelpt geweeſt was, door alles wat van buiten gebeurde, zouden de on-

der-

derneemingen des Prinſen van Oranje niets anders uitgewerkt hebben, dan eene Party tegen hem oprechten, die vermogend, en verbitterd zynde, Vrankryks inzichten begunſtigd zoude hebben, indien Vrankryk in de belangen der Republyk getreeden was.

MAAR terwyl de Heeren van Amſterdam zich met kracht ſtaande hielden, op hun eigen gezag de nieuwe wervingen van elf-duizend mannen hadden doen afdanken, en ſtyfzinnig eene andere afdanking van vyftien-duizend mannen begeerden; deed het gene den Hugenooten in Vrankryk overquam, hun dat voorneemen ſchorten, en gaf den Prinſe van Oranje een groot voordeel. Zy zagen zich echter uit die neêrſlagtigheid weder opgebeurd, en men had zich kunnen verzekeren, dat, ſchoon de zaaken van den Godsdienſt, gevoegd by hunne wankelmoedigheid, hem buiten ſtaat geſteld hadden, van den Prins van Oranje te dwingen, om in hun gevoelen te treeden, zy noch zoo verre niet gebragt waren, dat zy het zyne behoefden te volgen. Maar toen men hen in hunnen Koophandel quelde; het inkomen van den varſchen Haring in Vrankryk verbood, en desgelyks, tegen den inhoud der Traktaaten, de vertiering hunner Lakens verbood, die zy niet mogten verkoopen, noch weder uit het Koningkryk brengen, verlooren zy hun aanzien en het vertrouwen, 't welk het volk in

hun had; zoo dat, zy zich onbequaam ziende, om iets voor Vrankryk te doen, noch in ſtaat, om zich zelfs ſtaande te houden, en zich verlaaten zagen van alle Kooplieden, de eene en de andere zich aan den Prins van Oranje onderwierpen, om door den ſtroom niet medegeſleept te worden.

EVENWEL bleef'er noch middel over, om hen te beletten zich geheel en al in den grond te helpen; want de blooте toeſtemming des Konings, om hun in Vrankryk naar gewoonte hunnen handel te laaten dryven, die alle Jaaren twaalf millioenen aan geld in Vrankryk bragt, zou de gemoederen weder hebben doen bedaaren en hen in vrede met Vrankryk doen leeven: maar de oorlog die men hun opentlyk verklaard heeft, en die gantſch Europa in vuur en vlam zet, heeft hun de Vryheid niet gelaaten van geene vyanden van den Koning te weezen.

WAT England betreft, men zal den tegenwoordigen Koning vlytig aan zyn eigen bederf zien arbeiden; men zal hem zich zelven geheel en al aan den Prins van Oranje zien overgeeven, in weêrwil van alles wat hy van zyne voorneemens geweeten heeft, en hem nieuwe Traktaaten zien maaken met de Staaten-Generaal, met verlatinge van des Konings belangen, die hem alleen kon onderſteunen in de oogmerken, die hy voor den Katholyken Godsdienſt had. Men zal hem

den Staaten-Generaal het voorneemen zien vertrouwen, dat hy genomen had, van met den Koning niets te doen te willen hebben, en geen Verbond met zyne Majesteit te willen aangaan. Eindelyk zoo men de onverschilligheid en achteloosheid van zynen Broeder Karel, aangaande de onderneemingen des Prinsen van Oranje, opgemerkt heeft, zal men de vreemde verblindheid van deezen noch klaarder zien.

HET is zeker, gelyk ik in het tweede Deel deezer Uittreksels aangemerkt hebbe, dat het voorneemen der Heeren van Amsterdam, toen zy het Bestand slooten, was, den Raad-Pensionaris Fagel, geheel en al onder de voet te helpen, en het gezag des Prinsen van Oranje dermaate te knakken, dat het hun niet schadelyk meer kon weezen. Ten dien einde hadden zy voorgenoomen, om, zoo draa het Bestand getekend zoude weezen, te weigeren de Recruteering van tien-duizend vyf-honderd mannen, die men twee Jaaren te voren gedaan had, langer in Dienst te houden; in de Vergaderinge der Staaten van Holland te doen onderzoeken, welke magt hun Stadhouder, welke hun Kapitein-Generaal had, en welke magt de Raad-Pensionaris van Holland had. Door het onderzoek der rechten aan die Ampten verknocht, wilden zy den Prinse van Oranje het recht beneemen, 't welk hy zich aangematigd had, van de Troepen van

de Staaten-Generaal te doen af- en aantrekken, in de gantsche uitgestrektheid hunner heerschappye; de Officieren naar zyn welgevallen af te danken, en de Krygsampten te begeeven.

ZY wilden de Regeering der Provinciën van Gelderland, Utrecht, en Overyssel herstellen, die sedert den Nymeegschen Vrede niet weder op den ouden voet gebragt zynde, den Prins van Oranje volkomen Meester in die Provinciën gemaakt had, daar hy in 't algemeen, alle die in Regeering quamen benoemde. Om dit te verstaan, moet men weeten, dat, toen des Konings Troepen in 1673, uit de Provinciën van Gelderland, Utrecht, en Overyssel geweeken waren, de Staaten-Generaal, overweegende, dat het in eenen tyd van beroerten moeijelyk was, de benoeming der genen, welke die Provinciën zouden regeeren, naar de gewoone form te doen, last gaven aan den Prins van Oranje, om 'er de Magistraats-bestelling te gaan doen, voor die keer alleen, met bevel van vervolgens verslag te komen doen, van het gene hy gedaan zoude hebben. De Prins van Oranje volgde de meening der Staaten-Generaal niet, en beschikte in die drie Provinciën alles naar zynen zin; maar men zou over dat alles heengestapt hebben, indien hy den Staaten-Generaal verslag had komen doen, van het gene hy had verricht, om dat zyn last op die wyze volbragt en uit zynde, die Provin-

ciën

ciën in de volgende Jaaren de gewoone wyze in het aanstellen van haare Regeerders gevolgd zouden hebben. Maar de Prins van Oranje den Staaten-Generaal, daar geen verslag van gedaan hebbende, en op die wyze de magt, die hem maar voor eens gegeeven was, tien Jaaren lang aan zich gehouden hebbende, wilden de Staaten van Vriesland in die wanorden voorzien, aan de Staaten-Generaal verzoekende, dat de Prins van Oranje verslag zoude hebben te doen van zynen last, op dat die eens uit zynde, de Regeering van die drie Provinciën vry en onafhangkelyk van den Prins van Oranje zoude weezen.

ZY begeerden ook, zich naauw met zyne Majesteit te verbinden, wiens bescherming hun eeniger maate noodzakelyk werd, om zich tegen den Prins van Oranje staande te houden; en naa, door een Verbond, dat zy maaken wilden, verzekerd te zyn van des Konings Vriendschap, zouden zy noch vyftien-duizend Mannen afdanken, en 'er maar vyf-en-twintig-duizend op de been houden.

DAT zyn zeer fraaye voorneemens, en de Heeren van Amsterdam, die hunne byzondere behoudenis in de herstellinge van de Vryheid der Republyk vonden, wilden zich door het sluiten des Traktaats in staat stellen, om dezelve ter uitvoeringe te brengen.

DE Raad-Penſionaris Fagel was'er zoo over ontſteld, dat hy het gerucht uitſtrooide, dat hy zyne Ampten wilde nederleggen, om dat hy den aart der Hollanderen kennende, die goed is, vaſtſtelde, dat de hoop, die zy van zyne ontzettinge zouden hebben, hunne voorneemens zou vertraagen, die in 't vervolg zouden verdwynen.

DE vreemde Staatsdienaars, die zich in den Haag onthielden, waren niet veel minder bekommerd; daar was 'er geen één, het zy vriend of vyand, die niet met ongenoegen gezien zoude hebben, dat de Staaten-Generaal zich met den Koning verbonden, en die vreeze boezemde de Engelſche, en de Brandenburgſche Envoyé's het voorneemen in, van de Heeren van Amſterdam, met den Prinſe van Oranje te verzoenen.

24 Juny 1684. DE Koning, wien ik, voor het tekenen des Beſtands, kennis gaf van dat alles, ſchreef my, dat ik den Regeerders van Amſterdam te kennen zoude geeven, hoe voldaan hy was over de wysheid, en de onverzettelykheid, met welke zy aan de herſtelling van den Vrede arbeideden, in weêrwil der liſten, en dreigementen van de genen, die hunne Vryheid zochten te verdrukken, en hunnen Koophandel bederven, door het voortzetten van den Kryg; dat ik hun verzekeren zoude, dat zy ſteeds vaſten ſtaat zouden kunnen maaken, op zyne vriendſchap, en hoede, dat hy hun

zelfs

zelfs gaerne weezendlyke bewyzen daar van zoude geeven, in alles, wat zy tot gemak van hunnen Koophandel, met reden van hem konden begeeren.

IK had die verzekeringen alrede aan de Heeren van Amsterdam gegeeven, eer ik 'er bevel toe gekreegen had; maar met veel ingetogenheid, uit vreeze, dat zy my eenigen voorslag zouden doen, en daar door ontdekken zouden, dat men niet voorhad, tot voordeel van hunnen Koophandel, alles te doen wat zy zich verbeeldeden. 4 July 1684.

INTUSSCHEN vermeerderde de verdeeldheid in de Staaten-Generaal merkelyk, naa de tekening des Bestands. Odyk en Dykveld, Creatuuren des Prinssen van Oranje, en Gemagtigden van de Provinciën van Zeeland en Utrecht, welker eerste wekelyksche Voorzitter was, weigerden den Gemagtigden van Vriesland de *Commissie* te geeven, van naar Maastricht te gaan, die eenigsints voordeelig is, schoon de beurt aan hem was, zeggende, dat het niet billyk was, dat de Provincie van Vriesland, die haare Troepen opontboden had, zonder de andere Provinciën daar in te kennen, en tegen de Wetten der *Unie*, voortaan eenige gunst, of weldaad van de *Unie* genoote.

DE Heer van Dykveld, acht dagen daar naa in de Vergaderinge der Staaten-Generaal Voorzittende, lei noch een loodje op het gene de Heer van Odyk gedaan had, want hy deed de Gemagtigden der

vyf

vyf Provinciën, eene *Resolutie* neemen, inhoudende, dat de Staaten-Generaal niet zouden dulden, dat de Gemagtigde van Vriesland naar Maastricht ginge, voor dat die Provincie het besluit, dat zy genomen had, van haare Troepen te rug te ontbieden, afgeschaft, en vernietigd zoude hebben.

14 July 1684. DE Staaten van Holland trokken de toestemming in, welke hunne Gemagtigden, ter Vergaderinge van de Staaten-Generaal gegeeven hadden, tot die uitsluitinge: maar dit belette geensints, de Gemagtigden der vier andere Provinciën van Gelderland, Zeeland, Utrecht, en Overyssel, met hun vieren eene *Resolutie* te maaken tegen de Provincie van Vriesland.

DE Prins van Oranje had, geduurende al den tyd, dien hy in Vlaanderen geweest was, voor het tekenen des Bestands, blyken van zyne vriendschap aan den Hertog van Montmouth gegeeven, en zocht 'er hem noch opentlyker bewyzen van te geeven. De Koning van England had aan zyne Onderdaanen verbooden, waar zy ook mogten weezen, eenig teken van eerbied aan den Hertog van Montmouth te toonen. De Prins van Oranje, in tegendeel, beval aan alle Troepen van den Staat, den Hertog van Montmouth dezelfde eere te geeven, die zy den Vorst van Waldek, hunnen Veldheer, deeden. De Engelschen, die dat bevel ontvingen, zoo wel als de andere Troepen, wilden zich

zich houden aan het verbod van den Koning, hunnen Meester: maar de Prins van Oranje ontbood de voornaamste van hun by hem, en zei hun, dat hy den eersten, die naliet den Hertog van Montmouth te handelen, gelyk hy belast had, zoude afdanken.

HY verzocht hem, naa de tekening des Bestands, te Dieren, met hem ter Jagt te gaan, en nodigde daar ook Mylord Brandon, en veele andere Engelschen van de laatste samenzweeringe. Men kon den Koning van England, en voornamelyk den Hertog van Jork, niet wel meer smaadheid aandoen, en dat zonder de minste noodzakelykheid.

ONDERWYL woelden de Creatuuren des Prinsen van Oranje sterk, om de Staaten-Generaal te beweegen, om zich de belangen van dien Prins aan te trekken; men sprak zelfs van drie Gemagtigden te zenden, eenen naar Vrankryk, een' anderen naar England, en een' derden naar Berlyn; en dat, zoo men niets kon verwerven voor den Prins van Oranje, men hem schadeloos zoude stellen, hem alle jaaren eene groote som op den Staat van Oorlog toewyzende.

IK schreef den Koning, dat hy daar twee dingen uitzag, het eerste, dat men in den Haag overtuigd was, dat de Prins van Oranje Onrechtvaerdiglyk gequeld werd; het ander, dat, schoon men met dat gevoelen ingenomen was, men noch-tans

tans niet wilde reppen van zyne belangen, voor dat het Traktaat getekend was, om geene gelegenheid te geeven om het te breeken, of te vertraagen, de Staaten liever hun eigen geld willende ſchieten, om den Prins van Oranje te voldoen, dan zich in gevaar ſtellen van geenen Vrede te krygen. De Raad-Penſionaris Fagel, en de Heer van Dykveld, verzochten den Heer Hop, om die *Negotiatie* op zich te neemen. Ongetwyffeld hadden zy voor, aan alle Prinſen van Europa te doen zien, door het zenden van den Penſionaris van Amſterdam, hoe zeer die Stad de belangen des Prinſen van Oranje ter harte nam, in weêrwil van alles, wat 'er gebeurd was. De Heer Hop gaf hun te kennen, dat, indien zy hem naar Vrankryk wilden zenden, om'er een naauwer Verbond te maaken, en hem met eenen beveelen, voor de belangen des Prinſen van Oranje te ſpreeken, hy het gaerne zoude doen; dat hy oordeelde, zonder dat, zich alleen met de belangen van dien Prins niet te moeten belaſten, dewyl hy den minſten ſchyn niet zag van te ſlaagen.

IN dien tyd zag men twee tuſſchenvallen gebeuren, van wegen den Keurvorſt van Keulen, die ons verlegen gemaakt zouden hebben, indien men 'er niet in voorzien had. Het eerſte was het gerucht, 't welk zich verſpreide, dat de Keurvorſt voorhad, zyn gezag te Luik met geweld te herſtellen, daar Troepen te zenden,

om

om'er een Kasteel te doen bouwen. Dit was inderdaad eene zaak, daar, ten naauwsten genomen, niemant iets op had kunnen zeggen, maar die grooten argwaan had kunnen geeven, indien zy uitgevoerd geweest was, voor het sluiten des Bestands, en terwyl des Konings Troepen noch in de Spaansche Nederlanden waren.

HET ander was het bevel dat de Keurvorst van Keulen gaf aan zynen Staatsdienaar in den Haag, om'er een verweerend Verbond voor te stellen, dat my zeer ontydig scheen.

IK schreef den Koning, dat zulk een voorstel andere voorslagen van Verbonden zou doen voortkomen, die Maatregels zouden kunnen doen neemen, om te beletten, dat 'er in 't geheel geen gemaakt wierde; dat men boven dien het Keulsch Verbond nooit zoude aanneemen, zoo lang de Prins van Oranje en de Raad-Pensionaris Fagel het zouden kunnen keeren. Dat men derhalven eerst zien moest hoe de zaaken zich in de Republyk zouden schikken; dat, indien men den Prins van Oranje zoo klein maakte, als hy wezen moest, men dat Verbond ligt zoude uitwerken, en 'er ook een met zyne Majesteit kunnen maaken: Maar dat, zoo de Heeren van Amsterdam het lieten by het gene zy gedaan hadden, en het gezag des Prinsen van Oranje niet gefnuikt werd, men niet verwachten moest, dat de Staaten-

ten-Generaal naauwer Verbintenissen zouden maaken, met zyne Majesteit, noch met eenigen Vorst, die by den Prinse van Oranje en den Raad-Pensionaris Fagel verdacht ware.

Brief des Konings van den 8 July 1684.

DE Koning liet my weeten, dat de voorneemens der Heeren van Amsterdam, daar ik hem kennis van gegeeven had in een' byzonderen Memorie, zoo wel overeenquamen met zyne belangen, dat ik niet te zorgvuldig en te vlytig kon arbeiden, om ze te doen slaagen; dat ik met dat inzicht en oogmerk hun de verzeekeringen vernieuwen en bevestigen moest, die ik hun alrede had gegeeven van het voorneemen, 't welk hy had om in zyn Koningkryk hunnen Koophandel te bevorderen in alles, wat zy met reden van zyne Majesteit konden begeeren, doch dat ik slechts zoude aanhooren, wat zy my daar ontrent zouden voorhouden, om 'er hem verslag van te doen, en wachten zoude, tot dat hy my byzonderlyker bekend gemaakt zoude hebben, het gene hy oordeelde tot hun genoegen te moeten doen.

DAT ik hen vooral moest sterken in het voorneemen, van den Raad-Pensionaris Fagel, geheel en al in den grond te helpen; dat dit de eerste uitstap was, dien zy doen moesten, niet alleen om hunnen goeden naam op te houden, maar ook de herstelling hunner Vryheid wel aan te vangen; en dat ik hen niet moest laaten aan den

goe-

goeden wil van zyne Majesteit, om hun alle bescherming te verleenen, welke zy nodig zouden hebben.

DAT hy niet minder goedkeurde het voorneemen, dat zy hadden van de Regeering der Provinciën van Overyssel, Utrecht en Gelderland op den ouden voet te brengen, en dat hy gaarne alle voorslagen zoude aanhooren, die zy hem doen wilden, zoo om zich van zyne bescherminge te verzekeren, door een naauwer Verbond, als om de groote magt te verminderen, die zy den Prinse van Oranje tot nu toe gelaaten hadden, tot nadeel van hunne Vryheid.

DAT ik hun zelfs mogt doen hoopen, dat zyne Majesteit uit aanzien voor hun wel zoude kunnen heen stappen, over de zwarigheden, die het ontvangen van hunnen Gezant tot toen ter tyd tegengehouden hadden.

DE Pensionaris van Amsterdam quam by my, om my van wegen zyne Meesters te betuigen, hoe verheugd zy waren over de verzeekeringen, die ik hun gegeeven had, van de goede neiginge, die de Koning had om hunnen Koophandel te begunstigen, en hy verzekerde my, dat zulks een zeer goed uitwerksel voortgebragt had, in den Raad van Amsterdam. Ik bediende my van die gelegenheid, om hem te verklaaren het geen ik last had, om hem te zeggen, door de Brieven, daar zyne Ma- 14 July 1684.

jeſteit my den 29e Juny en dan 8e July mede vereerd had.

11 July 1684. IK had wel gewenſcht, den Heeren van Amſterdam eenig antwoord te kunnen geeven, op het verzoek, 't welk zy zyne Majeſteit gedaan hadden, van hun het Waſch weder te geeven, dat uit een hunner Schepen genomen was: By gebrek van hun te kunnen antwoorden, liet ik hun zeggen, dat de Koning zich van die zaak zoude doen onderrechten, en dat ik eerſtdaags antwoord van zyne Majeſteit zoude krygen.

20 July 1684. IK had de eere van den Koning te laaten weeten, dat de Hollandſche Steden laſt hadden, om te overweegen, of het dienſtig was, dat men de tiende Verhooging van alle Belaſtingen bleeve heffen, die twee jaaren te vooren ingevoerd was, om de recruteering van tien-duizend vyfhonderd mannen te betaalen. Ik verſtond naderhand, dat de Stad van Amſterdam, die van Dordrecht, en eenige andere der voornaamſte beſlooten hadden, die Belastingen af te ſchaffen; dat het zeer waarſchynlyk was, dat, zoo draa 'er in de Vergaderinge der Staaten van Holland in geſproken zoude worden, men 'er eene *Reſolutie* van zoude maaken, en de nieuwe werving met eenen afdanken.

DE Heer Silvius ging naar Dieren. De Heer Barillon liet my weeten, dat hy maar met een enkel kompliment van den Koning

ning van England belast was; in algemeene bewoordingen. Wat my belangt, ik was overtuigd, dat, hoe algemeen dat kompliment mogt wezen, de Prins van Oranje 'er zyn voordeel mede zoude tragten te doen, het zy om door zyne Creatuuren te doen uitstrooijen, dat men hem aanzocht, het zy om zich te vleijen, dat, wat hy ook deede, de Koning van England toch altyd tot hem weder zoude komen, het welk nergens toe kon strekken, dan om hem hardnekkiger te maken. Ten anderen meende ik, dat het gevaarlyk was, een' Man met een kompliment te belasten, die zyn Hof aan den Prins van Oranje zocht te maken, en die 'er altoos van het zyne bydeed.

IK ontdekte ook, dat de Koning van England eenige maanden van te voren, een vry tederen Brief aan den Prins van Oranje geschreeven had; dat hy hem liet weeten, dat hy hem beminde, om dat hy hem zoo naa bestond, en dat hy achting voor hem had, om zyne eige verdiensten, en goede hoedanigheden; en dat het hem speet, dat hy hem in zulk eene naauwte zag, en hem aanbood hem 'er uit te helpen. Dat de Prins van Oranje, den Koning van England, heel koel geantwoord had, dat hy niet wist dat hy zich in eenig gevaar bevond, en derhalven niet kon begrypen, waarom zyne Brittannische Majesteit, hem zynen bystand aanbood.

20 July 1684.

DE Heer Hop quam my bedanken van wegen de Regeerders zyner Stad, dat ik hem te kennen had gegeeven, dat zyne Majesteit geneigt was, om de Heeren van Amsterdam, in hunnen Koophandel te begunstigen in alles, wat zynen Onderdaanen niet nadeelig zou zyn. Hy gaf my te verstaan, dat zy van die verzekering op het krachtigste aangedaan geweest waren, en dat zy hem bevolen hadden, van my te verneemen, welke maatregels men zoude kunnen neemen, om hun de uitwerksels van zyner Majesteits goedwilligheid te doen voelen. Ik zei hem, dat het aan my stond hem te vraagen, wat de Heeren van Amsterdam dienstig vonden, dat tot dat einde gedaan wierde, en dat ik zyne Majesteit gaerne verslag zoude doen van het gene zy begeerden. Daar uit nam ik gelegenheid, om hem breeder te betuigen, hoe genegen de Koning voor de Republyk was, en voor de Heeren van Amsterdam in 't byzonder, en om hun alles te zeggen wat zyne Majesteit wilde, dat zy weeten zoude, en zyne Majesteit my had bevolen hun te zeggen, en ik hier boven gemeld hebbe.

MAAR ik vroeg hem, of hy (alschoon zyne Majesteit hun alles wilde vergunnen, wat zy tot voordeel van hunnen Koophandel van hem konden eischen) niet oordeelde, dat het beter was te wachten, tot het alles in Holland geschikt zoude zyn, om een naauwer Verbond met zyne Majesteit

jeſteit te maaken; eerſtelyk, om dat alle gunſten, die zyne Majeſteit van te voren aan de Republyk zoude bewyzen weggeworpen zouden wezen, om dat men 'er niet meer aan gedenken zoude, als het zake zoude wezen van het Verbond te maaken; ten tweeden, om dat zoo veele uiterlyke blyken van zyner Majeſteits genegenheid nergens toe konden dienen, dan om de oogen der aanhangers van den Prinſe van Oranje, en der vreemdelingen, die in Holland waren, te openen, die beide terſtond middelen zouden zoeken, om het ſluiten des Verbonds te verhinderen, het welk hun niet moeijelyk zou vallen, als alles van te voren niet recht beſteld was. Hy was volkomen van myn gevoelen, niet alleen om dat hy gaerne aan den Koning gezonden zoude worden, maar ook om dat de zaaken in der daad in Holland noch zoo niet geſchikt waren, dat men zich kon belooven volkomen genoegen aan zyne Majeſteit te geeven. Hy ſprak my daar over met veel meer openhartigheid, dan hy tot noch toe had gedaan; hy zei my, dat hy my moeſt bekennen, dat de gevoelens te Amſterdam verdeeld waren, en dat van Beuningen, die'er het grootſte bewind had, volkomen tegen het Verbond met Vrankryk was. Hy zei my in vertrouwen, dat die Man nooit geloof had willen ſlaan aan alles, wat ik voor het Beſtand, aan eenige van de Wel-meenenden, onder de hand te kennen had gegeeven,

 aan-

aangaande de gevoelens van zyne Majesteit, en dat hy noch meer wantrouwen had doen blyken, toen ik opentlyk tot de Regeering van Amsterdam had gesproken. Dat, toen hy, Hop, 'er hun verslag van deed, Van Beuningen gezegt had, " Dat „ ik hun geen woord zoude houden, dat „ zyne Majesteit hen zoude bedriegen, „ dat men hen maar zocht te verdeelen „ tot hun bederf, en om zich Meester „ van de Nederlanden te maaken." Dat zyne redeneeringen gegrond waren op de algemeene regels van Staat. Hy zei, " dat „ zyne Majesteit een Overwinnaar was, „ en dat het met de aart van eenen Over- „ winnaar streed, stil te blyven staan in „ het midden van zyne Overwinningen." Maar ik zei tegen Hop, dat Van Beuningen zyne Majesteit niet kende, en dat hy zoo verre boven alle Overwinnaars was; als deeze boven de gemeene menschen.

ONDERTUSSCHEN liet ik den Koning weeten, dat, indien 'er geene andere verhindering was, en men niets te vreezen had van wegen den Prins van Oranje en den Raad-Pensionaris Fagel, ik my des weinig zoude bekreunen, gelyk ik ook, in den tegenwoordigen toestand van zaaken, weinig te vreezen zoude hebben voor alle hinderpaalen, die de Prins van Oranje en de Raad-Pensionaris my in den weg zouden kunnen werpen, indien ik Van Beuningen, en de Raaden van Amsterdam, die van zyne party waren, niet te duchten

ten had. Maar dat, alſchoon men die twee hinderpaalen te gelyk aantrof, men maar een weinig tyds en behendigheids nodig had om ze te boven te komen.

IK ſtelde 'er den Heer Hop de middelen toe voor, die eigentlyk maar beſtonden in de uitvoeringe van het voorneemen der wel meenenden, waar van ik de eere gehad had van verſlag aan zyne Majeſteit te doen, en 't welk hy heel goed gekeurd had. Ik zei hem, dat de genen, die het Verbond met Vrankryk begeerden, daar nooit toe zouden kunnen komen, en ook niets tot voordeel der Republyk kunnen uitwerken, zoo lang zy geen meeſter van de Regeeringe waren, en de vryheid, die zy in het ſtemmen moeſten hebben, niet herſtelden. Dat het allereerſt nodig was, de zaaken weder op den voet der oude Regeeringe te brengen, in de Provinciën van Gelderland, Utrecht, en Overyſſel; dat men ook de misbruiken in de Provincie van Holland ingeſloopen, moeſt verbeteren, en vooral dat 'er de goede naam der Heeren van Amſterdam niet minder aan hing, dan de Vryheid der Republyk, den Raad Penſionaris Fagel uit de Regeering te zetten, dat zy verzeekerd konden wezen, dat zy ten dien einde alle nodige beſcherming van zyne Majeſteit zouden verkrygen.

DAT, als zy hunne Regeering op die wyze herſteld zouden hebben, het welk zy gemakkelyk zouden kunnen doen, zy

de Provinciën van Utrecht, Gelderland, en Overyssel op hunne hand zouden hebben; dat die van Vriesland en Groningen alrede in hunne gevoelens waren; dat alles vervolgens heel gemakkelyk zoude gaan, dat zy eene volmaakte rust, en volkome vryheid zouden genieten, en dat zy, zonder door den Prins van Oranje gedwarschboomd te worden, geheel en al zouden kunnen toeleggen op de bevorderinge, en den bloei van hunnen Koophandel.

IK sprak hem vervolgens van de eischen des Prinsen van Oranje. Ik gaf hem te verstaan, dat het my krachtig zoude spyten, dat een der wel-meenenden zyne belangen by den Koning ging voorspreeken. Hy zei my, dat hy my daar voor instond, dat geen een van de genen, die goede gevoelens hadden, op zich zoude neemen, naar het Hof van zyne Majesteit te gaan, alleen om den Prins van Oranje; maar indien de Staaten-Generaal last wilden geeven, om de oude Verbonden te gaan vernieuwen, en aan het welzyn van den Koophandel te arbeiden, en daar eene voorschryving, ten behoeve van den Prins van Oranje, als een bywerk byvoegden, men gaerne zulk eene bediening op zich zoude neemen.

IK moet bekennen, dat de Staaten-Generaal niet af konden van eenige uiterlyke betoning, ten voordeele van den Prins van Oranje te doen; ik geloof zelfs, dat de

Heer

Heer Hop wel bemerkte, dat de Prins van Oranje, en de Raad-Pensionaris Fagel, niet zouden toelaaten, dat men iemant naar Vrankryk zonde, alleen om een naauwer verstandhouding aan te binden, en om 'er den Koophandel te bevoordeelen. Zoo dat men, om hunne toestemming daar toe te krygen, op zich moest neemen, voor de belangen des Prinsen van Oranje te spreeken; en het was veel, dat de wel-meenenden hem van de eere, en het voordeel van iets, ten zynen behoeve, in het Traktaat des Bestands, te bedingen, verstoken hadden, en dat zy voor hem ook niet naar Vrankryk, by zyner Majesteit wilden gaan, 't en zy het hoofdzakelyke, van hunnen last, de belangen der Republyk betroffe.

ONDERWYL gaf ik hem te verstaan, dat de *Commissie*, daar hy my van spiak, heel teer was; dat de gene, die naar Vrankryk zoude gaan, 'er gaan moest met die gedachte, dat de Republyk, en niet de Prins van Oranje, zich met Vrankryk verbond; dat zy zelfs zich eerst in den grond zouden helpen, indien zy zich niet zodanig met zyne Majesteit meenden te verbinden, dat zy altoos Meester bleeven van de uitvoeringe hunner Traktaaten. Dat, zoo lang zy den Prins van Oranje de magt lieten behouden, die hy had, hy het Verbond vergeefsch toegestemd zoude hebben, dat hy het verbreeken zoude telkens, als het met zyne belangen, welke

veel van die der Republyk verſcheelden, overeen zoude komen, dat hy het brake. Dat dus zyne Majeſteit, en de Republikeinen nergens ſtaat op zouden kunnen maaken, en van niets verzekerd weezen, en dat men binnen twee jaaren, over en weêr, weder tot het zelfde mistrouwen zoude vervallen, en bygevolg weder tot den ſtaat, daar men voor twee maanden in geweeſt was. De Heer Hop ſcheen my van dat alles volkomen overtuigd, en ik twyffelde niet, of zyne zending naar Vrankryk zou zeer nut, en zeer voordeelig wezen.

TOT noch toe had ik hem niets gezegd, van het gene de Koning my toegelaaten had, aan de wel-meenenden bekend te maaken, aangaande het ontvangen van den Gezant, dien de Staaten naar Vrankryk zouden zenden. Ik nam gelegenheid, om 'er hem van te ſpreeken, maar op eene wyze, die hem deed waanen, dat de Republyk, aan het aanzien, 't welk de Koning voor hem in 't byzonder had, die eere verſchuldigd zoude zyn, niet twyffelende, of dat zou hem geheel en al in zyner Majeſteits belangen brengen. Daarom zei ik hem, dat de Koning zoo wel voldaan was, over het gedrag van zekere Perſoonen van den Staat, dat, indien zy naar Vrankryk gezonden werden, zyne Majeſteit, uit aanzien voor hun, wel zoude kunnen heenſtappen, over de zwarigheden, die tot nu toe het ontvangen van den

den Heer van Starenberg tegen gehouden hadden. Hy vatte, het gene ik zeggen wilde: maar schoon hy eene groote blydschap in zyn gelaat toonde, antwoorde hy my slechts met eene groote *Reverentie.*

VERMITS men in de Vergaderinge der Staaten van Holland, van de Maand July, Commissarissen benoemd had, om de belastingen, welke de Provinciën betaalt, te Verpachten, en dat de Voorwaarden der Verpachtingen schielyk opgesteld moesten worden, om dat de Termyn der nieuwe Pachters, den 24e Augustus ingaat, moest men bygevolg in die Vergaderinge beraamen, of men de tiende Verhooging zou blyven heffen, die men voor twee jaaren op alle belastingen, die in de Provincie van Holland geheeven worden, gelegd had, tot onderhoud der wervinge van tien-duizend, vyf-honderd mannen, welke men toen deed. Den 20e July werd'er besloten, die vermeerdering van belastinge af te schaffen. Men twyffelt niet, of men zal, als die Provincie in September weder vergaderd, genoodzaakt weezen, de recruteering af te danken, dewyl men het middel, om haar te onderhouden, afgesneeden heeft. Ik weet, dat de voornaamste Leden van die Provincie, dit alrede voor eene gedaane zaak houden: dat zal tien-duizend, vyfhonder mannen van den staat van Oorlog afgenomen weezen.

21 July 1684.

IK

25 July 1684. IK schreef, dat de Hertog van Montmouth al tien dagen op het Huis te Dieren was geweest, dat de Prins hem niet alleen uitneemend wel had onthaald, maar hem ook doen ontvangen op zynen doortogt door Nymeegen, met ongemeene eerbewyzingen, die hy hem niet had kunnen doen doen, dan met eene groote gemaaktheid, want men doet geene eerbewyzingen in de Steden der Republyk, noch aan de Gezanten, die 'er doorreizen, noch aan andere persoonen, die met eenig aanzienlyk Karakter bekleed zyn.

DE Creatuuren des Prinsen van Oranje, begonden in dien tyd weder te spreeken van de belangen des Prinsen van Oranje, en bragten den voorslag weder te berde, van ten dien einde eene bezending te doen aan zyne Majesteit, aan den Koning van Groot-Brittanje, en aan den Keurvorst van Brandenburg; men maakte het volk wys, dat die Prins niet eenen duit trok van alle goederen, die hy in Vrankryk had, en dat zyne Majesteit dezelve verbeurd had doen verklaaren.

MEN zal niet wachten, tot de Maand van September, om van de verminderinge der wervinge van tien-duizend vyfhonderd mannen te spreeken; men staat 'er in de aanstaande week den voorslag van te doen: maar ik denk niet, dat die zaak zoo gaauw afgedaan zal kunnen worden.

IK

IK schreef den Koning den 27e July, dat de Staaten van Holland twee dagen daar naa zouden scheiden; dat ik niet wist of zy voor dien tyd een eindelyk besluit tot de afdanking der Recruteeringe van tien-duizend vyf-honderd Mannen zouden neemen, maar dat ik zyne Majesteit vast kon verzekeren, dat het gedaan en uitgevoerd zoude worden, of dan, of over zes weeken; die van Amsterdam alrede verklaard hebbende, dat zy ten hunnen opzichte die Troepen alrede voor afgedankt hielden. De voornaamste Steden besloten in haaren Raad ook, dat men afdanken zoude; en eenige Persoonen in de Vergaderinge der Staaten van Holland voorgestelt hebbende, dat men 't gevoelen des Prinsen van Oranje daar over moest inneemen, antwoordeden die van Amsterdam, dat men hem daar door zoude beledigen, naardien men vast voorgenomen had, het strydige te doen van het gene hy begeerde. Andere zeiden, dat men tot de Maand September moest wachten: maar die van Amsterdam, zeiden dat zy geene reden zagen, waarom de Provincie van Holland, die kosten noch twee Maanden zoude draagen. Vermits zy verklaard hadden, dat zy die Recruteering voor zoo veel hun in 't byzonder aanging afdankten, en dat zy 'er hun aandeel niet langer toe zouden betaalen, liet ik den Koning weeten, dat de andere Steden wel genoodzaakt zouden weezen het zelfde

27 July 1684.

zelfde te doen, of zoo zy die Troepen noch twee Maanden in dienst wilden houden, dat zulks alles zoude weezen wat zy vermogten.

MEN had in de Provincie van Holland noch niet gesproken van de belangen des Prinsen van Oranje; maar de Heer van Odyk en eenige andere Creatuuren des Prinsen, maakten'er een groot leeven van in de Staaten-Generaal. Ik hebbe met eenige der best-meenende Persoonen over die zaak gesproken, en bemerkt, dat men zeer qualyk onderrecht is, aangaande de Landgoederen, die de Prins van Oranje, onder uwer Majesteits heerschappy bezit. Men is voornamelyk misleid, ontrent de goederen van dien Prins in het Luxemburgsche, want ik heb bemerkt, dat de voornaamste zwarigheid bestaat in deeze redeneeringe, waar door de Raad-Pensionaris Fagel, de meeste menschen vooringenomen heeft, dat Luxemburg niet onveranderlyk en herroepelyk aan uwe Majesteit afgestaan zynde, de Prins van Oranje uwe Majesteit geene hulde behoeft te doen voor de Goederen, die hy 'er in bezit.

TE Amsterdam, en in de voornaamste Steden van Holland is het besluit genomen, van den Vorst van Waldek zyn afscheid te geeven, en hem van zyne Ampten te ontzetten; doch dit kan niet ter uitvoeringe gebragt worden, voor de Vergadering der Staaten van Holland in de

Maand

Maand van November als men den Staat van Oorlog zal opmaaken voor den aanstaanden Jaare.

IK zie dat de voornaamste der Welmeenenden, tot noch toe volstandig blyven, by het voorneemen van den Raad-Pensionaris Fagel, uit de Regeeringe te bonzen; maar wanneer zy dat volbrengen zullen weet ik niet.

DE Koning schreef my, dat ik den Staaten-Generaal zoude afraaden sterken aanzoek by hem te doen, aangaande de belangen des Prinsen van Oranje; en dewyl deeze Prins geene gunst van hem te wachten had, zou hy niet gaerne zien, dat iemant van de Wel-meenenden op zich name, iets voor dien Prins by hem te komen verzoeken. Brief des Konings van den 24 July 1684.

ZYNE Majesteit liet my weeten, dat hy den Bisschop van Straatsburg kennis zoude geeven van het gerucht, 't welk zich, gelyk ik hem had geschreeven, verspreid had van het voorneemen des Keurvorsten van Keulen, om zyne gezag door middel van Wapenen te Luik te herstellen, en Troepen derwaart te zenden, om 'er een Kasteel te bouwen.

SCHOON zyne Majesteit niet vast wist, dat die Keurvorst, zulk een voorneemen had, schreef hy evenwel aan den Bisschop van Straatsburg, dat hy zyn uiterste best zoude hebben te doen, om hem van dat voorneemen af te brengen, en hy toonde 'er hem de ongemakken, zoo wel van

van aan, dat hy reden had om te denken, dat de Keurvorst van Keulen van gevoelen veranderen zoude.

14 Augusty 1684. IK liet den Koning weeten, dat de Keurvorst van Keulen, de wedergave der Brandschattingen, die zy in het Land van Luik geligt hadden, van de Staaten-Generaal stond weder te eischen; dat het onderzoek van die zaak niet anders kon, dan ten uitersten nadeelig zyn voor den Prinse van Oranje, die, van alle Brandschattingen, die hy geduurende den laatsten oorlog uit het Land van Luik getrokken had, niet meer dan honderd-vyftig-duizend guldens aan den Staat had betaald; en men meende, dat hy by de drie millioenen getrokken had: dat het goed zoude weezen, dat de Luiksche Staatsdienaars, die zaak met kracht doorzetteden, en den Staaten-Generaal de lyst overleverden van alle Brandschattingen in het Land van Luik geligt; dat dit eene goede oorzaak zoude geeven, om rekenschap van den Prinse van Oranje te eischen: maar dat de Lyst net en getrouw zou moeten weezen.

EENIGE wel-onderrechte Persoonen, hadden my verzekerd, dat de Keurvorst van Brandenburg, sterk trad in het gevoelen der Prinsen van het Huis van Lunenburg, en dat de Hertog van Hanover middel gevonden had, het zy door Myn Heer de Groot, het zy door andere wegen, om dien Keurvorst geheel en al op hunne zyde te krygen.

DE

DE Koning liet my weeten, dat ik wachten zoude tot dat de Stad van Amsterdam hem deed voorslaan, wat zy tot bevoordeelinge van haaren Koophandel van hem begeerde, het zy door my, het zy door den Heer Hop als Gezant der Staaten-Generaal. Brief des Konings van den 3 Augusty 1684.

DAT hy uit mynen Brief van den 27e July met genoegen gezien had, dat de Wel-meenenden bestendig bleeven by het voorneemen van het gezag des Prinsen van Oranje te fnuiken, zoo door het afdanken van tien-duizend vyf-honderd mannen, als door de herstelling van de oude form van Regeeringe in de Provincien van Gelderland, Utrecht en Overyssel, en de vernietiging der Ampten des Vorsten van Waldek. Dat het ook goed zoude zyn hen te sterken in de gedachte van eene naauwer verbintenis met zyne Majesteit te maaken; en in die van den Raad-Pensionaris Fagel te onzetten, en te bederven, als de grootste hinderpaal van de voorneemens der Wel-meenenden.

IK ging naar Amsterdam. Ik nam die reize niet aan, zonder eerst te raade te gaan met de Regeerders van die Stad, die, zoo wel als ik, geoordeeld hadden, dat myne komste daar nodig was, om eene opentlyke verstandhouding tusschen ons op te rechten, en om aan alle andere Leden van den Staat 't voorbeeld te geeven van opentlyk by my té komen, het welk zy niet hadden durven doen, voornamelyk sedert twee of drie jaaren. 10 Augusty 1684.

ZOO draa ik te Amſterdam gekomen was, quam van Beuningen, als eerſte Regeerend - Burgermeeſter, by my. De Heeren Boreel en Hop, quamen my ook bezoeken. Ik ging tot hunnent, en 's anderen daags quamen zy my op bevel der Regeeringe ophaalen, en deeden my in jagten ſpelevaaren, om my de fraäiſte plaatſen der Stad en de Haven te laaten zien, alwaar zy aan alle Schepen en Vaartuigen belaſt hadden hunne vlaggen op te zetten. Vervolgens gaven zy my een' grooten maaltyd met de andere Burgermeeſters en de voornaamſte van de Stad. Alle die Heeren betuigden my eene uitneemende dankbaarheid over zyn's Majeſteits goedheid, en een vaſt voorneemen van de eere zyner gunſt te behouden.

17 Auguſty 1684. IK liet den Koning weeten, dat een der Burgermeeſters, die Vrankryk meeſt genegen waren, my voor myn vertrek uit den Haag verzekerd had, dat ik van Beuningen vry wel gezind zoude vinden tot het Verbond met Vrankryk, maar dat ik zulks niet had kunnen bemerken, dat ik in tegendeel beſpeurd had, dat hy vreesde, dat ik 'er van zoude ſpreeken, dat hy my voorquam, om my te kennen te geeven, dat het toen geen tyd was, om die zaak voor te ſlaan: dat hy my vertoond had, dat zyne Majeſteit zeker kon gaan, op Staaten-Generaal; dat zy van het Verbond met Spanje los waren, ſedert het Traktaat in den Haag getekend; dat zy zich desgelyks des Keizers zaaken niet

zou-

zouden aantrekken, zoo zyne Majesteit hem beoorloogde, indien hy de voorslagen te Regensburg aangebooden niet wilde aanneemen, (deze verzekering werd my in't algemeen door alle andere gegeeven) en eindelyk, dat de Koning van England, zoo draa hy hooren zou, dat'er in den Haag een Verbond met Vrankryk was voorgeslagen, zyn uiterste best zoude doen om het te beletten, en dat hy, van Beuningen wist, wat zyne Groot-Brittannische Majesteit, hem dien aangaande gezegd had. Ik hem zoo wel geneigd ziende, zei (naa hem gepreezen te hebben over den goeden uitslag van zaaken, want hy is gaerne gepreezen) dat de voornaamste zaak, op welke de Heeren van Amsterdam zich moesten leggen, was de Republyk te brengen op den voet daar zy op behoorde te weezen, de Regeering der Provinciën van Gelderland, Utrecht, en Overyssel te herstellen, en vooral het voorneemen uit te voeren, dat zy genomen hadden van den Raad-Pensionaris Fagel, tot het uiterste te vervolgen. Vermits alle die dingen zeer wel naar zynen zin waren, sprak hy'er my vry rondborstig over, en toonde zich niet afkeerig van het gene ik hem gezegd had. Hy scheen fel gebeeten op den Raad-Pensionaris Fagel. Vervolgens lei hy my zyn hart open, aangaande eene zaak die hem verlegen maakte. Hy zei my, dat hy onderrecht was, dat men aan het vergelyk des Prinsen van

Oranje arbeide, en dat zyne Majesteit hem aanbood, hem magtiger te maaken, dan hy ooit geweest was, indien hy in zyne belangen wilde treeden. Daar op verhaalde ik hem, het gene Marlot my was komen zeggen, wat ik zyne Majesteit daar van had geschreeven, en het antwoord, waar mede hy my vereerd had. Hy was 'er ongemeen wel over voldaan, en de Heeren van Amsterdam, welken hy 'er verslag van deed, niet minder.

VERMITS ik naar Amsterdam gegaan was, eer om eene opentlyke Verstandhouding, tusschen de Heeren van die Stad, en my op te rechten, dan om met hun van eenige zaak te spreeken, vergenoegde ik my, als ik andere Heeren van de Regeeringe ging bezoeken, hun in 't algemeen te betuigen, hoe groot een' dank zyne Majesteit hun wist, voor hunne onverzettelykheid, en hun wys gedrag, en hun te zeggen, hoe genegen zyne Majesteit was, om hunnen Koophandel te begunstigen, in alles wat zynen eigen Onderdaanen niet nadeelig zoude weezen, en andere diergelyke dingen meer.

DAAR waren 'er maar twee of drie, die my spraken van het Verbond, 't welk zy noodzakelyk voor hun oordeelden; hun voorneemen was, daar ernstig aan te gaan arbeiden. Ik voor my, ik twyffelde niet of die zaak zou van zelve wel vlotten, als zy den Raad-Pensionaris Fagel wegjoegen, en hunne Regeering herstelden. Ook be-

betuigde ik hun, dat ik geene andere begeerte had, dan de Republyk weder in het genot van haare oude Vryheid te zien, wel weetende, dat de reſt ſchielyk zoude volgen, en dat'er zonder dat niets te doen was.

IK ſprak met van Beuningen over de zaaken des Prinſen van Oranje; ik zei hem dat het my krachtig verwonderde, dat men het Hollandſche Volk misleide, hun wysmaakende, dat zyne Majeſteit de goederen van dien Prins verbeurd verklaard had, en dat men hem, onder dit voorwendſel, vergoeding wilde geeven. Ik lei hem de redenen uit, die tegen de eiſchen des Prinſen van Oranje waren. Hy was'er zeer voldaan over, en zei my, dat ik dit alles aan de Staaten - Generaal moeſt voorhouden, zoo zy my over die zaak quamen ſpreeken, en dat hy niet geloofde, dat men'er iemant naar Vrankryk om zoude zenden, als men van de waarheid wel onderrecht was, en dat'er in zulken geval ook geene vergoeding plaats kon hebben.

IK liet den Koning weeten, dat die Heeren zich der zaaken des Prinſen van Oranje weinig zouden bekreunen; maar dat de eene welſtaanshalven, de andere om niet al te fel op hem gebeeten te ſchynen, zich zouden kunnen laaten beweegen, om eenig verzoek ten zynen behoeve te doen, en miſſchien om hem eene vergoeding van dertig-duizend guldens jaarlyks toe te leggen, 't en ware men de onbillykheid zy-

ner klagten aantoonde; en dat, overmits het gantsch niet dienstig zoude weezen, dat die Heeren den Prinse van Oranje eene vergoeding gaven, eerstelyk, om dat zulks hen allengs in zyne belangen zoude doen treeden, en ten tweeden, om dat het volk daar uit zoude oordeelen, dat die Prins veel leed, en dat zulks de gemoederen wel zoude beweegen, om hem hunne genegenheid, die veel verkoeld was, weder te geeven, ik alles zoude doen, wat my mogelyk was, om het te beletten.

HET voorneemen der Heeren van Amsterdam, is eene afdanking van Troepen in de Maand van November te doen, als men den staat van Oorlog voor het toekomende Jaar zal opmaaken. Zy willen niet meer op de been houden dan achten-twintig-duizend Mannen, zoo Voetvolk als Ruitery, gelyk zy naa den Munsterschen Vrede deeden.

ZY meenen, dat de Raad-Pensionaris Fagel, zyn Ampt zal nederleggen; het is waar, dat hy zich houdt als of hy 't zekerlyk doen zou: maar ik ben overtuigd, dat hy 't niet zal doen, 't en zy men 'er hem met geweld toe dwinge. Nu acht dagen geleeden, zei hy tegen een' Burgermeester van Amsterdam, dat hy zich van zyn Ampt meende te ontdoen; deeze antwoorde hem, dat hy wel zou doen, en dat, indien hy in zyne plaats was, het zelfde doen zou. De Raad-Pensionaris

Fa-

Fagel, zweeg op dat antwoord kort ſtil, want hy verwachte het niet, en meende, dat de andere hem aanmaanen zoude, om in de Regeeringe te blyven.

IK heb aan die Heeren vertoond, dat hunne eer en veiligheid eiſchten, dat zy hem in rechte deeden betrekken om hem zyn *Proces* te maaken, dewyl hy getracht had, hen in gantſch Europa voor Verraders van hun Vaderland te doen gaan. Ik heb hun zelfs te verſtaan gegeeven, dat uwe Majeſteit geen vertrouwen in hun kon ſtellen, zoo lang de Raad-Penſionaris bleef in den Poſt dien hy bekleed; dat zy niet zouden kunnen inſtaan voor de uitvoeringe der Traktaaten, die zy maaken zouden. Dat zy gezien hadden, dat hy korts, in eenen tyd, dat hy alles te vreezen had, eene *Reſolutie* der Staaten over de inſluiting van Genua opgeſteld had, tegen den inhoud van hun Traktaat; dat indien zy dit tydsgewricht, 't welk hun zoo gunſtig was, lieten verloopen, hy de gelegenheden, die zich in 't vervolg zouden opdoen, om de Republyk weder in nieuwe verlegenheden te brengen, niet voor by zoude laaten gaan, en dat zy, voor dat 'er twee Jaaren om zouden zyn, zich ten opzichte van uwe Majeſteit weder in den zelfden ſtaat zouden zien, daar zy ſedert eenigen tyd in geweeſt waren, en daar zy zich met zoo veel moeite uit gered hadden.

OM hen noch meer te overtuigen, heb ik my van een zeer heimelyk, maar zeker bericht bediend, dat ik even te voren ontvangen had, te weten, dat de Envoyé van Hanover, die hier is, bevel, om te vertrekken, van zynen Meester ontvangen hebbende, hem geschreeven heeft, om hem te vertoonen, dat het Traktaat, 't welk hy met de Staaten aangegaan heeft, binnen een jaar zal verschynen, en dat het dienstig zoude zyn, om deszelfs vernieuwing te verzoeken. Ik heb hun doen zien, dat de gedachte van de vernieuwinge des Traktaats, niet quam van den Hertog van Hanover, maar van zynen Envoyé in den Haag. Dat deeze Staatsdienaar in alles, wat hy doet, de bevelen des Prinsen van Oranje volgt, welken hy alle dagen schreef, op het Loo, daar hy was; dat men daar door van de voorneemens van dien Prins moet oordeelen, dewyl het kennelyk is, dat de Hertog van Hanover in geene verbintenis is met de Republyk, maar enkel, en alleen met den Prinse van Oranje. Dat dit Traktaat geen Traktaat van Koophandel is, dat natuurlyker wyze eene vernieuwinge vereischt, maar een Traktaat, dat in Oorlogstyd gemaakt is, en dat, naa het sluiten van den Vrede, eer moest ophouden, dan vernieuwd worden.

IK ontdekte op myne wederkomst van Amsterdam, wat van Beuningen oorzaak gegeeven had, om te gelooven, dat de Prins

van

van Oranje zich met den Koning ſtond te vergelyken; een man, geheeten Silvius, die by de Prinſeſſe van Oranje was, had den Prins gezegd, dat hy laſt had van den Koning van England, om hem te betuigen, dat zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit overtuigd was, dat hy alles, wat hy gedaan had, met een zeer goed voorneemen had gedaan; en dat, vermits de Koning van England het aan zynen kant ook wel gemeend had, men aan weêrkanten het voorledene moeſt vergeeten, en dat hy hem in zulken gevalle aanbood, hem met den Koning te verzoenen, en hem genoegen in Vrankryk te doen erlangen, over alles wat hy kon begeeren: maar ſchoon Silvius drie, of vier verſcheidemaalen den Prins van Oranje aangezet had, om hem zyne waare belangen te doen betrachten, en naa zyne voorſlagen te luiſteren, had de Prins van Oranje zynen raad niet willen volgen.

IK verſtond, dat de Keurvorſt van Keulen voorhad, Troepen naar Luik te zenden, om zich meeſter van die Stad te maaken. Ik liet den Koning weeten, dat die optogt nu het quaade uitwerkſel niet doen zoude, die hy gehad zou hebben, voór de uitwiſſeling der Bekrachtigingen, en voor dat zyner Majeſteits Troepen de Spaanſche Nederlanden verlaaten hadden; dat die ſchielyke uitvoering van des Konings wege de gemoederen zoo geruſt had geſteld, dat men geene aandacht ver-

leend had, aan een' grooten Brief des Prinſen van Oranje, door welken hy hun vertoond had, van hoe veel gewigt het was, niet toe te laaten, dat de Keurvorſt van Keulen de Stad van Luik door de Wapens bemagtigde; hy had hen vermaand, om door hunne tuſſchenkomſte, die zaak in der minne by te leggen.

DAT men verwachte, dat de Koning de Spanjaarden in Italiën, en in Kataloniën zoude doen aantaſten, en dat hy zyne voorſlaagen zoude vermeerderen, dewyl zy dezelve niet in den geſtelden tyd aangenomen hadden; en verzekerde zyne Majeſteit, dat de Staaten-Generaal hem zouden laaten begaan, zonder 'er zich mede te bemoeijen.

MEN geeft in de Provincie van Holland alle maanden Soldy - *Ordonnantiën* voor die maand. De Raad der Provincie, die het gantſche jaar vergaderd is, ſtelt die *Ordonnantiën* op. De Raad - Penſionaris Fagel had de Leden van dien Raad overgehaald, om in de *Ordonnantiën* van de Maand van Auguſtus de betaling te ſtellen van de recruteeringe van tien-duizend vyf-honderd mannen, om dat de Staaten van de Provincie van Holland voor hunne ſcheiding, het beſluit haarer afdankinge niet genomen had. Doch vermits de Heeren van Amſterdam verklaard hadden, dat zy ze voor afgedankt hielden, en dat verſcheide andere Steden van dat gevoelen waren, deed men die *Ordonnantiën* der

Gecom-

Gecommitteerde Raaden van Holland ſcheuren, en hun nieuwe maaken, in welke de betaling van die nieuwe recruteering niet begreepen was.

DE Koning ſchreef my, dat hy den voorſlag, dien ik deed, goedkeurde, van de Staaten-Generaal te doen zien, op hoe veel de Brandſchattingen beliepen, die de Prins van Oranje uit het Land van Luik getrokken had, en dat hy daar over had doen ſchryven aan den Biſſchop van Straasburg, en aan den Heer de Tambonneau. Die zaak werd echter niet voortgezet, gelyk het behoorde; het Hof ſlofte veeltyds in zulke dingen, die weezendlyk waren, en waar door men den Prins van Oranje zyn aanzien, en achting by de Staaten-Generaal kon doen verliezen, en oneenigheid tuſſchen hen, en hem verwekken, terwyl men hem moeijelykheden berokkende, die hem geen nadeel deeden in de Republyk, maar in tegendeel, de Staaten-Generaal bewoogen, om in zyne belangen te treeden. Brief des Konings van den 10 Auguſtus 1684.

ZYNE Majeſteit liet my weeten, dat hy zich ten ſpoedigſten verſlag zoude doen geeven van de redenen die de Hollandſche Kooplieden konden hebben, om den prys der Koopmanſchappen, die te Duinkerken verkoft waren, te eiſchen.

EN dat hy wel mogt lyden, dat de Republyk van Genua, in den Vrede begreepen werde, indien de Staaten-Generaal het ernſtiglyk verzochten.

MAAR

27 Augustus 1684. MAAR ik liet den Koning weeten, dat ik hem verzekerde, dat de Staaten-Generaal niets anders van zyne Majesteit begeerden, dan eene stipte nakoming van het Traktaat des Bestands, en dat zy zich de weigering, die hy zoude doen van de Republyk van Genua, in het Traktaat van Spanje toe te laaten, geensints zouden aantrekken.

DAT de Munstersche Resident my gezegd had, dat men hem de Lyst der Brandschattingen had overgezonden, die de Prins van Oranje, geduurende den laatsten Oorlog, uit het Land van Luik had getrokken; dat de geheele som beliep op twee millioenen en driemaal honderd-duizend guldens; dat een Burgermeester van Amsterdam ongemeen sterk by dien Resident had aangehouden, om die Lyst te doen drukken, of 'er hem een afschrift van te geeven; maar dat hy noch het een, noch het ander had willen doen. Dat die soort van Staatsdienaars altoos vreesden, den Prinse van Oranje te mishaagen. Dat het derhalven dienstig ware, dat hy last kreege, om een mondgesprek met de Staaten-Generaal te verzoeken, om van zaaken te spreeken, en de geschillen, die tusschen den Keurvorst van Keulen, en de Staaten-Generaal waren, in der minne by te leggen, volgens den *Memorie*, die hy ingeleverd had; en vermits de wedereisch der betaalde Brandschattingen een van de voornaamste Artikels daar van waren, zou hy

reden

reden hebben, om in die byeenkomst eene Lyst van die Brandschattingen over te geeven, en dan zou men gehouden zyn, daar terstond afschriften van te geeven aan alle Leden van den Staat. Indien uwe Majesteit dienstig vond, dat men, om zekerder te gaan, dien Resident beval, my die Lyst mede te deelen, als hy die aan de Staaten-Generaal zal overgeeven, zou ik 'er terstond een afschrift van doen komen in den Raad van Amsterdam, zonder dat men wiste, dat het van my quam. Die Heeren verzoeken daar zoo sterk niet om, zonder voorneemens te zyn van 'er een goed gebruik van te maaken.

HET is eene vaste zaak, dat de Prins van Oranje daar rekenschap van moet doen aan de Staaten, en dat sedert de oprechting der Republyk de Brandschattingen steeds in de Schatkisten der Republyk zyn gekomen. Echter heeft de Prins van Oranje den Staaten-Generaal maar honderd-vyftig-duizend guldens gegeeven, van alle Brandschattingen, die hy geheven heeft, zoo in 't Land van Luik als overal elders.

SILVIUS klaagde by den Prinse van Oranje, over het goede onthaal, dat hy den Hertog van Montmouth deed. De Prins van Oranje heeft hem geantwoord, dat, indien de Koning van England hem eer had doen waarschuwen, dat hy zulks niet gaerne zoude zien, hy geweeten zoude hebben, wat hem te doen stond; maar dat

dat zyne Groot-Brittannische Majesteit hem 'er niets van had doen zeggen, voor dat hy toegezegd, en aangenomen had den Hertog van Montmouth te Dieren te ontvangen. Dat Chudley, die last had, om hem daar over te spreeken, en een' Brief des Konings van England had, dien in zyhen zak had gehouden, en zich verschoond had, met te zeggen, dat hy niet uit den Haag had durven gaan, om hem dien Brief te Vilvoorden te brengen: maar dat hy nu, den Hertog van Montmouth ontvangen hebbende, hem niet kon wegjaagen, en dat hy voortaan met hem moest leeven, gelyk hy tot nu toe gedaan had.

SILVIUS heeft ook gezegd, dat hy op zyne wederkomst uit England eenen Brief van den Hertog van Jork aan Mevrouw de Prinses van Oranje behandigd had, waar in de Hertog van Jork haar verweet, dat zy den Hertog van Montmouth in haar huis genomen had; dat Mevrouw de Prinses van Oranje begon te weenen, toen zy dien Brief had geleezen, en tot hem, Silvius, zei, dat zulks niet van haar afhing; en dat, dewyl de Prins van Oranje het begeerde, zy gehoorzaamen moest. Zy is sedert krachtig verandert van gevoelen.

SILVIUS had derhalven te kennen gegeeven, dat hy wilde vertrekken: maar hy heeft kortelink laaten weeten, dat hy zyne reize uitgesteld heeft, ziende, dat de zaaken zich beter begonden te schikken,

ken, en dat de Hertog van Jork, en de Prins van Oranje, zich ſedert eene maand tweemaal 's weeks geſchreeven hadden.

EERGISTER maakte een man, die een zeer goed vriend van my is, en die het van Van Beuningen zelven verſtaan had, my bekend, dat 'er een zeer heimelyk Traktaat gemaakt is, tuſſchen Zweden, en het Huis van Lunenburg, over verſcheide belangen, en onder andere, over die van den Hertog van Holſtein. Van Beuningen zei tegen dien man, dat die zaak zoo geheim was, dat zy aan geene drie menſchen van de Republyk bekend was; dat het dit Traktaat was, 't welk het Huis van Lunenburg belette, de voorſlagen des Konings van Denemarken aan te neemen. Ik maakte dit bericht bekend aan den Deenſchen Gezant in den Haag, en ik liet het weeten aan den Heer de Rebenac te Berlyn, om 'er zulk een gebruik van te maaken, als hy goed zoude vinden.

DE Staaten-Generaal gaven my met eenen, in 't Duitſch, de Bewysſtukken, van honderd-duizend Ryksdaalders, die twee Franſche ſchepen uit hunne West-Indiſche ſchepen genomen hebben, op zulk eene wyze, als ik de eere gehad hebbe, van uwe Majeſteit te ſchryven; zy neemen die zaak zeer ter harte, dat heb ik van de Burgermeeſters van Amſterdam gehoord, en van de fatſoenelykſte Lieden, die belang hebben in dien roof. Ik gaf hun

te

te verſtaan, dat Uwe Majeſteit geene kennis had van die zaak; dat ik de eere zoude hebben, van'er hem verſlag van te doen, en dat zy verzekerd konden weezen, dat Uwe Majeſteit hun al het recht, dat zy met reden konden begeeren, zoude laaten wedervaaren.

17 Auguſtus 1684. IK heb den Munſterſchen Reſident geſproken, die geen luſt ſchynt te hebben, om den Staaten-Generaal de Lyſt der geheve Brandſchattingen over te geeven. Wel is waar, dat hy my zei, dat hy 'er geen bevel toe gekreegen had; dat hy zelfs vreesde, dat men hem die Lyſt toegezonden had, zonder ze wel nagezien te hebben; dat hy desgelyks de Bewysſtukken van die heffingen niet ontvangen had. Zoo dat het dienſtig zoude zyn, dat hy een' uitdrukkelyken laſt kreege, om die Lyſt aan den Staaten-Generaal over te geeven. Hy heeft my ook gezegd, dat de Keurvorſt hem bevolen had, aan de Staaten-Generaal te verſtaan te geeven, dat, indien men hem negentig-duizend Ryksdaalders wilde quytſchelden, die men van de Gyzelaars van Zwolle, en Deventer getrokken had, hy zich, aangaande de reſt, zeer rekkelyk zoude toonen, dat is te zeggen, dat hy 'er niets van eiſchen zoude. Dat verwonderd my, want negentig-duizend Ryksdaalders, met de Rente, kunnen niet hooger loopen, dan op honderd-duizend Ryksdaalders, welke niet in vergelyking behoorden te komen, met twee millioenen

nen en driemaal honderd-duizend guldens.

IN de Stad van Gorinchem, of Gorcum, is een groote opstand geweest. De Creatuuren des Prinsen van Oranje, van die Stad, hebben 'er gelegenheid toe gegeeven; aan Kooplieden al het Kanon van die Stad verkoft hebbende, zonder kennis van den Raad; en dat men gereed zynde, om het te leveren, het volk, en het beste deel der Regeerders, het belet hebben. Dat heeft den oproer verwekt. De Prins van Oranje heeft'er Troepen gezonden, die, onder voorwendsel, dat zy bevel hadden de Magistraat te gehoorzaamen, uitgevoerd hebben het gene de Burgermeester, die een vriend van den Prinse van Oranje was, begeerde. Dit voorval heeft doen ontdekken, dat, geduurende de onderhandelingen, over het Bestand, de Gemagtigden van Gorinchem, naar hun eigen gevoelen, en hoofd, in de Vergaderinge der Staaten van Holland, te werk hebben gegaan, zonder kennis van den Raad hunner Stad. Het gedrag, 't welk de Prins van Oranje in die zaak gehouden heeft, doet veele menschen meenen, dat het van gevolg zoude kunnen weezen: maar het komt my niet waarschynlyk voor.

18 Augustus 1684.

DE Prins van Oranje, en de Hertog van Montmouth bleeven zich te Dieren met de Jagt vermaaken. De Prins, niet vergenoegd, dat hy hem in alle gelegen-

24 Augustus 1684.

heden veele tekens van achting, en vriendschap gaf, deed daarenboven een ding, dat zoo ſmadelyk voor den Koning van England, en den Hertog van Jork was, dat al de waereld 'er van verwonderd ſtond.

ALS 'er in de Stad van Leiden eene Schepensplaats open valt, geeft de Raad der Stad de naamen van drie perſoonen aan den Prins van Oranje over, en hy kieſt 'er een' uit. Een van hunne Schepens overleden zynde, zonden zy den Schout hunner Stad, met een' van hunne Raaden naar Dieren, by den Prinſe van Oranje, om hem de naamen van drie perſoonen te brengen. Die twee Afgezondenen, in eene kamer gekomen zynde, quam de Prins van Oranje by hun, en zonder te wachten, dat zy hem aanſpraken, ſprak hy den Schout van Leiden aan, en zei hem, dat hy wel onbeſchaamd was, dat hy zich voor hem dorſt vertoonen, naa de ſchandelyke daad, die hy gedaan had, van Armſtrong aan den Koning van England over te leveren, en hy vroeg hem, of hy wel wiſt, dat hy te Dieren niet veilig was, en dat de Hertog van Montmouth 'er was, die de ſnoode daad, welke hy begaan had, op hem kon wreeken: hy joeg hem ſchandelyk uit zyn huis, en verbood hem, zich ooit weder voor hem te vertoonen.

DIE van Leiden zyn niet ongevoelig geweeſt, over den hoon, eenen man aangedaan, in het uitvoeren van eenen laſt, dien

zy

zy hem gegeeven hadden, zy houden hunnen wrok, echter zoo verborgen, dat weinig menſchen 'er kennis van hebben, om dat zy geen middel zien, om zich te wreeken: zy meenen evenwel, dat zy voldoening zullen krygen, indien de Prins van Oranje verzuimt, in tyds eenen van de drie aan hem overgeleverde naamen tot Schepen te kiezen; en vermits 'er een bepaalde tyd is, binnen welken hy die keur moeſt doen, willen zy dezelve op zyne weigeringe zelfs doen. Zy hadden voorgenomen, zich ten dien einde tot de Staaten van Holland te keeren, en op dat de Gemagtigden, met laſt over die zaak ter dagvaart zouden verſchynen, hadden zy verzocht, dat zy tot eene der punten van beſchryvinge der Vergaderinge, die den 5e van September aanſtaande, gehouden zal worden, gemaakt mogt worden. De Prins van Oranje kreeg daar kennis van, en was 'er zoo bekommerd over, dat hy heimelyk, tot op twee uuren van den Haag quam, om het te beletten. Men weet niet, of het hem gelukt is, om dat de punten van beſchryvinge noch niet opgeſteld zyn. De Raad-Penſionaris Fagel is ſedert acht dagen op zyne Hofſtede, by Leiden geweeſt, en men meent, dat hy'er noch wel zoo lang zal blyven, om zoo veele perſoonen, van den Raad van die Stad, op zyne zyde te trekken, als hy zal kunnen.

ONDERWYL verzoeke ik Uwe Majeſteit, my te vergunnen, hem den aart

van des Prinſen van Oranje's gemoed te doen opmerken, hoe onbuigſaam hy is, en hoe weinig in ſtaat, om bequame middelen aan te grypen, om zich te redden uit de moeijelykheden, die hy zich hier op den hals haalt, om dat hy alles met een volſtrekt gezag wil onderneemen, en uitvoeren. Hy is niet weinig bevreesd, dat de Heeren van Leiden die zaak in de Staaten van Holland zullen brengen. Die klagten zouden veele andere te berde kunnen doen komen, en de eerſte uitſtap gedaan zynde, zou de Heeren van Amſterdam verſtouten, om voorſlagen te doen, die zyn gezag merkelyk zouden verminderen. Het hangt maar van hem dien ſlag te voorkomen, de verkiezing doende; evenwel wil hy ze niet doen, om dat hy zich zelven niet verwinnen, noch ergens in toegeeven kan.

DE reden, waarom hy geen een' van de drie verkiezen wil, die hem opgegeeven zyn, is, om dat'er geen een onder is, die zyne ſtem heeft willen geeven, om in den Raad der Stad van Leiden eene van zyne Creatuuren te brengen, die 'er voor achtien maanden uitgezet is.

IK kan Uwe Majeſteit noch niet zeggen, welken loop de dingen hier zullen neemen; alles hangt aan de kracht, met welke de Heeren van Amſterdam de zaaken zullen doorzetten, om alles uit te werken wat zy voorhebben. Ik vind hen noch by het vaſte voorneemen, van den

Raad-

Raad-Penſionaris Fagel weg te jaagen, en de form van hunne Regeering te herſtellen: maar ik ben het niet eens met hun, over de middelen, die zy daar toe by der hand willen neemen. Het is zeker, dat zy wat te veel inzicht hebben, en noch zekerder is 't, dat, zoo zy toeven, en deeze eerſte gelegenheid, die zich aanbied, laaten ſlippen, zy moeiten zullen hebben, om die weder te vinden. Ik hebbe alles gedaan, wat ik kon, om hun die waarheid te doen begrypen. De eerlykſte lieden hier, zyn 'er van overtuigd. De Heeren van Amſterdam zyn ook van die gedachte, maar noch niet wel overtuigd van de middelen, die wy hun voorſlaan. Ik bidde Uwe Majeſteit te gelooven, dat ik geene gelegenheid verlieze, om hun alles voor te houden, wat daar ontrent van mynen pligt is; en ik denke inderdaad, dat tegenwoordig hier niets gewigtiger voor Uwer Majeſteits dienſt te doen valt: Want aangaande het Verbond, daar moet ik niet meer van reppen. De wel-meenenden kennen Uwer Majeſteits goede neigingen, en zyn zeer voldaan, van de manier, op welke ik my daar over verklaard hebben aan van Beuningen. Alle vreemde Staatsdienaars houden daar ontrent een oog in 't zeil, en ik hebbe kortelink verſtaan, dat, zoo draa het Traktaat des Beſtands in den Hang getekend was, de Heer Witſendorf, die niets doet, zonder dat het hem van den Prinſe van Oranje ingegeeven is, den Heere de

Groot liet weeten, dat de Heeren van Amſterdam aan een Verbond met Vrankryk ſtonden te gaan arbeiden; dat hy den Keurvorſt van Brandenburg, by wien hy Envoyé was, twee dingen in overweeginge moeſt geeven; het eene, dat de Heeren van Amſterdam, zich geheel aan den Koning van Vrankryk ſtonden over te geeven, zoodanig, dat de Prins van Oranje, en zyn geheele aanhang, bedurven zouden weezen; het ander, dat de Staaten, zoo vaſt aan zyne Majeſteit verknocht zynde, geheel Europa voortaan aan zynen wille onderworpen zoude weezen.

IK ontdekte, dat men arbeide, om de Heeren van Amſterdam, met den Prins van Oranje te bevreedigen, en vooral den Prins van Naſſau met dien Prins; dat bewoog my, om een wakend oog over zyn gedrag te houden, en het van naby gade te ſlaan.

IK liet den Koning weeten, dat ik verwonderd geweeſt was, van te verſtaan, uit den Munſterſchen Reſident, dat het voorneemen van zynen Meeſter niet was, een enkel Verbond met de Staaten te maaken, maar een Verbond, tot handhavinge der Traktaaten van den Haag, en des Keizerryks. Dat ik niet wiſt, of men zyne Majeſteit kennis van die omſtandigheden had gegeeven; maar dat my dacht, dat'er een groot onderſcheid was, tuſſchen een enkel Verbond van verweeringe, dat niemant in 't byzonder bedoelt, of een bloote

Acte

Acte van Guarantie, die men aan de belanghebbende party geeft, en een Verbond van Guarantie, dit wilde England maaken, naa den Vrede van Nymegen, maar het geviel zyne Majesteit niet. Dat ik 'er aan den Munsterschen Resident myn gevoelen over gezegd had; maar hy antwoorde my, dat hy zynen last moest volgen. Het is zeker, dat de Keurvorst van Keulen daar door den grondslag lei van eene algemeene *Ligue* tegen zyne Majesteit.

DE Koning schreef my, dat ik zoude trachten te ontdekken, wat'er verhandeld werd, tusschen den Hertog van Jork, en den Prins van Oranje, en 'er den Heere Barillon kennis van zoude geeven, op dat hy zyn best konde doen, om eene grooter verbintenis tusschen England te beletten. Brief des Konings van den 24 Augustus 1684.

DAT hy den Memorie, raakende de twee West-Indische Schepen, zoude doen onderzoeken.

DE Heer de Croissy liet my weeten, dat de twee Fransche Schepen, die de twee Pryzen in Amerika opgebragt hadden, Zeeroovers waren, die geene *Commissie* van zyne Majesteit hadden, en op zyne Onderdaanen roofden, zoo wel als op vreemdelingen. Brief des Heeren de Croissy. van den 24 Augustus 1584.

DE Koning liet my weeten, dat hy zeer verwonderd was, dat ik den Staaten-Generaal hoope gegeeven had, dat hy zyne Troepen uit de Nederlanden zoude

doen trekken, naa verloop van de zes weeken, die tot de uitwisselinge der Bekrachtigingen bestemd waren; dewyl ik zyne Majesteit, door het derde Artikel, van het Haagsche Traktaat, niet verbonden hebbende, om zyne Troepen te rug te ontbieden, dan naa de uitwisseling, hy geene redenen zag, die de Spanjaarden oorzaak konden geeven, om te eischen, dat hy zyne Troepen uit de Nederlanden ontboode, en dat de Brandschattingen ophielden, voor dat de Koning van Spanje zyne Bekrachtiging van het nieuwe Traktaat, 't welk de Keizerlyke Staatsdienaars in zynen naame, den elfden derzelfde maand getekend hadden, overgezonden zoude hebben. Dat het niet kon baaten, dat men zei, dat de Koning door het achtste Artikel gehouden was, alle vyandlykheden in de Nederlanden te staaken, tegen de Steden, en Plaatsen, den Katholyken Koning toebehoorende, zelfs ten platten Lande, indien de Spanjaarden zich daar van onthielden, enz. Want dewyl de Staaten-Generaal wel geweeten hadden, dat die schorting van alle vyandlyke feitelykheden, het eischen van Brandschattingen niet zoude doen ophouden, noch het verblyf der Fransche Troepen in Vlaanderen, dewyl het een en 't ander, door het derde Artikel toegelaaten was, tot aan de uitwisselinge der Bekrachtigingen; kon men uit dat achtste Artikel geen voorwendsel trekken, om te zeggen, dat de

Koning zyne Troepen te rug moest doen trekken, en de Brandschattingen doen ophouden, 't en ware de Koning van Spanje zyne Bekrachtiging had overgezonden, en dat zy uitgewisseld zoude weezen in den Haag, of te Regensburg: Dat derhalven alle klagten der Oostenrykſche Staatsdienaaren ongegrond waren, en de Staaten-Generaal in tegendeel reden hadden, om zyner Majesteits geduld te pryzen; om dat, schoon de Bekrachtiging van den Koning van Spanje, niet binnen den bestemden tyd, in den Haag gezonden was, uit eene kregelheid, strydig met het welzyn van gansch Europa, zyne Majesteit echter wel had willen stemmen, in een nieuw Traktaat, en tot een tweede uitstel van zes weeken, 't welk de Oostenrykſche Staatsdienaars nodig geoordeeld hadden, om eene duchtige Bekrachtiging van Madrid te doen komen.

DE Koning de Traktaaten, te Regensburg getekend, ontvangen hebbende, voor dat zyn Brief vertrokken was, schreef zyne Majesteit 'er noch by, dat het Traktaat met Spanje, hem des te beter deed zien, hoe onredelyk de klagten en zwarigheden des Markgraaven de Grana waren, en dat hy het gemelde Bestand moest aanneemen, of weigeren; dat in het eerste geval zyner Majesteits Troepen in Vlaanderen moesten blyven, en de Brandschattingen betaald worden, tot aan de uitwisselinge der Bekrachtigingen; dat in het tweede geval,

hy zyne Troepen te rug moeſt doen trekken, maar niet meer gehouden was Kortryk, noch Dixmuiden weder te geeven.

DAT in het Haagſche Traktaat twee onderſcheide zaaken bedongen waren; de eene, in geval Spanje het aannam en zyne bekrachtiging overzond; het ander in geval die Kroon het weigerde aan te neemen. Dat het tweede geval geene plaats meer had, dewyl de Ooſtenrykſche Staatsdienaars het Traktaat voor Spanje aangenomen hadden; en dat ten opzichte van het eerſte zyne Majeſteit, Kortryk en Dixmuiden niet weder moeſt geeven, dan ingeval zy het Traktaat aannamen, gelyk in het derde Artikel vervat was. Dat, volgens het vyfde Artikel, zyne Majeſteit zyne Troepen niet te rug behoefde te trekken, dan naa die uitwiſſeling; en dat by het zevende Artikel de Brandſchattingen voortgang moeſten hebben, tot op den dag der bekrachtigingen van Spanje. Dat men derhalven het Traktaat maar behoefde te leezen, om toe te ſtemmen, dat niet alleen de klagten des Markgraaven de Grana qualyk gegrond waren, maar dat men terſtond over de termynen van betalinge moeſt overeenkomen, en de Gemeentens, die zich van *Militaire executiën* wilden bevryden, duchtige borgtogt moeſt doen geeven.

DAT ik op die wyze tot de Staaten-Generaal moeſt ſpreeken, en hun verklaaren, dat, zoo de Spanjaarden niet ten

ſpoe-

ſpoedigſten aan die verpligting voldeeden, zyne Majeſteit de Brandſchattingen door allerlei middelen zoude doen eiſchen, en dat men niet moeſt verwachten, dat zyne Troepen de Spaanſche Nederlanden zouden verlaaten, voor dat de uitwiſſeling der Traktaaten gedaan, en hem zekerheid voor de betalinge der Brandſchattingen gegeeven was, volgens den inhoud des Traktaats.

IK voerde zonder tydverzuim des Konings laſt uit, en in een mondgeſprek, dat ik met de Gemagtigden der Staaten-Generaal hield, om hun de *Negotiatie* des Heeren de Chanlais te Bruſſel bekend te maaken, mitsgaders het nieuwe bevel, dat hy van zyne Majeſteit, in gevolge het antwoord des Markgraaven de Grana, ontvangen had, nam ik gelegenheid om hun te ſpreeken van het Traktaat te Regensburg getekend tuſſchen den Koning en zyne Katholyke Majeſteit; en ik bediende my van alle redenen in 's Konings Brief vervat, over het ſtuk der Brandſchattingen en van het verblyf van des Konings Troepen in Vlaanderen. De Staaten-Generaal konden niet afzyn van, naa veel twiſtens, my te zeggen, dat de Spanjaarden hunne zaaken zelfs bedierven, en niet ontkennen, dat, aangaande de Brandſchattingen, zyne Majeſteit gelyk had: maar ten opzichte van het verblyf der Troepen in de Spaanſche Nederlanden, toonden zy eene groote ongeruſtheid, en zeiden my, dat zy het Traktaat nooit getekend zouden heb-

31 Auguſtus 1684.

hebben, indien zy zich niet verzekerd gehouden hadden, dat de Koning geen Heir meer in de Nederlanden gehad zoude hebben, naa verloop van de zes weeken. Dat zy zich in onze byeenkomsten daar dikwyl over verklaard hadden, en dat het in de gedachte van niemant van de Republyk ooit opgekomen was, dat de Koning zyne Troepen in Vlaanderen meende te houden, naa hun zoo dikwyl aangebooden te hebben, de Nederlanden eene volkome rust te doen genieten, en zelfs naa zich verbonden te hebben, om geene vyandlyke feitelykheid te pleegen ten platten Lande, indien de Spanjaarden zich daar van onthielden. Dat'er groot verschil was tusschen het legeren van een Heir, en het uitloopen van Partyen, of het heffen van Brandschattingen; dat zy toestonden, dat zyne Majesteit Brandschattingen mogt eischen, en vyandlykheden pleegen, indien de Spanjaarden 'er hem het voorbeeld van gaven: maar, dat men van hun gevoelen van Troepen op den Spaanschen bodem te doen bestaan, had kunnen oordeelen, door het aanhoudend verzoek, 't welk zy gedaan hadden, om dezelve uit de Nederlanden te doen vertrekken, zelfs voor de zes weeken. Ik antwoorde hun, dat men by het Haagsche Traktaat niets anders bedongen had, dan dat des Konings Troepen in de Nederlanden zouden blyven tot aan de uitwisselinge der bekrachtigingen; dat het zelfde bedongen was, in het

het Traktaat van Regensburg; dat het nu maar alleen zaake was, het een of het ander van die Traktaaten uit te voeren, en dat de Staaten-Generaal geene voordeeliger voorwaarden voor de Spanjaarden konden bedingen, dan die de Spanjaarden voor zich zelven bedongen hadden.

HET is zeker, dat de Spanjaarden een nieuw Traktaat te Regensburg getekend hebbende, de Staaten met reden niet konden eifchen, dat zyne Majefteit zyne Troepen uit de Nederlanden zoude trekken voor de uitwiffeling der bekrachtingen van dat Traktaat; ook was het, toen ik hun had doen hoopen, dat zyne Majefteit zyne Troepen de Nederlanden zoude doen ruimen, in een gantfch ftrydig geval. Zy vroegen of de Koning, indien de Spanjaarden het Traktaat van den Haag weigerden te bekrachtigen, den kryg tegen hen voorzettende, altoos Heiren ten platten Lande meende te houden, gelyk de Spanjaarden hun deeden vreezen, en of zyne Majefteit het Traktaat met hun gemaakt niet zoude nakomen, zyne Wapens elders overbrengende.

DAAR over verklaarde ik my, en ik meende des Konings voorneemens, daar in te moeten volgen. Ik wilde ten dien einde niet zeggen, en de Staaten-Generaal verftonden 't ook zoo niet, dat de Koning geen recht had om Brandfchattingen te doen heffen, zelfs door *Militaire executiën* tegen de gene die niet zouden wil-

willen betaalen, zoo lang de kryg duurde: maar men moet opmerken, dat de Staaten-Generaal in hun bewerp gezet hadden, dat de Koning zyne Troepen terstond terug zoude doen trekken. Doch, vermits zy goedvonden zich te bedienen van de Artikels die ik hun overgegeeven had, schoot het hun niet in, den tyd te noemen, in welken de Koning zyne Troepen terug moest doen trekken: maar zy vroegen meer dan tienmaal, of zyner Majesteits meening niet was, geene Heiren meer te hebben in de Spaansche Nederlanden naa verloop van zes weeken, in geval de Spanjaarden het Traktaat niet Bekrachtigden, en slechts de Vryheid aan zich te behouden van den kryg ten platte Lande te voeren, indien de Spanjaarden met hunne vyandlykheden voortgingen. Daar maakten zy staat op; dat was de grond van hun Traktaat, en zy zouden 'er nooit in gestemd hebben, indien zy gedacht hadden, dat des Konings Heiren in de Spaansche Nederlanden mogten blyven.

DE Koning antwoorde my, dat hy 't ook zoo verstaan had, dewyl hy my door zynen Brief van den 24e Augustus schreef, dat zoo de Markgraaf de Grana, het Traktaat te Regensburg getekend weigerde, hy zyne Troepen uit de Spaansche Nederlanden moest trekken, en daar op hadden die van de Regeeringe, en zelfs het Volk, zoo vasten staat gemaakt, dat, indien men hun te kennen gegeeven had,

dat

dat Spanje niet bekrachtigende, en de oorlog tegen den Katholyken Koning blyvende duuren, zyne Majesteit, zyne Heirren gelegerd meende te houden in de Spaansche Nederlanden, dat alleen genoeg geweest zoude zyn, om hen in andere gevoelens te doen treeden, en een ander gedrag te doen houden.

DE Staaten-Generaal zich niet verzettende tegen het gene te Luik geschiede, en de Regeering van die Stad hen verzocht hebbende, om hunne tusschenkomste, op dat de geschillen die zy met den Keurvorst, hunnen Prins hadden, in der minne bygelegd mogten worden, hebben zy het haar niet willen belooven, en eerst den Keurvorst van Keulen doen vraagen of het hem aangenaam en behaaglyk zoude weezen.

DE Heeren van Leiden deeden eene tweede bezending aan den Prins van Oranje, om hem de drie Persoonen op te geeven, die zy benoemd hadden, om 'er hem eenen Schepen uit te doen verkiezen: maar hy zond ze te rug zonder ze te willen hooren. Zy bevonden dat het Stadhouderschap den Prinse van Oranje geen recht gaf, om de Schepens van Leiden te benoemen. Dat dit eene eere was, hem en wylen den Prinse zynen Vader opgedraagen; maar dat het recht daar van behoorde aan de Provincie van Holland, waar in de Prins niet meer heeft dan zyne stem; zoo dat zy voorhebben, zich tot de

Pro-

Provincie te keeren in de aanſtaande Vergaderinge. De Prins van Oranje, die daar achter gekomen is, heeft voorgenomen deeze week zyne benoeming te doen: maar de andere zeggen, dat zy die nu niet meer willen aanneemen. Dit zou eene groote zaak zyn, indien zy dat voorneemen tot het uiterſte doorzetteden; het welk ik niet geloove.

IK hebbe ontdekt, dat de vrienden des Prinſen van Oranje trachten in de *Acten* van Guarantie te doen beramen, hoe veele Troepen elke Provincie moet leeveren, in geval van overtreedinge der Traktaaten.

1 September 1684. DE Gemagtigden der Staaten-Generaal quamen weder tot mynent, en zeiden my dat zy den Heere Cramprickt verſlag gedaan hadden, van het gene ik hun gezegd had, en dat, welke redenen zy hem bygebragt hadden, hy ſteeds had geklaagd over het verblyf van des Konings Troepen in de Spaanſche Nederlanden. Zy hielden my vervolgens voor, hoe groot een belang zy hadden in de ruſt der Landen, die de Barrière uitmaaken, en hoe node zy zagen, dat dezelve gequeld werden door het legeren van zyner Majeſteits Heiren, en het invorderen van Brandſchattingen; en zy verzochten my het verzoek dat hun Gezant, aan wien zy op den zelfden dag ſchryven zouden, op hun bevél aan den Koning zoude doen, door myne goede dienſten te onderſteunen.

IK

IK zal de redenen, daar ik my van bediende, hier niet herhaalen: Ik hebbe hun doen zien, dat het niet meer aanquam op het tweede ſtuk van het Haagſche Traktaat, en dat het nu maar alleen zaake was van het tweede, en van het Traktaat van Regensburg, dat 'er mede overeenquam; en ik heb hun zoo wel vertoond, dat zy niet alleen geenen grond of oorzaak hadden, om zulken eiſch te doen, maar ook dat het verzoek, 't welk zy daar ontrent zouden doen, geen' ſchik zoude hebben, na dat Uwe Majeſteit al het bedongene zoo ſtipt had nagekomen; dat zy my verklaard hebben, dat, vermits het zoo was, zy niet aan hunnen Gezant zouden belaſten eenig verzoek aan zyne Majeſteit te doen, om hem zyne Troepen uit de Nederlanden te doen trekken: maar dat zy hem niets anders belaſten zouden, dan uwe Majeſteit te ſmeeken, dat hy het platte Land niet zoude doen *executeeren* voor de Brandſchattingen; en dat, zoo daar eenige oneenigheden over mogten komen te ontſtaan, dezelve aan de *Arbitrage* des Konings van England geſtelt wierden, overeenkomſtig met het Traktaat in den Haag getekend.

IK hebbe bemerkt, SIRE, uit eenige geſprekken, gehouden met Lieden, den Prinſe van Oranje toegedaan, dat een der voornaamſte dingen, waar over die Prins reden van klagten meent te hebben, is, dat uwe Majeſteits Procureur-Generaal van den Grooten Raad, de Souvereiniteit van

Oranje wedergeëischt heeft, het welk men houdt voor eene inbreuk van het Traktaat van Nymegen, en van alle voorgaande Traktaaten, by welke uwe Majesteit den Prins van Oranje (zoo als hy zegt) steeds in de Souvereiniteit van Oranje hersteld heeft.

Brief des Konings van den 31 Augustus 1684.

DE Koning schreef my, dat het dienstig was de Leden der Regeeringe te doen begrypen, dat, zoo zy den Prinse van Oranje en zyne aanhangers tyd gaven, om de genegenheid des gemeenen Volks te herwinnen, in weêrwil der billyke oorzaaken van misnoegen, die de pogingen en de geweldadigheden, welke die Prins gedaan en bestaan heeft, om hen hunnes ondanks in den Oorlog te sleepen, aan de Vereenigde Provinciën gegeeven hebben; en in weêrwil van de valsche beschuldigingen, daar hy zich van bediend heeft, om, in de Staaten van Holland, de onverzettelykheid, met welke de Stad van Amsterdam zich tegen zyne onderneemingen gekant heeft, voor lyfstraffelyk te doen gaan, en in weêrwil van het gene zyne heerschzucht hem heeft doen bestaan, tegen de Rechten en Voorrechten der voornaamste Steden, hy eerlang nieuwe krachten zoude krygen, en den genen, die de middelen, om hem te verzwakken, verzuimd zullen hebben, hunner achteloosheid doen berouwen.

Brief des Konings van den 31 Augustus 1684.

DE Koning liet my weeten, dat hy verwonderd was van te hooren, dat de Keurvorst van Keulen zynen Staatsdienaar in

in den Haag, buiten zyn weeten, bevél gezonden had, om een Verbond te maaken met de Staaten-Generaal, tot handhavinge der Traktaaten van Beſtand, dat hy aan den Biſſchop van Straasburg een' Poſtbode gezonden had, om hem te beweegen, tot eene ſpoedige herroepinge van dat bevél, en dat, vermits hy die Traktaaten ter goeder trouwe meende naa te komen. hy hoopte dat die Keurvorſt in geene *Ligues* zoude treeden, die, door vervangklyke uitleggingen, in 't vervolg, tot nadeel van zyne belangen zouden kunnen ſtrekken.

DAT ik by de Staaten-Generaal voor zyne Majeſteit verzoeken moeſt, om een *Acte* van Guarantie der getekende Traktaten.

DE Prins van Oranje was genoodzaakt te buigen aangaande de zaak van Leiden. 7 September 1684.
Hy benoemde de Schepens voor den aanvang van de Vergaderinge der Staaten van Holland; en vermits die van Leiden betuigd hadden, dat zy die benoeming nu niet aan zouden neemen, deed hy hun zeggen, dat hy de zaak in 't eerſt niet wel begreepen had, en dat 'er een misverſtand in was. Dat hy evenwel de benoeming gedaan had, binnen den tyd, in hun Briefje van aanbieding vervat; en dewyl hy dat Briefje noch had, hebben zy de benoeming aangenomen, zoo als zy het begeerd hadden, en zonder dat de benoemden hun woord gegeeven hebben, om hunne ſtem te geeven, om eenen Man, den

Prinſe van Oranje toegedaan, in de Regeeringe te herſtellen.

7 September 1684. IK hebbe niet nagelaaten den Munſterſchen Reſident eene zaak voor te houden, die hy heeft moeten toeſtemmen, welke is, dat het gemelde Traktaat, hoe geoorloofd het hem ſchynt, voorgeſteld door eenen Vorſt, aan uwer Majeſteits belangen verknocht, evenwel de grondſlag zal wezen van eene Algemeene *Ligue* tegen uwe Majeſteit, om dat het, gelyk ik alrede gezegd hebbe, den Prinſe van Oranje ligt middel zal geeven, om diergelyke Traktaaten te maaken met andere Vorſten, die, dezelfde gevoelens niet hebbende, als de Keurvorſt van Keulen, zich tegen uwe Majeſteit zullen bedienen van de *Unie*, die zy te ſamen zullen maaken; en de Brief, dien de Staaten-Generaal dezer dagen van den Heer van Haren ontvangen hebben, is wel te pas gekomen, om te bewaarheden het gene ik hem zei, en hem voor veertien dagen gezegd had te zullen gebeuren; want de Heer van Haren heeft aan de Staaten-Generaal laaten weeten, dat de Heer van Oxenſtiern by hem gekomen was, om hem te verzoeken, dat hy by de Staaten-Generaal aandringen zoude, om hun het Verbond tusſchen Zweden en de Republyk indachtig te maaken, waar over Van Haren zich gedraagt aan den geheimen Brief, dien hy den Griffier Fagel geſchreeven heeft. Al wat ik van dien geheimen Brief hebbe kunnen

nen ontdekken, is, dat men den Heere van Haren vertoond heeft, dat het Traktaat van *Associatie* vernietigd zynde door het Traktaat des Bestands, de Koning van Zweden gaerne een nieuw Verbond met de Staaten-Generaal zoude maaken tot handhavinge van de Traktaaten. Weshalven hebbe ik den Munsterschen Resident voorgehouden, dat de Raad-Pensionaris Fagel zich van dat verzoek des Konings van Zweden zal bedienen, om te toonen, dat Vrankryk niet tegen dat soort van Traktaaten is; dat het hem ligt zal vallen, om onder dat voorwendsel het Traktaat met Zweden te doen sluiten; dat de Hertog van Hanover die sluiting af zal wachten, om zich te komen aanbieden. en dat 'er dus eene *Ligue* met den Prinse van Oranje gemaakt zal worden. Dat het Traktaat, 't welk de Keurvorst van Keulen voorsloeg, niets nadeeligs voor uwe Majesteit in zoude hebben, indien de Republyk in den staat was, daar zy in behoorde te wezen, om dat zy in zulken geval te gelyk met Uwe Majesteit vereenigd kon blyven, en een Bondgenoot van den Keurvorst van Keulen wezen, maar dat de zaaken noch niet in dien staat waren, en dat, indien men eenige geschiktheid zag, om ze 'er in te brengen, de Traktaaten, die men nu zou maaken, een groote hinderpaal daar tegen zouden wezen, om dat zy den Prinse van Oranje en den Raad-Pensionaris Fagel nieuwe krachten

ten zouden geeven, en aan de Staaten-Generaal geheel andere oogmerken dan zy nu hebben.

DE Staaten-Generaal hebben weder sterk by my aangehouden, ten behoeve der Kooplieden, belang hebbende in het Schip wiens lading te Duinkerken verkoft is.

11 September 1684. IK liet den Koning weeten, dat de Brief, waar mede hy my den 31 Augustus vereerd had, twee voorname stukken behelsde, waar van het eerste en hoofdzakelykste betrof het gene men van de Heeren van Amsterdam verwachten moest, aangaande de goede herstelling van de Regeeringe deezer Republyk; het tweede raakte het gedrag des Prinsen van Oranje ontrent den Koning van England, en met den Hertog van Montmouth.

IK zal beginnen met Uwe Majesteit verslag te doen van het gene ik verstaan hebbe, aangaande het gene tusschen den Koning van England, den Hertog van Jork, den Prins van Oranje, en den Hertog van Montmouth omgaat.

DE Hertog van Jork schryft tweemaal 's weeks aan den Prins van Oranje; ik ik weet het door een' Man, die de Brieven gezien heeft. Zy worden geaddresseerd aan eenen genaamd Dalone, Geheimschryver des Prinsen van Oranje, die ze naar Dieren aan Silvius zendt. Men verbergt ze niet voor dien Man, die de hand des Hertogs van Jork zeer wel kent. Als de Prins van Oranje die Brieven ontvangen heeft,

heeft, gaat hy met den Hertog van Montmouth twee uuren lang in zyn Kabinet.

IK ontdekte ook, dat Godolphin Brieven van wegen den Koning van England aan den Prins van Oranje schreef, om hem zyn gedrag te verwyten, en om te trachten hem weder tot zynen pligt te brengen: Maar dat de Prins van Oranje dezelve niet beantwoorde.

DE Hertog van Montmouth zond in dien tyd eenen zyner vertrouwden naar England, die zich 's daags voor zyn vertrek dronken gedronken hebbende, aan iemand zyner vrienden zei, dat men in 't kort groote veranderingen in England zoude zien, en dat hy hem te verstaan gaf, dat hy van de herstellinge des Hertogs van Montmouth spreeken wilde.

RAAKENDE het gene men van de Heeren van Amsterdam moet verwachten, tot herstellinge van de goede Regeeringe der Republyk, zal ik voortgaan met alle myne vlyt aan te wenden, om onderrecht te worden van alles, wat men zal ontwerpen, en van het heimelykste, dat 'er zal omgaan; en ik meene alles genoegzaam beraamd te hebben, om wel onderrecht te worden. Het gene ik tot nu toe daar van hebbe kunnen ontdekken, kan my noch niet doen oordeelen, waar de zaaken op uit zullen draaijen. De Heeren van Amsterdam weeten hunne belangen volkomen, en men behoeft hun de redenen schier niet voor te houden, die 'er zyn,

om den Raad-Penſionaris weg te jaagen, de oude Regeering te herſtellen, en zich buiten gevaar te ſtellen, van aan de gramſchap des Prinſen van Oranje opgeofferd te worden, dien zy weeten dat niet vergeeven kan: Men kan, zeg ik, hun daar over niets bybrengen, of zy weeten noch meer te zeggen, en zelfs noch bondiger redenen te geeven, dan die men hun voorhoudt. Men kan desgelyks niets voegen by den angſt, dien zy hebben voor den Prins van Oranje; zy vreezen, dat hy iets geweldadigs tegen hen zal onderneemen. Zy doen hunne Stad zoo zorgvuldig bewaaken, als het mogelyk is. Zy hebben Kanon op verſcheide plaatſen gereed ſtaan, om in korten tyd op de Wallen gebragt te kunnen worden, en zy hebben Schilderhuisjes op de wegen, om niet verraſt te worden: Maar ik zie niet, dat zy de nodige middelen by de hand neemen, om hunne goede voorneemens uit te voeren. Iets, dat hun 't meeſte hindert, is, dat zy niet alle van één gevoelen zyn. Van Beuningen is ſterker, dan ooit tegen het Verbond met Vrankryk, en hy merkt wel, dat, zoo men den Prins van Oranje, en den Raad-Penſionaris Fagel tot het uitterſte brengt, de Republyk genoodzaakt zal zyn, zich geheel en al aan Uwer Majeſteits belangen te binden; zoo dat hy wel zoude wenſchen den Raad-Penſionaris Fagel weg te kunnen jaagen, en zich met den Prinſe van Oranje te vergelyken, op

zulk

zulk eene wyze, dat de Staaten-Generaal in de belangen van England bleeven; En vermits de Heeren van Amſterdam meenen, dat zy een zeker gedrag houdende, en toevende, allengs hunnen wenſch, en begeerte zullen verkrygen, laaten zy den tyd verloopen, en bedienen zich niet van de gelegenheid, die zich aanbiedt, gelyk zy behoorden. De Prins van Oranje ziet aan zynen kant de noodzakelykheid, van zich met de Heeren van Amſterdam te verzoenen. Daar toe gebruikt hy drie menſchen; Beverning is'er een van, en ik hebbe kortelink ontdekt, dat de Heeren van Amſterdam, op de voorſlagen, die hy hun heeft laaten doen, geantwoord hebben. Zy hebben te verſtaan te doen geeven, dat zy gaerne met den Prinſe van Oranje in een goed verſtand zouden leeven, mits dat hy toeliete, dat zyn gezag bepaald wierde, volgens het gene in andere Stadhouderſchappen in gebruik geweeſt was, en dat de Troepen, tot op acht-en-twintig-duizend mannen verminderd wierden. Dat antwoord is zeer goed; want het is zeker, dat, indien men de Troepen tot op acht-en-twintig-duizend mannen verminderde, en de Prins van Oranje geen grooter gezag in de Regeeringe had, dan zyne Voorzaaten gehad hebben, de zaaken draa van gedaante zouden veranderen: maar hoe goed dit antwoord zy, is het altoos gevaarlyk, dat

de Heeren van Amſterdam in zulk eene *Negotiatie* treeden.

DE Heeren van Amſterdam ſtellen vaſt, dat zy meer zouden verliezen dan winnen, indien zy met de zaaken te ſchielyk voortſloegen. Dat in de form van hunne Regeering de tyd alles doet; en ik weet van goeder hand, dat zy van gevoelen zyn, dat zy, eer zy aan de groote zaaken beginnen te tornen, den Prinſe van Oranje, door de vermindering der Troepen, de middelen moeten beneemen, om de voorneemens uit te voeren, die de Regeering zouden kunnen omkeeren, en de Vryheid der Republyk vernietigen; want zy zyn overtuigd, en de Prins van Oranje heeft zich genoegſaam verklaard, dat hy alles in 't werk zal ſtellen, om den Raad-Penſionaris Fagel te behouden.

WAT het maaken en ſluiten van nieuwe Verbonden betreft, de Heeren van Amſterdam hebben my voor twee dagen doen verzekeren, dat zy in geene zullen ſtemmen, noch met Zweden, noch met eenigen anderen Vorſt; uit het voorledene zeer wel ziende, dat zy door dit middel onvermydelyk weder zouden vervallen tot den zelfden ſtaat, daar zy zich met zoo veele moeite uit gered hebben. Ik weet dat zy in die Vergaderinge der Staaten van Holland, de intrekking der wedden des Vorſten van Waldek zullen voorſlaan, niet langer willende dulden,

dat,

dat, terwyl hy Generaal der Keizerlyke Troepen is, hy alle Jaaren zulke groote sommen van den Staat trekt. Zy hebben voorgenoomen, die Wedden en het Ampt van Veldmaarschalk-Generaal aan den Prins van Nassau te doen geeven: maar zy houden dit voorneemen zeer geheim, op dat geen Lid der Vergaderinge 'er achter kome, om dat zy de eerste willen weezen, om dien voorslag te doen, op dat de Prins van Nassau 'er hun voor verpligt zy, en altoos met hun vereenigd blyve.

VERMITS de volstandigheid, met welke de Heeren van Amsterdam verklaard hebben, dat zy, de Recruteering van tien-duizend vyf-honderd Mannen, ten hunnen opzichte voor afgedankt hielden, oorzaak is dat zy niet op de uitgave der laatstvoorlede Maand gebragt is, en dat die Troepen daar door afgedankt zyn, zonder dat de Staaten-Generaal eene behoorlyke *Resolutie* daar over genomen hebben; heeft de Prins van Oranje den Staaten van Holland, door eenen Brief vertoond, dat het onbillyk was de Officieren niet te betaalen tot den tyd toe, dat de Staaten-Generaal hun bekend hebben doen maaken, dat zy afgedankt zyn; en hy heeft verzocht, dat men hen daar van zoude waarschuwen, en betaalen tot den 22e der aanstaande Maand. Dewyl dit billyk is (naardien men met reden de Officiers het onderhoud van die Recruteeringe niet kon doen draagen, voor dat zy

zy afgedankt was door eene *Resolutie* der Staaten van Holland) werd het toegestaan, en met eenen nam men eene *Resolutie*, welke de afdanking bevestigde, die de Heeren van Amsterdam op hun eigen byzonder gezag gedaan hadden.

14 September 1684. DE Gemagtigden der Staaten-Generaal, quamen my klaagen, dat, tegen de Traktaaten, die den Prins van Oranje, in zyne Souvereiniteit hersteld hadden, men in het Prinsdom van Oranje menschen geligt, en te Aix in de gevangkenis gezet had. Ik gaf hun te kennen, dat ik niet onderrecht was van de zaak daar zy van spraken; maar dat ik zeer wel wist, dat des Konings Officiers daar in niets hadden gedaan, dan het gene daar zy recht toe hadden; en op het gene zy my zeiden, dat zyne Majesteit den Prins van Oranje in zyne Souvereiniteit hersteld had, antwoorde ik hun, dat de Koning hem hersteld had in het bezit, en in alle zyne rechten; maar dat hy hem niet meer gegeeven had, dan hem wettiglyk kon behooren. Zy scheenen zich die zaak niet sterk aan te trekken.

ZY drongen in dat zelfde mondgesprek, sterk by my aan ten behoeve van die Haagsche Wynkopers, wier Wynen en Brandewynen te Duinkerken verkoft waren.

IK maakte den Heeren van Amsterdam, het bevel bekend, dat de Koning my gegeeven had, om van de Staaten-Generaal *Acten* van Guarantie der getekende Trak-

taa-

taaten te verzoeken. Zy gaven my te kennen, dat zy dien voorslag ten eenemaal goedkeurden, om dat, zoo hy aangenomen werd, hy de gemoederen tot eene naauwer verbintenis zoude neigen; en indien de Prins van Oranje en de Raad-Pensionaris Fagel, daar een schot voor schooten, zou men zich van hunne eige redenen kunnen bedienen, om aan het Keizerryk een *Acte* van Guarantie te weigeren: maar zy oordeelden dienstig, dat ik 'er niet van repte voor dat de tyding van de uitwisselinge der Bekrachtigingen in den Haag zoude weezen; en daar naa vonden zy goed, dat ik 'er niet van zoude spreeken, dan wanneer de Staaten van Holland vergaderd zouden weezen.

DE Gemagtigden der Staaten-Generaal, bragten my eene *Resolutie*, behelzende, dat de Prins van Oranje in hunne Vergaderinge eenen Memorie van zyne Raaden had doen voorleezen, inhoudende, dat, in het voorgaande Jaar, de *Intendant* des Konings in Provence, in weêrwil van de *Protestatiën*, door het Parlement van Oranje gedaan, vier of vyf van zyne oude Burgers had doen ligten, dezelve te Aix in eene naare gevangkenis gezet, en 'er hen zoo lang ingehouden had tot dat eenige van hun gedwongen geweest waren, hunnen Godsdienst af te zweeren. Dat men de genen, die zoo verre niet hadden willen komen gedwongen had, *amende hono-*

honorabel te doen met alle ſoorten van ſchande, die zulke *Executien* vervullen.

14 September 1684. DE Koning liet my weeten, dat hy het pleit, gevoerd over de Schepen en hunne lading te Duinkerken opgebragt, in zynen Raad had doen nazien; maar dat, hoe genegen hy was, om de Hollandſche Kooplieden het gunſtigſte recht te laaten wedervaaren, dat zy met reden konden hoopen, het recht der byzondere Kopers zoo onbetwiſtbaar had geſcheenen, dat hy, zonder hun onrecht te doen, hun niet zoude kunnen ontneemen het gene hun toebehoorde.

21 September 1684. IK zond een' Edelman naar den Prins van Naſſau, onder voorwendſel, van hem geluk met zyn Huwelyk te wenſchen; maar inderdaad, om te ontdekken, hoe de zaaken in Vriesland geſchapen ſtonden. Uit het verhaal, dat men 'er my van deed, hoorde ik, dat de Prins van Oranje alle mogelyke pogingen deed, om weder vriendſchap met de Heeren van Amſterdam, en den Prins van Naſſau te maaken. Dat deeze Prins echter noch bleef by het zelfde gevoelen, daar hy van geweeſt was; dat hy zelfs veel ongeruſtheid getoond had, over het bericht, 't welk hy ontvangen had, dat de Heeren van Amſterdam zich met den Prinſe van Oranje ſtonden te verdraagen. Ik deed den Prins van Naſſau verzekeren, dat het valſche geruchten waren, die de Prins van Oran-

je

je deed uitſtrooijen, om hem van de Heeren van Amſterdam te ſcheiden. Ik ſprak 'er van met eenige van hun, in eene reize, die ik naar Amſterdam ging doen, onder voorwendſel van den Heer de Mesmes derwaarts te verzellen, die my in den Haag was komen bezoeken. Ik gaf hun te kennen, hoe groot een belang zy hadden, niet alleen om den Prins van Naſſau beter te onderrechten, aangaande de vreeze, die hy had voor hun Vergelyk, maar ook, om te beletten, dat de Prins van Oranje in het toekomende die zelfde geruchten niet met eenigen grond kon doen verſpreiden; het welk zy niet anders konden doen, dan door middel van den Prins van Naſſau kennis van alles te geeven: dat, zoo zy dit niet deeden, de Prins van Oranje ſteeds achterdocht, en wantrouwen tuſſchen hen zoude verwekken, daar hy zyn voordeel mede zoude doen. Dat zy daar ligt van konden oordeelen, door het gene 'er gebeurde, dewyl hy in den zelfden tyd, dat hy den Prins van Naſſau wys maakte, dat hy zich met de Heeren van Amſterdam zoude verdraagen, den Heeren van Amſterdam zocht te doen gelooven, dat de Prins van Naſſau, en hy op het punt ſtonden, van zich met elkanderen te vergelyken, en dat zy die ſoort van liſten, noch beletten, noch verydelen konden, dan alleen door middel van eene goede, en oprechte

rechte verstandhouding tusschen hen op te rechten.

IK verstond op die zelfde reize, dat acht of tien dagen, naa dat de Vrede in den Haag getekend was geweest, den Staatsdienaars van Hanover, en Zweden, den Prinse van Oranje verklaarden, dat hunne Meesters zich sterk maakten, dat zy het sluiten des Bestands, in het Keizerryk zouden beletten, indien hy de Bekrachtiging des Traktaats van Vrede kon verhinderen.

MEN maakte my ook in groot vertrouwen bekend, dat de Brandenburgsche Envoyé, den Raad-Pensionaris voorgeslaagen had, een Verbond te maaken tusschen den Keurvorst van Brandenburg, en de Staaten-Generaal: maar hy had in de omstandigheden, van de tekeningen des Bestands, zynen tyd zoo qualyk genomen, dat de Raad-Pensionaris Fagel hem antwoorde, dat de Staaten alle die Verbonden wars waren, die alleen dienden, om geld van hun te trekken, waar naa men hen in tyd van nood liet zitten; hy voegde daar by, het zy uit driftigheid, of uit list, dat, zoo de Prins van Oranje hem geloofde, hy de gunst des Konings van Vrankryk zoude zoeken, en den Keurvorst van Brandenburg daar laaten.

28 September 1684. IK onderzocht ook, wat 'er tusschen den Prins van Oranje, en de Regeerders van die Stad voorgevallen was. Ik bevond,

vond, dat de zaaken zoo niet gesteld waren, als men den Prinse van Nassau gezegd had; maar dat evenwel het woord, 't welk de Heeren van Amsterdam, en de Prins van Oranje zich over en weêr gegeeven hadden, wat te verre ging, en dat ik billyke reden van mistrouwen had gehad, toen ik verstaan had, dat men in onderhandeling getreeden was. Ik hoorde dan, dat de Prins van Oranje den Heeren van Amsterdam alles had beloofd, wat zy van hem geëischt hadden, dat is te zeggen, dat hy zich voortaan naar de wetten der Republyk zoude gedraagen; en dat de Heeren van Amsterdam beloofd hadden aan het voorledene niet meer te zullen gedenken. Ik sprak met eenige van hun in vertrouwen van de gevolgen, die zulk eene verbintenis noodwendig moest hebben; dat de Prins van Oranje nu alles naar zynen wensch gekreegen had, welke was de Heeren van Amsterdam te brengen van hun voorneemen, van deeze goede gelegenheid waar te neemen, om den Raad-Pensionaris Fagel van het bewind der zaaken te ontzetten. Dat hy hun gaerne had willen betuigen, dat hy vaerdig was, om hunne begeerte te volgen; dewyl hy door die betuiging voorhad, hun in de Vergaderinge der Staaten van Holland, van de Maand November de voorslagen te doen smooren, die zy voorneemens geweest waren te doen; maar dat, als de staat van

oorlog eens opgemaakt en de Raad-Penſionaris Fagel, gedekt zou weezen voor het gene men nu tegen hem kon onder neemen, en mogelyk uitvoeren, men den Prins van Oranje eerlang zyne oude gangen weder zoude zien gaan; en dat hy, zoo niet in drie Maanden, ten minſten in zes, de Staaten-Generaal zoude brengen in gevoelens ſtrydig met zyner Majeſteits belangen. Dat hy zich dan wel zoude weeten te wreeken over de Heeren van Amſterdam, en te volbrengen het gene hem voor deeze reis mislukt was, te weeten, hunne vryheid te verdrukken, en over hunne Troepen, naar zyne willekeur te beſchikken, en te gebieden. Ik voegde daar noch verſcheide andere redenen by, te lang om ze hier te herhaalen; zoo dat de man, die van wegen den Prins van Naſſau, zeven of acht maanden te Amſterdam geweeſt was, uitnaame van dien Prins, opentlyk geklaagd hebbende, over die ſoort van verdrag, de Regeerende Burgermeeſters een heimelyken Raad hielden, waar in zy beſlooten, my eene volkome opheldering te geeven, van alles wat tuſſchen hen, en den Prins van Oranje omgegaan was: maar vermits twee van de drie Burgermeeſters, die op dien dag te Amſterdam waren, zich niet zonder moeite in het Franſch konden uitdrukken, werd deeze laſt van Beuningen opgelegd. Ik kreeg 'er kennis van, voor dat hy by my quam, en ik meende heel

an-

anders tot hem te moeten ſpreeken, dan ik met een ander gedaan zoude hebben. Ik wiſt, dat hy'er zich van bediend zoude hebben, indien ik met hem in de omſtandigheden der Regeeringe getreeden was: maar ik wiſt ook, dat hy heel bang was voor den Oorlog; dat hy begreep, dat de Republyk bedorven zoude zyn, indien zy in Uwer Majeſteits ongenade verviel, en dat hy wel wiſt, dat de zaaken noch zoo niet geſchapen ſtonden, dat de Staaten-Generaal zich met England konden verbinden; daarom hield ik my zeer geſlooten met hem. Ik zei hem, dat ik my in de omſtandigheden hunner Regeeringe niet wilde inlaaten; maar dat hy zelfs wel kon oordeelen, dat de Koning zich ſchikken zoude naar de wyze, op welke men zich hier zoude gedraagen. Vervolgens ſprak ik opentlyker, en rondborſtiger met een' anderen Burgermeeſter; ik hield hem voor, alles wat zyne Majeſteit, tot handhavinge van de Vryheid der Republyk gedaan had, en voornamelyk ten behoeve, en om den wille der Stad van Amſterdam, en de geringe erkentenis, die zyne Majeſteit daar voor te wachten had, als de Prins van Oranje, en de Raad-Penſionaris Fagel meeſter bleeven. Dat ik wel overtuigd was van de goede meeninge der Heeren van Amſterdam, maar dat zy zich krachtig bedroogen, zoo zy meenden, dat zy hun gezag, en zelfs hunne Vryheid zouden kunnen handhaaven, indien zy zich niet bedien-

F 2 den

den van deeze gelegenheid, om de oude Regeering te herstellen. De Heer Hop, Pensionaris van Amsterdam, sprak my ook over dit stuk, en zei my, dat het waar was, dat de Heeren van Amsterdam, ziende, dat men, zonder groot geweld te doen, niet kon onderneemen, den Raad-Pensionaris Fagel van zyne Ampten te berooven, en ten anderen ziende, dat de Prins van Oranje, in de herstellinge der oude Regeeringe stemde, geoordeeld hadden, dat het met het welzyn der Republyk best overeenquam, zekere dingen niet tot het uiterste voort te zetten, en onderwyl, met toestemminge des Prinsen van Oranje, en des Raad-Pensionaris Fagel, andere dingen te doen, die zy zonder dat, niet wel zouden hebben kunnen verkrygen; en hy heeft my betuigd, dat het eer eene verklaring van zaaken over en weêr was, die zy met den Prinse van Oranje gedaan hadden, dan een vergelyk. Dat hy niets anders van my begeerde, dan ik tot de aanstaande Vergaderinge der Staaten van Holland zoude wachten, om te oordeelen van de volstandigheid der Heeren van Amsterdam, en om hen te zien arbeiden in die Vergaderinge, op eene wyze, die klaar te kennen zoude geeven, dat zy de minste gedachten niet hadden, om den Prins te spaaren, of te vieren, en niets anders bedoelden, dan de Vryheid der Republyk te handhaaven; en dat hy my verzocht te gelooven, dat de Heeren van Amsterdam

noch

noch het zelfde voorneemen hadden, van zich vast aan zyne Majesteit te verbinden. Ik zei hem, dat ik daar wel van overtuigd was; maar dat zy zich zelven de middelen benamen, om het uit te voeren. Hy gaf my ten antwoord, dat hy my van het tegendeel verzekerde, en dat hy my in vertrouwen wel wilde zeggen, dat zy, op het gene ik hun te kennen had gegeeven, van zyner Majesteits goede neiginge, om hunnen Koophandel te begunstigen, zy bezig waren, met het opstellen van een Vertoog, 't welk zy by de Staaten-Generaal zouden inleveren, en dat ik zien zoude, op welken tyd zy voorslagen dien aangaande, zouden doen.

HET gene ik van dat alles kan zeggen, is, dat de Heeren van Amsterdam het beste voorneemen van de Waereld hebben; maar vermits zy onder elkanderen niet eensgezind zyn, van Beuningen zich sedert het sluiten des Bestands, steeds gekant hebbende, tegen alles, wat zy hebben willen doen, hebben zy het voorneemen van den Raad-Pensionaris Fagel te vervolgen, nu laaten vaaren, meenende, dat zy, zonder tot het uiterste te komen, alle hunne voorneemens zullen kunnen uitvoeren. Ik voor my geloove het niet, en het komt my zoo veel te minder waarschynlyk voor, om dat zy zich niet schikken tot de herstellinge van de Regeeringe der Provinciën van Gelderland, Utrecht, en Overyssel; van Beuningen de Provincie van

Vriesland belet hebbende, den voorſlag daar van, die de hoofdzaak van alles was, in de Staaten-Generaal te doen. Ik geloof zelfs, dat zy den Prins van Oranje niet zoeken zullen over de Brandſchattingen, die hy uit het Land van Luik heeft getrokken. De Raad des Keurvorſten van Keulen is oorzaak, dat die zaak in rook vervloogen is, niet gewild hebbende, dat zyn Reſident de Lyſt der Brandſchattingen aan de Heeren van Amſterdam mededeelde, toen zy 'er ſterk om verzochten.

IK weet heel vaſt, dat van Beuningen dikwyl ſchryft aan de Staatsdienaars des Konings van England, en men heeft my verzekerd, dat men ook aan van Beuningen ſchryft, op bevel des Konings van England, en dat al dit ſchryven ſtrekt, om den Prins van Oranje niet tot het uiterſte te brengen, en om voor dien Prins te zorgen, beter dan hy voor zich zelven zorgde, en ook, om de Staaten-Generaal te houden in den toeſtand, daar zy in zyn, zonder toe te laaten, dat zy zich naauwer met zyne Majeſteit verbonden.

BELANGENDE de goederen, die te Duinkerken verbeurd verklaard zyn, voor zoo verre ik van de zaak onderrecht ben, kunnen zy, ten naauwſten genomen, voor goede prys gehouden worden, dewyl zy in een Spaanſch ſchip gevonden zyn: maar het is zeker, dat de Kooplieden ter goeder trouw te werke hebben gegaan,

gaan, en dat dit ſchip, vier jaaren lang, voor een Franſch vaartuig gehouden is geweeſt; dat Uwer Majeſteits Officieren het daar voor erkend hebben, en dat deeze lieden het te Nantes gevonden hebbende, 'er hunne Koopmanſchappen in gelaaden hebben, als in een Franſch ſchip.

IK hebbe gehoord, dat van Beuningen, en de andere Burgermeeſter, den Raad van Amſterdam verſlag gedaan hebben, van het gene tuſſchen hen, en den Prins van Oranje verhandeld was; dat hun gedrag geene goedkeuring heeft gevonden, en dat het meerendeel van dien Raad geoordeeld heeft, dat men zich buiten dat ſlach van verklaringen had moeten houden; ſchoon van Beuningen getracht had te beweeren, dat 'er niets in ſtak. 5 October 1684.

INDERDAAD, SIRE, ik zie niet, dat de Heeren van Amſterdam zich noch heel verre met den Prinſe van Oranje ingelaaten hebben; ik ben zelfs van goederhand onderrecht, dat zy eenpariglyk beſlooten hebben, voortaan niet te dulden, dat die Prins het minſte ding doet, tegen de Wetten der Regeeringe: maar zy hebben genoeg gedaan, om den Raad-Penſionaris Fagel te bevryden van den angſt van afgezet te worden, dien hy gehad heeft, en om de Creatuuren des Prinſen van Oranje oorzaak te geeven, om elk een wys te maaken, dat zy zich met hem verdraagen hebben. Ik denk, dat men noch niet vaſt kan oordeelen, van het ge-

ne men van deeze Regeeringe te wachten heeft, en dat men zyn oordeel zal moeten schorten, tot de Vergaderinge, die in November gehouden zal worden. Dan zal het gedrag der Heeren van Amsterdam toonen, wat men in het toekomende van hun te hoopen heeft. Ik doe eenige van myne Vrienden onder de hand arbeiden, zonder dat ik'er my eenigsints mede schyne te bemoeijen, ten einde om de Heeren van Amsterdam te beweegen, om in de Vergadering van November eene nieuwe afdanking van Troepen voor te slaan.

INTUSSCHEN schynt het niet, dat de Staaten-Generaal eenige nieuwe Verbonden denken te maaken. Zy hebben den Heer van Haren, Gezant in Zweden, den Heer van Amerongen, en den Heer Moering, hunne Envoyé's in Brandenburg en Denemarken te rug ontbooden, en zy hebben voorgenomen, den Heer Heemskerken, hunnen Gezant te Madrid, in de Lente ook te rug te doen komen.

ZY hebben desgelyks het voorstel, 't welk de Heer van Oxenstiern aan den Heer van Haren gedaan heeft, om het Verbond dat tusschen deezen Staat en Zweden in 1645 gemaakt is, en in 1685 verschynen zal, te vernieuwen, niet heel gunstig beantwoord. Ik weet van goeder hand, dat die zaak in overweeginge gebragt geweest zynde in de Provincie van Holland, men besloten heeft den Heer van Oxenstiern te antwoorden, dat zy niet kunnen be-

vroe-

vroeden, waar toe die vernieuwing van Verbond zoude kunnen dienen, dewyl men 'er maar twee dingen in kan bedingen, het een, de wederzydſche verdediging, ingevolge van de Tractaaten van Weſtphalen; het ander, het Reglement van Koophandel en Zeevaart tuſſchen Zweden en deezen Staat. Dat zy tot de wederzydſche verdedigingę een Traktaat van *Aſſociatie* gemaakt hadden, en ten opzichte van den Koophandel hadden zy een Traktaat gemaakt terſtond naa den Vrede van Nymegen. Doch indien de Heer van Oxenſtiern een bewerp wilde opgeeven, hy den Gezant der Staaten daar mede kon belaſten voor zyn vertrek.

EEN Kolonel der Staaten-Generaal, 12 October 1684.
Spanje toegedaan, reed ter poſt naar Weenen, om den Markgraave de Borgomaniero, de tien-duizend mannen, die door de Staaten-Generaal afgedankt waren, aan te bieden. Men twyffelde niet, of het was met toeſtemminge des Prinſen van Oranje. Die Officier maakte zyn Traktaat; maar het kon niet ter uitvoeringe gebragt worden, om dat de Keizer bedongen had, dat de Staaten-Generaal die Troepen tot de maand van Januarius zouden onderhouden; in welke pogingen de Envoyés van den Keizer en van Spanje, door den Prins van Oranje onderſteund, ook deeden by de Staaten-Generaal, konden zy hunne Hoog Mogenden daar niet toe beweegen; zoo dat men de afdanking

moeſt doen, zo als zy voorgenomen was, en de Soldaaten elk zyns weegs laaten gaan.

SCHOON de Heeren van Amſterdam de bewerpen, die zy tegen den Raad-Penſionaris Fagel gemaakt hebben, nu niet ſchynen ter uitvoeringe te willen ſtellen, heb ik noch onlangs verſtaan, dat zy zeer goede voorneemens hebben, dat, verre van een Verbond met England te willen aangaan, 'er niemand onder hen is, die niet yverig begeert, dat de Staaten-Generaal zich met Uwe Majeſteit verbinden: Maar zy meenen niet in ſtaat te wezen, om dat voorneemen te volbrengen, zoo lang de Prins van Oranje en de Raad-Penſionaris Fagel zich daar tegen zullen verzetten, en zy vreezen, dat van Beuningen het in hunne Stad zal dwarsboomen. Ik weet ook, dat de heimelyke reden, die hen belet heeft den Raad-Penſionaris te vervolgen, geweeſt is, dat zy gezien hebben, dat het niet in hunne magt zoude zyn, een ander naar hunnen zin in zyne plaats aan te ſtellen; en zy hebben gemeend, dat het noch beter was, den Raad-Penſionaris Fagel, die elks haat op zich gelaaden heeft, welke zekerlyk noch grooter zoude worden, indien'er eenige nieuwe oorzaak van klagten tegen hem ontſtond, in zynen poſt te laaten, dan een' anderen te verkiezen, die niet zou wezen, zoo als hy behoorde, en hun quaad zou kunnen doen, zonder dat zy zoo veel vat aan hem zouden

den vinden, als zy aan den Raad-Pensionaris Fagel hebben. Schoon men op die redenen veele dingen zoude kunnen antwoorden, hebben zy den Heeren van Amsterdam echter aanneemelyk genoeg gescheenen, om hen te overtuigen. Ik ben onlangs van goeder hand en zeer heimelyk gewaar geworden, dat eenige van hun by een zeer eerlyk Man van deezen Staat gegaan zynde, hem alles verhaald hebben, wat ik de eere gehad hebbe van aan Uwe Majesteit te laaten weeten, en hem gezegt hebben, dat het de Heeren van Amsterdam krachtig zoude spyten, zoo hy meende, dat zy ergens in toe zouden geeven; maar dat zy overtuigd waren, dat zy door zulk een gedrag hunne voorneemens best zouden kunnen volbrengen. Ik houde dat zeggen voor des te oprechter, om dat de Man, daar ik Uwe Majesteit van spreek, zoo zeer geacht is in dit Land, dat men meent, dat de Heeren van Amsterdam voorhebben hem in de plaats van den Raad-Pensionaris Fagel te stellen, als zy kunnen.

IK zie niet, dat de Heeren van Amsterdam heel ongezind zyn, om in de aanstaande Vergaderinge der Staaten van Holland, de afdanking van twaalf-duizend mannen te eischen, en zoo de lieden, die ik daar over gesproken hebbe, eenige zwarigheden te boven kunnen komen, die 'er noch overig zyn, zal de voorslag daar

van eerlang gedaan worden in den Raad der Stad van Amsterdam.

DE Graaf van Waldek komt te post hier, om te beletten, dat men hem niet van zyne Ampten beroove; maar zoo 'er niet eenige verandering voorvalt, zal hy moeite hebben, om te gelukken; want ik weet, dat het in den Raad van Amsterdam besloten is.

VAN Beuningen blyft steeds zyn best doen, om zich met den Prins van Oranje te verzoenen, en om de Stad van Amsterdam met eenen te verzoenen met dien Prinse. Ik hebbe ontdekt, dat de *Negotiatie* in haare grootste kracht was, toen ik my in Amsterdam bevond, en dat het om die reden is, dat eenige van de Welmeenenden my deden waarschuwen, droog en koel met van Beuningen te spreeken: Maar de Raad van die Stad den handel van dien Burgermeester afgekeurd hebbende, is het vergelyk verder te zoeken, dan ooit, en de Prins van Oranje heeft hun heel onlangs een klaar en opentlyk blyk van zyne gevoeligheid gegeeven, voorleden Saturdag van hier vertrekkende. Hy is gegaan naar een Landhuis, dat hy dicht by Haarlem heeft, van waar hy niet naar Soestdyk (dat een Huis is, 't welk drie uuren van Utrecht ligt, en daar hy zes weken zal blyven) kon gaan, zonder door Amsterdam te ryden, 't en ware hy een' omweg van drie of vier uuren wilde neemen.

men. Van Beuningens Neef, die by den Prinse van Oranje was, liet zynen Oom weeten, dat de Prins door Amsterdam zoude ryden. Deeze gaf 'er kennis van aan de andere Burgermeesters, en zy namen voor, het middagmaal gereed te houden tegen den tyd van des Prinsen doortocht: Maar van Beuningens Neef hem hebbende laaten weeten, dat de Prins niet voor vier uuren naa den middag door de Stad zoude komen, wierd het Middagmaal in eene Versnapering veranderd. Van Beuningen ondertusschen aan den Raad der Stad van Amsterdam te verstaan hebbende gegeeven, dat de Prins van Oranje 'er zoude komen, om met hun de middelen te beraamen, om de eenigheid in de Republyk te herstellen, hielden alle Raaden van de Stad zich op het Stadhuis gereed. De Prins van Oranje op een sterken draf op den Dam, vlak langs de Waag rydende, die tegen over het Stadhuis is, als om zich zoo verre van de Burgermeesters te houden, als hy kon. Deeze ziende, dat de Prins voort-reed, liepen van het Stadhuis te voet den Dam over, tot aan de Koets, die naauwelyks stil kon houden.

DE Burgermeester Geelvink voerde het woord, als Voorzitter, verzeld van de Burgermeesters van Beuningen en Huidekoper; de Heer Hudde was 'er niet by. Zy verzochten den Prins hun de eere aan te doen, van zich te vervarschen: Maar de Prins zich vergenoegende het hoofd tot aan

het

het portier te brengen, bedankte hen trotschelyk, zonder eenige betoninge van beleefdheid, en deed de Koets schielyk voortryden, door de Stad tot buiten de Poort. Ik hebbe verstaan, dat de Burgermeesters over dat gedrag zeer geërgerd zyn geweest, en dat zy 'er eene les voor het toekomende uit genomen hebben; het gene de Regeering van Dordrecht korts gebeurt is, hun doende blyken, wat zy te vreezen hebben, indien het hun aan kracht van gemoed en aan bestendigheid ontbreekt.

DE Raad van de Stad van Dordrecht, eenen hunner Geheimschryvers, een Lid van hun Lichaam, naar Dieren gezonden hebbende, met de benoeminge van hunne Regeerders, heeft de Prins van Oranje hem zeven of acht dagen opgehouden, hem in de Spyskamer doende eeten, en hy heeft hem geen gehoor verleent, dan ter loops, op de Jagt gaande, hem antwoordende, dat hy de keur zoude doen, als hy 't goedvond. Alle fatsoenlyke lieden zyn over zulk eene behandeling verstoord; en ik hebbe 'er gevonden, die 'er eene oorzaak van klagten tegen de Heeren van Amsterdam van maaken, te kennen willende geeven, dat hunne slapheid oorzaak van zulk eene behandeling is, en dat het, zoo zy niet van gedrag veranderen, diergelyk en noch erger behandelingen zal doen wedervaaren aan de genen die hunne zyde gekoozen hebben.

OP

OP den zelfden tyd beſtond hy in de Stad van Utrecht eene zaak, die den Heeren van Amſterdam klaar moeſt doen blyken, dat hy niets minder voorhad dan de Regeering der Stad te herſtellen op den voet daar zy op behoorde te weezen; want niet te vrede met naar zyne gewoonte de Burgermeeſters voor het toekomende jaar, of die eenige ledige plaatſen moeten vervullen, benoemd te hebben: heeft hy uit den Raad der Stad gezet alle die zich in deeze laatſte tyden tegen zyne voorneemens gekant hebben, ſchoon 'er Heeren onder zyn die vyf-en-twintig jaaren in den Raad gezeeten hebben: dat is eene ongehoorde zaak en daar men, zoo lang de Republyk geſtaan heeft, geen voorbeeld van heeft gezien. Dat beſtaan baart hier veele oplettendheid en nadenken, en doet den eerlyke lieden klaar genoegzien, dat de Prins van Oranje hunne vryheid allengs zal verdrukken, zoo men 't niet keere. 19 October 1684.

DE Koning van England gaf blyken van groot misnoegen tegen den Prins van Oranje, die alle dagen nieuwe dingen beſtond tegen de eerbied, welke hy hem verſchuldigd was, en die in de Engelſche Troepen, die in Holland zyn, geene andere Officiers bragt, dan die afhangkelyk waren van den Hertog van Montmouth; zoo dat die Troepen eerlang niet meer ter beſchikkinge van zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit zullen ſtaan.

DE

19 October 1684.

DE Hertog van Montmouth, is wedergekomen van Soesdyk, een Huis des Prinsen van Oranje; men zegt dat hy den winter in den Haag zal doorbrengen. De Prinses van Oranje heeft ongemeene eere beweezen aan een Meisje van fatsoen, dat opentlyk voor de Meesteresse des Hertogs van Montmouth gaat.

Brief van den Heer Louvois, van den 5 October 1684.

DE Heer de Louvois, vroeg my of de groote vermindering, die de Koning in zyne Troepen maakte, de Wel-meenenden niet behulpsaam zoude kunnen zyn, om de Staaten-Generaal tot eene groote afdanking van hunne Troepen te doen besluiten. Ik antwoorde hem, dat, hoe zeer de Koning zyne Troepen mogt verminderen, de Staaten-Generaal, daarom niet zouden besluiten tot eene grooter verminderinge; dat alles wat tot de uitvoeringe van dat voorneemen kon dienen, afhing van de eenigheid en de standvastigheid der Heeren van Amsterdam; dat, vermits zy hun oog sterker gevestigd hadden op de verkleining des Prinsen van Oranje, dan op zyner Majesteits groote magt, het zeker was, dat indien zy 't in dat voorneemen eens waren, en van Beuningen met zynen aanhang 'er zich niet tegen kon verzetten, zy eene groote afdanking in de Troepen van den Staat zouden weeten uit te werken, al dankte zyne Majesteit geen' één' Man af; en dat in tegendeel, alschoon zyne Majesteit vyftig duizend Mannen afdankte, en het van

19 October 1684.

Beu-

Beuningen gelukte, het voorneemen van eene nieuwe afdankinge, in den Raad van de Stad van Amsterdam tegen te houden, zy onmogelyk door zoude kunnen gaan, in de Vergaderinge der Staaten van Holland. Ik verzekerde hem, dat ik dat alles met grond meende te kunnen zeggen.

IK hebbe van goeder hand verstaan, dat de hoon den Heeren van Amsterdam, door den Prins van Oranje aangedaan, van Beuningen veel quaad doet, en hem veel van zyn aanzien beneemt, om dat hy verzekerd had aan de Burgermeesters van Amsterdam, dat de Prins door hunne Stad quam ryden, om met hun te spreeken van zaaken, en om middelen met hun te beraamen, om voortaan in vriendschap te leeven. 26 October 1684.

IK hebbe van den zelfden kant verstaan, dat de Heeren van Amsterdam zeer goede gevoelens hebben, en dat alles zich in den Raad van die Stad schikt, tot het besluit van eene nieuwe afdankinge van twaalf-duizend Mannen, en dat die van Dordrecht, ten dien einde niet min yverig zullen arbeiden, dan de Heeren van Amsterdam. Dat hebben eenige der Welmeenenden te samen zoo overlegd: maar ik kan Uwe Majesteit daar ontrent geene vaste verzekering geeven, voor dat de *Resolutie* daar van weezendlyk genomen zal weezen in den Raad van die beide Steden.

DE Prins van Naſſau is te Amſterdam, daar hy onthaald en behandeld word, met ongemeene eerbewyzingen. Sevenaar en eenige andere arbeiden ſterk, om eene naauwe verbintenis te maaken tuſſchen dien Prins, de Provinciën van Vriesland en Groningen, en de Stad van Amſterdam.

2 November 1684. IK laat niet naa my van alle mogelyke middelen te bedienen, om het zoo te maaken, dat men nu in den Raad der Hollandſche Steden goede *Reſolutiën* neeme, om het al te groote gezag des Prinſen van Oranje te fnuiken. Ik hebbe my met vrucht bediend van dezelfde Perſoonen, die voor deezen de Verſtandhouding tusſchen my en de Heeren van Amſterdam aangebonden hebben. Zy hebben zich dan naar Amſterdam begeeven, en daar de ſlechte behandeling, die den Heeren van Dordrecht en Amſterdam van den Prinſe van Oranje wedervaaren is, en zyne onderneeming tegen de Wetten der Provincie van Utrecht, op het krachtigſte vertoond. Zy hebben my laaten weeten, dat men daar groote Aanmerkingen over gemaakt heeft, en dat dit de Heeren van Amſterdam wel kon beweegen, om daar ſterker *Reſolutiën* over te neemen, dan zy tot noch toe genomen hebben, en dat van Beuningen's aanzien zeer verminderd is. Ik weet ten anderen, dat de Stad van Dordrecht in de aanſtaande Vergaderinge der Staaten van Holland al zoo ſterk zal ſpreeken, als die van Amſterdam zal doen.

VER-

VERMITS men in den Raad der Steden noch niets beſlooten heeft, kan ik de eere noch niet hebben van Uwe Majeſteit eenige vaſte verzekering te geeven. De Kuiperyen van den Raad-Penſionaris Fagel, de vreesachtigheid der Regeerders, of eenige andere byzondere inzichten, kunnen dit onweer noch doen overdryven. Ik weet alleen dat Heeren van de Regeeringe van Amſterdam, in de byeenkomſten die zy in byzondere huizen hebben gehouden, overlegd hebben, twaalf-duizend Mannen af te danken, en, 't welk van oneindig meer gevolg is tegen het gezag van den Prinſe van Oranje, zy hebben voorgenomen hem de lyſt te geeven, van degenen die afgedankt moeten worden; en op die Lyſt zyn Bentink en andere genoemd. Zoo dat ter uitvoeringe werd gebragt, zou de Prins van Oranje een gedeelte van het gezag, dat hy over de Troepen heeft quyt raaken, dewyl hy het recht verliezen zou van de Officiers aan te ſtellen en af te danken, 't welk hy zich aangematigd heeft. In die zelfde byeenkomſten heeft men geſproken van ernſtig toe te leggen, op de herſtellinge van de Regeeringe der Provinciën van Gelderland, Utrecht en Overyſſel. Die van Vriesland neemen aan, het in de Staaten-Generaal voor te ſtellen; die van Amſterdam wenſchen niet beter: maar van Beuningen, zich tot nu toe daar tegen gekant hebbende, heeft, dewyl hy de eerſte Burgermeeſter van Am-

ſterdam is, belet dat men het in den Raad der Stad van Amſterdam in overweeginge bragte.

DEWYL het veeltyds gebeurt, dat, naa dit ſlach van zaaken wel overlegd te hebben in het byzonder, men niets beſluit in den Raad der Steden, en dat ten anderen, die voorſlagen van zulken gevolg en uitzicht zyn, dat het zeer moeijelyk valt de toeſtemming van eene geheele Stad daar over te krygen; zal ik Uwe Majeſteit daar niets zekers van kunnen melden, voor dat ik weet wat'er in den Raad van Amſterdam vaſtgeſteld zal zyn, het welk niet zal weezen, dan 's daags voor den aanvang der Vergaderinge van de Staaten van Holland; dit altoos zoo gebruikelyk zynde in alle Steden, om zoo veel als het mogelyk is te beletten, dat iemant weet, wat zy in de Vergaderinge der Staaten van Holland zullen voorſtellen.

DE Prins van Oranje gezien hebbende, dat de Heer Muys, eerſte Burgermeeſter en Penſionaris van Dordrecht, die voordeezen veel toegeevendheid voor hem gehad had, in deeze laatſte tyden ſterk voor de belangen der Republyk had geyverd, heeft in de Stad van Dordrecht, eene factie tegen hem verwekt, en op de klagte van die factie, heeft hy de zaak voor het Hof van Holland verzonden. Vermits hy eeniger maate Meeſter van dat Gerechtshof is, heeft hy *Commiſſariſſen* doen benoemen, waar onder vyanden van den Heer

Heer Muys zyn. Men weet noch niet welke gevolgen die zaak zal hebben, en of de Hollandſche Steden, die tot nu toe eene volkome oppermagt hebben behouden, goed zullen vinden, dat de Raaden van den Hove van Holland, zich met haare Regeeringe komen bemoeijen.

HET gene ik de eere gehad hebbe van Uwe Majeſteit te laaten weeten, door myn' Brief van den 26e October, van het overleg, dat de Heeren van Dordrecht en eenige der Wel-meenenden, te ſamen gemaakt hadden, om de belangen der Republyk ſterk voor te ſtaan, heeft alrede zyne uitvoering begonnen te krygen, door de vraag die de Heeren van Dordrecht gedaan hebben, aangaande de *Commiſſariſſen* van den Hove van Holland, die in hunne Stad geweeſt zyn. De Party van Muys, eerſte Burgermeeſter, heeft de overhand gekreegen in die Stad, en de andere, die de Prins tegen hem verwekt had, verre van hunne onderneeming ſtaande te houden, worden tegenwoordig ſterk van die van Muys aangetaſt. De Raad der Stad van Dordrecht is dan vergaderd geweeſt, en de eerſte *Reſolutie*, die 'er genomen is, is geweeſt de *Commiſſariſſen*, niet te ontvangen, als geen recht hebbende, om zich met de zaaken van hunne Regeeringe te bemoeijen. Vervolgens hebben zy aan alle Boden en andere Dienaars van hunne Stad verbooden, die *Commiſſariſſen* ergens in te erkennen, en eenige gemeenſchap met

7 November 1684.

 hun

hun te hebben. Eindelyk hebben zy verzocht, dat de Vergadering der Staaten van Holland, die eerst den 15e deezer Maand moest beginnen, morgen den 8e haaren aanvang mogt neemen, en zy hebben ten dien einde aan de Gecommitteerde Raaden geschreeven, en hun verklaard dat de reden die zy hadden, om die Vergadering te vervroegen, was te vraagen op welk bevel en door wiens gezag drie Raaden van den Hove van Holland in hunne Stad gekomen waren, om kennis te neemen van hunne Regeeringe. De Gecommitteerde Raaden, die het gantsche jaar door de Staaten van Holland vertoonen, en tot welke men zich keert, als men eene buitengewoone Vergadering van die Provincie wil beroepen, hebben de Stad van Dordrecht niet kunnen weigeren de Provincie van Holland morgen te doen vergaderen, en hebben voor een punt van beschryvinge gesteld de klagten, die de Heeren van Dordrecht gedaan hebben, over den handel van die drie Raadsheeren. Vermits alle die beroerte door den Prins van Oranje verwekt is, en dat hy oorzaak gegeeven heeft tot het zenden van die drie Mannen, krenkt die eerste klagte der Heeren van Dordrecht zyn gezag, en aanzien niet weinig. Hy is zelf zoo bekommerd, dat hy, schoon hy voorgenomen had, hier niet voor den 21e te weezen, dat is te zeggen acht dagen naa den aanvang der Vergaderinge der Staaten van Holland, die

die gehouden ſtond te worden, van deezen avond of morgen ochtend, hier zal zyn.

IK zal de eere hebben van Uwe Majeſteit te onderrechten van de gevolgen, die deeze zaak zal hebben. Intuſſchen kan ik Uwe Majeſteit vaſt verzekeren, dat de Heeren van Dordrecht dezelve niet begonnen hebben zonder alvorens met de Heeren van Leiden en van eenige andere Steden te raade gegaan te hebben, en voornamelyk met die van Amſterdam, aan welke zy heimelyk over dit ſtuk geſchreeven hebben.

DE Provincie van Holland vergaderde giſter, en de Heeren van Dordrecht deeden 'er hunne klagten met alle kracht en gevoeligheid, die men te verwachten had van de eerſte Stad van Holland, welke men van eene der fraaiſte toeëigeningen van haare oppermagt heeft willen berooven. De voornaamſte Steden, gelyk Amſterdam, Leiden, Delft, en andere zyn in 't gevoelen van die van Dordrecht getreeden. Haerlem, Rotterdam en eenige andere hebben de belangen des Prinſen van Oranje voorgeſtaan: evenwel acht men die Party niet ſterk genoeg, om zich ſtaande te houden, zonder des Prinſen tegenwoordigheid, aan wien Bentink giſter twee Poſtboden zond, en met eenen wiſſel-paarden, om zyne wederkomſt te verhaaſten. 9 November 1684.

DE Hertog van Hanover is niet al te wel te vrede over de Staaten - Generaal, om dat hy geene onderstand gelden van hun heeft kunnen krygen, en dat de Heer Witsendorf, op zyn vertrek van hier, niets heeft kunnen krygen, op rekeninge van de achterstallen van den voorleden Oorlog, die de Hertog van Zell moet hebben, en aan den Hertog van Hanover overgedraagen heeft. De Prins van Oranje is aan zynen kant niet vergenoegd over den Hertog van Hanover, die steeds geweigerd heeft, in het Traktaat van Associatie te treeden, 't en zy men hem onderstandgelden gave, en het schynt, dat de Verbonden, die veele Vorsten onlangs met de Staaten - Generaal hebben aangegaan, alleen gediend hebben, om aan de Staaten-Generaal te doen blyken, dat zy niet moeten tellen op de magt van eenige van die Vorsten, indien zy ze niet heel duur koopen; en aan die Vorsten, dat de Staaten-Generaal niet wel het vermogen, en noch minder den wil hebben, om hun eenige onderstandgelden te geeven.

DE Prins van Nassau te Amsterdam zynde, hebben de gemeene vrienden door hunne tusschenkomst te weege gebragt, dat'er een mondgesprek gehouden wierde, tusschen den Prins van Oranje, en den Prins van Nassau, en de Prinses van Anhalt. Naarden werd tot de byeenkomst bestemd, gelyk ik alrede de eere gehad hebbe van aan Uwe Majesteit te schryven;

en

en uit alles, wat ik daar van hoore, blykt, dat van Beuningen 'er de eerste aanlegger van geweest is. De Prins van Oranje begaf zich dan naar Naarden, met de Princesse van Oranje, den Hertog van Montmouth, Montpouillan, en Bentink. De Prinses van Anhalt begaf zich aan haaren kant derwaarts, met de Abdisse van Erfort, en de Princesse van Nassau, haare dochter; de Prins van Nassau daar niet hebbende willen komen, waar over de Prins van Oranje zich misnoegd toonde. Naa eenige algemeene redenen, de Prinses van Anhalt, den Prins van Oranje verzocht hebbende in eene andere kamer te treeden, zei tot hem, dat zy de eere hebbende van zyne Moeje te wezen, en het ook zynde van den Prins van Nassau, en daar en boven zyne Schoonmoeder, niet zonder hartzeer kon zien, dat'er verdeeldheid tusschen hen was, en dat zy meende, dat het voor hun gemeen belang, en voor dat der Republyk dienstig was, dat men alle dingen tot eene volmaakte eenigheid zocht te brengen. Dat zy dit niet zeide uit haar zelve, dat zy van de Heeren van Amsterdam verzocht was hem te betuigen, en te verzekeren, dat zy gaerne in een goed verstand met hem zouden leeven. De Prins van Oranje antwoorde aan de Prinses van Anhalt, dat hy geneigd was, om wel met zynen Neef te leeven; dat hy niets van hem eischte, dat hy maar dezelfde voorrechten wilde behouden, ten

opzichte van den Prins van Naſſau, die zyne Voorouders gehad hadden, ten opzichte van de Voorouders van dien Prinſe; maar dat hy reden had, om over den Prins van Naſſau te klaagen, die hem geen woord gehouden had, naa hem plechtiglyk beloofd te hebben, dat de Provinciën van Vriesland en Groningen, tot de wervinge van zestien-duizend mannen zouden beſluiten; maar dat men nooit iets anders van hem kon verwachten, zoo lang hy den raad van Sevenaar, en van den Predikant vander Waayen zoude volgen, welker eerſte in eene naauwe verſtandhouding met de vyanden was, en de ander wilde zich wreeken over den hoon, van uit Zeeland weggejaagd te zyn. De Prinſes van Anhalt zei, dat zy niet wiſt, dat haar Schoonzoon eenig woord aan den Prins van Oranje had gegeeven, en dat hy het zelfs niet kon geeven, dewyl hy van de Provinciën van Vriesland en Groningen, zoo veel meeſter niet was, als de Prins van Oranje, van de andere Provinciën. Dat zy ook geen vyand van den Staat kende, en dat Sevenaar derhalven niet beſchuldigd kon worden, van verſtand met hun te houden. Vervolgens ſprak zy van haaren Schoonzoon; maar de Prins van Oranje viel in haare reden: Mevrouw, zei hy, ik weet wat myn Neef kan doen; ik weet wat hy wil doen, en ik hebbe gezien wat hy gedaan heeft; en belangende de Heeren van Amſterdam, die hebben my voor de

oogen

oogen van gantſch Europa ten toon geſteld, zy hebben my aan Vrankryk opgeofferd; zy hebben hun voorneemen volbragt: maar zy zullen gewaar worden, hoe zy'er zich by zullen bevinden. Wat my belangt, ik weet wat my te doen ſtaat; zoo zy my iets te zeggen hebben, kunnen zy my in de Vergaderinge van de Staaten van Holland ſpreeken.

DAT antwoord heeft den Heeren van Amſterdam alle hoope van verzoeninge benomen, en hen overtuigd van de onverzettelyke hardnekkigheid, met welke de Prins van Oranje by zyne voorneemens blyft.

VAN Beuningen, die dit alles zoo beſteld heeft, vindt zich meer en meer verlegen. Vermits zyn oogmerk is, deezen Staat naauw met England vereenigd te houden, heeft hy nu geen ander doel, dan zich met den Prinſe van Oranje te verdraagen; maar dewyl de eerſte pogingen, die hy daar toe gedaan heeft, niet gelukkig geweeſt zyn, om dat de Prins van Oranje, het gezag weder willende aanneemen, dat hy zich voor deezen aangematigd heeft, en dat de Heeren van Amſterdam begeeren, dat alles geſchikt worde naar de Wetten der Republyk, is het niet waarſchynlyk, dat zy 't zoo draa eens zullen weezen, om dat de oneenigheden, die in deeze Vergaderinge der Staaten van Holland ontſtaan zullen, hun nieuwe oor-

oorzaaken van verwyderinge zullen geeven.

IK ontdekte, dat de Heer Fucks, Staatsdienaar van Brandenburg, onder de hand arbeide, om te maaken, dat de Staaten-Generaal, den Heer van Amerongen, noch eenigen tyd aan het Hof van den Keurvorst zynen Meester laaten.

DE Gezant der Staaten-Generaal in England, quam in den Haag. Ik ontdekte, dat hy gekomen was, om den Prins van Oranje, met den Koning van England te verzoenen; hy gaf aan eenige van zyne Vrienden te kennen, dat de Koning van Groot-Brittanje zeer geneigd was, om zich met den Prinse van Oranje te vergelyken, mits dat die Prins doen wilde, het gene hy ten opzichte van den Koning van England verschuldigd was, en ik kreeg bericht, dat die Vertoogen oorzaak zouden weezen, dat de Hertog van Montmouth den winter, in den Haag niet zoude doorbrengen. Ik meende, dat Mylord Halifax eenig deel aan deeze zaak had, om dat hy aan den Heer Chudley verklaard had, dat, indien de Prins van Oranje hem wilde gelooven, hy zich aan den Koning van England zoude onderwerpen, en dat hy, dit doende, zich gemakkelyk met zyne Groot-Brittannische Majesteit zoude vergelyken. Van Beuningen trok zich die zaak yverig aan, en vermits hy by den Koning van England wel stond, begreep hy, dat het

het een middel voor hem zoude weezen, om by den Prinſe van Oranje weder in gunſt te geraaken, zoo hy deezen Prins met den Koning van England verzoende, en dat hy zich aangenaam by beide zoude maaken, door middel van aan eene naauwer vereeniginge tuſſchen het Koningkryk van England, en de Republyk van Holland te arbeiden. Wat den Hertog van Jork belangt, die ſtemde dat alles blindeling toe, en zonder te bedenken, dat de Prins van Oranje opentlyk verklaard had, dat men hem van de Kroon van England behoorde uit te ſluiten, en dat hy ſteeds by het zelfde voorneemen bleef, ſcheen het, als of 'er geen heil voor hem was, 't en zy hy den Prins van Oranje, weder in de gunſt van den Koning, zynen Broeder, herſtelde, en hem magtiger, en grooter maakte, dan hy noch was.

DE Gemagtigden der Provincie van Holland wedergekomen zynde, hebben de zaaken van Dordrecht in overweeginge gebragt, over welke zy met hunne Overheden raad hadden weezen neemen. De twiſt over dit ſtuk was hevig in de Staaten van Holland. De Heeren van Amſterdam ſtonden die van Dordrecht ſterk voor; die van Delft en Leiden voegden zich by hun: maar de Steden van Haerlem, Rotterdam, Schoonhoven en Hoorn, verklaarden zich opentlyk tegen de Stad Dordrecht; zoo dat de Staaten onverrichter zaake ſcheiden.

13 November 1684.

ON-

ONDERWYL was de zaak van Dordrecht van meer gewigt, dan eenige andere, die sedert verscheide jaaren in de Staaten van Holland verhandeld was geweest; want de Raaden van den Hove van Holland hadden verklaard, dat zy niet te Dordrecht geweest waren, als *Commissarissen* van het Hof, maar als Gemagtigden van den Stadhouder. Weshalven, indien men hem, door eene toestemming der Provincie van Holland, handhaafde in dat vermeinde Recht, van naar de Steden te mogen zenden, om kennis te neemen van de kuiperyen, die 'er in de verkiezinge der Regeerders geschieden, en van daar in te voorzien, als Stadhouder; is het zeker, dat, vermits 'er geene Stad is, daar geene twee partyen in zyn, zoo draa de party, die tegen den Prins van Oranje was, zynen zin niet wilde volgen, hy terstond *Commissarissen* zoude zenden, onder voorwendsel, dat er partyschap was, en dus de Magistraat naar zyn welbehaagen veranderen. Dit voorzien de Heeren van Amsterdam zeer wel; maar tot nu toe schynt het, dat de Prins van Oranje de meerderheid der Steden heeft.

EENE eenige zaak zou in deeze gelegenheid de party der groote Steden kunnen begunstigen, welke is. dat de Raad-Pensionaris Fagel, in zyn hart volkomen tegen dat bestaan is, om dat het den Prinse van Oranje ingegeeven, en uitgevoerd is, door den Heer Alewyn, die altoos een heime-

lyke

lyke vyand van den Raad-Penſionaris Fagel geweeſt is; maar ſedert drie, of vier maanden de mom afgeligt heeft tegen hem, alle middelen in 't werk ſtellende, om by den Prinſe van Oranje in aanzien te geraaken, en voordeel te doen met de ſlechte gangen, die de Raad-Penſionaris Fagel hem heeft doen gaan, om daar door Raad-Penſionaris te worden in zyne plaats.

WAT de andere zaaken belangt, ik kan noch de eere niet hebben, van Uwe Majeſteit daar met zekerheid van te kunnen onderrechten. De Heeren van Amſterdam blyven ſteeds by hunne gevoelens, in zoo verre, dat de Raad der Stad, van Beuningen de uitſtappen, die hy den Prinſe van Oranje had doen doen, verweeten, en hem beſtraft hebben, om dat hy 'er hunnen naam toe gebruikt had: maar aan den anderen kant, heeft de tegenkanting, die van Beuningen tegen alle hunne voorſlagen doet, hen tot nu toe belet, iets te beſluiten: hy maakt ze baloorig door zyne redeneeringen; en ſchoon hy ze niet kan beweegen, om in eenige verbintenis met den Prinſe van Oranje te treeden, die tot nadeel der Republyk ſtrekt, doet hy quaads genoeg, met hen te beletten de gelegenheid waar te neemen, om het gezag des Prinſen van Oranje te fnuiken, en zich in hunne aloude Vryheid te herſtellen.

VAN

VAN Beuningen, die den Wysgeer speelt, steeds eene groote onverschilligheid toont voor het regeeren, is echter van eene onmatige heerschzucht bezeeten, en houdt den staat van een Ampteloos man, daar hy zich in de maand van February in bevinden zal, voor den ergsten van alle staaten. Als Burgermeester afgaande, zal hy te Amsterdam als gevangen zyn, zoo hy 't door zyne bedekte streeken zoo verre niet kan brengen, dat hy zich met den Prins van Oranje verdraagt, en dus vry in den Haag mag komen, als Gemagtigde, ter Vergaderinge van de Staaten - Generaal, en zyne kuiperyen voortzetten. Het is te wenschen, dat hy niet gelukke in dat voorneemen, of dat hy zich in zyne meening, dat de Prins van Oranje het voorledene ter goeder trouwe kan vergeeten, bedroogen vinde.

DE reize, die de Heer van Citters, in dit Land is komen doen, heeft van Beuningen veel dienst gedaan, en ik vreeze, dat zy hem in 't vervolg van noch grooter dienst zal wezen; die Gezant heeft de voornaamste van den Staat verzekerd, dat de Koning van England geneigd is, den Prins van Oranje weder in zyne gunst aan te neemen, als hy zich anders wil gedraagen, dan hy tot noch toe gedaan heeft; en vermits hy alrede verkreegen heeft, dat de Prins van Oranje, den Hertog van Montmouth, van deezen winter niet by hem in den Haag gehouden heeft, onderhoudt

houdt hy van Beuningen daar door in zyne meeninge, en in de hoope, van den Koning van England, en den Prins van Oranje in eene goede eenigheid te zien; dat zal kracht geeven aan de redenen, die van Beuningen zynen Mede-Burgermeester bybrengt, om hen te beweegen, om zich wat gematigd te toonen, aangaande den Prins van Oranje.

DE Heeren van Amſterdam, blyven ſteeds by het voorneemen, dat zy genomen hadden, van twaalf-duizend mannen te doen afdanken, en den Prinſe van Oranje eene Lyſt te geeven, van die afgedankt zullen worden; maar zy hadden, met eenige andere Steden, noch niet afgeſproken, welke Stad den voorſlag daar van zoude doen; en ik liet den Koning weeten, dat ik ſterk vreesde, dat van Beuningen de Heeren van Amſterdam de uitvoering zoude beletten, van de meeſte dingen, die zy voorgenomen hebben. Hy bleef zich ſteeds vleijen, met de hoope, van by den Prinſe van Oranje weder in gunſt te geraaken, en met dat oogmerk arbeide hy ſterk, om den Prins van Oranje weder in gunſt by den Koning van England te brengen: ten anderen, maaken de bedekte aanſlagen van de Heeren van Citters, en van Beuningen, de Regeering van Amſterdam niet weinig ongeruſt. Van Citters verzekerde hen, dat de Prins van Oranje, en de Hertog van Montmouth op het punt ſtonden, van in de gunſt des Konings 16 November 1684.

nings van England herfteld te worden; dat zyne Groot-Brittannifche Majefteit daar zeer genegen toe was, mits dat de Prins van Oranje in zyne gevoelens trade; dat hy begonnen had, zich daar naa te fchikken, den Hertog van Montmouth niet langer by zich behoudende, en dat hy hem by zich gehouden had, alleen, om hem weder tot zynen pligt te brengen.

IK vergenoegde my niet, den Koning, en den Heere Barillon te fchryven, hoe voordeelig de Prins van Oranje zich bediende, van de redenen van de Heeren van Citters, en van Beuningen; ik maakte, dat de Engelfche Envoyé, een man, den Hertog van Jork toegedaan, het hem fchreef. Hy liet hem weeten, dat wy ontdekt hadden, door vertrouwde vrienden, des Hertogs van Montmouth, dat Mylord Halifax het beleid van dien heimelyken handel had; dat deeze Staatsdienaar voorhad, den Prins van Oranje, en den Hertog van Montmouth weder in gunft te brengen by den Koning England, en dat hy den eenen, en den anderen, de wyze, op welke zy zich moeften gedraagen, had ingegeeven. Dat het doel van Mylord Halifax was, den Hertog van Jork van de zaaken te verwyderen; 'er Mylord Rochefter buiten te zetten, en'er den Prins van Oranje in te brengen, en altoos naar zynen zin arbeidende, eerfte Staatsdienaar te worden. Daar en boven deed ik aan den Koning fchryven, dat,

zon-

zonder eene plechtige afkeuringe van eene *Negotiatie*, die opentlyk in den Haag, uit zynen naam geschiede, het zeker was, dat al de waereld zoude blyven in den waan, daar zy in was, het welk zeer nadeelig zoude zyn.

MEN schreef my uit Zweden, dat mên wel een nieuw Verbond, tusschen Vrankryk en Zweden zoude kunnen maaken. De Raad-Pensionaris bediende zich van die tydinge, om den Staaten-Generaal aan te zetten, om den Heer van Haren den gantschen winter te Stokholm te laaten. Daar deed hy een dubbel voordeel mede: Eerstelyk, verwyderde hy van den Prinse van Nassau, den eenigsten man van Vriesland, die bequaam was, om hem goeden raad te geeven; Ten anderen, deed hy'er den Koning van Zweden grooten dienst mede, die zeer verstoord was, van zich, om zoo te spreeken, verlaaten te zien van de Staaten. De Koning van Zweden, aan zynen kant, bewees den Heer van Haren alle vriendschap. Hy was ten huize van dien Gezant geweest, met de Koninginne-Moeder, en had 'er getoefd, van 's avonds ten zes uuren, tot 's morgens ten drie uuren.

IK hebbe zoo even verstaan, SIRE, dat de Prins van Oranje, ziende, dat de onderneeming, die de Heer Alewyn hem tegen die van Dordrecht aangeraaden had, hem nadeelig zoude kunnen wezen, een' Circulairen Brief, aan alle Hollandsche

Steden geschreeven heeft, door welken hy zyn goed voorneemen, in die zaak betuigt, en dat hy nooit getracht heeft de voorrechten der Steden te krenken, gelyk de Heeren van Dordrecht hebben doen uitstrooijen; en dewyl die van Dordrecht van deezen morgen, ter gehoor by den Prinse van Oranje geweest zyn, en men in de Vergaderinge der Staaten van Holland van die zaak niet gerept heeft, meent men, dat dit geschil bygelegt zal worden.

17 November 1684. IK kreeg bericht, dat de Heer van Citters niet al te wel voldaan was, over zyne *Negotiatie.* Wel is waar, dat de Prins van Oranje zyne vermaningen, en die van Mylord Halifax aangenomen had, en den Hertog van Montmouth naar Brussel had doen vertrekken; maar hy scheen het hoofd by den Koning van England niet in den schoot te willen leggen: Hy ontving zelfs met veel trotsheid alle voorslagen, die de Heer van Citters hem deed. Evenwel verwachte die Staatsdienaar, dat hy hem ten minsten *Instructiën* zoude geeven, aangaande het gene hy zoude hebben te doen, voor dat hy wederkeerde naar England, en hy ging naar Amsterdam, om daar over te spreeken met van Beuningen.

CHUDLEY weet dat alles, en zal niet nalaaten, heden aan den Koning, zynen Meester, te vertoonen, wat hy te wachten heeft van den Prinse van Oranje, dewyl in den tyd, dat men den naam van zyne

zyne Brittannifche Majefteit zoo verre misbruikt, dat men van zynent wegen den Prins van Oranje aanzoekt, hy dien aanzoek met zoo veel trotsheid, en onverfchilligheid beantwoord.

CHUDLEY weet ook, dat de Prins van Oranje meer dan eens gezegd heeft, dat hy niet kon begrypen, waarom de Koning van England zynen Staatsdienaar in den Haag deed verbieden, by hem te komen, noch waarom men hem zoo dikwyl fprak, van wegen den Koning van England. Dat, indien de Koning, en zyn gantfch Hof, wiften, hoe weinig hy zich kreunde aan hunne dreigementen, en aan hunne vriendelykheden, zy al die moeiten fpaaren zouden.

INTUSSCHEN arbeideden de Heeren van Amfterdam aan een opftel, tot welzyn van den Koophandel der Republyk. Wy waren alle overtuigd, dat 'er niets bequaamer was, om het volk in des Konings belangen te brengen, dan hun de voordeelen, die zy van den Vrede trokken, te doen voelen, en dat dit den Prins van Oranje zoude beletten, de Staaten-Generaal tot andere belangen over te haalen. Het gene ik daar van hebbe kunnen ontdekken, is, dat men fommige misbruiken verbetere, die begaan worden in het gaderen van het recht van vyftig ftuyvers *per* vat, en dat men het doppen der fchepen regele, 't welk in de eene, en de andere haven zeer verfcheidentlyk gefchiedt.

 Ik

Ik weet niet, of zy iets meer zullen eischen: maar zoo de Staaten-Generaal voorneemen, my van dat slach van zaaken te komen spreeken, zal ik my houden aan mynen last, en alleen my belasten met de eere van 'er zyne Majesteit verslag van te doen, naa hun de zwarigheden, die in hunne eischen steeken, voorgehouden te hebben.

VAN Beuningen had getracht hen te beweegen, om de vernietiging van dat recht van vyftig stuivers *per* Ton te verzoeken, zeggende, dat hy van goeder hand wist, dat zyne Majesteit het zoude toestaan. Ik werd'er van gewaarschouwd, en liet aan eenige myner Vrienden weeten, dat Van Beuningen, hen zoekende te beweegen, om een ding te eischen, 't welk hy wist, dat geweigerd zoude worden, geen ander oogmerk had, dan hen moeijelyk te maaken, en tegen Vrankryk op te rokken.

IK leverde op dien zelfden dag eenen Memorie in by de Staaten-Generaal, in welken ik hun betuigde, dat, vermits de Koning niets zoo zeer ter harte nam, dan den Vrede in Europa te herstellen, zyne Majesteit heden niets vieriger wenschte, dan dien Vrede vast bevestigd te zien. Dat het om die reden was, dat hy, om geene van de middelen onder te laaten, die daar toe het meest konden toebrengen, my belast had een' *Acte* van Guarantie der Traktaaten van Bestand tusschen Vrankryk en Span-

Spanje, en tusschen Vrankryk en het Keizerryk, van hun te verzoeken.

IK schreef aan den Heer de Louvois, dat de Heeren van Amsterdam my hadden laaten vraagen, of ik hun niet kon zeggen, hoe veel een Kolonel van het Fransche Voetvolk trok, hoe veel een Luitenant-Kolonel, en hoe veel de andere Officiers van het Voetvolk, gelyk ook die van de Ruitery; hoe veele Mannen men hun in hunne Compagnien door liet schieten; welk verscheiden Traktement de Kapiteins van het Regiment van 's Konings Guardes, en die van de andere Compagnien Voekvolk trokken; hoe veele Knechten in elke Compagnie Voetvolk waren, en hoe veele Koppen in die van de Ruitery. Om kort te gaan, dat zy my om een omstandig bericht van de gantsche Fransche Krygsmagt verzocht hadden. Dat ik wel zag, dat zy my dat verzoek deeden, met het oogmerk van hunnen Staat van Oorlog op een' anderen voet te brengen, dan zy was; want zy gaven vry veel aan de Officiers, en voornamelyk aan die van de Guardes, die het dubbel trokken van het gene de andere kreegen. De Heer de Louvois zond my een gedrukt Boekje, 't welk ik aan de Heeren van Amsterdam overgaf. 21 November 1684.

DE Keulsche Resident leverde eenen Memorie in by de Staaten-Generaal, door welken hy verzocht, dat men, voor en al eer in de stukken van onderzoek des

Verbonds te treeden, de geſchillen vereffende, die de Keurvorſt van Keulen met de Staaten-Generaal had. Dat kan niet anders, dan heel goed wezen, naardien de Keulſche Reſident de Lyſt der Brandſchattingen moet overgeeven, welke de Keurvorſt zyn Meeſter wedereiſcht. Maar ik vreeze, dat die zaak geen gevolg zal hebben, en dat dat de Biſſchop van Straasburg niet gaerne zal zien, dat men ze onderzoeke, om dat men meent, dat wylen de Biſſchop van Straasburg, en hy, het geld getrokken hebben, dat voor de Gyzelaars van Deventer gegeeven is, en waar voor de Staaten-Generaal vergoeding eiſchen.

23 November 1684. IN de Vergaderinge der Staaten van Holland, had men niet geſproken van de zaak van Dordrecht, om dat men gemeent had, dat dit geſchil, door middel van een Verdrag, bygelegd zoude worden, te meer, om dat de Prins van Oranje de onverzettelykheid van Dordrecht gezien hebbende, en de kloekheid, met welke de Heeren van Amſterdam die zaak opnaamen, dezelve niet verder ſcheen te willen voortzetten. Die van Dordrecht hadden zelfs de ſtoutheid gehad, van eene oude Kronyk te doen drukken, waar in men ziet, dat een Graaf van Holland eertyds de Voorrechten van Dordrecht in diergelyk geval hebbende willen krenken, onder Voogden geſteld, en zyn vertrouwde, zyn Schout, met zyne kinderen omgebragt werd.

DE-

DEWYL die van Dordrecht, en van Amſterdam zich aan hunnen kant niet genoegzaam onderſteund zagen, door alle de Hollandſche Steden, om van de Provincie eene *Reſolutie* te verkrygen, die 't gezag des Prinſen van Oranje kon beteugelen, hadden zy dienſtig geoordeeld dit geſchil te beſliſſen, door een' gewilligen afſtand des Prinſen van Oranje van die onderneeminge, echter alle dingen laatende in den ſtaat, daar zy in waren. Zy hadden ſlechts van den Prinſe van Oranje verzocht, dat hy de genen, die by hem gekomen waren, om te klaagen over de gewaande kuiperyen, die in de benoeminge der Regeerders geſteld waren, zoude noemen.

DEEZE *Negotiatie* is in dien ſtaat geweeſt tot Saturdag, den achttienden deezer maand, wanneer de Raad-Penſionaris Fagel by den Heer Muys quam, en hem van wege den Prins van Oranje verklaarde, dat 'er geen vergelyk meer te hoopen was, dat de Prins alle *Negotiatie* afbrak; dat hy de genen, die by hem hadden wezen klaagen over de Regeering van Dordrecht, niet wilde noemen. Dat hy desgelyks niet van de magt, die zyn Ampt van Stadhouder hem gaf, wilde afſtaan, en dat hy, in die hoedanigheid, recht meende te hebben, om Commiſſariſſen in de Steden te zenden, als 'er eenig geſchil tuſſchen de Regeering ontſtaan was. De Heer Muys vertrok een uur naa dat die verklaring hem

gedaan was, en ging naar Dordrecht, om in den Raad der Stad te overwegen, wat hun te doen ſtond. Hy zou giſter avond weder van daar komen, om die zaak deezen morgen in de Vergaderinge der Staaten van Holland te brengen: maar de Prins van Oranje nam op nieuw het voornemen van, voor de tweedemaal Commiſſariſſen naar Dordrecht te zenden. Men werd 'er van gewaarſchuwd in de Stad, en gister avond beſlooten zy, zich met kracht tegen de onderneeming des Prinſen van Oranje te verzetten. Ten dien einde zullen zy aan alle Stads-Bedienden verbieden eenig bevel van de Commiſſariſſen van het Hof naa te komen, gelyk ook aan alle Gildemeeſters en andere Burgers der Stad, voor hen te verſchynen.

HET ſchynt dat de Prins van Oranje voorheeft, die der tegenwoordige Regeeringe mismoedig en wanhopig te maaken, en hen te brengen tot de noodzakelykheid van allerlei middelen te gebruiken, om hunne vryheid weder te bekomen: evenwel gaan zy niet te werk, met die kracht en yver, welke men van hun moeſt verwachten. Ik zal in deeze gelegenheid my gedragen op de wyze, die Uwe Majeſteit my heeft voorgeſchreeven, en niet ſchynen die verdeeltheid te willen voeden, hoewel de vertoogen, die ik door tuſſchengeſtelde perſoonen doe doen, niet weinig gediend hebben, om den Wel-meenenden de oogen te openen, en hun moed te geeven.

ven. Ik heb, toen ik te Amsterdam was, zelfs aan Van Beuningen een antwoord gegeeven, dat den yverigste der Welmeenenden zeer wel behaagd heeft. Hy sprak my van de verdeeldheid, die in den Staat was, als van eene zaak, die de Republyk zou bederven, en die een schielyk hulpmiddel vereischte. Ik zei hem, dat dit myn gevoelen ook was, en dat zyne Majesteit, die van den goeden wille der Staaten verzeekerd wilde wezen, op hunne vriendschap niet bouwen kon, indien zy niet volkomen eensgezind waren; maar dat in het maken van die vereeniging, het byzonder belang voor dat der Republyk moest wyken.

DE Prins van Nassau zou, door middel van de Gemagtigden van Vriesland, in de Staaten-Generaal den voorslag gedaan hebben van, de Regeering van Gelderland, Utrecht en Overyssel op den ouden voet te herstellen, indien Van Beuningen 'er zich niet sterk tegen gekant had.

23 November 1684.

DE Creatuuren des Prinsen van Oranje hebben getracht, den Heere van Haren bevel te doen geeven, om in Zweden te blyven; maar de Provincie van Holland heeft het niet willen toestaan, en men nam op nieuw een besluit van den Heer van Haren te rug te doen komen.

Brief des Konings, van den 23 November 1684.

DE Koning schreef my, dat ik, de Heeren van Amsterdam belet hebbende, de vernietiging van de vyftig stuivers *per* Ton van hem te verzoeken, zeer wel gedaan

daan had. Dat, belangende de wegneeminge der misbruiken, die in het gaderen van dat recht mogten ingesloopen wezen, zoo wel als in het doppen der Schepen, zyne Majesteit my zyn besluit bekend zoude maken, dat hy ten hunnen voordeele zoude neemen, naa dat ik hem hunne aanteekeningen gezonden zoude hebben.

30 November 1684. DE zaak van Dordrecht heeft de Vergadering der Staaten van Holland tot nu toe onledig gehouden; en vermits haare beslissing van zeer groot gevolg is, hebbe ik alle mogelyke vlyt aangewend, om 'er den Prins van Oranje in te dwarsboomen; dewyl, zoo zy naar zynen zin uitvalt, hy volstrekt meester zal zyn van de Provincie, en bygevolg van de Staaten Generaal: en om hem daar hinderlyk in te zyn, en te werke te doen gaan, volgens Uwer Majesteits bevel, en tot welzyn der Republyk, hebbe ik vry ligte en natuurlyke middelen, die ik in het werk kan stellen.

DOOR dien Brief, welken ik met de Post zond, onderrechte ik den Koning van den staat, daar de zaaken in Holland in waren, en ik liet hem weeten, dat de Prins van Oranje, door den Raad-Pensionaris Fagel, den Heere Muys had doen verklaaren, dat 'er geen vergelyk meer te hopen was, en dat de Raaden van 't Hof, weder gekeerd zynde naar Dordrecht, met eenen Brief des Prinsen van Oranje, die aan de Burgermeesters van die Stad beval,

de

de Commiſſariſſen te erkennen, het gebeurd was, dat van honderd-zeven-entwintig Perſoonen, die zy op eene Lyſt hadden, om gedagvaart te worden, maar vier hadden willen verſchynen, dus quamen zy onverrichter zaake te rug. De Burgermeeſters hebben zich in den tyd van dien Rechtshandel, naar den Haag begeeven, den Prinſe van Oranje geſproken met veele eerbied, maar ook met veel onverzettelykheid, en hem betuigd, dat zy niet konden toelaaten, dat men iets deed, dat met de Rechten en de Vryheid hunner Stad ſtreed. De Prins van Oranje heeft hun trotſchelyk geantwoord, dat hy nooit zoude afſtaan van een voordeel, dat zyn Stadhouderſchap hem gaf; dat hy zich daar in meende te handhaven, en dat hy daar toe alle magt zoude gebruiken, die God en de natuur hem in handen had gegeeven.

DE Heeren van Amſterdam hadden aan hunnen kant eenige hoope gekreegen, dat de zaaken zich beter ſchikken, en de Prins van Oranje, zich voortaan naar de Wetten der Republyk gedraagen zoude. Die hoope was gegrond op het gunſtig gehoor, dat hy hun verleend had, toen zy eenige uitſtappen tot eene goede hereeniginge by hem deeden, en op het zeggen van den Raad-Penſionaris Fagel, die hun betuigd had, dat de Prins van Oranje, zeer voldaan was geweeſt, over het gene zy hem gezegd hadden, en dat die Prins eenen Brief aan de Regeering van Dordrecht ge-

geschreeven had, daar men ten hoogsten over vergenoegd zoude wezen. Maar de Heeren van Amsterdam verstaan hebbende, dat die Brief den Burgermeesteren van Dordrecht beval, de *Commissie* van het Hof te ontvangen, en vervolgens onderrecht geworden zynde, van het antwoord des Prinsen van Oranje, aan de Gemagtigden van Dordrecht, zagen zy wel, dat die Prins den spot met hun dreef. Zy zyn naar Amsterdam wedergekeerd, en de Raad, daar vergaderd zynde, wierd 'er beslooten, de Heeren van Dordrecht te ondersteunen, en te verklaaren in de Vergaderinge der Staaten van Holland, dat die zaak niet met meerderheid van stemmen beslist konde worden, dewyl het zaake was van de form der Regeeringe te veranderen; zoodanig dat, niet toelaatende dat die zaak in de Vergaderinge der Staaten van de Provincie beslist worde op de wyze, als de Prins van Oranje begeert, zy hem noodzaaken daar van af te zien, of feitelyke middelen te gebruiken, om de Stad van Dordrecht tot gehoorzaamheid te dwingen. En zy hebben besllooten, dat, zoo de Prins van Oranje, de Stad van Dordrecht door het zenden van eenige Troepen, tot onderwerpinge poogde te dwingen, zy de Vergadering zullen verlaaten, hunne beurs sluiten, en verklaaren, dat zy de Vergadering der Staaten van Holland niet langer kunnen bywoonen, haare Vryheid verdrukt zynde.

VAN

VAN Beuningen is de eenigste, die niet van dat gevoelen geweest is. Hy heeft voorgestelt, dat men den weg van verdrag noch eens zoude bezoeken: maar niemant van den Raad van Amsterdam heeft zynen raad goedgekeurd.

DE Stad van Amsterdam heeft achtien persoonen benoemd, die het bewind der tegenwoordige zaaken hebben. In deeze laatste gelegenheden hebben zy zich zeventien van één gevoelen bevonden, en van Beuningen alleen van een ander.

MAAR eenige dagen daar naa, zond ik eenen Brief over zee, naar Duinkerken, door welke ik den Koning verslag deed, van den toestand der zaken in Holland; van de maatregels, die men'er genomen had, en veele dingen, die ik aan de Post niet had durven betrouwen; het een was de zaak van Dordrecht, en het ander de staat van Oorlog. De Prins van Oranje sprak met veele heftigheid, over de zaak van Dordrecht; hy verklaarde, dat hy niet meende af te staan van een recht, dat hem toequam, noch zich onderwerpen aan de uitspraak der Staaten van Holland, en dat hy wel middel zoude weeten te vinden, om 'er zich in te handhaaven; en hy gaf eene verklaring van alle zyne redenen in geschrifte. Die van Dordrecht antwoordeden, volgens hunne gewoonte, met veel eerbied, maar ook met veel standvastigheid, en die van Amsterdam stonden hen in den rug.

12 December 1684.

DE

DE eerste lieden van den geheimen Raad van Amsterdam gezamentlyk raad gepleegd hebbende, met den Heere Paets, over de zaaken van Dordrecht, waren zy alle van één gevoelen, te weeten, dat Dordrecht niet toe moest geeven, en dat, indien de Prins van Oranje, Troepen derwaart zond, gelyk men zich inbeelde dat hy doen zal, de Gemagtigden van Amsterdam, uit de Vergaderinge van Holland zouden gaan, en verklaaren, dat zy geen deel mogten weezen van eenen Staat wiens vryheid men verdrukte. Dat zy hunne beurs met eenen zouden sluiten, en zich binnen hunne Stad houden. Eenige van hun gaven te kennen, dat zy in zulken geval vreemde hulpe nodig zouden hebben. De Heer Paets vroeg heel fyn of de Koning van England, die hulpe niet kon geeven? Van Beuningen antwoorde, dat het dien Vorst niet aan wille, maar aan de magt zoude ontbreeken. De Heer Paets sloeg vervolgens den Keurvorst van Brandenburg voor; eindelyk sprak hy van Uwe Majesteit, maar flaauwlyk, en om te zien wat men daar van zoude zeggen; van Beuningen was de eenigste die zei, dat het niet veilig was Troepen van Uwe Majesteit in hun Land te ontvangen: maar alle andere toonden een volkomen vertrouwen. De zaak is daar by gebleeven. Ik hebbe dienstig geoordeeld, dat men vermyde, daar meer van te spreeken; want, SIRE, ik hebbe gemeend, dat het dien-

dienstiger was, door middel van hen te sterken in het voorneemen van niet toe te geeven, hen in de noodzakelykheid te brengen van toevlugt tot Uwe Majesteit te neemen, dan hun oorzaak te geeven, om alle gevolgen daar van te onderzoeken; en indien de zaaken eens zoo verre quamen, dan zouden zy wel genoodzaakt zyn, hun vertrouwen volkomen in Uwe Majesteit te stellen.

IK zal hier noch eene byzonderheid byvoegen, daar ik niet van reppen zou, indien zy niet te pas quam, en indien ik niet verzekerd was, dat, in geval de zaaken tot het uiterste mogten komen, het goed was dat Uwe Majesteit 'er kennis van gehad had. Het is, SIRE, de groote neiging die de Heeren van Amsterdam hebben, om een volkomen vertrouwen in Uwe Majesteit te stellen, op het enkel woord, dat ik hun van Uwe bescherminge zoude geeven. Dat is gebleeken in een mondgesprek, dat eenige der voornaamste Burgermeesters van Amsterdam, met den Heere Paets gehouden hebben, in het welk zy betuigden, dat zy geloof in my zouden stellen, als ik hun het woord van Uwe Majesteit gaf, en hen vandeszelfs nakominge verzekerde, dewyl ik hen nooit ergens van verzekerd had, daar zy de uitwerksels niet van gezien hadden. De Heer Paets, en twee of drie andere van de voornaamste van de Republyk, hebben veel gedaan om de voornaamste van Am-

ſterdam, en alle Wel-meenenden in die gevoelens te brengen; want zy hebben ze ſteeds verzekerd, dat zy van de zucht van Uwe Majeſteit voor de Republyk, en met eenen van myne oprechtheid, volkomen verzekerd waren; zoo dat zy vaſten ſtaat konden maaken op het gene ik hun zoude zeggen.

DAT alles, SIRE, zyn, gelyk ik voor eenige weeken de eere had van Uwe Majeſteit te laaten weeten, oogmerken, die zeer verre gaan, en noch zeer verre van de hand zyn; en vermits ik toen niet oordeelde, dat het dingen waren, die zulken haaſt hadden, dat zy verdienden, dat ik 'er eenen Poſtbode aan Uwe Majeſteit om afvaardigde: houde ik, nu ik 'er eenen zende, het niet ondienſtig, dat ik deeze gelegenheid waarneeme, om Uwe Majeſteit te onderrechten van de redenen die de Heeren van Amſterdam gevoerd hebben, om dat Uwe Majeſteit, daar door beſt kan oordeelen van de innerlyke geſteldheid der Republyk; hoewel het geene zaak is, daar men ſtaat op moet maaken, naardien 'er een groot verſchil is, tuſſchen redenen die Burgermeeſters onder elkanderen wiſſelen, en *Reſolutiën* die in den Raad der Stad genomen worden.

WAT den ſtaat van Oorlog belangt, die werd in deeze Vergaderinge niet onderzocht; de Gemagtigden der Steden vergenoegden zich daar afſchriften van te neemen, om ze aan hunne Overheden

over

over te brengen. Maar de Heeren van Amſterdam deeden ſterke vertoogen over de groote ſchulden der Republyk; over de noodzakelykheid van middelen te beraamen, om ze af te doen, en dat men derhalven de ſpaarzaamheid moeſt betrachten. Zy hebben een Geſchrift over dit ſtuk overgeleverd, 't welk de Gemagtigden der Steden naar huis medegenomen hebben. Men kon niets dienſtiger overgeeven, om aan de Hollandſche Steden te toonen, hoe noodzakelyk het is, den Staat van Oorlog te verminderen.

IK kan, SIRE, Uwe Majeſteit niet inſtaan voor eene zaak, die van zoo veele hoofden afhangt, en daar de Prins van Oranje en zyne Creatuuren en Aanhangers zoo ſterk tegen arbeiden: maar ik kan Uwe Majeſteit verzekeren, dat de Heeren van Amſterdam tot nu toe voorneemens zyn, Troepen af te danken, en dat de Gemagtigden van die Stad, die van hier vertrekken zullen, Saturdag den negenden December, op dien dag, dat voorneemen noch hadden. Tot nu toe heeft niemant zich daar tegen gekant dan van Beuningen alleen, maar hy is de eenigſte van dat gevoelen in de geheele Stad van Amſterdam.

TOEN ik den Heeren van Amſterdam, de klagten bekend maakte, die de Prins van Naſſau over hen deed, oordeelde ik, dat zulks zoude kunnen dienen, om te ontdekken, of de Prins van Naſſau niet

geklaagd had, om de klagten te voorkomen, die men over hem zou kunnen doen aangaande een ontgonnen vergelyk met den Prinse van Oranje, of, indien dit zoo niet was, dat de verklaring die zy elkanderen over en weêr doen zouden, de Heeren van Amsterdam, en hem zoo veel te vaster zoude verbinden. Dat gelukte; want de Prins van Nassau, heeft den Heeren van Amsterdam, de heimelyke onderhandeling, tusschen hem en den Prins van Oranje bekend gemaakt, en zich in vertrouwen en in belangen, veel naauwer met hun verbonden, dan hy van te voren was. Zie hier op welke wyze, dat zich heeft toegedraagen.

OP het bericht, dat ik den Heeren van Amsterdam gegeeven hebbe, hebben zy eenen van hun bevolen, den Prinse van Nassau te zeggen, dat zy steeds in het zelfde goede gevoelen waren, daar hy hen in gezien had, en by het zelfde voorneemen bleeven, van met kracht te arbeiden, aan alles wat tot voordeel der Republyk kon strekken; en dat, zoo hy oordeelde, dat zy iets verzuimd hadden, van het gene daar toe kon dienen, of zoo hy iets in hun gedrag wist te verbeteren, zy 'er zich van gantscher harte naa zouden schikken, en steeds met al hun vermogen het hunne tot welzyn der gemeene zaak mede toebrengen.

DE Prins van Nassau, scheen eenigsints verlegen, om dat hy den Heeren van Am-

Amſterdam in der daad niets nieuws te verwyten had, en dat hy in tegendeel, werkelyk in onderhandeling was, over een vergelyk met den Prinſe van Oranje. Hy is zelfs genoodzaakt geweeſt, om te zeggen wat 'er tuſſchen den Prins van Oranje en hem omgegaan was, en heeft met eenen de Heeren Sevenaar en van der Waaijen, die te Amſterdam waren, belaſt, daar van te ſpreeken met de Burgermeesters, en hun alle genoegen en opheldering van zynent wegen te geeven. Deeze hebben verſlag gedaan van alles wat 'er voorgevallen was aan de Heeren van Amſterdam, die eenig verwyt gedaan hebben, over het gedrag des Prinſen van Naſſau, om dat hy, zonder 'er hun eenige kennis van te geeven, in onderhandeling getreeden was, om zich met den Prinſe van Oranje te vergelyken, en om dat hy, door toedoen des Prinſen van Oranje, eene Compagnie Lyfwachten verkreegen had, zonder 'er de Heeren van Amſterdam alvorens kennis van gegeeven te hebben. Sevenaar en van der Waaijen, hebben geantwoord, dat de Heeren van Amſterdam eerſt ongelyk hadden; dat zy zelfs den Prinſe van Oranje voorſlagen van een vergelyk gedaan hadden, omtrent twee Maanden geleeden, zonder het den Prinſe van Naſſau bekend gemaakt te hebben. Zoo dat zy aan weêrkanten zagen, hoe ſchadelyk het voor hun was, dat zy onderling met geen meer vertrouwen te werk

I 3 ge-

gegaan hadden; en daarom hebben zy nu door een behoorlyk verdrag bestemd, voortaan naar geenen voorslag des Prinsen van Oranje meer te luisteren, zonder elkander daar kennis van te geeven. De Heeren Sevenaar en vander Waaijen, zyn den Prinse van Nassau, in den Haag verslag komen doen van hunnen handel, en de eerste is wedergekeerd naar Amsterdam, met eene volmagt door den Prins van Nassau getekend en gezegeld, om te bevestigen, het gene zy beslooten hadden, en om eene naauwe eenigheid tusschen hem en de Stad van Amsterdam te vernieuwen.

DAAR is iets merkwaardigs in deeze zaak; te weeten, dat, schoon de vier Burgermeesters van Amsterdam, die Stad volstrekt regeeren, en dat 'er niets gebeurd daar zy geene kennis van hebben, dat verdrag geslooten is buiten weeten van Van Beuningen, die de eerste der vier Burgermesters is. Hy is zoo zeer buiten aanzien geraakt door zyne zotte inbeeldingen, door zyn gestadig weiffelen, en door zyne voor-ingenomenheid tegen Vrankryk, dat men schier niet meer naa hem luistert. De Heer Hudde, heeft van der Waaijen, evenwel verzocht eens by van Beuningen aan te gaan, en om hem in 't algemeen van die zaaken te spreeken, op dat hy geen nadenken zoude krygen over het bezoek dat hy aan de andere Burgermeesters gegeeven had.

BE-

BELANGENDE, het gene tusschen de Prinsen van Oranje, en Nassau gebeurd is, zie hier, SIRE, wat 'er van is. De Prins van Oranje, den Prins van Nassau, hebbende doen afvraagen, wat hy van hem begeerde, om in vriendschap met hem te leeven, heeft de Prins van Nassau hem vyf stukken in geschrifte doen overgeeven, waar over hy een volkomen genoegen eischte, zoo wel voor hem als voor de Provinciën van Vriesland en Groningen. Het eerste is, het Land van Drenthe en de Ampten die 'er afhangkelyk van zyn, ter beschikkinge te laaten van den Prins van Nassau, die 'er Stadhouder van is. Het tweede, hem de beschikking te laaten van de Gouvernementen van Koëverden, de Bourtange, en eenige andere Schansen daar ontrent. Het derde, de Provinciën van Vriesland en Groningen, het recht te laaten van haare Troepen binnen den Staat te doen optrekken; dat is het gene zy het recht van *Patenten* noemen. Het vierde, haar het recht te laaten, dat zy altyd gehad hebben van de Officieren hunner Troepen te benoemen, en ze af te danken. Het vyfde den Prins van Nassau den Tytel van zyne Hoogheid te geeven.

DE Prins van Oranje, heeft drie dagen laaten voorbygaan, zonder den Prins van Nassau, op die Artikels te antwoorden; Hy heeft hem slechts in 't algemeen gesproken, over hun vergelyk. Hy heeft

 hem

hem onder andere te verſtaan gegeeven, dat hy gaerne zag, dat hy de Heeren van Amſterdam vaaren liet, hem vraagende, met woorden, die de uiterſte verachting te kennen gaven, wat hy met die luiden te doen had. Hy heeft meer gedaan; want hoe achterhoudende hy is, kon hy niet nalaaten den Prinſe van Naſſau, dien hy omhelsde, te zeggen, dat zy beide vereenigd zynde, zulks genoeg was, om de groote zaak te volbrengen, dat is te zeggen, die van Amſterdam en van Dordrecht, onder te brengen, en by gevolg de gantſche Republyk. Maar Zondag verſtaan hebbende, dat Sevenaar en vander Waaijen, in den Haag waren gekomen, en dat zy beide by my geweeſt waren, heeft hy op dien dag Bentink vyf maal naar den Prinſe van Naſſau gezonden, om te zien of hy zyne banden met hem niet vaſt kon maaken, voor dat hy met die beide Heeren raad genomen had: maar de Prins van Naſſau, bragt een gedeelte van den nademiddag met hun door, en ſprak Bentink niet voor 's avonds te negen uuren; en toen Bentink hem zei, dat de Prins van Oranje niet alles kon doen, wat hy van hem eiſchte, en hem verzocht tot een verdrag te verſtaan, gaf de Prins van Naſſau hem te kennen, dat hy geene dingen voorgeſlaagen had, die eenige verandering konden lyden; en naa veele en vry ſterke twiſt, over en weêr, zyn zy geſcheiden, als of het vergelyk geheel in duigen lag.

DE

DE Prins van Nassau, zou heden naar Amsterdam gaan, om daar eene naauwer verbintenis met de Regeeringe te maaken, my verzekerd hebbende, dat hy naar geen verdrag zal luisteren zonder 'er haar kennis van te geeven. Echter is die Prins van daag noch hier gebleeven, om dat de Prins van Oranje hem heeft doen ophouden met dezelfde voorslaagen, ontrent, welke men het noch over geen een stuk eens geworden is; en dewyl hy my deezen namiddag een bezoek gegeeven heeft, hebbe ik herzegt, het gene ik alrede gezegd had, dat ik geen belang in zyn gedrag nam, dan voor zoo verre het tot zyn eigen voordeel strekte. Het viel my zelfs niet moeijelyk hem te doen begrypen, wat hy in deeze laatste tyden alrede had gewonnen, en van hoe groot een gewigt, het gene dat hy in het toekomende noch te hoopen had, kon weezen, dewyl hy eene lyn trekkende met zyne twee Provinciën, en de Stad van Amsterdam, tot handhavinge der Republyk, al de Waereld het oog op hem zou slaan, en dat hy zelfs verzekerd kon zyn, van naa den dood des Prinsen van Oranje, tot Stadhouder van alle de Provinciën verkooren te worden, het welk oneindig voordeeliger, en beter voor hem zou weezen dan de geheele Nalatenschap van dien Prins; en dat in tegendeel, indien hy zich aan hem onderwierp, hy van niemant aangezien zoude worden, en niet door die van Amsterdam, noch door de

andere verkooren zoude worden, als zy eenen Stadhouder nodig zouden hebben.

DE Heeren van Amſterdam, neemen zulke voorzorgen als of zy binnen acht dagen een beleg te gemoet zagen: maar ik houde dat alles voor onnut; ook hebbe ik hun laaten zeggen, dat zy eer bedacht moeſten weezen op goede *Reſolutiën*, in geval de Prins van Oranje geweld mogt willen gebruiken, tegen die van Dordrecht; en zonder van Beuningen, zou men 'er alrede eene tot welſtand der Republyk genomen hebben.

DE Prins van Naſſau, quam in dien tyd in den Haag. Ik ging hem bezoeken, en vond hem in zeer goede gevoelens: maar niet heel overtuigd van de volſtandigheid der Heeren van Amſterdam, en vooral zeer misnoegd op van Beuningen, die alles belet had, wat de andere hadden willen doen, tegen den Prins van Oranje, tot herſtellinge der Vryheid.

IK moet ter loops aanmerken, dat de Deenſche Gezant alles beraamd hebbende, om van den Prinſe van Oranje, wel ontvangen te worden, zelfs een eerſte bezoek aan Bentink gegeeven hebbende, ('t welk tegen het gebruik en de betamelykheid was, en zyn Karakter geenſints voegde) handelde de Prins van Oranje hem echter op eene heel andere wyze als hy de Gezanten van Vrankryk deed, want hy ging hem niet verder te gemoet, dan tot in de Zwitſers zaal; en hem weder uitleidende, liet

hy

hy hem op het verdis van het midden der trap, in plaatse, dat hy my was komen ontvangen drie treden van myne koets, en my tot op dezelfde plaats weder uitgeleid had.

NAA het schryven van deezen Brief, hebbe ik een bezoek van den Prins van Nassau ontvangen; hy heeft zich zeer misnoegd getoond over de Heeren van Amsterdam. Hy zei my, dat zy gister avond by hem geweest waren, maar dat zy hem nergens van gesproken, en hem zeer koel gescheenen hadden. Dat hy gehoord had, dat de Heer Witsen van deezen morgen naar Amsterdam gegaan was; en dat, dewyl de Staaten van Holland heden niet vergaderden, het wel zoude kunnen weezen, dat 'er weder eenigen nieuwen voorslag van vergelyk gedaan was. Hy zei wyders dat, indien 't zoo was, de Heeren van Amsterdam staat moesten maaken, dat zy voortaan alleen op hunne eige zouden moeten dryven, indien zy eenig geschil met den Prinse van Oranje kreegen, en dat de Provinciën van Vriesland en Groningen niet meer voor hun in de bogt zouden springen, om naderhand van hun verlaaten te worden.

HIER van zal ik den Heeren van Amsterdam noch deezen avond kennis geeven, zoo ik kan, en daar uit zal ik ontdekken, of het misnoegen des Prinsen van Nassau eenigen grond heeft; want naardien hy zelf heel koel is, en hy, gelyk hy

my

my zelf bekend heeft, hun niets heeft gevraagd, kan 't wel weezen, dat de Heeren van Amſterdam zich niet hebben willen uitlaaten, om hem hunne heimelykſte *Reſolutiën* bekend te maaken. Hoe het zy, het kan geen quaad, dat ik daar tuſſchen kome, om hun onderling vertrouwen te vermeerderen.

IK weet van goederhand, dat de Prins van Oranje noch giſter avond te tien uuren met de Heeren van Dordrecht ſprak, en dat hy ze onverzettelyk heeft gevonden: zoo dat die van Dordrecht pal ſtaande, door de Heeren van Amſterdam onderſteund moeten worden.

1 December 1684. DE Staaten van Holland vergaderden den eerſten December; men ſprak in de Vergaderinge van de zaak van Dordrecht, en de Burgermeeſters van die Stad ſloegen voor, dat de Staaten Commiſſariſſen zouden benoemen, om alles in der minne af te doen, zodanig, dat de Prins van Oranje genoegen kon krygen, en de Stad Dordrecht haare rechten behouden: zie hier, hoe die zaak zich heeft toegedraagen. De Stad van Dordrecht heeft haare klagten, over het gedrag des Prinſen van Oranje, niet voort willen zetten; maar een *Conciliatoir Advys* ſchynende te neemen, vertoonde zy, dat het tot welzyn van den Lande dienſtig zoude weezen, dat het geſchil, gereezen tuſſchen den Stadhouder, en de eerſte Stad der Provincie, bygelegd konde worden, en dat men den Heere, Prin-

Prinſe van Oranje, genoegen gave, zonder de Rechten, en Vryheden der Stad te benadeelen; dat zy verzochten, dat men ten dien einde Commiſſariſſen benoemde, om de redenen, over en weêr te onderzoeken. De Gemagtigden van Amſterdam vatteden terſtond het woord op, keurden den voorſlag van de Heeren van Dordrecht goed, en zeiden dat, wat hun belangde, zy dienſtig oordeelden, dat men niet alleen het geſchil, tuſſchen den Prins van Oranje, en de Stad Dordrecht gereezen, beſliſte, maar ook alle andere oneenigheden byleide, die ſedert eenigen tyd ontſtaan waren, en die in 't vervolg noch zouden kunnen ontſtaan. Daarom verzochten zy, dat men Commiſſariſſen uit de voornaamſte Steden van Holland name, die onderzoeken zouden, welke magt, en gezag de Stadhouder had, en hoedanig de Rechten, en de Vryheid der Steden waren. De Raad-Penſionaris Fagel bemerkte het gevolg van dien voorſlag wel, die de magt des Prinſen van Oranje ſtond te bepaalen, aan die, welke zyne Voorzaaten gehad hebben; ook verklaarde hy terſtond, van wegen, en uit name der Ridderſchap, dat hy zich daar volkomen tegenſtelde, en betuigde, dat men die zaak niet in overweeginge kon neemen, zonder 'er kennis van te geeven aan den Prins van Oranje, die niet meer in de Vergaderinge der Staaten van Holland komt.

MEN

MEN wacht nu naa het antwoord des Prinſen van Oranje, die zich niet weinig verlegen vind; want zoo hy den voorſlag aanneemt, geeft hy de Steden van Holland het onderzoek zyner magt over, en hy ziet de gemoederen niet geneigd, om hem meer magts te laaten, dan hem wettig toekomt: En weigert hy die aanbieding, dan geeft hy zyne voorneemens opentlyk te kennen; evenwel zegt men, dat hy deeze laatſte party zal kiezen, en dit komt my ook waarſchynlyk voor; want tot nu toe heeft hy nergens in toe willen geeven.

DE Hertog van Montmouth is niet regelrecht naar Bruſſel gegaan. Hy is heimelyk van Stad tot Stad geweeſt, zelfs tot in het Land van Kleef, om met de Engelſche vluchtelingen te ſpreeken, en het ſchynt, dat 'er iets berokt wordt. Men verwondert zich, dat de Koning van England, de Troepen, die hy hier in 't Land heeft, niet te rug ontbiedt, dewyl de Prins van Oranje 'er de Officieren, bynaa alle afhangkelyk van den Hertog van Montmouth, ingebragt hebbende, het een groot *Corps* is, dat altoos tegen zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit togtvaerdig zal weezen, in alle gelegenheden, die zich zullen opdoen.

DE Creatuuren des Prinſen van Oranje, verklaarden 't tot hun voordeel, dat het Onder-Koningſchap van Yrland aan Mylord Rocheſter gegeeven was; zy meen-

meenden, dat het een voorwendsel was, om hem buiten de zaaken te stellen, en dat Mylord Halifax daar door in grooter aanzien zoude geraaken.

DE Prins van Oranje is niet weinig benard van den voorslag van Dordrecht, en van 't gevoelen van Amsterdam, en heeft 'er noch geen antwoord op gegeeven: maar om een voorwendsel te vinden van zyn besluit, over die zaak uit te stellen, heeft de Raad-Pensionaris Fagel geveinst, eene vermaning van het voet-euvel gekregen te hebben; zoo dat de Provincie van Holland drie dagen aan een niet vergaderde. Ik weet evenwel, dat de Prins van Oranje die zaak niet sleepende zoekt te houden, door de geveinsde quaal des Raad-Pensionaris Fagel; want daar door kan hy ten hoogsten maar twee, of drie dagen uitwinnen, naa verloop van welke hy zal moeten besluiten, tot het een of het ander. Ik wil liever gelooven, dat hy dien tyd gebruikt, om middelen te beraamen, om te gelukken in de party, die hy heeft gekoozen; en vermits het niet waarschynlyk is, dat hy zich zal durven verlaaten op de Provincie van Holland, aangaande het onderzoek van zyne Rechten, en van zyn Gezag, is het ten hoogsten waarschynlyk, dat hy zich nu bezig houdt, met alle dingen te overleggen, en te beraamen, om het voorneemen, dat hy heeft, van die zaak voort te zetten, tot het uiterste staande te houden.

7 Decemb. ber 1684.

DE

DE Raad van Staate heeft de *Petitie* opgemaakt, die hy jaarlyks voor den Staat van Oorlog doet; zy zal morgen of overmorgen in de Staaten-Generaal gebragt worden. In den gewoonen ſtaat van Oorlog, van voorleden jaar, is geene verandering gemaakt; het buitengewoone, 't welk beſtond in de nieuwe recruteeringe, voor twee maanden afgedankt zynde. Ook ziet men den voorſlag van eene verminderinge der Troepen niet te gemoet van den Raad van Staate, daar de Prins van Oranje meeſter in is: men moet dezelve verwachten van de Provinciën, die de *Petitie* van den Raad van Staate in overweeginge ſtaan te neemen, aangaande den eiſch, dien zy gedaan hebben van een' of twee Ruiters *per* Compagnie, en eenen Trompetter, af te danken, en dat men een Regiment Dragonders, 't welk men te voet gebragt had, te paard hielpe; dewyl het gene men door die verminderingvan Ruiters zoude beſpaaren, overgenoeg zoude weezen, om dat Regiment Dragonders te paard te onderhouden; en de Prins van Oranje heeft met eenen toegeſtaan, dat de Raad van Staate voorſloeg, dat men van de Ruiters, die men op het aandeel van Vriesland af zou danken, eene Compagnie Lyfwachten van ſestig koppen maakte voor den Prins van Naſſau.

DAT is door den Raad van Staate niet voorgedraagen, zonder tuſſchen den Prins

van Oranje, en den Prins van Nassau overlegd te weezen. De eerlyke lieden hebben 'er eenig nadenken uit opgevat, tegen deezen laatsten; het doet hun voor een vergelyk vreezen, dat grootelyks tot nadeel der Republyk zou strekken.

DE Heeren van Amsterdam bedienden zich van het bericht, dat ik hun gegeeven had, van de klagte, die de Prins van Nassau over hunne koelheid gedaan had. Zy beloofden my, dat zy op dien zelfden dag in vertrouwen met hem zouden gaan spreeken, om hem alle voorwendsel te beneemen, en om te verneemen, of hy'er zelf een zocht, met zyne klagte over hunne wankelmoedigheid.

DAAR waren geene lafheden, die de Vorst van Waldek niet deed, om de intrekking zyner wedden te beletten.

DE Staaten-Generaal bleeven volharden in hun verzoek, ten behoeve van de Wynkoopers, wier goederen te Duinkerken verkoft waren, en welker prys de Koning de goedheid gehad had, van in pandschap te doen stellen. De zaak is dus: Men had voor Hollandsche Kooplieden te Nantes Wynen gelaaden, in een Schip, dat aan een man van Brugge behoorde, 't welk van Fransche Kapers ontmoet zynde, goede Prys was, zoo wel als alle goederen, die het in had. Ook neemen die Kooplieden alleen toevlucht tot des Konings goedertierenheid, daar hunne goede trouw hen op hoope doet;

 want

want het is zeker, dat noch zy, noch hunne Correspondenten te Nantes geweeten hebben, dat het gemelde Schip aan eenen onderdaan van den Koning van Spanje behoorde; en die van Nantes, welke het voor hun bevracht hebben, hadden gemeend, dat het een Fransch vaartuig was. Het had steeds voor Fransch gegaan, en sedert veertig jaaren, dat het had gevaaren, had het nooit het recht van vyftig stuyvers *per* ton betaald.

8 December 1684. IK had wel gedacht, dat de Raad-Pensionaris Fagel niet weêr beter zoude worden, dan naa dat de Prins van Oranje zyne Maatregels genomen zoude hebben. Die Prins deed door het Hof van Holland, alle de genen, die voor ontrent twee maanden door de Commissarissen gedagvaard waren, gebieden, dat zy in den Haag voor het Hof zouden hebben te verschynen; om in Rechte gehoord te worden, by ontstentenisse van het welk men hen in Rechte zoude betrekken.

DE tyding van dit bestaan quam den 7e December des avonds te Amsterdam, en maakte daar een vreeslyk gerucht onder 't gemeene Volk, zoo wel als onder de Regeering. De Prins van Oranje, die niet in de Staaten van Holland geweest was sedert het geschil, dat hy zes of zeven maanden van te voren met de Heeren van Amsterdam gehad had, liet'er zich op dien dag in vinden.

DE Gemagtigden der Steden zullen den 19e deezer maand weder komen, met het gevoelen van hunne Principaalen over den Staat van Oorlog. My dunkt, dat men uit de *Resolutie*, die de Heeren van Amsterdam over dat stuk zullen neemen, zal kunnen oordeelen, wat men in het toekomende van hun te wachten heeft; Want zoo zy blyven by het voorneemen, dat zy tot nu toe gehad hebben van hunne Troepen te verminderen, en zoo hunne Gemagtigden last hebben, om die zaak voor te stellen, en 'er sterk op aan te houden, is het waarschynlyk, dat zy zich niet minder kloek zullen toonen in de zaak van Dordrecht, die van veel grooter gevolg voor hun is: Maar zoo in tegendeel de Heeren van Amsterdam niet spreeken van de Troepen te verminderen, of maar eene tamelyke vermindering voorslaan, zal ik my niet durven belooven, dat zy in de Dordrechtsche zaak niet zullen flaauwen, schoon zy van zoo groot een gewigt is, dat, zoo de Prins van Oranje dat hoekje te boven komt, hy vry magtiger in de Provincie van Holland zal zyn, dan hy ooit geweest is. 14 December 1684.

NAARDIEN de Prins van Oranje weet, van welk gevolg het besluit zal wezen, 't welk in den Raad van Amsterdam genomen staat te worden, doet hy alles wat hy kan, om te maaken, dat het hem niet nadeelig zy. Een man, wien hy steeds tegen geweest was, heeft hy Bur-

germeester van den Haag gemaakt, en hem eergister naar Amsterdam gezonden om zyn best te doen, om den Heer Hudde, wiens Nicht die Man getrouwd heeft, op zyne zyde te krygen. De Prins van Oranje, heeft deezer dagen, de Prins van Nassau, weder sterk aangezogt. Bentink is eergister avond tweemaal by hem geweest, en deeze Prins, die gister naar Amsterdam zou gaan 's morgens te tien uuren, kon niet weg komen dan na éénen; Bentink hem van half tien tot dien tyd toe opgehouden hebbende. Ik hebbe niet verstaan, dat Bentink daar iets mede heeft gewonnen; evenwel staat het my niet al te wel aan, dat de Prins van Nassau, met hem in de Staaten-Generaal gebragt heeft, eenen Gemagtigden van Vriesland, dien hy meent dat hem volkomen toegedaan is, en die, gelyk ik weet, steeds eenig verstand met den Prins van Oranje houd, daar hebbe ik den Prins van Nassau van verwittigd.

IK ben zeer verwonderd geweest, SIRE, van te hooren, dat de voornaamste der Wel-meenenden, en de meeste eerlyke lieden van den Staat, overtuigd zyn, dat de Prins van Oranje op het punt staat, van zich in de gunst des Konings van England te herstellen, en dat zyne Groot-Brittannische Majesteit, en de Prins van Oranje alrede in eenige verstandhouding met elkanderen zyn. Alle die Heeren zyn 'er zeer van onthutst, en hebben my 'er over

over doen ſpreeken, door twee of drie perſoonen. Ik hebbe hen van het tegendeel verzeekerd, en hun daar by doen zeggen, dat, zoo zy meenen dat zulks geſchieden zal, zy noch ernſtiger moeſten trachten het gezag des Prinſen van Oranje te verminderen, en zich aan Uwe Majeſteit te verbinden. Dat zien zy zelfs wel; maar zy gaan daarom niet met meer kloekheid te werk: want vermits zy niet alle zoo ſtandvaſtig zyn, als zy behoorden te wezen, en niet zoo vaſt voorneemens, om zich in deeze gelegentheid te bedienen van de middelen, nodig om de form hunner Regeeringe te herſtellen, worden de genen, die eenigzints geneigd zyn, om zich met den Prins van Oranje te verzoenen, geſterkt door die geruchten, welke hier van alle kanten verſpreid werden; en deeze maaken de andere bang.

VEELE dingen, SIRE, beveſtigen dat gevoelen van een aanſtaande vergelyk, tuſſchen den Koning van England en den Prins van Oranje; het zenden van Silvius naar Denemarken is 'er een: men weet, dat hy geheel afhangt van den Prinſe van Oranje, ſchoon hy den Hertog van Jork ſteeds ontzien heeft; maar ik hebbe den Heer Barillon doen bemerken, dat in al den tyd, dat hy hier geweeſt is, ſchoon hy dikwyl dingen geſchreeven heeft, die hy wiſt, dat den Hertog van Jork aangenaam zouden wezen, hy in alles, wat hy heeft gedaan, niets anders dan het voorne-

men des Prinſen van Oranje gevolgd en zyne belangen betracht heeft. De Heer Chudley heeft het zelfde gezien en overgebriefd; en ſedert dat Silvius tot zyne bedieninge benoemd is, heeft hy zyne neiging terſtond getoond, en klaarlyk doen zien, wat men in het toekomende van hem te wachten heeft, dewyl zyn eerſte gang geweeſt is by Van Beuningen, om maatregels met hem te neemen. Hy quam 'er giſter avond weêr van daan, en zal Saturdag naar England vertrekken met den Heer Van Citters, die voor twee dagen ook van Amſterdam gekomen is, en heden zyne *Inſtructiën* van den Prins van Oranje zal ontvangen.

DIE Prins heeft geſchreeven aan eenen der Staatsdienaren des Konings van Groot-Brittanje, (ik denke, dat het Mylord Halifax zal wezen) dat hy het ſchryven van een' wydloopigen Brief aan den Koning van England over zaaken, die hy lang op zyn hart liggen gehad heeft, uitſtelt, tot dat de Heer van Citters wederkeere naar Londen. Hy zal den Hertog van Jork ook ſchryven over den tegenſtand, dien hy in de Hollandſche Steeden vind, het welk hem noodzaakt om dingen te doen, die hy voordezen niet gedaan zou hebben.

ALLE die byzonderheden, SIRE, ſterken Van Beuningen in zyne inbeeldingen; en hoewel hy zyn aanzien te Amſterdam quyt is, ſtaat het te vreezen, dat, als

als hy zich bedient van den aanzoek der Heeren Van Citters en Silvius, hy middel zal weeten te vinden, om de goede voorneemens der andere Burgermeesteren te verhinderen; want hy zal niet nalaaten te doen zien, dat de Koning van England, de Republyk beminnende, gelyk hy doet, en vaerdig staande, om den Prins van Oranje in zyne gunst aan te neemen, dien Prins ongetwyffeld tot reden zal brengen, en hem beweegen, om de Eendragt in de Republyk te herstellen. Men meent ten anderen, dat de Koning van England acht gegeeven zal hebben op de vertoogen van den Prinse van Oranje, van Van Beuningen, en zelfs van Silvius, die hem vertoond hebben, dat, zoo hy het niet schutte, de Staaten-Generaal den Prinse van Oranje van al zyn gezag zouden berooven, en zich geheel en al aan de hoede en bescherming van Uwe Majesteit overgeeven.

DE andere zaak, SIRE, die hier doet gelooven, dat 'er alrede eenige verstandhouding is tusschen den Koning van England en den Prins van Oranje, is het zenden van Mylord Langston naar Spanje, zonder dat deeze Kroon eenige voldoening aan England heeft gegeeven. Men schryft deezen uitstap toe aan den Raad van Mylord Halifax, en van de andere vrienden des Prinsen van Oranje.

MAAR, SIRE, niets heeft meer gediend, om elk hier te bevestigen in 't gevoelen van de goede neiginge des

Konings van England, om den Hertog van Montmouth en den Prins van Oranje in zyne gunst aan te neemen, dan het gerucht, dat 'er loopt; men zegt overal opentlyk, dat de Hertog van Montmouth in England is. Vermits men weet, welke banden tusschen dien Prins en den Hertog van Montmouth liggen, trekt men'er hier gevolgen uit, die zeer nadeelige indruksels voor Uwer Majesteits belangen geeven.

HET kan wezen, Sire, dat die redeneeringen geenen grond ter waereld hebben, en dat de Koning van England geheel andere gevoelens heeft: Maar het is myn pligt Uwe Majesteit kennis te geeven van de geruchten, die hier loopen, en van het slechte uitwerksel, dat zy voortbrengen.

15 December 1684. DE Raad van Dordrecht, vergaderd zynde, om te overweegen wat de Burgers doen zouden, aangaande de Dagvaerdiging, die hun van wege het Hof van Holland gedaan was, om in den Haag te verschynen, besloot hunne zaak op zich te neemen, en te verklaaren, dat hunne Burgers in het eerste Rechtsvervolg niet voor het Hof te recht gestelt konden worden, dat men ze niet kon roepen, 't enzy voor de Schepens hunner Stad, en dat zy voor geene andere Rechtbank mogten verschynen. In gevolge van die *Resolutie* verboden zy aan alle Gildemeesters uit de Stad te gaan, om te verschynen voor wie anders

ders het mogte wezen, dan voor de Schepens van Dordrecht, en belaſteden hun, kennis van dat bevel te doen geven aan alle hunne Gildebroeders.

IK kreeg op den zelfden dag bericht van zeer goeder hand, dat de Heer Van Citters twee *Inſtructiën* van den Prins van Oranje had ontvangen; de eene zeer geheim, welke hy verboden had aan iemant te vertrouwen, een van welker Artikels was, den Hertog van Montmouth in des Konings gunſt te herſtellen, in eene andere, welke hem belaſt was aan Van Beuningen bekend te maaken. Dat ſtreelt den hoogmoed van dien Burgermeeſter krachtig: Maar zyn oordeel reikt niet verre genoeg, om te zien, dat de Prins van Oranje hem door dat byzonder vertrouwen quaad doet, hem bederft, en hem zyne achting en aanzien by zyne Mede-Burgermeeſters doet verliezen, dat men, terwyl men alles uit hem haalt, wat men kan, geen ander oogmerk heeft, dan hem te beletten in de oogmerken der Heeren van Amſterdam te treeden, door de hoope, die men hem geeft, dat de Prins van Oranje zich met den Koning van England vergelykende, hy zynen Vrede ook met dien Prins zal kunnen maaken: maar daar in bedriegt hy zich, want de Prins zal hem in den grond helpen, zoo draa hy 'er middel toe kan vinden.

DE Engelſche Envoyé had van dat alles de minſte kennis niet gekreegen, en

verliet zich geruſt op de verzeekering, die Van Citters hem gegeeven had, dat hy zyne *Inſtructiën* noch niet had: Maar, vermits ik vertoond, dat zy ſchier alle beſtonden in eene verſchoning van het gedrag des Prinſen van Oranje, ſtrekkende om te doen blyken, dat hy aangaande den Koning nergens ongelyk in had, en om ſterke klagten over den Heer Chudley te doen, gaf ik 'er hem kennis van, op dat hy den Hertog van Jork kennis konde geven van dien gantſchen knoop, voor dat de Heer Van Citters weder in England zoude wezen. Ik liet 'er zelfs by zeggen, dat, indien men in England acht wilde geeven op het gedrag des Prinſen van Oranje, men ligt bemerken zoude, dat die Prins geen ander doel had, dan het zoo te draajen, dat de Koning van England zich over hem voldaan hielde voor het voorledene, zonder zich te verbinden om in toekomende andere maatregels te neemen en te volgen.

DE Prins van Oranje gezien hebbende, dat, ſedert het Beſtand, eenige Perſoonen van den Staat, zoo veel zwarigheid niet ſtelden in my te komen bezoeken, als van te voren, nam voor, een ſpaak in 't wiel van die verkeeringe te ſteeken, en verklaarde opentlyker, dan hy tot noch toe gedaan had, dat hy de genen, die de minſte beleefdheid bewezen aan eenen Staatsdienaar van Vrankryk, onder het getal van zyne Vrienden niet zoude ſtellen. Die

Ver-

Verklaring is van zulk een uitwerkſel geweeſt, dat alle zyne Hovelingen, en de Leden van den Staat, die eenig aanzien voor hem hebben, zich veel meer dan van te voren, onthouden van my te komen bezoeken: Maar die van Amſterdam laaten daarom niet naa opentlyk tot mynent te komen, en myne bezoeken te ontvangen, telkens als 'er iets voorkomt. Maar dewyl die ſchuwheid, welke elk voor myn huis toont, de middelen niet bevordert, om tydig onderrecht te worden van alles wat 'er omgaat, en gebeurt, 't welk niet gemakkelyk kan geſchieden, en zonder dat men het merke, 't en zy door een' geſtadigen en gemeenzaamen ommegang met Perſoonen van den Staat; daarom bevind ik my nu weder in dezelfde verlegenheid, als van te voren; en ik moet dezelfde omzichtigheid gebruiken, om kennis te krygen van het heimelyke, dat hier omgaat.

IK ſchreef voor de vierdemaal, dat de Hertog van Jork zich bedroog; dat Silvius dien men naar Denemarken had gezonden, en daar hy zich volkomelyk op verliet, niet hem, maar den Prinſe van Oranje toegedaan was; de uitkomſt heeft het maar al te klaar doen blyken.

DE Koning liet my weeten, dat hy voor de tweedemaal de redenen had doen onderzoeken, die laatſtelyk bygebragt waren door de Hollandſche Wynkoopers, wiens Goederen te Duinkerken verkogt wa- Brief des Konings van den 14 December 1684.

waren; maar dat zy niet duchtig genoeg bevonden waren, om de *Confiscatie*, die 'er ten voordeele van de Kapers van gedaan was, te doen intrekken

21 December 1684. DE Burgers van Dordrecht, die afzonderlyk gedagvaart waren, van voorleden Maandag af, tot heden, voor het Hof van Holland in den Haag, zyn 'er niet gekomen; de Burgermeesters van hunne Stad hun verbooden hebbende, zich derwaart te begeeven. Die Burgermeesters gaven eergister een antwoord over, op het Geschrift, 't welk de Prins van Oranje gegeeven had voor tien dagen. Het werd geleezen in de Vergaderinge der Staaten van Holland, en het werd zoo sterk en zoo beslissende bevonden, dat eenige van die in het gevoelen des Prinsen van Oranje getreeden waren, van gevoelen begonden te veranderen; zoodanig dat Gemagtigden, die hem geheel en al toegedaan zyn, te kennen gaven, dat die zaak veel tyd wegnam, dien men met meer nut tot de zaaken van den Staat kon besteeden, en dat het best was, daar niet meer van te spreeken: Maar die van Amsterdam, van Delft, en Schiedam antwoordeden, dat 'er geene zaak was, daar de Staaten meer belang in hadden, dan in die van Dordrecht, en dat men dezelve derhalven moest voortzetten, en afdoen in de Staaten van Holland.

MEN is hier in groote verwachting, over het gene van die zaak zal worden.

Hoe

Hoe verder men gaat, hoe meer ſteun die van Dordrecht by de andere Hollandſche Steden vinden, die aangemoedigd worden door de ſtandvaſtigheid van Dordrecht, en van Amſterdam, en die alle dagen het gevolg van dat beſtaan des Prinſen van Oranje meer en meer beginnen te zien. De Burgermeeſters van Dordrecht, zeiden eergiſter aan perſoonen van den Staat, dat de zaak, waar over de Prins van Oranje hen moeide, dezelfde was, die de Vereenigde Provinciën tegen den Koning van Spanje had doen opſtaan.

DE manier, op welke de Prins van Oranje zich gedroeg, toen hy zich voor tien dagen in de Vergaderinge der Staaten van Holland bevond, heeft veel toegebragt, om het meerendeel van de lieden deezes Lands de oogen te openen; want naa een Vertoog gedaan te hebben, van het gene hy tegen de Heeren van Dordrecht te zeggen had, en naa dat de Gemagtigden geantwoord hadden, dat zy'er hunne Overheden kennis van zouden geeven, verliet hy de Staaten, die voortgingen, met 'er over te ſpreeken, by wyze van redenkaveling; en vermits dit onderzoek niet voordeelig voor den Prinſe was, zond de Raad-Penſionaris Fagel, den Heer Bentink terſtond naar hem toe. De Prins quam weder in de Vergaderinge, en zei, zonder zich te zetten, dat hy 't voor eene groote ſtoutheid in hun hield, dat zy dorſten ſpreeken van eene zaak, naa dat hy ver-

vertrokken was, en van welke zy verklaard hadden, kennis aan hunne Principaalen te zullen geeven; waar naa hy hun den rug toekeerde, en wegging.

EEN der grondregels, die de Prins van Oranje vastgesteld heeft, in het Geschrift, dat hy op den zelfden dag aan de Vergadering overgaf, om zyne rechten staande te houden, tegen de Heeren van Dordrecht, heeft ook een quaad uitwerksel tegen hem voortgebragt; want hy beweert, dat alle *Prérogativen* van Souverein, die niet uitgedrukt zyn op de byzondere Lyst der Rechten, die aan de Steden behooren, hem opgedraagen zyn. Die reden zou bewyzen, dat het Recht van Souvereiniteit der Koningen van Spanje op den Prins van Oranje vervallen zoude wezen, en dat'er aan de Steden niet meer van overgebleven is, dan het gene zy'er door vergunningen, of door byzondere Voorrechten van verkreegen hebben; in plaatse, dat het zeker is, dat de Staaten van Holland het geheele Recht van Souvereiniteit hebben, en dat de Prins van Oranje geene andere *Prérogativen* heeft, dan die de Staaten hem toegestaan hebben, als hun Stadhouder. De Heeren van Amsterdam gaven een zeer sterk antwoord op dat Geschrift des Prinsen van Oranje.

DE Stad van Leiden, in de jongste zittinge der Staaten van Holland, betuigd hebbende, dat zy niet zoude dulden, dat men de Stemmen van Gorcum en Schoonhoven

hoven telde, dewyl haare Gemagtigden altyd in den Haag bleeven, zonder hunne Overheden verslag te gaan doen, en zonder het gevoelen hunner Steden in de Vergaderinge te brengen. De Raad-Pensionaris Fagel heeft niet kunnen beletten, dat men den Gemagtigden van Gorcum naar zyne Stad zonde, om haar de zaak van Dordrecht bekend te maaken; en hy heeft een raadslot, overeenkomstig met de belangen der Republyk van daar medegebragt.

DE Raad-Pensionaris Fagel, die de Gemagtigden van die twee Steedjes op zyne hand heeft, had hen zes maanden lang belet hunne Overheden ergens kennis van te geeven, en hen in alle zaaken, naar zyn welgevallen, doen stemmen. Ik weet noch niet, wat'er ten opzichte van Schoonhoven gebeurd is, maar wel, dat de Prins van Oranje 'er onlangs eenige Compagniën Ruitery in heeft gelegd, door wier middel hy, als het 'er op aanquam, het gedrag, dat de Gemagtigden van die Stad, hier in de Vergadering gehouden heeft, zou kunnen doen goedkeuren.

DE Heeren van Amsterdam hebben de Vergadering der Staaten van Holland, in haare eerste zittinge, die den 20e December begon, schier geheel en al bezig gehouden. Tot een' grondslag leiden zy de volstrekte noodzakelykheid, daar de Provincie zich in bevond, van eene groote zuinigheid, en spaarzaamheid, in het bestier

ſtier der Geldmiddelen te betrachten, zonder welke men dezelve onmogelyk herſtellen, en de overgroote ſommen afloſſen kon, die zy ten achteren is, en het volk de voordeelen, en de vruchten van den Vrede, dien zy genoot, kon doen ſmaaken; op dien grond gaven zy de Vergadering vier ſtukken te overweegen.

1°. Of men niet eenige Generaale Officieren moeſt afſchaffen, en de Wedden der andere verminderen, dewyl zy niet te velde behoevende te trekken, en bygevolg zich niet uit te ruſten. De groote *Tractementen*, die zy trokken, konden miſſen.

2°. Of men niet dienſtig vond, eenige Troepen af te danken, en tot hoe verre de Vergadering oordeelde, dat die vermindering moeſt gaan.

3°. Of men niet meende, dat men in de menigte van Staatsdienaars, die de Staaten-Generaal, in bynaa alle Hoven van Europa onderhouden, eenige vermindering moeſt maaken.

4°. Of men niet van gevoelen was, dat men vooral de groote koſten, die de Provincie deed, om heimelyke *Correſpondentie* te onderhouden, moeſt verminderen.

DAT laatſte ſtuk bedoelde regelrecht den Prins van Oranje, en den Raad-Penſionaris Fagel, die tot dat einde beſchikking hadden over eene groote ſom, zonder dat zy 'er aan iemant rekenſchap van gaven.

MEN

MEN benoemde Commiſſariſſen, om dat Geſchrift te onderzoeken, en 'er verſlag van te doen.

IK wiſt van goederhand, dat de Reſolutie der Heeren van Amſterdam was, de *Tractementen* der Generale Officieren te verminderen, en die des Vorſten van Waldek, geheel en al in te trekken.

HOEWEL de andere dingen, die de Heeren van Amſterdam in 't byzonder doen, tot veiligheid van hunne Stad, en om zich voor eene verraſſinge te behoeden, niets ter waereld kunnen doen, tot den uitſlag der openbaare zaaken; ſtrekken zy echter een opentlyk blyk van eenige heftigheid; en verbitteringe, en zy doen zien, dat men den Prins van Oranje mistrouwt. Zy doen de plaatſen, van den omtrek hunner Stad, daar het meeſte te vreezen is, met Stormpaalen bezetten. Van plaats tot plaats, en op de toegangen der graften, hebben zy Pontons, met Kanon geſteld. Op het Y, daar de haven is, hebben zy twee vaartuigen met Artillery. Zy hebben verſcheide Tuighuizen op de wallen gemaakt, daar men het Kanon, en den Krygsvoorraad gereed in houd, om binnen drie uuren op de Batteryen gebragt te kunnen worden, en dienſt te doen.

DE Koning liet my weeten, dat ik de Staaten maar in algemeene bewoordingen, zonder hem volkomen te verbinden, zoude verzekeren van zynen goeden wil, en my niet verder daar ontrent uitlaaten, voor dat

Brief des Konings, van den 21 December 1684

dat de Steden haar besluit genomen zouden hebben, aangaande de maatregels, in welke zy wilden treeden, en voor dat hy my zyn gevoelen en voorneemen bekend gemaakt zoude hebben, over het verslag, 't welk ik hem had gedaan. Het ware in deeze omstandigheden van tyd evenwel dienstig geweest, hen aan te moedigen, en aan Vrankryk te verknochten, door iets zakelyks, en wezendlyks.

28 December 1684. IK verkreeg, dat men den Resident der Staaten-Generaal bestrafte, om dat hy de Hollanders, te Aleppo woonende, onder de bescherming van den Engelschen Consul gesteld had; en dat men hem bevel zond, om de Hollanders weder onder de bescherming van den Franschen Consul te brengen.

Idem. DE Heer Muys zei voorleden Saturdag, voor dat hy weder naar Dordrecht ging, dat hy wel wist, dat de Prins van Oranje in den zin had hem te doen vatten; maar dat zulks hem niet zoude beletten, zich te Dordrecht te laaten vinden, om 'er de rechten van zyne Stad te verdedigen, en dat hy voor het welzyn van zyn Vaderland gaerne een reisje naar Loevestein zoude waagen. De Prins van Oranje, wien men dit zeggen overgebragt heeft, is 'er zeer over gestoord.

ONDERWYL deed hy den Schout, en de Schepens van Dordrecht, door het Hof van Holland dagvaarden, om te komen verklaaren, of 'er geene kuiperyen geweest

weeſt waren, in de benoeminge der Vroedſchappen, die de Magiſtraat verkooren hadden. De Schout verſcheen; hy kon het niet af, dewyl hy onmiddelyk van het Hof van Holland afhing: doch de Schepens verſcheenen den eerſten dag niet.

MAAR de Heeren van Dordrecht, van gevoelen veranderd zynde, aangaande de dagvaardiging, door het Hof aan hunne Schepens gedaan, en oordeelende, dat het dienſtiger zoude weezen, vier van hunne Schepens, met twee Geheimſchryvers, naar den Haag te zenden, om hun gevoelen rondborſtig aan den Prins van Oranje te verklaaren, dan zich ſtil te houden, zonden ze derwaarts. Die zes Perſoonen gingen by den Prinſe van Oranje, die het Hof van Holland, waar van hy het Opperhoofd is, in zyne kamer had doen komen. Hy gaf hun te kennen, dat het Hof hen had doen ontbieden, om hun af te vraagen, of de Gildemeeſters den Eed in hunne handen afgelegd hadden, en of 'er geene kuipery, of verleiding, of ingeeving plaats gehad had, in de laatſte benoeming der Vroedſchappen; door welke de genen verkooren waren, die den Raad der Stad uitmaaken. De Schepens zeiden aan den Prinſe van Oranje, dat zy den Heeren van den Hove niet konden antwoorden, en ook hem niet, als hy van de Officieren der Juſtitie vergezelſchapt zoude weezen; en welke dreigementen hy hun deed, hy kon niet anders uit hun krygen.

29 December 1684.

Men ondervroeg den Schout van Dordrecht, op 172 Artikels; hy antwoorde op geen één, naar den zin des Prinſen van Oranje.

DE Heeren van Amſterdam gaven ter zelfder tyd Vertoogen in, die zy deeden over den tegenwoordigen ſtaat der Republyk, en over de bezuiniging, die men zoude kunnen doen. Om dat dit Geſchrift te lang is, zal ik alles, wat het behelſt, niet omſtandig bybrengen, dewyl het alleen het innerlyke der Regeeringe betreft, ſchoon 'er ook zeer gewigtige zaaken in waren, en zy den Prins van Oranje regelrecht, en met veel ſtoutheid aantaſteden, meenende, dat hy zich een gezag aangematigd had, 't welk niet wettig was, en 't welk de Graaven van Holland hunne natuurlyke, en rechte Heeren niet gehad hadden. In dat Geſchrift ziet men ook de gevoelens der Heeren van Amſterdam, vooral 't gene zy doen wilden, om het gezag des Prinſen van Oranje, van andere kanten te doen beſnoeijen; gelyk wanneer zy zeggen, dat zy de Staaten van Holland baden ernſtig te onderzoeken, of, zoo lang de Spaanſche Nederlanden in geene ſterker handen waren, dan die, daar zy tegenwoordig in zyn, de Staat niet aangemerkt kan worden, als veilig aan dien kant, zonder de vaſte Plaatſen te onderhouden, die aan den eenen, en aan den anderen kant der Maze, en der Schelde zyn, met de Stad Maaſtricht, en of, indien

indien ('t welk God verhoede) de gemelde Spaansche Nederlanden in de handen van Vrankryk vervielen, deeze Staat de kosten zoude kunnen draagen van de bezittinge en bezettinge van Maastricht, Grave, Heusden, Geertruidenberg, 's Hertogenbosch, Breda, Willemstad, de Klundert, Hulst, Sluis, Bergen op Zoom, Sas van Gent, en met eenen voorzien in de bescherminge van den Rhyn, van den Yssel, en van alle andere Plaatsen, aan welke deeze Provincie en de andere aangetast en bemagtigd kunnen worden; en of men derhalven niet met allen ernst behoorde te onderzoeken, of, door het uitdiepen der Rivieren, en door andere bequaame middelen, om de Provincie onder water te zetten, in geval van nood, mitsgaders door het onderhouden der Vestingwerken en Plaatsen op gemelde Rivieren, die best gelegen zyn om ontzet te kunnen worden, en om tot een' overtogt te dienen naar de Landen van Brabant en Vlaanderen, de veiligheid en zekerheid van den Staat niet beter bezorgd zouden wezen, dan zy tegenwoordig zyn.

DE twee Collegien der Admiraliteit bragten by de Staaten-Generaal ook vertoogen in over den slechten staat, waar in de Scheepsmagt was.

DE Prins van Oranje gebelgd op den Schout van Dordrecht, om dat hy hem niet voldaan had door de antwoorden aan

de Commissarissen gegeeven, deed hem door het Hof de oeffening van zyne bediening verbieden, zonder eenige andere reden, dan dat hy de Commissarissen, die te Dordrecht geweest waren, geen' sterken bystand had gedaan, de genen die gedagvaard waren, niet gedwongen hebbende, om te verschynen, en ook om dat hy tegen den zin van het Hof den eed had bygewoond, dien de Overluiden van de Gilden gedaan hadden, van in de benoeming der Vroedschappen oprechtelyk en volgens de Wetten te werke te hebben gegaan. Deze handel werd gehouden voor het grootste geweld, dat men tegen een eerlyk man kon pleegen, en diende alleen om die van Dordrecht noch meer tegen den Prins van Oranje te verbitteren.

4 January 1685. DE Schout leverde noch op den zelfden dag, des avonds te acht uuren, een Verzoekschrift in by den Hoogen-Raad, en verzocht ontvangen te worden als *Appellant* tegen de *Proceduren* van het Hof tegen hem, en by voorraad in de oeffeninge zyner bedieninge gehandhaaft te worden. Dat scheen elk zeer koen; eerstelyk, om dat het maar een byzonder Man was, en niet de Stad van Dordrecht, die dat Verzoekschrift had durven ingeeven; ten tweeden, om dat het Ampt van dien byzonderen Man onmiddelyk en eeniglyk van het Hof afhing; dat was een krachtig blyk van 't verval van 't gezag des Prinsen van Oranje, indien die zaak van binnen en

en van buiten onderſteund geweeſt was; maar zy wierd van geenen kant onderſteund.

DE Hooge-Raad deed den Hove van Holland drie verſcheide reizen afvraagen, welke reden zy hadden, om den Schout van Dordrecht de oeffening zyner Bedieninge te verbieden: Maar het Hof niets bondigs dien aangaande hebbende kunnen bybrengen, ontving de Hooge-Raad hem als *Appellant*, met verbod aan het Hof van hem in de plichten van zyn Ampt te ontruſten, 't welk men hem toeliet te bedienen, tot 'er by den Hoogen-Raad anders over beſchikt zoude zyn.

DE Prins van Oranje deed door het Hof van Holland een' anderen Schout van Dordrecht aanſtellen, en voor de tweede maal de Schepens van die Stad ontbieden: Maar deeze Heeren drie Raaden van den Hove van Holland in 's Prinſen Kamer gezien hebbende, weigerden tot hem te ſpreeken.

DE Heeren van Amſterdam, aan hunnen kant, vernieuwden hunne voorzorgen, om dat het weêr ſterk had beginnen te vriezen, en zy vervaerdigden zich zoo opentlyk tot tegenweer, dat al de waereld 'er van verwonderd was, om dat niemand zich in kon beelden, dat de Prins iets tegen die Stad zoude durven beſtaan. Ik zelf was zeer verwonderd, dat zy my deeden zeggen, dat de Prins van Naſſau hen had gewaarſchuwd, dat de Prins van

 Oran-

Oranje voorneemens was, om hen aan te taſten, en dat hy een' bequamen tyd daar toe zoude waarneemen.

NU ontbrak den Prinſe van Oranje niets anders meer, dan qualyk gehandeld te worden door de Spanjaarden zyne goede vrienden. Zy deeden 't in der daad; want, naa hem betaling belooft te hebben aangaande de eiſchen, die hy had uit krachte van het Traktaat van Munſter, en hem gezegd te hebben, dat de Markgraaf de Grana 'er laſt toe had; en na hem verplicht te hebben, om vier jaren lang eenen Man te Bruſſel te houden, om alle zyne eiſchen te vereffenen, verklaarde de Markgraaf de Grana zich, en zei, dat hy van het Spaanſche Hof geenen laſt had, om ze hem goed te doen. En vermits hy dezelfde Verklaring deed, aangaande de ſommen, die de Koning van Spanje aan de Admiraliteiten ſchuldig was, (die op een Hoofdſomme van drie millioenen achtmaal honderdduizend guldens beliepen, en met de rente en andere buitengewoone koſten zes millioenen guldens maakten) namen de Staaten-Generaal het beſluit van ſterk by de Spanjaarden aan te dringen op de betalinge der ſommen, die zy aan de Admiraliteiten en aan den Prins van Oranje ſchuldig waren. De zaak des Prinſen van Oranje met de Spanjaarden is naa dien tyd afgedaan.

MEN is ſedert de oprechting der Republyk gewoon geweeſt, den Staat van

Oor-

Oorlog in de Provincie van Holland op te maaken, voor dat 'er in de andere over geraadpleegd wordt, om dat zy meer betaalende, dan eenige andere, en van grooter aanzien zynde, haar gevoelen van de andere gevolgd wierdt. Maar, vermits de Prins van Oranje vreesde, dat de Heeren van Amſterdam het beſluit van eene afdankinge in de Provincie van Holland zouden neemen, zond hy den Heer van Dykveld naar Utrecht, om 'er ſpoedig den Staat van Oorlog van 1685. te doen vaſtſtellen. Men twyffeld niet, of de Heer van Dykveld zou alles verkrygen, wat hy wilde, door het groot aanzien, dat hy in de geheele Provincie had, en door het gezag des Prinſen van Oranje, en vooral naa dat hy negen perſoonen uit den Raad der Stad van Utrecht gezet had, ſedert het ſluiten des Beſtands. Maar des niet tegenſtaande, is hy weder in den Haag gekomen, zonder iets te hebben kunnen verwerven; die Provincie plat geweigerd hebbende raad te neemen over den Staat van Oorlog, voor dat die van Holland haare *Reſolutie* opgemaakt zouden hebben.

IK ontdekte, dat de Prins van Oranje zich noch vaſter verbond met den Hertog van Montmouth; dat hy de Prinſes van Oranje bewoogen had, om Jurieu's Preek te gaan hooren, het welk elk vry vreemd voorquam, niet alleen om dat die van de Engelſche Kerk de Predikatiën der Presbyteriaanen niet gaan hooren, maar ook om 4 January 1685.

om dat Jurieu zeer quaadaardige Boeken tegen den Koning van England had geschreeven, en in 't Fransch vertaald, en opentlyk den Prinse van Oranje aangeboden had, het Boek waar in de Hertog van Jork beschuldigd werd, den Graaf van Essex den hals in den Kerker afgesneeden te hebben.'

SCHOON de Prins van Oranje Chudley zeer qualyk gehandeld, en zelfs hem het end van zynen rotting voor de Neus gehouden had, en zulks den Koning van England had bewogen, om Chudley te verbieden, den Prins van Oranje te zien, werd dat Verbod draa ingetrokken; deeze voldoening, die men den Prinse van Oranje gaf, deed een zeer quaad uitwerksel, en strekte een blyk van eene groote zwakheid.

5 January 1685. DE Heeren van Amsterdam waren heel ongerust, om dat de Prins van Oranje, eenige Regimenten Ruitery uit Maastricht naar den kant van Holland had doen optrekken. Zy versterkten hunne Wachten, en maakten drie nieuwe Kolonels, om hunne Troepen te gebieden. Ik liet den Koning weeten, dat ik hen daar omtrent niet uit den droom zoude helpen; maar dat ik niet geloofde, dat het op hun gemunt was.

9 January 1685. DE Prins van Oranje gaf zich den tyd niet van den uitslag van des Heeren van Citters *Negotiatie* af te wachten, om den Hertog van Montmouth in den Haag te doen komen; ook scheen het, dat hy dien Staats-

Staatsdienaar die *Instructiën* maar welstaanshalven had gegeeven, om aan de vermaningen van Mylord Halifax te voldoen. Hy heeft den Hertog van Montmouth dan verzocht, om eene keer naar den Haag te doen. De Hertog quam gister avond te acht uuren hier, ontrent welk uur hy verwacht wierd. Bentink liet niet naa hem uit zyne Herberg te gaan ophaalen, en by den Prins van Oranje te brengen, die hem met groote blyken van vreugde ontving, De Hertog van Montmouth begaf zich eenigen tyd daar naa in het vertrek der Prinsesse van Oranje. Deeze Prinses wilde geen bezoek ontvangen, om dat 'er geene éëne *Dame* van den Haag tot haarent was gekomen, om dat het 's daags voor het Nachtmaal, en zy half ontkleed was: Maar de Prins van Oranje bewoog haar, om zich weder te kleeden, en in de Audientie-zaal den Hertog van Montmouth te gaan ontvangen. Hy volgde terstond daar naa zelf, en verzocht hem zyn intrek te neemen in het Huis van Prins Maurits, en bood hem alle zyne Huisbedienden aan, om 'er hem te dienen. Men kan zich hier niet genoeg verwonderen, over dien nieuwen uitstap des Prinsen van Oranje, men kan niet begrypen, hoe hy, in den zelfden tyd, dat hy den Koning van England doet verzeekeren, dat hy den Hertog van Montmouth heeft laaten vaaren, hem in den Haag doet komen, en hem zo veel vriendschap bewyst.

DE Prins van Oranje deed den Rechtshandel voortzetten tegen den ouden Schout van Dordrecht, en belaſte aan de Deurwaarders van het Hof, met eenige Dienders van het Hof naar Dordrecht te gaan, om hem te vatten.

WAT de Regeering van Dordrecht belangt, hy vergenoegde zich haar enkelyk te doen waarſchuwen, dat zy tot de benoeminge der Gemagtigden in de verſcheide Collegiën der Provincie van Holland, die zy alle jaaren doen, niet wettelyk konden treeden; zy deeden 't evenwel, en lieten den Prinſe van Oranje weeten, dat zy niet hadden kunnen nalaaten het gewoone gebruik te volgen, en de verkiezing van hunne Gemagtigden te doen in den tyd door de Keuren daar toe geſteld.

DE Prins van Oranje heeft geen recht ontrent de benoeming van de Regeeringe van Amſterdam, uitgenomen op de Schepens, gelyk op die van alle andere Steden, om dat zy aangeſteld worden, om recht te doen, en dat de Prins, als Stadhouder, het Hooft is van het Gerechtshof van Holland, en van alle byzondere Rechtbanken der Steden. Weshalven zyn de Heeren van Amſterdam gewoon alle jaaren op den 21e January den Prinſe van Oranje veertien Perſoonen aan te bieden, daar hy 'er zeven van kieſt tot Schepens. Hy moet die keur binnen acht dagen doen. De Heeren van Amſterdam, meenende, dat hy die keur wel ſleepende zoude kunnen houden,

den, gelyk hy ten opzichte van andere Steden gedaan heeft, namen voor vier dagen de *Resolutie*, dat, indien de Prins van Oranje de Schepens-keur niet deed binnen acht dagen, die hem daar toe gesteld zyn, zy, naa verloop van dien termyn, zelfs zeven Schepens zouden kiezen.

DAT de Brandenburgsche Generaal Spaan, die den Prinse van Oranje zeer toegedaan is, zich zoo lang in den Haag ophield, gaf veel menschen groot nadenken; en het gene het wantrouwen, dat ik 'er van had verdubbelde, was dat men my bekend maakte, dat de Heer van Amerongen, die steeds begeerd had, noch eenigen tyd te Berlyn te blyven, aan zyne Meesters geschreeven heeft, dat hy zyne wederkomst verhaasten zoude; hun dingen bekend hebbende te maaken, die hem van al te groot een gewigt scheenen, om aan de Pen vertrouwd te worden.

DE Staaten van de Provincie van Groningen, hebben iets bestaan, dat zonder voorbeeld is; zy hebben eene vermindering gedaan van de Troepen, die in hunne betalinge staan, zonder daar kennis van te geeven aan de Staaten-Generaal, en noch minder aan den Prins van Oranje. Zy hebben zes of zeven Mannen, van elke Compagnie afgedankt, en eene Compagnie van twee-honderd Koppen, die zy in Embden hadden leggen, tot veertig gebragt; en zy hebben te verstaan gegeeven dat, indien de Staaten-Generaal, dienstig

vin-

vinden eene grooter vermindering te doen, zy 'er zich gaerne naa zullen voegen.

DE Prins van Oranje, niet hebbende kunnen verkrygen, dat de Hooge-Raad, die uit goede Republikeinen beſtond, zyn gewysde ten opzichte van den Schout van Dordrecht herriep; bragt by het Hof van Holland, daar hy meer gezag in had door middel van den Heer Alewyn, die'er Raad van was en die 'er, door zyne geſleepenheid en zyne bequaamheid, veel in te zeggen had, te wege, dat het verklaarde dat het de zaak van den Schout van Dordrecht *Crimineel* vervolgde: daar door belette hy den Hogen-Raad 'er het *Appel* van den Schout van Dordrecht aan te neemen; het Hof van Holland zonder *Appel* over *Crimineele* zaaken vonniſſende.

DOOR eenige Steden, die van hem afhingen, vond de Prins van Oranje middel om te beletten, dat 'er in twee of drie dagen van die zaak in de Staaten van Holland niet geſproken werd, en in dien tuſſchentyd deed hy het Hof verklaaren, dat de benoeming, die de Stad van Dordrecht van haare Regeerders gedaan had niet duchtig was, en hy zond den Officier van het Hof, om den Schout van Dordrecht te vatten: met eenen deed hy twee Commiſſariſſen van het Hof vertrekken, met bevel van te verklaaren, dat het Hof de *Nominatie*, die men van de Regeerders van Dordrecht had gemaakt, vernietigd had, als ſtrydig met de keuren; van den Re-

12 January 1685.

Regeerenden Burgermeester aan te zeggen, dat hy tot eene andere *Nominatie* zoude hebben te treeden, en in geval van weigeringe, de Overluiden van de Gilden te dagvaarden, en zelfs tot eene nieuwe *Nominatie* te treeden; en van den Schout te doen vatten door den Officier, die 's daags te voren, ten dien einde vertrokken was.

DE Prins van Oranje ging steeds voort met alle Vriendschap aan den Hertog van Montmouth te bewyzen, en schoon hy amborstig is, en van geene vermakelykheden houd, en minst van dansen, bragt hy altemet een gedeelte van den nacht door met dansen met de Juffers van de Prinsesse van Oranje, en met den Hertog van Montmouth. 11 January 1685.

DE Heer Bentink, en andere Vrienden des Prinsen van Oranje, zeiden opentlyk, dat die Prins ten opzichte van den Hertog van Montmouth niets deed, dan met toestemminge des Konings van Groot-Brittanje, en verzekerden, dat de Hertog van Montmouth, in zyne reize, die hy naar England had gedaan, zyne Brittannische Majesteit in 't byzonder gezien en gesproken had.

MEN had in Holland een zeer quaadaardig Boek doen drukken tegen den Koning van England, en tegen den Hertog van Jork, dien men met naame en toenaame beschuldigde van den Graave van Essex den hals te hebben doen afsnyden. Chudley kreeg last, om 'er over te klaagen,

gen, mitsgaders over een ander Boek, noch veel quaadaardiger, dat ik niet gezien hebbe, om dat het noch niet overgezet is in 't Fransch, en niet zoo opentlyk verkoft wordt. Ik had alrede de eere gehad van zyne Majesteit te schryven, dat Jurieu de vertaling van het Boek des Graaven van Essex, den Prinse van Oranje, als zyn eigen werk aangeboden had; dat de Prins van Oranje het had aangenomen, en dat hy daar naa de Prinses van Oranje genoodzaakt had, om de Preek van den Heer Jurieu, met haar wederwille te gaan hooren.

12 January 1685. DE Hooge-Raad beweerde, dat het Hof van Holland geen recht had om de zaak van den Schout van Dordrecht voor *Crimineel* te verklaaren. Hunne twist werd voor Commissarissen van de Provincie van Holland gebragt, daar de Prins van Oranje zich by bevond. De Gemagtigden van Amsterdam, die onder 't getal van die Commissarissen waren, verklaarden hun gevoelen met vry sterke bewoordingen, waar over de Prins van Oranje niet weinig klaagde, zeggende, dat indien de geringste Burger eene zaak voor hen had, zy hem zouden hooren; en dat als het zaake was van over zyne rechten te Vonnissen, en over die van het Hof van Holland, zy hunne gevoelens verklaarden, zonder zyne redenen gehoord te hebben; dat zulks de Partydigheid der Heeren van Amsterdam, voor die van Dordrecht in een' klaa-

ren dag ſtelde, en toonde hoe zy tegen hem verbitterd waren.

DE Prins van Oranje, die door middel van den Heer Alewyn, die een der Raadsheeren van het Hof van Holland was, dat Hof geheel op zyne zyde had gekreegen, wilde zich daar van bedienen om, onder een glimpig voorwendſel, de Vryheid der Hollandſche Steden te verdrukken, en dit kon hem niet miſſen, indien het gene hy tegen die van Dordrecht, ondernomen had, hem gelukte; daarom deed hy alles wat hy kon, om te maaken, dat de Provincie van Holland geene kennis van de zaak kreeg. Het was om die reden, dat zyne Creatuuren acht dagen van te voren gezegd hadden, dat de Staaten van Holland niet onderrecht waren van de zaak, ſchoon zy veertien dagen tyds gehad hadden, om ze in hunne Steden te onderzoeken en te overweegen. Men verſchoof ze derhalven; en zy zou niet voor den 15e January voor de Staaten van Holland komen: maar de twiſt tuſſchen den Hoogen-Raad, en het Hof van Holland, over het *Appel* door den Schout van Dordrecht gedaan, haaren voortgang hebbende, en die zelfde Schout zich tot de Staaten van Holland gekeerd hebbende, benoemden zy Commiſſariſſen van de Ridderſchap, en van de tien eerſte Steden, om de Gemagtigden van den Hoogen Raad en van het Hof van Holland te hooren. Die byeenkomſt werd Donder- 16 January 1685.

dag den elfden der zelfde Maand gehouden, des namiddags te vier uuren. De Heer Hop, des Penſionaris Vader, en oudſte Raadsheer van den Hoogen-Raad, ſprak met eene wonderbaare welſpreekendheid en ſtoutheid; zodanig dat de Raad-Penſionaris Fagel, die voor den uitſlag vreesde, en wel wiſt wat hy dreef, uit naame der Ridderſchap voorſloeg, dat men de byeenkomſt tot des anderen daags 's ochtends zoude verſchuiven, onder voorwendſel van die Gemagtigden afzonderderlyk te hooren, hun met eenen belastende, hunne redenen ſchriftelyk over te geeven als zy des anderen daags te elf uuren zouden verſchynen, gelyk hun bevolen werd.

MAAR de Staaten des Vrydags, ten dien einde vergaderd zynde, was Muys zeer verwonderd, dat men hem bekend quam maaken, dat de Commiſſariſſen van het Hof zoo even naar Dordrecht vertrokken waren, met de *Commiſſie*, waar van ik de eere had van zyne Majeſteit kennis te geeven op dien dag. Hy nam terſtond den raad in van de andere Gemagtigden van Dordrecht, en verklaarde vervolgens, uit naame hunner Stad, aan de Vergadering, dat men nooit zulk een onwettig beſtaan, noch zulke geweldadige onderneeming gezien had; dat zy afſcheid namen van de Vergaderinge, en dat het misſchien de laatſtemaal zoude weezen, dat zy 'er in zouden verſchynen; dat zy naar

Dor-

Dordrecht gingen, daar hunne tegenwoordigheid noodzakelyk was, en daar zy wel zouden weeten te doen, alles wat de oude Romeinen eertyds *pro Aris & Focis* gedaan hadden. Die van Amſterdam verklaarden, dat zy tot aanſtaande Woensdag eenige zaaken in hunne Stad te verrichten hadden.

IK liet den Koning weeten, dat ik de vryheid gebruikt had, van een gedeelte, van het gene ik de eere gehad had, van met de twee laatſte Poſten, aan zyne Majeſteit te ſchryven, weder op te neemen, om hem zoo veel te beter te doen zien, dat die laatſte zending der Commiſſariſſen naar Dordrecht, niet gelyk de eerſte, een enkele indragt van den Prins van Oranje was, maar eene opentlyke ſchennis van de Wetten der Republyk, eene verachting van de Oppermagt der Staaten van Holland, en eene argliſtigheid van den Raad-Penſionaris Fagel, die de algemeene zaak van Dordrecht eenige dagen hebbende doen uitſtellen; en vervolgens die van den Schout, om over de eene, en de andere raad te pleegen, onderwyl de Vonniſſen van het Hof van Holland, tegen die van Dordrecht deed uitvoeren; het welk alle de verſtandige Lieden van Holland deed zeggen, dat die Commiſſariſſen noodwendig een' anderen Souverein, dan de Staaten des Lands moeſten erkennen. Ik oordeelde ook, dat zyne Majeſteit, uit het verhaal van die omſtandigheden zoude

kunnen oordeelen, hoe die zaak by de Staaten opgenomen moest worden.

DE Commissarissen quamen op een' Vrydag 's morgens te Dordrecht, en belasteden den Regeerenden Burgermeester, den Raad der Stad, op den zelfden dag te doen vergaderen. Hy verschoonde zich daar van, met zyne onpasselykheid, en gaf te kennen, dat hy des anderen daags, die de dag voor het Nachtmaal was, noch des Sondags, die de Nachtmaalsdag was, geene Vergadering kon beroepen; maar dat hy 't des Maandags zou doen. Die Commissarissen zonden met eenen hunnen Officier naar het huis van den Schout van Dordrecht, om hem te vatten: maar zy vonden hem niet. Dit, en de tegenstribbelingen, die zy voorzagen, deeden hun aan den Prinse van Oranje schryven, dat zy geen' goeden uitslag van hunne Commissie konden verwachten, 't en zy de Prins van Oranje hen door zyn gezag ondersteunde.

28 January 1685. DE Raad van Dordrecht, bestaande uit acht-en-veertig Mannen, vergaderd zynde, waren, (in weêrwil van de kuiperyen, en heimelyke streeken des Heeren Alewyn, die een' Broeder te Dordrecht had, en voor een gedeelte oorzaak van deeze zaak was) maar vyf van hun voor de oproerigen.

DE Commissarissen van het Hof van Holland, deeden de Schepens te samen komen: maar daar vonden zy al zoo weinig

nig genoegen by. De Staaten van Holland, onderwyl vergaderd zynde, over de Dordrechtſche zaaken, rees 'er groote twiſt; de Prins van Oranje, en de Raad-Penſionaris Fagel, middel gevonden hebbende, om verſcheide kleine Steedjes op zyne zyde te trekken, en hunne Gemagtigden om te koopen. Alle die argliſtigheden maakten de eerlyke Lieden byſter verlegen; want men kon in de Vergaderinge der Staaten van Holland, geen beſluit opmaaken, om de quaade behandelingen van het Hof te ſtuiten, en zich door dat middel tegen de indragten des Prinſen van Oranje te kanten: zoo was zy verdeeld.

DE Gemagtigden van Amſterdam lieten daarom evenwel niet naa, het gevoelen hunner Stad in zyne volkome uitgeſtrektheid te ontvouwen. Zy ſpraken meer dan twee uuren lang, met veele hevigheid, en voeren krachtig uit tegen de Commisſarisſen van het Hof van Holland, verklaarende, dat zy anderen tot een voorbeeld geſtraft verdienden te worden. Echter namen zy, naa eene zoo ſterke verklaaring, eene vry zachte *Concluſie*, voorſtellende, dat men trachten zoude, het geſchil, tusſchen den Prins van Oranje, en de Stad van Dordrecht in der minne by te leggen, en dat men den Hove van Holland onderwyl belaſten zoude zyne Rechtsplegingen te ſchorten: maar zy konden de meerderheid van ſtemmen, tot die ſchor-

ting niet krygen; zoo dat men flechts befloot, de zaak in der minne af te doen, zonder den Commiſſariſſen eene *Surſéance* te beveelen, ſchoon de Geheimſchryver van Dordrecht ſterk vertoonde, dat, terwyl men Gemagtigden van de Stad zoude ontbieden, om middelen van vergelyk te zoeken, de Commiſſariſſen van het Hof van Holland, die te Dordrecht zouden blyven, de Overluiden van de Gilden te ſamen zouden kunnen doen komen, en tot eene nieuwe keure treeden.

DE Commiſſariſſen van het Hof van Holland, die te Dordrecht waren, deeden in der daad hun beſt, om de Overluiden der Gilden te doen vergaderen, om tot eene nieuwe *Nominatie* te treeden: maar de Regeerders van Dordrecht ſtelden 'er zich met kracht tegen, en verbooden de Overluiden der Gilden op eenige Dagvaarding te verſchynen.

18 January 1685. DE Prins van Oranje wiſt niet, welke vriendſchap aan den Hertog van Montmouth te bewyzen; daar werden heel dikwyls nieuwe baletten, en nieuwe vermakelykheden onder hen gehouden; vier of vyf dagen van te voren hadden zy zich met eene Slede-vaart op het ys, met de Prinſeſſe van Oranje verluſtigd, op een Huis van den Prinſe, dat drie uuren van den Haag is; en toen men danſte, leide de Hertog van Montmouth de Prinſes van Oranje ten dans. Hy liet zich alle dagen geregeld by het Middagmaal van die Prin-

ceffe vinden, fchoon zy alleen, en in 't byzonder at; en vervolgens ging hy met den Prinfe van Oranje fpyzen. Men zag zelfs met opmerkinge, dat die Prinfes, voor deezen ongewoon, op opentlyke plaatfen te wandelen, nu fchier alle dagen kuijerde in de Malie-baan, die in een zeer vermakelyk Bofch is, voor de poorten van den Haag, en dat de Hertog van Montmouth zich daar altyd geregeld liet vinden; en men kon niet begrypen, hoe de Prins van Oranje, die de minyverigfte aller menfchen is, den zwier van galantery, dien al de waereld tuffchen de Prinfes van Oranje, en den Hertog van Montmouth bemerkte, kon toelaaten. Men was niet minder nieuwsgierig, om te weeten, hoe de Koning van England het gedrag des Prinfen van Oranje zoude opneemen; en het gemeen fchorte zyn oordeel zoo lang, tot het van de gevoelens van zyne Groot-Brittannifche Majefteit onderrecht zoude weezen.

DE Gemagtigden van Dordrecht, in den Haag gekomen, traden in gefprek, met zes Penfionariffen, van zes Hollandfche Steden, die men Commiffariffen tot die zaak noemde: maar tot een befluit te komen, was hun onmogelyk, om dat drie van die Penfionariffen, den Prinfe van Oranje toegedaan, en de andere Voorftanders der Republyk waren. Zoo dat zy fteeds verdeeld bleeven, hoe redelyk de

voorſlagen van de Heeren van Dordrecht waren.

ONDERWYL ſchreef de Prins van Oranje aan de Commiſſariſſen van het Hof van Holland, die te Dordrecht waren, dat zy eene nieuwe *Nominatie* zouden maaken, op welke wyze het ook zoude mogen weezen, en hem dezelve toezenden, en dat hy vervolgens zien zou, of de Heeren van Dordrecht, de genen, die hy verkoozen had, zouden durven weigeren aan te neemen. Weshalven deeden de Commiſſariſſen de Gildemeeſters beſcheiden, die ten getale van honderd-zeventien zyn. Zy haalden 'er eenige over, door dreigementen, of door geld. De Schout van Dordrecht, geſteld in de plaats van den afgezetten, hen met den degen in de vuiſt dryvende naar de plaats, daar de Vergadering gehouden wierd, en ſchoon dat getal veel minder was, dan het vereiſchte, om tot eene wettige *Nominatie* te treeden, gingen zy evenwel voort met de zaak; en deeze *Nominatie*, met die verleidingen, en dat geweld gedaan, werd den Prins van Oranje, den 19e January, des avonds gebragt, en des anderen daags 's ochtends deed hy zyne verkiezing. De Commiſſariſſen van het Hof van Holland keerden des anderen daags weder naar Dordrecht, om'er de genen, die de Prins van Oranje verkooren had, in de Regeeringe te zetten, en'er de andere uit te zetten.

23 January 1685.

HET

HET ongeluk wilde, dat de kloekmoedigste, en bestendigste, die 'er het meeste gezien, en Burgermeester was, ziek werd, en stierf. Die man ondersteúnde Muys; en vermits hy geene kinders, noch reeks van maagschap, of verwantschap had, en veel goed bezat, zocht hy den Prins van Oranje niet te vieren.

DE dood van dien Burgermeester van Dordrecht, bedurf de zaaken van die Stad voort. Door zyn gezag, en aanzien hield hy het meerendeel van de Regeerders van Dordrecht in hunne goede gevoelens; en vermits die Burgermeester alleen, als in dat vierendeeljaars regeerende, het recht had, om den Raad te beroepen, zou hy het zekerlyk niet gedaan hebben, en de Commissarissen van het Hof van Holland hadden de acht, door den Prins van Oranje verkoren, niet kunnen aanstellen: maar de Burgermeester, die na zynen dood de Regeering aanvaarde, beriep terstond den Raad, en deed de genen aanstellen, die het Hof van Holland voorstelde. Muys had de meerderheid van stemmen noch; maar ik schreef, dat men daar niet veel staat op maaken moest, en dat 'er alrede eenige waren, die met den Prins van Oranje zochten wel te staan. 25 January 1685.

ALLE eerlyke Lieden beschreiden dat ongeluk. My dunkt, dat de Heeren van Amsterdam het hadden kunnen voorkomen, indien zy, door een kloeker gedrag,

den Prins van Oranje, en het Hof van Holland belet hadden, die zaak zoo verre te brengen, als zy deeden, gestadig tyd zoekende te winnen, door allerlei middelen. Wel is waar, dat zy de beste *Resolutiën* van de waereld genomen, en met veele standvastigheid in de Vergaderinge der Staaten van Holland gesproken hadden: maar zy hadden de zaak te lang laaten sleepen, en den Prinse van Oranje, en den Raad-Pensionaris Fagel daar door tyd gegeeven, om de Gemagtigden der Kleine Steden in hun belang te trekken, door geld, of dreigementen; en toen de Commissarissen van het Hof van Holland, tot verachtinge der Staaten van hunne Provincie, die hen gedagvaard hadden tegen 's anderen daags 's morgens, in plaats van te verschynen, weder naar Dordrecht gingen, voerden de Heeren van Amsterdam de *Resolutiën* niet uit, die zy genomen hadden, van uit de Vergaderinge te gaan, zoo draa de Prins van Oranje geweld zoude gebruiken. Misschien hielden zy het vertrek der Commissarissen van het Hof van Holland voor geene opentlyke geweldenary des Prinsen van Oranje tegen de Stad van Dordrecht. Ik geloof zelfs, dat zy in dien tyd te bang waren, om dat het ongeluk wilde, dat alle wateren rondom Amsterdam vast bevroozen waren, en dat zy wel wisten, dat de Prins van Oranje gemakkelyk over het ys kon trekken, en zich meester van hunne Stad maaken

DE

DE Heeren van Amſterdam keerden weder naar hunne Stad, om de *Nominatie* hunner Schepens te maaken. Ik kreeg voor hun vertrek geen bericht, of zy het beſluit, dat zy genomen hadden, van twaalf-duizend mannen af te danken, in de Vergaderinge der Staaten van Holland overgeleverd, dan of zy'er zich maar in't byzonder over verklaard hadden: het gene ik'er van wiſt, was, dat zy voorneemens waren de Compagniën op tachtig mannen te brengen, en de Regimenten tot drie Compagniën, in plaatſe van zes, om het het getal der Officieren te verminderen. Muys had die vermindering, met de Heeren van Amſterdam afgeſproken, en het zou van een groot gewigt geweeſt zyn, dat de eerſte Stad van Holland, tot die afdankinge geſtemd had. Men kan nu niet zeggen, wat 'er van zal worden, en het ſtaat te vreezen, dat de Heeren van Amſterdam, tot die afdankinge, al den ſteun niet zullen vinden by de Hollandſche Steden, dien zy gehad zouden hebben, indien de Prins van Oranje de zaaken in Dordrecht niet naar zynen zin had gekreegen.

DE Heeren van Amſterdam wiſten wel, hoe gevaarlyk het voor de Vryheid der Republyk was, dat de Prins van Oranje in zyne onderneeminge tegen Dordrecht geſlaagd had. Een van myne Vrienden hield het hun den 24e January ſterk voor, hen hebbende doen toeſtemmen, dat niets, dan

de

de kloekmoedigheid der Stad van Amſterdam, de Republyk kon redden uit den hachelykſten ſtaat, daar zy noch ooit toe gebragt geweeſt was; dat het eenigſte hulpmiddel tegen dat ongeluk was, niet te verſchynen in de aanſtaande Vergaderinge; 'er eenen Geheimſchryver te zenden, met eenen Brief, in welken zy alles, wat de Prins van Oranje tegen de Vryheid, en de Souvereiniteit der Provincie beſtaan had, zouden ontvouwen, en verklaaren, dat zy niet weder in de Vergaderinge zouden komen, hunne beurs ſluiten, en nergens hunne toeſtemming toe geeven, voor en aleer alle zaaken herſteld waren. Hy ried hun ook dien Brief *Circulair* te maaken, door alle Hollandſche Steden, by wyze van Manifeſt, en toonde hun, dat, indien zy niet beſlooten daar toe over te gaan, zonder te bedenken, of zy door de andere Hollandſche Steden onderſteund zouden worden, of niet, men op de Vryheid der Republyk niet meer moeſt tellen; dat de Prins van Oranje in 't vervolg middel zoude weeten te vinden, om die van Amſterdam te verdeelen, en dat eindelyk de Provinciën van Vriesland en Groningen hen verlaaten zouden.

DIE man voegde by alle deeze redenen eene zeer ſterke Aanmerking; welke is, dat het beter geweeſt zoude zyn voor de Republyk, dat Amſterdam de werving van zestien-duizent mannen had toegeſtemd, en door dit middel, den Staat gewik-

wikkeld had, in een' ongelukkigen Kryg, waar van de schuld geheel op den Prins van Oranje komende, de zaaken van den Staat hersteld hadden kunnen worden, door de vermindering van dat gezag, 't welk tot bederf der Republyk strekte; dat, zegge ik, zulks beter geweest zoude zyn, dan werkeloos met de handen over elkander te blyven zitten, in dit tydgewricht, 't welk misschien het eenigste zou wezen, dat zy in lang zouden aantreffen, om de Vryheid der Republyk te herstellen, die onherstelbaar verlooren zou gaan, met die van Dordrecht.

DE Gemagtigden van Amsterdam keurden de gevoelens van dien Vriend heel goed; zy dankten 'er hem voor: maar ik bemerkte wel dat, hoe dringende de redenen, die hy hun bygebragt had, ook waren, zy zynen raad niet volgen zouden, 't en ware de gedachte, daar verscheide menschen in waren, dat niets den Prinse van Oranje meer ontbrak, om een Souverein en volstrekt Gezag in Holland te krygen, dan dat hy zich in de gunst des Konings van England herstelde, de Regeering van Amsterdam bewooge, om eene goede, en sterke *Resolutie* te neemen.

IK liet den Koning weeten, dat ik den Heere Barillon alles schreef, wat den Hertog van Montmouth betrof; dat hy my had laaten weeten, dat hy 'er een zeer goed gebruik van maakte: Maar dat ik niet begreep, waarom men in England

niet

niet gelooven wilde, dat de meeste Hollanders vast meenden, dat de Koning van Groot-Brittanje steeds eene groote genegentheid voor den Hertog van Montmouth behield, en dat die genegenheid hem heimelyk deed toestemmen alles wat de Prins van Oranje ten voordeele van dien Hertog deed: Evenwel was het zeer zeker, dat men zulks in Holland geloofde, en dat de geringe gevoeligheid, die de Koning van Groot-Brittanje over de wederkomst des Hertog's van Montmouth in den Haag toonde, toen men 'er hem van verwittigde, elk in dat gevoelen had gesterkt.

IN den tyd, dat men meende, dat de Koning van England genegenheid voor den Hertog van Montmouth had; in den zelfden tyd meende men, dat hy eenig voorneemen tegen de Republyk had, en dat hy van verre voorwendsels en oorzaaken tot krakkeel zocht; het gene oorzaak tot die gedachte gegeeven had, was een Brief, dien de Heer van Citters heimelyk aan den Raad-Pensionaris Fagel geschreeven had, en waar in hy hem liet weeten, dat de Koning van England hem geklaagd had, dat veele medeplichtigen van het laatste Eedgespan naar Leeuwaarden geweeken waren, daar zy vergaderingen en samenzweeringen maakten tegen zynen Persoon en zyne Ryken; dat 'er menschen van de Republyk waren, die 'er deel aan hadden, onder anderen een Predikant geheeten Brakel, die onlangs

langs te Rotterdam was komen woonen, en van wien men eenige Brieven onderschept had: De Heer van Citters schreef daar by, dat de Koning van England Chudley met de eerste Post bevel zoude zenden, om 'er by de Staaten-Generaal over te klagen. Niets was billyker, dan daar uit te besluiten, dat de Staaten-Generaal zich met den Koning [van Vrankryk] hadden moeten verbinden, om zich gerust en in veiligheid te stellen tegen alle andere Vorsten van Europa; de eerlyke lieden zien dat wel: Maar zy zyn niet langer in staat, om te doen het gene de Republyk best zoude dienen.

IK liet den Koning in den zelfden Brief weeten, dat de Gemagtigden der Staaten-Generaal voor ruim vier maanden aan de Staaten van Vriesland geschreeven hadden, om die Provincie te beweegen, om toe te staan, dat de Prins van Oranje de afdanking deede van twee-en-twintig mannen per Compagnie Ruitery, en zestien koppen per Compagnie Voetvolk, meenende dat dit een recht was, 't welk den Prinse van Oranje alleen toequam, als Kapitein-Generaal der *Unie*; dat de Provincie van Vriesland dien Brief der Staaten-Generaal beantwoord had door een' anderen, dien ik my de eere gaf van aan zyne Majesteit te zenden. Hy was begreepen in vry sterke bewoordingen, om het recht van elke Provincie in 't byzonder te staaven, en toonde ter loops, dat men in de *Resolutie* 25 January 1685.

van

van den Staat zekere vreemde woorden gebruikte, ftrydig met de Gronden der Regeeringe, en die tot dien tyd toe niet ingebruik geweeft waren, gelyk dat van Kapitein-Generaal der *Unie.* Die Brief eindigde met eene vry duidelyke fpreekwyze, verklarende, dat zy dit antwoord gefchreeven hadden, op dat de Staaten-Generaal zouden weeten, waar naa zich in het toekomende te richten, en op dat de Provincie van Vriesland voortaan van diergelyke verzoeken bevryd mogte wezen.

DE Graaf van Waldek ftelde een verhaal op van alle zaaken, waar mede hy zich federt den Vrede van Nymegen, tot dien tyd toe, bemoeit had; het was eigentlyk een Manifeft, om zich te verfchoonen; hy had het aan zyne byzondere vrienden alleen medegedeeld, en hen fterk gebeeden, dat zy 'er my geen affchrift van zouden geeven. Uit dat Gefchrift zag men het eerfte voorneemen, dat de Prins van Oranje naa den Nymeegfchen Vrede gehad had, van eene *Ligue* tegen Vrankryk te maaken met England, en met alle Vorften van Europa, onder voorwendfel van *Guarantie*; en dat eerfte voorneemen gemift hebbende, om dat de Staaten-Generaal weigerden in die *Guarantie* te treeden, ontvouwde de Graaf van Waldek de maatregels, die de Prins van Oranje tegen de belangen van zyne Majefteit genomen had, het Traktaat van *Affociatie* maa-

maakende, in gevolge van het welk hy alle die gangen en ſtreeken verklaarde die eene keten van *Negotiatiën* tegen zyne Majeſteit maakten. Ik gaf my de eere van hem dat Geſchrift toe te zenden.

IK verſtond, dat het Verbond, 't welk den Heer Diert den Staaten-Generaal voorgeſtelt had, terſtond naa de teekening des Beſtands, geen bloot verweerend Verbond was, maar een Verbond ter verdedigi nge en handhavinge des Proteſtantſchen Godsdienſts, dat de Keurvorſten van Saxen en Brandenburg, het Huis van Lunenburg, en de Landgraaf van Heſſen met de Staaten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, in dat Verbond zouden treeden; en dat een der voornaamſte redenen waarom de Prins van Oranje niet naa dien voorſlag luiſterde, was, dat de Keurvorſt van Brandenburg het bewind over dat Verbond wilde hebben; en lieden, die onlangs iets ontdekt meenen te hebben, ſtelden vaſt, dat de Heer Spaan op dien voet, en volgens dat bewerp gearbeid had; want ik had gehoord van een' Perſoon, wien de Reſident des Keizers het in vertrouwen gezegd had, dat de Keurvorſt van Brandenburg dat voorneemen noch had.

AL het goede onthaal, 't welk de Prins van Oranje den Hertog van Montmouth aandeede, was zoo gemaakt, dat hy vermaak ſcheen te ſtellen in den Koning van England ſpyt aan te doen. Hy gaf hem dezelfde vryheid, als aan Bentink, van alle

oogenblikken in zyne kamer te komen. Hy bewees weinig gunsten, 't en zy op zyne aanbeveelinge, en niemant meende zyn Hof wel gemaakt te hebben aan den Prins van Oranje, 't en zy hy het ook maakte aan den Hertog van Montmouth, en alle aanzienlykste Lieden van Holland zochten om stryd hem wel te onthaalen. Zelfs scheen 't, of de Prins van Oranje van aart veranderd was, of dat hy oogmerken had, die men niet bevroede; want schoon hy de minyverigste van de waereld is, (zoo verre, dat hy niet toelaat, dat de Prinses van Oranje eenig byzonder bezoek ontvangt, niet alleen van eenigen maar ook niet van eenige vrouw) zet hy den Hertog van Montmouth zelf aan om alle achtermiddagen by de Prinses van Oranje te gaan, om haar *Contredansen* te leeren. Zelfs deed men haar dingen doen, die eene Prinsesse niet voegden, en die ik in een gemeene vrouw bespottelyk zou heeten; want in de sterke vorst van dat jaar, bewoog de Prins van Oranje haar, door de groote toegeevendheid, die zy voor hem heeft, om op schaatsen te leeren ryden op het ys, om dat de Hertog van Montmouth 'er ook op wilde leeren ryden. Het was zekerlyk iets ongemeens, de Prinses van Oranje, met heele korte rokken, half opgeschort, en met schaatsen aan de voeten te zien leeren ryden, en zwieren, dan op het eene, dan op het andere been.

TOT

TOT dien tyd toe was het leeven der Prinſeſſe van Oranje zoodanig geregeld geweeſt, dat zy, van dat zy opgeſtaan was, tot 's avonds te acht uuren niet uit haar kamer quam, uitgenomen des Zomers, om alle acht dagen eens eene wandeling te gaan doen: niemant, wie 't ook ware, mogt in haare kamer komen, zelfs haare Staatdame niet, noch haare Staatjuffers; zy had vier Meisjes of Juffrouwen, die wat minder waren, dan Staatjuffers, maar meer dan Kameniers, en twee van dezelve hadden alle dagen de wacht by haar, met bevel van haar nooit alleen te laaten.

DE Creatuuren des Prinſen van Oranje trokken groot voordeel van de geringe gevoeligheid, die men in England toonde over de wederkomſt des Hertogs van Montmouth in den Haag; zy zeiden dat de Prins van Oranje zyne zinnen noch niet verlooren had, en dat hy die geheel quyt moeſt zyn, om zich, ten opzichte van den Koning van England te gedraagen, zoo als hy deed, indien hy niet wiſt dat het den Koning van Groot-Brittanje behaaglyk was; men wiſt daar in der daad niet veel tegen te zeggen, als men bedacht, dat, naa het verbod, 't welk de Koning van England den Heer Chudley gedaan had van den Prinſe van Oranje te zien, en naa dat de Heer Chudley kennis van dat verbod had gegeeven aan alle de uitheemſche Staatsdienaars, de Prins

van Oranje, den Hertog van Montmouth noch driemaal zoo veel vriendschap bewezen had, zonder dat de Koning van England 'er de minste gevoeligheid over getoond had. Want by te brengen, dat het dan met toestemminge des Hertogs van Montmouth geweest moest zyn, dat de Koning van England den Heer Hemstran, zyn' gunsteling, en Mylord Russel, zyn Boezemvriend, had doen onthalzen, bewyst niets; dewyl het wel kon wezen, dat de Koning van England lieden, schuldig aan zoo groot een verraad, had doen straffen, en evenwel noch veele genegenheid en liefde voor den Hertog van Montmouth bleef behouden

DE Heer Chudley, leverde eenen Memorieby de Staaten-Generaal in, door welken hy klaagde, dat men in den Haag opentlyk een Boek verkoft, dat over den dood des Graaven van Essex gemaakt was. Hy ging'er den Raad-Pensionaris Fagel, met eenen over spreeken, om dat die zaak de Provincie van Holland voornamelyk raakte. De Raad-Pensionaris Fagel, verzocht hem 'er den Staaten-Generaal, niet van te spreeken, zeggende, dat die zaak te veel gerucht zoude maaken, en dat zulks hem zoude beletten, den Drukker van dat Boek te ontdekken; maar dat zoo hy zynen Memorie, dien hy aan de Staaten-Generaal had overgegeeven, wel weder in wilde trekken, en hem laaten begaan, hy hem een volkomen vol-

voldoening daar ontrent beloofde. Hy gaf hem zelfs te kennen, dat de Boekverkopers op het einde des jaars met elkanderen afrekenende over de boeken die zy elkanderen heimelyk toegezonden hebben, de Boekverkoper die het Boek gedrukt en exemplaaren daar van aan de andere Boekverkopers in *Commissie* gezonden had, zyne betaling in het begin van dat jaar geëischt zoude hebben, en dat men dus met zekerheid zoude kunnen ontdekken, wie de Schryver van dat Schotschrift was. De Heer Chudley, nam den voorslag aan, dien de Raad-Pensionaris Fagel hem deed, en haalde zynen Memorie weder uit de handen van den Voorzitter der Staaten-Generaal: maar hy zag zich genoodzaakt dien zelfden Memorie voor de tweede maal in te leveren, bevonden hebbende, dat de Raad-Pensionaris Fagel, hem leelyk en lomp bedroog; want hy had tien of twaalf dagen laaten verloopen zonder iets te doen; en naa alles beraamd te hebben, deed hy alle Boekverkopers van den Haag dagvaarden voor de Schepens van die Stad, om te zweeren, dat zy het Boek niet gedrukt hadden, waar ontrent zy gerust een' eed konden doen, dewyl men wel wist, dat het in den Haag niet gedrukt was; echter quam het tot geen' eed; want de Schepens van den Haag, kenden ze vry, en lieten ze gaan, zonder hun eenen eed af te eischen, om dat 'er, gelyk zy zeiden, geen bewys genoeg toe was.

Eersten February 1685. IK liet den Koning weeten, dat de oproerigen van England zich tot eenige Duitsche Vorsten gekeerd hadden, om geld en wapens van hun te verzoeken; maar dat die Vorsten geene zekerheid gevonden hebbende voor hunne betalinge, noch schyn van een' goeden uitslag hunner onderneeminge, geweigerd hadden, zich in die zaak in te laaten. Ik weet niet of die Vorsten dat volkomen en plat afgeslaagen hebben, dan of zy de zaak slechts uitgesteld hebben tot dat alles beter beraamd zoude zyn. Desgelyks weet ik niet of de Prins van Oranje, niet aan eene *Religions-Ligue* arbeid eer dat hy iets zal doen onderneemen, op dat, zoo draa de Hertog van Monmouth en de Engelsche Protestanten zullen willen *ageeren*, zy eene Party gereed vinden, om hun in den rug te staan.

6 February 1685. DE Heeren van Amsterdam, stelden een Gefchrift op, om de *Resolutie*, die zy over de zaak van Dordrecht genomen hadden te verdedigen. Den achtsten January, hadden zy het met hunne *Resolutiën* ter Drukperse overgegeeven, en het was den vyftienden afgedrukt. Zy zonden'er exemplaaren van aan de Regeerders van alle Steden van Holland, en verzochten hen met eenen niet te dulden dat de *Nominatie*, die de Commissarissen van den Hove van Holland te Dordrecht gedaan hadden stand greepe, als gedaan zynde in verachtinge van de Staaten van Holland, en van een ver-

verderflyk gevolg voor het toekomende. Ik zal hier niets van dat Geſchrift bybrengen, 't welk zeer lang is, en een zoo net onderzoek van de magt des Prinſen van Oranje behelſt, dat zy zeer klein geworden zoude zyn, indien de Heeren van Amſterdam een' genoegſaamen ſteun by de andere Hollandſche Steden hadden gevonden.

DE Raad der Stad Dordrecht beſloot eene ſterke *Protestatie* te doen, zoo tegen de *Nominatie*, als tegen de keur die de Prins van Oranje had gedaan, en eiſchte, dat alle handelingen daar ontrent geſchied verklaard wierden voor nietig, en als tegen alle recht, en door onrechtvaerdige en geweldige middelen ondernomen. Zy zonden die *Proteſtatiën*, en die eiſchen met de bewyzen der geweldenaryen, die de Commiſſariſſen van het Hof van Holland gepleegd hadden, door eenen Geheimſchryver en eenen Schatbewaarder hunner Stad in de Vergaderinge der Staaten van Holland. 8 February 1685.

DE Heeren van Amſterdam hebben den Raad, hun gegeeven, voor een gedeelte gevolgd. Zy begeeren volſtrekt eene afdanking van twaalf-duizend Mannen, en zy hebben beſlooten, dat, zoo men de Provincie van Holland belet daar in te ſtemmen, of zelfs indien men de ſluiting van die zaak dwarsboomt, en dezelve ſleepende houdt, hunne Gemagtigden zullen verklaaren, dat zy haar aandeel

zullen betaalen tot niet meer dan negen-en-twintig-duizend vyf-honderd vyftien mannen, waar toe zy hunne Troepen naa den vyftienden Maart meenen te verminderen, 't welk ten naasten by de termyn is, dat de eerste twee maanden van den staat van Oorlog, die hier van zes weeken zyn, zullen verschynen. De Heer Bors van Waveren, de Koenste van alle Burgermeesters, is Gemagtigde in den Haag, en belast met die verklaringe te doen uit naame der Stad.

9 February 1685. DEN 8 February, deeden de Heeren van Dordrecht hunne *Protestatie* in de Staaten van Holland, zodanig als ik hier boven gezegd hebbe; zy voegden 'er by, dat zy de acht Vroedschappen, die de Prins van Oranje in gevolge van de tweede *Nominatie* verkooren had, niet erkenden noch zouden erkennen. De Gemagtigden van Amsterdam ondersteunden hen met zoo veel kracht als men wenschen kon: maar toen men stemmen wilde, antwoorde de Raad-Pensionaris voor de Ridderschap, dat die *Protestatiën* onnut waren in eene Vergadering, die niets tegen hen gedaan had; dat indien zy beledigd waren, zy hunne klagten in de Vergaderinge moesten inbrengen, en geene *Protestatiën*. De Steden van Delft, Leiden en den Briel, waren van het gevoelen der Heeren van Amsterdam. Eenige Gemagtigden zeiden, dat zy noch niet konden stemmen, en de meerderheid was voor het gevoelen

der

der Ridderſchap. De Prins van Oranje, vernederde zich zoo laag, dat hy de byzondere menſchen van Dordrecht ging ſpreeken en hen verzoeken, dat zy van Party wilden veranderen.

DE Heeren van Amſterdam, onderwyl, die geenen tyd willen verliezen en den Staat van Oorlog niet laaten loopen, voerden hunne *Reſolutie*, over dat ſtuk genomen uit; en ik hebbe van daag noch verſtaan dat zy de voorſtelling tot de afdankinge van twaalf-duizend Mannen zullen doen, en indien zy niet aangenomen wordt, zullen zy ze ſchriftelyk in de Vergaderinge laaten, hunne Kantooren geheel en al ſluiten, en nergens iets toe betaalen. Zoo zy dat beſluit uitvoeren, doen zy alles wat men van hun kan verwachten; maar dewyl in dit Land het minſte toeval de zaaken verandert van al tot niet met al, kan ik Uwe Majeſteit noch niet verzekeren, wat 'er van worden zal.

EINDELYK, gaven de Heeren van Amſterdam een Geſchrift, om hunne Troepen te verminderen aan de Staaten van Holland over, zoo dat de Staat niet meer in zyne Soldy zoude hebben, dan zes-en-twintig-duizend drie-honderd vyftien Mannen Voetvolk, en drie duizend Paarden, de Dragonders daar onder begreepen: maar geene andere dan de kleine Stad Enckhuizen was gezind, om zich naar de Heeren van Amſterdam te voegen. Eenige 13 February 1685.

N 5 nige

nige verklaarden zich voor den Staat van Oorlog zoo als hy door den Raad van Staaten opgemaakt was, en de andere verzochten, om met hunne Overheden raad te gaan neemen.

DE Heeren van Amſterdam verklaarden, by het overgeeven van dat Geſchrift, dat'er vier voornaame ſtukken waren, op welke aan te dringen zy gelaſt waren, zoo wel als op de afdanking. Het eerſte was de herſtelling der Zeemagt. Het tweede, dat de Troepen niet langer betaald zouden worden door den Ontvanger der Provincie van Holland; maar dat elke Compagnie regelrecht betaald zoude worden, door de Stad op wiens aandeel zy gebragt was: dat Stuk was van zeer groot gewigt. Het derde, dat men de geldmiddelen herſtelde, en dat men over alle punten van bezuininge raad naame: in dit derde Stuk moeſten begreepen worden, de voorſlagen die de Heeren van Amſterdam aangeroerd hadden in hunne *Conſideratiën*, dat is te zeggen, het ſlechten der Veſtingen die zy voor onnodig en onnut hielden; de vernietiging der *Fondſen* geſchikt tot heimelyke Verſtandhoudingen, daar de Prins van Oranje en de Raad-Penſionaris de beſchikking over hadden, en andere diergelyke dingen meer. Het vierde Stuk beſtond in den eiſch, dat alle onkoſten daar de Staaten-Generaal toe zouden beſluiten, gelykelyk en op den zelfden tyd betaald zouden worden, door

alle

alle Provinciën. Dit punt was ook van gewigt, om dat de Provincie van Holland heel dikwyk geld verſchiet voor drie of vier andere, en dat de Stad van Amſterdam het verſchiet aan het meerendeel van de Provincie van Holland; zoo dat de andere Provinciën en de meeſte Hollandſche Steden zoo gereed niet geweeſt zouden zyn, om de begeerte des Prinſen van Oranje in te willigen, als zy terſtond in de beurs hadden moeten taſten. Eindelyk beſlooten zy, dat zy de betaling van den Staat van Oorlog niet langer meenden te doen dan tot half Maart, het welk twee Krygs-maanden maakte, die van zes weeken zyn, en dat die Termyn verſtreeken zynde, zy niet meer zouden betaalen, dan naar gelang van negen-en-twintig-duizend drie-honderd vyftien-duizend Mannen, en dat zy alleen die betaalen zouden, welke zich op het aandeel hunner Stad bevonden, hun geld voortaan niet meer naar het Kantoor-generaal willende zenden.

HET ſcheen, dat de Heeren van Amſterdam zich van alle de andere Steden niet genoegzaam onderſteund gezien hadden, om de afdanking des Vorſten van Waldek volſtrekt te eiſchen; en vermits zy vaſt voorgenoomen hadden, hunne *Reſolutie* ſtaande te houden, zoo verre, dat zy hunne Kantooren zouden ſluiten, indien de aanhang des Prinſen van Oranje haare aanneeming belette, meenden zy ongetwyfelt,

felt, dat zy zich krachtdadiger van die middelen zouden kunnen bedienen, als zy zich bepaalden alleen aan den eisch van het gene het welzyn van het Land in 't algemeen betrof, dan als zy sterk bleeven staan op de afdanking des Vorsten van Waldek, en op andere diergelyke dingen, die men aan eenige byzondere vyandschap toegeschreeven zou hebben. Indien hy evenwel maar eenigzints edelmoedig geweest was, zou hy 't voor een eerlyk afscheid genomen hebben, dat men zyne Wedde tot vyf hondert guldens 's Maands verminderde. Hy had alrede lafheden genoeg getoond in deeze gelegenheid, dewyl hy de genen, die hy geneigd meende te zyn, om hem af te danken, van deur tot deur was gaan spreeken; hy was zelfs zoo verre gekomen, dat hy zich ziek, en twee maanden lang bedlegerig gehouden had, hoopende, dat zyn hooge Ouderdom en zyne zwakheid meer toe zouden brengen, om hem in dienst te doen houden, dan zyne diensten, den Lande gedaan.

13 February 1685. DE Prins van Oranje en de Raad-Pensionaris Fagel waren zeer verleegen over dat voorstel der Heeren van Amsterdam; het bewoog hen, om de Ridderschap te doen vergaderen den 11e February. De Prins van Oranje was 'er het Hoofd, en Fagel Pensionaris van; Bentink, en twee of drie andere, die den Prinse van Oranje niet minder toegedaan zyn, behoorden onder dat lichaam, dat maar negen of tien

sterk

ſterk was; zoo dat men 'er geene andere beſluiten van kon verwachten, dan die met de voorneemens des Prinſen van Oranje overeenſtemden. Weshalven werd 'er op dien dag in de Ridderſchap beſlooten, den Staat van Oorlog toe te ſtemmen, zoo als zy door den Raad van Staaten voorgeſtelt was. Vervolgens ſtelde de Raad-Penſionaris Fagel eenen Brief op, en zond dien uit hunnen naame aan alle Hollandſche Steeden. Door dien Brief, vermaande de Ridderſchap haar, den Staat van Oorlog te houden op den voet, daar zy op was.

DE Raad-Penſionaris Fagel hield zich eenige dagen ziek, en de Heer Alewyn geliet zich, als of hy het voet-euvel had; op dat zy beide tyd zouden hebben, om nacht en dag te arbeiden aan een Antwoord, om den voorſlag der Heeren van Amſterdam te wederleggen, en om in dien tusſchentyd de Stemmen van eenige Steden te winnen. 15 February 1685.

DE Ridderſchap betuigt in dat Geſchrift, „ Dat zy met groote verwonderinge gezien hebben, dat de Heeren van Amſterdam hun gevoelen, aangaande den Staat van Oorlog, op zulk eene meesterachtige wyze verklaart hebben: Dat, indien de geſteltheid van den Staat noodwendig vereiſchte, dat de Krygsmagt op zoo laagen voet gebragt wierde, zy geheel en al onnut tot verdediginge des Lands zoude worden; en zy beweeren, 20 February 1685.

„ ren, dat het verval der Geldmiddelen
„ niet veroorzaakt is geworden door het
„ onderhouden der Krygsmagt, maar door
„ de achterstallen der Hoofdsommen,
„ welke den Staat opgenomen heeft sedert
„ het Jaar 1672, en dat de opkomsten
„ van den Staat, overgenoeg zyn tot on-
„ derhoud der Krygsmagt, dewyl de
„ *Recruteering* in den Jaare 1682 gedaan,
„ door dezelfde middelen betaald is ge-
„ worden, zonder dat men nieuwe Be-
„ lastingen heeft ingevoerd.

„ ZY berispen de Heeren van Amster-
„ dam, wegens onwysheid en tegenzeg-
„ gelykheid, aantoonende, dat zy door
„ den voorslag, van de Vlooten te her-
„ stellen, zoodanig, dat zy den Staat de
„ overmagt ter Zee geeven, de Jalouzy
„ der nabuurige Vorsten wekken, en hun
„ veel meer bekommering geeven, om
„ dat zulks hun zou moeten doen den-
„ ken, dat men hier de zaaken der Wae-
„ reld naa zyn welgevallen wilde rich-
„ ten en schikken, terwyl zy, Heeren
„ van Amsterdam, zelfs staande houden,
„ dat men met de uiterste zorg moet my-
„ den, alles wat van buiten oorzaak van
„ aanstoot en onlusten kan geeven.

„ DAT zy met hartzeer zien, dat de
„ Heeren van Amsterdam vergeeten heb-
„ ben, met welke vlyt en moeite de Com-
„ missarissen Gemagtigden van den Staat,
„ met den Heere Prinse van Oranje, in
„ 1678 gearbeid hebben, om een' gewoo-
nen

„ nen Staat van Oorlog op te maaken, „ gebragt op zulken voet, als de verdee- „ diging van den Staat volſtrekt vereiſch- „ te; dewyl zy tegenwoordig, zonder „ 'er eenige kennis van te geeven aan den „ Kapitein-Generaal der Krygsmagt, of „ aan andere Leden van den Staat, wil- „ len en begeeren, dat men het gene zy „ beſlooten hebben, als onfeilbaar aannee- „ me; en dat hunne verklaring, van niet „ te willen ſtemmen in het onderhoud „ van de Krygsmagt, het getal te boven „ gaande, dat door hunne Overheden be- „ paald is, ſtreed tegen de achting en het „ aanzien, die zy moeſten hebben voor „ de andere Leden van den Staat, daar zy „ zoo naauw mede verbonden, en zoo „ vaſt vereenigt zyn.

„ DAT het waar was, dat de Zee- „ magt van den Staat tot een groot ver- „ val gekomen is, dewyl zy zelfs niet „ kunnen begrypen, hoe, naa den yver „ des Prinſen van Oranje zoo behulp- „ zaam geweeſt te zyn, als zy gedaan „ hebben, om de Leden van den Staat te „ noopen tot de herſtellinge van de Zee- „ magt, en de *Fondſen*, daar toe noodig, „ het wezen kan, dat verſcheide Leden „ van den Staat, belang hebbende in den „ Koophandel, dien voorſlag hebben ont- „ vangen, als of hy hun niet aanginge; „ maar dat men heel ſlecht in de zeeker- „ heid van den Staat zoude voorzien, in- „ dien men, om de Zeemagt te herſtel-

„ len,

„ len, de Landmagt, zoo nodig tot zyne „ verdedigingе, onnut maakte.

„ DAT zy niet weeten, wat de Heeren van Amsterdam aanleiding gegeeven kon hebben, om den Staat van Oorlog te brengen op den voet van 1650, dewyl die Staat van Oorlog een gestadig onderwerp van onlusten was geweest, tusschen de Leden van den Staat en den Kapitein-Generaal der Krygsmagt, en dat zy niet konden gelooven, dat men heden dezelfde oneenigheden wilde vernieuwen, door het veranderen van den Staat van Oorlog, naa een zoo moeijelyk onderzoek, in 1678 opgestelt, met eenparige toestemminge van de Leden van deeze Provincie, en met die van alle de andere.

„ DAT men zich bedriegt, als men denkt, dat de toestand des Lands beter is, dan hy was naa den Vrede met Spanje, op de onderstelling, die men doet, dat die Kroon tegenwoordig belang heeft in de behoudenis van dezen Staat, om het gene zy bezit in de Nederlanden; in plaatse dat zy in dien tyd eene zoo zwakke vyandin was, dat zy zich naauwelyks meer kon verweeren. Dat de bevinding niet alleen getoond heeft in deeze laatste tyden, hoe weinig men van die Kroon kan verwachten, zoo tot haare eige verdediginge, als tot bystand van deezen Staat; maar ook, dat de Landen, die zy 'er voordeezen bezat,

„ en

„ en die de Grenzen van den Staat dek-
„ ten, zoo vermindert zyn, dat men re-
„ gelrecht op Nymegen kan aantrekken,
„ zonder ééne Spaansche Vesting achter
„ zich te laaten.

„ DAT, naa tot hier toe zonder ach-
„ terdocht gezien te hebben; met hoe veel
„ vlyt de Heeren van Amsterdam hunne
„ Stad in goeden staat van tegenweer stel-
„ len aan de Landkant, men daar uit zou-
„ de kunnen opmaaken, dat zy alleen op
„ hunne byzondere veiligheid bedacht zyn,
„ als zy aandringen op de herstellinge der
„ Zeemagt, indien men niet volkomen
„ overtuigt was, dat de voorspoed van
„ Amsterdam ook afhangt van de wel-
„ vaart der andere Steeden, welke zy
„ geheel en al schynen te verwaarloo-
„ zen.

„ DAT men de Krygsmagt van dee-
„ zen Staat niet moet brengen op den ou-
„ den voet, om dat de Koningen en Vor-
„ sten van Europa ook afdanken, dewyl
„ 'er, behalven Spanje, geen Koning of
„ Vorst in die tyden was, die een aan-
„ merkelyk *Corps* Troepen op de been
„ had, in plaatse dat zy tegenwoordig al-
„ le een groot aantal Troepen onderhou-
„ den, en dat de Keurvorst van Branden-
„ burg nu zoo veele Troepen op de been
„ heeft, als deeze Staat.

„ DAT zy niet van gedachte waren,
„ dat de Staat gewapend moest blyven in
„ tyd van Vrede, gelyk in tyd van Oor-

 log,

„ log; maar dat zy overtuigd waren, dat „ de ſtaat van Oorlog opgemaakt in 1678, „ volſtrekt noodzakelyk is, tot de verde- „ diginge des Lands; dat, om kort te „ gaan, eene Republyk, die haare eige be- „ ſcherming verzuimt, geene hulp kan „ verwachten van de genen, die in ſtaat „ zyn, om haar hulpe te bieden, indien „ zy voor haare eige veiligheid niet zorgt.

NAA alle die Aanmerkingen, roemt de Ridderſchap in hun Geſchrift, de dienſten, die de Generaals, en Kolonels aan den Staat doen, om daar door den voorſlag te leur te ſtellen, die de Heeren van Amſterdam, aangaande de vermindering, of intrekking hunner Wedden doen; vooral breed opgeevende, van de verplichting, die de Republyk heeft aan den Heer Prins van Oranje, om dat hy de Troepen van den Staat gebragt had op eenen voet, die ze in getale niet beneden die van eenigen Vorſt ſtelt.

16 February 1685. DAT Geſchrift van de Ridderſchap, tegen de Heeren van Amſterdam, aangaande het verminderen der Troepen, was zoo draa niet in 't licht gekomen, of de Regeerders van Amſterdam ſtelden een ander antwoord op, tegen het Geſchrift van de Ridderſchap. Ik werd 'er onder de hand van onderrecht, en het was onder de pers, toen ik de eere had, van'er den Koning kennis van te geeven.

17 February 1685. ONDERWYL zochten de Vrienden des Prinſen van Oranje, de Stad van Amſter-

ſterdam gehaat te maaken, by de andere Hollandſche Steden: zy hielden haar voor, dat een byzonder getal van perſoonen, gelyk zy, niet bevoegt waren, om zich zoo meeſterlyk te verklaaren, als zy gedaan hadden; dat die Stad begeerde, dat alle andere zich naar haar byzonder gevoelen ſchikte, en dat, zoo men zoo meeſterachtig gehandeld moeſt worden, het lydelyker was, zulks te verdraagen van eenen Prins, die hun Stadhouder was, dan van ééne byzondere Stad.

DE Heeren van Amſterdam blyven van hunnen kant ſtyf by hun ſtuk, en by het zelfde voorneemen, van hunne Kantooren te ſluiten, en niets meer tot den ſtaat van Oorlog te betaalen, zoo de aanhang des Prinſen van Oranje ſterk genoeg is, om de afdanking te beletten.

UWE Majeſteit weet zeer wel, hoe de Engelſchen de verjaring van den dood van Karel den Eerſten vieren. De Prins van Oranje noodzaakte de Prinſes van Oranje, om zich op dien dag op te ſchikken, in plaatſe van zich in den rouw te kleeden; vervolgens dwong hy haar, om het middagmaal te gaan houden, hoe zy hem verzocht en bad, daar verſchoond van te mogen wezen. Die Prinſes, die 's middags altyd alleen eet, moeſt lyden, dat men haar alle ſchotels, één voor één, bragte; wel is waar, dat zy weinig, of om beter te zeggen, in 't geheel niet at. Om den hoon, dien de Prins van Oranje

den Koning van England daar door wilde aandoen, openbaar te maaken, bragt hy de Prinses in den Schouwburg, wat zy'er mogte tegen inbrengen. Men moet weeten, dat 'er viermaal 's weeks gespeeld word, en dat het maar de vierdemaal was, dat hy'er in geweest is van Aller-Heiligen af, tot den 16e February toe; het welk doet blyken, dat het enkel gemaaktheid is geweest, dat hy op dien dag in den Schouwburg ging.

IK kan dat gedrag des Prinsen van Oranje niet overeen brengen, met eene tyding, die de eerste persoonen van de Regeeringe, en van de best-meenende, uit England ontvangen hebben. Zy meenen daar goede *Correspondentie* te hebben, en het heeft my altoos toegescheenen, dat zy zeer goede berichten van daar kreegen. Men schryft hun, dat de Hertog van Montmouth zyn uiterste best doet, om den Prins van Oranje in de gunst des Konings van England te herstellen, en dat de Vrienden van den Hertog van Montmouth staat maaken, dat zy 'er in zullen slaagen.

DE Heer van Amerongen, was van het Berlynsche Hof weder in den Haag gekomen. Hy had verscheide byeenkomsten, met den Heer Spaan; en vermits hy in groot aanzien in de Republyk was, deelde hy den Staaten-Generaal den staat van Oorlog des Keurvorsten van Brandenburg mede, dien hy deed beloopen op

dertig-

dertig - duizend vyf- honderd mannen *Effectyf*, en hy fprak met veel yver over het voorneemen, dat de Heeren van Amfterdam hadden, van hunnen ftaat van Oorlog zoodanig te verminderen, dat hunne Krygsmagt zwakker, dan die des Keurvorften van Brandenburg zoude weezen, die eertyds maar zes - duizend mannen in dienft had, toen de Staaten-Generaal 'er veertig-duizend hadden.

DE Staaten van Vriesland zouden eenige dagen daar naa vergaderen. Ik wift van goederhand, dat het befluit, 't welk zy neemen zouden, met het gevoelen der Heeren van Amfterdam, zoude overeenftemmen. 16 February 1685.

DE Heer van Staremberg zond aan de Staaten - Generaal voorflagen, opgefteld door veertien Predikanten, om te voldoen aan het Godvruchtig voorneemen, dat de Koning had, van maar eenen Godsdienft in zyne Staaten te dulden. Dat Gefchrift werd zeer naauwkeurig in Holland onderzocht, en maakte daar een groot gerucht.

DE Engelfche Brieven, van den 16e, quamen hier gifter avond te zeven uuren aan; zy hebben de droevige tyding van den dood des Konings van England medegebragt. De Prins van Oranje ging de Prinfeffe van Oranje die tyding niet bekend maaken in haare kamer, daar de Haagfche *Dames* haar Hof aan haar maakten; hy deed haar verzoeken af te komen, 20 February 1685.

en zei haar, dat de Koning, haar Oom, overleeden was. De Hertog van Montmouth bevond 'er zich ook; vervolgens keerde die Hertog weder naar zyn intrek, en quam niet weder by den Prins van Oranje, voor des avonds te tien uuren. Zy bleeven alleen met elkanderen, tot naa twaalf uuren in den nacht. De Hertog van Montmouth vertrok dien nacht heel ſtil, en om zyn vertrek des te beter te verbergen, heeft hy deezen morgen, tot ontrent den middag, laaten zeggen, dat hy noch ſliep. Ik hebbe verſtaan, dat de Prins van Oranje hem geld geleend heeft; maar niet veel, mogelyk tot reisgeld.

22 February 1685.

IK vreeze, dat de Dordrechtſche zaaken een' geheel anderen keer zullen neemen, de Prins van Oranje een heel ander gedrag aanneemende, dan hy tot nu toe gehouden heeft; in 't eerſte had hy Muys uit de Regeeringe willen zetten, ter wraake, van dat hy het Beſtand geſlooten had; en die Prins had die zaak doen dienen tot eene natuurlyke gelegenheid, om zich alle rechten der Souvereiniteit te kunnen aanmatigen, die niet byzonderlyk uitgedrukt zyn in de oude Handveſten, en Voorrechten der Steden: maar vermits hy gezien heeft, dat zulks maar geſtrekt had, om het voorneemen, 't welk hy heeft, van zich Meeſter van de Republyk te maaken, in den dag te ſtellen, zonder dat het hem van eenig nut geweeſt was, en dat de Heeren van Amſterdam, met de Heeren

ren van Dordrecht, daar eene gemeene zaak van gemaakt hadden, heeft hy begonnen den ouden Schout, en den Geheimſchryver der Stad, vriendelyk te behandelen; en niets by hun hebbende kunnen opdoen, heeft hy Muys doen ſpreeken. Men weet niet recht, wat hy hem heeft laaten zeggen; maar het is zeer waarſchynlyk, dat hy hem heeft te kennen doen geeven, dat hy hem gaerne wilde vergeeven alles, wat hy in het ſluiten des Beſtands gedaan heeft, indien hy in zyne belangen wilde treeden; dat verre van hem buiten de Regeeringe van Dordrecht te houden, hy 'er hem in zoude handhaaven. Muys is ſteeds een boezemvriend van den Raad-Penſionaris Fagel geweeſt, en beide zyn zy opentlyke vyanden van den Heer Alewyn, die de zaak tegen Dordrecht ondernomen heeft, zoo dat de Heer Muys des te ligter gelooft zal hebben, alles wat de Raad-Penſionaris Fagel hem daar van gezegd zal hebben. Deeze beweegredenen, SIRE, of andere diergelyke, doen de Heeren van Amſterdam denken, dat de Prins van Oranje Muys weder op zyne zyde getrokken heeft; want zy hebben my laaten zeggen, dat hy, en de Schout van Dordrecht gereed ſtonden, om een Verzoekſchrift in te leveren, om de zaaken van Dordrecht, tot genoegen van den Prinſe van Oranje af te doen. Dit verwondert hen des te meer, om dat zy Muys krachtig in den rugge geſtaan hadden; om

dat Muys de meerderheid van ſtemmen noch voor hem had, in de Stad van Dordrecht; en om dat de Prins van Oranje zyn recht niet had geſtaaft, door den indragt, dien hy dit Jaar gedaan heeft, dewyl dat recht hem in Holland, door verſcheide Steden betwiſt word, en dat de zaak daar door, onbeſliſt gebleeven zynde, zy, zoo draa de afdanking gedaan zonde wezen, ongetwyffeld tot genoegen der goede Republikeinen afgedaan zoude zyn geworden, en dat men door 't verminderen der Troepen, het overweegende Gezag des Prinſen van Oranje, met eenen verminderd zoude hebben; eindelyk, om dat de oude Schout van Dordrecht, zynen dienſt nu weder geruſt waarnam, zonder dat het Hof van Holland hem 'er in dorſt ſtooren.

DE Heeren van Amſterdam zyn krachtig gebelgd, over dat gedrag van Muys; zy zullen hem echter noch eens doen ſpreeken, om hem af te maanen van eene zaak, die, zoo hy 'er zich toe laat verleiden, hem zyne eere zal koſten; maar zy hebben geene groote hoope van 'er in te ſlaagen. Zoo die Heeren Muys niet op den rechten weg kunnen houden, moet men denken, dat hy zich tegen den Prins van Oranje, om geene andere reden verzet heeft, dan, om dat die Prins zyn bederf zocht, en om dat hy zag, dat 'er zyne byzondere behoudenis zoo wel aan hing, als die der Republyk, en dat hy, nu hy

door

door den Prins van Oranje beſchermt zal worden, zich in dezelfde voordeelige omſtandigheden zal zien, daar hy zich van te voren in bevond; en bevryd zynde vande moeïjelykheden, daar hy zich in heeft gewikkeld gezien, zal hy zich aan het belang der Republyk weinig gelegen laáten liggen.

BELANGENDE den ſtaat van Oorlog, SIRE, zyn de zaaken noch in den zelfden toeſtand, als eergiſter. De Heeren van Amſterdam hebben hun Geſchrift, dienende tot antwoord, op dat der Ridderſchap, in 't licht gegeeven. Zy verſchoonen zich van het verwyt, 't welk men hun doet, van onwyſſelyk voorgeſteld te hebben, dat men 's Lands Zeemagt in zulken ſtaat moeſt ſtellen, dat zy ontzachelyker ware, dan die van eenige andere Mogendheid. Zy zoeken zich ook te zuiveren van het gene de Ridderſchap hen zoo dikwyl aanwryft, van den ſtaat van Oorlog, van 1650, voor alle andere de voorkeur gegeeven te hebben. Zy weeten, dat de Prins van Oranje, en de Raad-Penſionaris Fagel gemeend hebben, dat zy het volk daar door, het jaar van 1650 hebben willen erinneren, toen de Prins van Oranje zich Meeſter van Amſterdam wilde maaken; het welk oorzaak was, dat men den ſtaat van Oorlog zoo krachtig verminderde. Zy betuigen in dat Geſchrift, dat zy niets byzonders daar mede bedoeld hebben, en eindigen met den eiſch van eene byeenkomſt, om den ſtaat van

Oorlog terſtond op te maaken, wel weetende, dat de Raad-Penſionaris Fagel, de zaaken op de lange baan zoude ſchuiven, indien men aan weêrkanten met geſchriften handelde; te meer, om dat de Raad-Penſionaris Fagel zich van al dat uitſtel bediende, om de ſtemmen der Steden te winnen. Drie dagen geleeden, ging hy naar Leiden, en Beverning quam'er ook; en vermits zy beide in groot aanzien zyn, deeden zy hun beſt, om die Stad van gevoelen te doen veranderen. Ten anderen, Muys geneigd zynde, om zich met den Prinſe van Oranje te vergelyken, heeft hy in zyne Stad de laatſte *Reſolutie*, over den ſtaat van Oorlog noch niet doen neemen.

DE Hertog van Montmouth is niet vertrokken, gelyk men gemeend had; het gene oorzaak tot die tydinge gegeeven heeft, was, dat hy op dien dag voor dauw en dag uit zyn huis gegaan was, 's morgens te vyf uuren, en by Bentink was gegaan, en zich daar ſchuil had gehouden, zoo dat men niet voor 's avonds te zes uuren wiſt, dat hy nog in den Haag was. Ik liet het noch op denzelfden dag weeten aan den Heer de Barillon; want de Engelſche Poſt vertrekt niet voor 's avonds te acht uuren. De Hertog van Montmouth, heeft zich ſedert gedraagen als een wanhopig menſch. In het kleine huis, daar hy zyn intrek heeft, heeft men hem hooren ſchreeuwen en klaagen. Men zegt, dat hy heden, 's avonds tus-

ſchen

schen vier en vyf uuren vertrokken is.

DE verandering, korts in England voorgevallen, heeft de Heeren van Amsterdam veele dingen doen overdenken. Men houdt hier voor zeker, dat de tegenwoordige Koning van England niet veel van de Hollanders houdt, en dat het een Vorst is, die niet ledig zal willen zitten, maar het een of 't ander onderneemen zal.

EENIGE der best-meenende menschen hebben niet nagelaaten, den Heeren van Amsterdam voor te houden, dat zulks de Republyk des te sterker beweegen moest, om zich geheel en al aan Uwe Majesteit te verbinden, waar naa zy niets meer te vreezen zou hebben. Zy hebben geantwoord, dat zy daar vaster van overtuigd waren, dan de genen, die 'er hun van spraken, en dan ik zelf was; maar wat kunnen wy doen, zeiden zy, zoo lang wy den Prins van Oranje tegen hebben, in eene zaak, waar toe de eenparigheid van stemmen nodig is.

DE Creatuuren des Prinsen van Oranje, maaken al de waereld bekend, dat'er niets heuschers, en vriendelykers kan weezen, dan de Brief, dien de Koning van England hem geschreeven heeft, om hem het sterfgeval van wylen den Koning van Groot-Brittanje bekend te maaken; en de Prins van Oranje gaf zelfs te kennen, dat hy 'er zeer wel over vergenoegd was.

VAN Beuningen was zeer neêrgeslaagen, van den dood des Konings van England.

land. Hy weet, dat hy den Hertog van Jork krachtig vertorend heeft; de voornaamſte verſtandhouding, die hy in Engeland had, was met Mylord Halifax.

13 February 1685.

DE Heeren van Amſterdam zeiden my, dat Muys weêr moed begon te ſcheppen, en dat hy giſter in de Staaten van Holland zeer yverig voor de verminderinge der Troepen geſtreeden had, en dat de voornaamſte gramſchap, die zy getoond hadden, niet tegen hem was, maar tegen den Vader van den Schout van Dordrecht, die een van de Burgermeeſters van die Stad is, en die een Verzoekſchrift by den Prinſe van Oranje wil inleveren, om het vonnis van *Interdict*, door het Hof van Holland, tegen zyne Zoon gegeeven, te doen opheffen. Die Man heeft zich laaten inneemen, door den aanzoek van den Raad-Penſionaris Fagel. De Heeren van Amſterdam bekennen, dat de Heer Muys het nu bezwaarlyk ſtaande zal kunnen houden in zyne Stad; zoo dat ik wel zie, dat, het zy Muys genoodzaakt worde zich te onderwerpen, het zy hy het gewillig doe, het te vreezen ſtaat, dat de zaaken van Dordrecht eerlang een' anderen keer zullen neemen.

BELANGENDE den Staat van Oorlog, SIRE; de Stad van Enckhuizen heeft zich aanſtonds voor het gevoelen van Amſterdam verklaard, en is 'er ſteeds by gebleeven. Die van Dordrecht, Delft en Leiden, verklaarden giſter in de Vergadering

ting der Staaten van Holland, dat men moeſt afdanken, en dat zy den Staat van Oorlog niet op dien voet konden houden: Maar zy zeiden niet, dat die afdanking volgens den voorſlag der Heeren van Amſterdam gedaan moeſt worden. Evenwel als men ziet, welken keer de zaaken neemen, kan men niet twyffelen, of de Heeren van Amſterdam zullen hun voorneemen wel weeten te volbrengen, als zy 'er ſtyf op willen blyven ſtaan: Maar, SIRE, ik bemerkte giſter avond, dat men niet meer ſprak, gelyk men deezer dagen tot my geſproken heeft. Ik zie wel, dat de dood des Konings van England eenige verandering in de zaken gebragt heeft; en het is iets vreemds, datde genen, die overtuigd zyn, dat de Koning van England de Hollanders niet wel mag lyden, en dat hy hun daar eerlang blyken van zoude kunnen geeven, en de genen, die op een' valſchen grond meenen, dat de Prins van Oranje, die geene hoope meer heeft, om in zyne voorneemens te ſlaagen, op het punt ſtaat, van weder by zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit in gunſt te geraaken, alle even zeer van gevoelen zyn dat men nu niet moet afdanken, en dat het dienſtig is af te wachten, welken keer de zaaken in England, en elders, zullen nemen: Maar noch vreemder is 't, dat de genen die vreezen, dat de Koning van England en de Prins van Oranje weder goede Vrienden zullen worden, zich minſt voor

de

de afdankinge zullen durven verklaaren: Het zou natuurlyk wezen, dat menschen, die van zulke gedachten zyn, hun best deeden, om het gezag des Prinsen van Oranje te fnuiken, in een' tyd, dat de Koning van England zich weinig aan den Prins van Oranje gelegen laat leggen, op dat zy'er niet van onderdrukt kunnen worden, als hy zich weder met den Koning van England komt te vereenigen. Daar zyn misschien maar vier of vyf menschen in de Republyk, die zoo redeneren, maar ik vreeze, SIRE, dat de andere niet tot dezelfde gevoelens zullen overgaan.

DAAROM, SIRE, is 'er tegenwoordig niet voordeeligers voor den dienst van Uwe Majesteit in dit Land, dan dat men 'er vast geloove, dat de Prins van Oranje steeds in ongenade by den Koning van England is, en dat het lang aan hem niet staat, om 'er weder by in gunst te geraaken, als hy wil; en ik weet, dat de bestmeenenden der Republyk wenschen, en zelfs hoopen, dat de Koning van England den Heer Chudley niet zal belasten, den Prins van Oranje kennis te geeven van het overlyden van wylen den Koning van England, en dat hy het slechts aan de Staaten-Generaal bekent zal maaken.

DE Prins van Oranje, die wel weet, wat hem in dit Land dient, heeft zich niet vergenoegt, door zyne Creatuuren openbaar te doen maaken, dat hy zeer vriendelyke Brieven van den Koning van England heeft

heeft ontvangen; maar hy heeft ook aan eenige Perſoonen van den Staat onder de hand doen zeggen, dat de Hertog van Montmouth om geene andere reden vertrokken is, dan om dat hy hem te kennen had gegeeven, dat hy hem nu niet langer in den Haag kon houden. De Engelſche Envoyés weeten wel anders, en hebben my zelfs gezegt, dat, ſedert den dood dês Konings van England, tot giſter morgen, toen de Hertog van Montmouth vertrok, hy altoos met den Prinſe van Oranje in een kamer alleen geweeſt was.

HET gene my de meeſte reden geeft, om te duchten, dat de Heeren van Amſterdam hunnen eiſch, aangaande de afdanking eenigſints zullen matigen, is dat ik hoore, dat hunne Gemagtigden morgen zullen vertrekken, om het gevoelen hunner Overheden te gaan inneemen over dat toeval. Dat voorgenomen vertrek doet my beſluiten, dat de Gemagtigden meenen, dat het tegenwoordige tydsgewricht een nieuw overleg vereiſcht, en miſſchien eenige verandering in hunnen eerſten laſt, Ik bidde Uwe Majeſteit ootmoedig, vaſt te gelooven, dat ik niets onderlaat van alles, wat dienſtigſt is, om deeze Heeren in goede gevoelens te houden, en ten dien einde gebruik ik alle middelen, die ik kenne voor de bequaamſte, om hen te overtuigen.

DEEZER dagen hebbe ik ook uit zekere redenen bemerkt, SIRE, dat de Prins

van Oranje het oog ook eenigſints heeft op de zaaken van den Godsdienſt. De Vorſt van Waldek zei tegen den Heer Skelton, die hem op denzelfden dag quam bezoeken, maar eenige uuren voor dat men den dood des Konings van England verſtond, dat de Prins van Oranje den Hertog van Montmouth in zyne beſcherminge had genomen, om geene andere reden, dan om den Proteſtantſchen Godsdienſt in England in ſtand te houden. Dat de Prins van Oranje alle zyne belangen en alle zyne gevoeligheid aan den Koning van Groot-Brittanje zoude opofferen: maar dat hy, aangaande zynen Godsdienſt, dezelfde toegeeventheid niet kon hebben.

IK maakte den Heere de Louvois bekend, dat de Franſche Vluchtelingen Manufacturen in Holland oprechteden; dat 'er te Amſterdam eene van Zyde gebloemde Stoffen was, die een' zeer goeden opgang had.

27 February 1685. MEN begon te vreezen, dat Muys zyne Vrienden in Dordrecht niet meer zoo ſtandvaſtig zoude vinden, als zy geweeſt zyn, zoo dat het zoo zeeker niet was, als voor acht dagen, dat hy de overhand in zyne Stad zoude krygen.

HET ſcheen, dat de Prins van Oranje ten opzichte van den Koning van England, van gedrag wilde veranderen: Hy deed zyn beſt, om de Waereld te doen denken, dat hy wel ſtond by zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit. Hy las eenigen zyner Ho-

Hovelingen den Brief voor, dien hy voorgaf van den Koning van England ontvangen te hebben.

DE Heer Desmarets, Predikant, en een zyner yverigfte aanhangers, zei tegen voornaame Perſoonen van den Staat, dat de Koning van Groot-Brittanje en de Prins van Oranje in eene volmaakte eenigheid ſtonden te leeven; dat Vrankryk het misverſtand, dat'er tuſſchen wylen zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit en den Prins van Oranje geweeſt was, had verwekt en gevoed; en dat de vriendſchap nu weder gemaakt werd, gedeeltelyk om dat de Koning van England vergramd was geworden op Vrankryk, waar mede men hem in 't kort overhoop zou zien liggen; dat men in het Kabinet van wylen den Koning Papieren had gevonden van het Franſche Hof geſchreeven, door eenen der Staatsdienaaren van die Kroon, tegen de belangen des tegenwoordigen Konings. Dat zyne Brittanniſche Majeſteit den Zoon van Mevrouwe van Portsmouth van zyn Ampt berooft had, zonder 'er één enkel woord van gezegt te hebben aan den Franſchen Gezant Barillon; dat hy Mevrouw van Portsmouth van 't Hof zoude jaagen, en den Heer Barillon verbooden had hem anders te ſpreeken, dan door *Audientiën*, door den Ceremonie-Meeſter verzocht.

DE Prins van Oranje zei tegen den Keizerlyken Reſident, dat de Hertog van

Montmouth hem eenen Brief had laaten zien, dien hy voorhad aan den Koning van England te schryven, die in zeer eerbiedige bewoordingen ontworpen was, door welken hy zyne Groot-Brittannische Majesteit van zyne volkome gehoorzaamheid en zyne volmaakte getrouwheid verzekerde, en hem ootmoedelyk bad om vergiffenis van alles, wat hy gedaan had. De Prins van Oranje gaf te kennen, dat hy dien Brief volkomen goedgekeurd, en den Hertog van Montmouth geraden had dien te zenden. De Vorst van Waldek had dien Brief opgestelt.

DE Heeren Chudley en Skelton, waar van de een noch niet vertrokken, en de ander aangekomen was, waren zoo wel als ik overtuigd, dat de Koning van England zich nooit op den Prinse van Oranje zou kunnen vertrouwen, of verlaaten. Dat de Heer van Ouwerkerk, Kapitein van de Guardes des Prinsen van Oranje, en hem geheel en al toegedaan, den Hertog van Montmouth by hem ten eeten hebbende, ontrent drie weeken geleeden, zy op den ondergang des Hertogs van Jork en alle Papisten dronken. Dezelfde *Conditie* dronken de Prins van Oranje en de Hertog van Montmouth ook op St. Huberts-dag, waar van de Heer Chudley den Hertog van Jork toen kennis gaf.

1 February 1685. DE Graaf van Waldek betuigde, dat hy den Brief geleezen had, door welken de Koning van England den Prins van Oranje

Oranje van zyne vriendſchap verzeekerde, en dat hy zyne belangen ſteeds zoude behartigen ; en dat de Prins van Oranje dien Brief beantwoord had met zeer eerbiedige en zeer nederige bewoordingen. Dat hy den Koning van England verzeekerd had, dat hy hem erkende voor zyn' Wettigen Koning, en dat hy hem gehoorzaamen zoude als een getrouw Onderdaan; maar dat hy hoopte, dat de Koning van England hem zoude erkennen voor en handelen als den eerſten zyner Onderdaanen. Dat hy, wat hem betrof, nooit andere belangen zoude hebben, dan die van zyne Brittanniſche Majeſteit, welke hy blindeling zou omhelzen, en in alle dingen volgen, uitgenomen die van den Godsdienſt; maar dat hy in dit ſtuk alleen naar de ſtemme Gods en zyn gemoed zoude luiſteren.

DE Graaf van Waldek zei ook, dat de Hertog van Jork nimmer afgelaaten had, den Prinſe van Oranje te ſchryven; altoos eene zeer geregelde Briefwiſſeling met hem gehouden hebbende; en dat het wylen den Koning van England zeer aangenaam geweeſt was, dat de Prins van Oranje den Hertog van Montmouth wel onthaalde.

IK twyffel niet, of de bepaling, die de Prins van Oranje heeft durven maaken, aangaande den Godsdienſt, zal de Koning van England veele ſtoffe tot nadenken geven; dat is eene verwachting, wiens vervulling hy voor eenen anderen tyd heeft

moeten afwachten. Wat moet men niet van hem verwachten, als hy gelegenheid zal kunnen vinden, om onlusten en oproer over den Godsdienst in England te verwekken, als hy zoo koen spreekt in eenen tyd, dat zulke stoute uitdrukkingen onnoodig zyn, dat alles stil in dat Koningryk is, en dat het voor het uiterste belang voor hem is, eenig opentlyk bewys van de gunst des Konings van England voor zich te verkrygen.

1 Maart 1685. IK was overtuigd, dat de Prins van Oranje zich tegen den Koning van England zoude bedienen, niet alleen van de geringe moeite, die 't hem zoude kosten, zich weder in de gunst van dien Vorst te herstellen; maar zelfs ook van de gemakkelykheid, die hy vinden zal in het verkrygen van uiterlyke blyken van vriendschap.

IK zei tegen den Heer Skelton, die naar England stond te vertrekken, dat men den Prinse van Oranje en den Hertog van Montmouth de onderwerpingen, die zy beide den Koning van England betoonden, geen dank moest weeten. Zy waren door een onverwacht toeval verrast, eer zy hunne zaaken bestelt hadden; zoo dat zy te wys waren, om eenige beweeging te maaken, die hunne yverigste Medestanders in hun bederf gestort zoude hebben, zonder eenig nut voor hun zelven: Maar dat het waarschynlyk was, dat, zoo zy tyd kreegen, om hunne zinnen

nen te vergaêren, zy den Koning van England veel ſpels zouden maaken.

DE Graaf van Waldek, zei tot den Heer Skelton, dat de Hertog van Montmouth niet goed gevonden had, zynen Brief aan den Koning van Groot-Brittanje te zenden; dat hy die handelwyze niet eerbiedig genoeg geoordeeld had, en dat het hem dienſtiger had geſcheenen, de Hertogin van Portsmouth, of eenen zyner vrienden voor hem tuſſchen beide te doen komen. Ik zei tegen den Heer Skelton, dat ik vaſt ſtelde, dat de Hertog van Montmouth den gemelden Brief niet gezonden had, om zyne vrienden niet mismoedig te maaken, door ſchriftelyke verzekeringen, van zyne onderwerping, aan den Koning te geeven, en dat hy ongetwyffeld voorhad andere maatregels te neemen.

DE Provincie van Holland beſloot drie Gezanten naar England te zenden, om den Koning van England den rouw te gaan beklaagen. Dat is eene plechtigheid, die zy aan de komſte van eenen Koning van Groot-Brittanje, tot de Kroon, verſchuldigd zyn.

DE Gemagtigden van Amſterdam quamen in den Haag, met denzelfden laſt, dien zy van te voren gehad hadden, aangaande de afdanking; die van Dordrecht bragten net diergelyken laſt mede: maar vermits de Gemagtigden van Leiden zeiden, dat zy noch niet vaerdig waren, hield ik dat voor een ſlecht voorteken, en ik ge-

loofde, dat de Raad-Pensionaris Fagel, die Stad hoopte over te haalen, in het gevoelen des Prinsen van Oranje, door middel van Beverning.

DE Heeren van Amsterdam deeden my andermaal verzoeken, om de wedergaave van het Schip de Maria, dat te Toulon opgebragt was, en waar van ik de bewysstukken overgezonden had.

2 Maart 1685. DE Heeren van Amsterdam bleeven volstandig by de verklaaringe, die zy gedaan hadden, van niet verder te willen betaalen, dan tot de tweede Maand, die elk van zes weeken zynde, den 24e Maart verstreeken zoude wezen.

DE Provincie van Vriesland, nam geen besluit over den staat van Oorlog, afwachten willende, wat de Provincie van Holland zal doen.

8 Maart 1685. DE Staaten van Holland scheideden naa eene lange zitting, in welke niets beslooten werd. De Raad-Pensionaris dorst het niet waagen, eene *Resolutie*, met meerderheid van stemmen te doen neemen, vier van de grootste Steden tegen hebbende, te weeten Dordrecht, Delft, Leiden en Amsterdam. Hy stelde de zaak gaerne uit, tot de naaste Vergaderinge, die den 15e der Maand gehouden zal worden; hy hoopte in dien tusschentyd noch eenige Steden te winnen, en hy wilde zien, of 'er onderwyl van buiten niets zoude voorvallen, 't welk de Staaten-Generaal noodzaaken zoude, om hunne Troepen te behouden: maar,

maar, belangende het eerste geval, daar hadden de Heeren van Amsterdam een schot voor geschooten; want de Pensionaris van hunne Stad, had den 3e Maart verklaard, dat, alschoon zy alleen van hun gevoelen bleeven, en alle andere Steden hen verlieten, zy hunne beurs zouden sluiten, en de Troepen niet langer betaalen, dan naar gerade, van die zy op de been wilden houden, als de twee eerste Maanden van den staat van Oorlog om zouden zyn.

DE Prins van Oranje deed Gezanten benoemen, die hem toegedaan waren, om naar England te gaan, al wat de Heeren van Amsterdam vermogten, was te doen beveelen, dat zy 'er maar twee Maanden zouden blyven.

IK werd bericht, door een' Franschen Huisbedienden, van den Heer van Odyk, die hem ging spreeken, toen hy by den Prinse van Oranje was, dat hy voor de deur van dien Prins staande, een Geschrift had hooren leezen, 't welk inhield, " Dat „ het hem deerlyk speet, dat hy het on- „ geluk gehad had, van zyne Groot-Brit- „ tannische Majesteit te mishagen; dat de „ gesteldheid van zaaken, hem zyns on- „ danks gedwongen had, dat gedrag te „ houden, 't welk hy dienstig had geoor- „ deeld, om de voorneemens zyner Ma- „ jesteit te leur te stellen, dat hy'er ver- „ giffenis over verzocht, en beloofde zich „ in het toekomende te gedraagen, op

„ eene wyze, die den Koning behaaglyk „ zou zyn ". Vervolgens vleide hy hem over zyne groote Edelmoedigheid, en zyne volſtandigheid, en zei hem, " Dat hy „ hoopte, dat zyne Groot-Brittanniſche „ Majeſteit, zulke Edelmoedige gevoelens hebbende, niet qualyk van de zy- „ ne zoude oordeelen, en overtuigd we- „ zen, dat hy tegenwoordig niet zoo tot „ hem ſprak uit eenig inzicht van belang; „ dat hy geen byzonder voordeel van „ hem eiſchte; dat hy niets anders zocht, „ dan de eere zyner gunſt. Dat hy hoop- „ te, dat zoo groot een Koning, niet dul- „ den zoude, dat een Prins, die de eere „ had van zyne oudſte Dochter ten Hu- „ welyk te hebben, langer zoo geringe- „ loord wierde, door den Koning van „ Vrankryk; en dat, ſchoon zyne Groot- „ Brittanniſche Majeſteit tyd wilde nee- „ men, om te zien, hoe hy, Prins van „ Oranje, zich zoude gedraagen, hy hem „ intuſſchen ten minſten wel eenige bly- „ ken van zyne gunſt zoude willen too- „ nen, op dat hy niet langer ten doel ſton- „ de aan zyne vyanden.

HY bood den Koning van England in dit Geſchrift aan, alles voor zyne belangen te doen, wat hy goed zoude vinden, hem te gebieden; en hy deed vier of vyf verſcheide voorſlagen, welk 'er een was, by de Staaten-Generaal te arbeiden, om hem tot eene naauwe vereeniginge met England over te haalen.

VOOR

VOOR zoo veel die Man daar van kon begrypen, zou die *Instructie* aan een' Engelsman gezonden worden, die ze zou nazien, om 'er zyn gevoelen van te zeggen. Met het beleid van die zaak, was de Heer van Dykveld belast, die geen ander oogmerk had, dan den Koning van England in slaap te wiegen, waar in men wonderlyk wel geslaagd heeft.

DE Graaf van Waldek ging naar Amsterdam, om daar de Regeeringe de noodzakelykheid, van haaren Staat van Oorlog in stand te houden, aan te toonen. Aan den anderen kant zocht de Prins van Oranje, om des te meer aanzien in Holland te krygen, het Gemeen wys te maaken, dat hy zeer wel by den Koning van Groot-Brittanje stond, en dat zyne Groot-Brittannische Majesteit niet lang in een goed verstand zou blyven, met zyne Allerchristelykste Majesteit. Hy deed, om dat geloofwaardig te maaken, het volgende Artikel in de Hollandsche Courant zetten.

MEN *heeft hier tyding, dat men den Franschen Gezant aan het Hof van England Gehoor geweigerd heeft, tot dat de Engelsche Schepen, door de Franschen opgebragt, onder voorwendsel, dat zy met Genueesche Koopmanschappen bevracht waren, weder vrygegeeven zullen zyn.*

AAN den anderen kant, zocht hy het ongenoegen, dat men in Holland over den Staat der zaaken van den Godsdienst

in Vrankryk, te vermeerderen. Hy deed breed opgeeven van het afbreeken der Kerken van Rochelle, Saumur en Rouaan. Daar en boven waren 'er yverige Kalvinisten, die van zelven zeer bekommerd scheenen, over de openbaare Belydenis, die zyne Groot-Brittannische Majesteit van zynen Godsdienst deed. Zy meenden dat zulks niet geschied was, zonder toedoen van zyne Allerchristelykste Majesteit, en zonder een besluit van hunnen Godsdienst te verdelgen, door de twee Koningen genomen.

EVENWEL had de Prins van Oranje tot noch toe de Heeren van Amsterdam niet kunnen doen wankelen; het eenigste dat eenigen indruk op hen gemaakt, en in der daad eenige van hun vergramd gemaakt had, was het gene hunne Predikanten hun gezegd hadden van Saumur en andere Kerken van hunnen Godsdienst in Vrankryk. Ik mydde zoo veel ik kon op dat stuk met hun te komen, en vergenoegde my hun in 't algemeen te zeggen, dat de zaaken zoo niet waren als men hun wysmaakte.

MEN maakte my op dien dag bekend, dat de Hertog van Montmouth te Amsterdam was, en ik verstond, dat hy een keer tot dicht by den Haag was komen doen. Ik stelde vast, zoo wel als de Engelsche Envoyé, dat hy den Prinse van Oranje in 't geheim gesproken had; die Prins twee maal alleen, zonder den minsten

ſten ſtoet, gegaan zynde naar een Huis, dat hy drie uuren van den Haag heeft.

DE Engelſche Muitelingen, die in verſcheide Hollandſche Steden verſpreid geweeſt waren, en in het Hertogdom van Kleef, hadden zich ontrent twee Maanden geleeden te Utrecht weder vergaderd, onder de beſcherming van den Heer van Dykveld. Op den dag, dat zy de tyding van den dood des Konings van England kreegen, hielden zy gaſtmaalen en dronken overdadig van blydſchap over die mare. Deeze beſcherming aan de oproerige Engelſchen verleend, kan geene goede voorbereiding weezen, om het Gezantſchap van den Heer van Dykveld aangenaam by zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit te maaken.

HOEWEL ik niet twyffelde, of de Heer Barillon zou wel onderrecht weezen van het gene'er gebeurd was, in het byzonder Gehoor, dat de Heer van Ouwerkerk by den Koning van England gehad had; liet ik echter niet naa zyne Majeſteit verſlag daar van te doen. De Prins van Oranje zich, door zynen Brief vol onderwerpingen, overgegeeven hebbende aan het gene de Heer van Ouwerkerk mondeling zoude zeggen, bood deeze den Koning van England *Carte blanche* aan. Zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit, vatte hem by zyn woord, en zei hem, dat hy drie dingen van den Prins van Oranje begeerde; dat hy den Hertog van Mont-

mouth

mouth ten eenemaal verliete, en geene gemeenſchap, hoedanige ook, met hem behielde; dat hy in het *Corps* Troepen, 't welk de Staaten-Generaal onderhielden, alle Officieren zoude afdanken, die de Koning van England hem zou noemen; en dat hy in alle gevoelens en oogmerken des Konings van England trade, aangaande de verbinteniſſen die hy goed zoude vinden met zyne Nabuuren te maaken, tot welzyn zyner Koningkryken.

ONGETWYFFELD, zal de Prins van Oranje gaerne die twee eerſte Artikels nakomen, om het derde te ontgaan.

DE Heer Witſen, my den Memorie brengende, ſprak my van het Schip de Maria, en verzocht my met eenen, dat ik my wilde belaſten met een onderdanig verzoek van de Burgermeeſters van Amſterdam aan den Koning, voor een' Proteſtantſchen Hollander, die eenige jaaren te Rouaan gewoond had, en een Paspoort verzocht, om met zyn Huisgezin en goederen uit het Koningkryk te vertrekken.

9 Maart 1685. ZOO veele menſchen, den Prinſe van Oranje toegedaan, hebben zich naar Amſterdam begeeven, dat het ligt te zien is, dat men zich van den tegenwoordigen toeſtand van zaaken wil bedienen, om die Stad te beweegen, om nieuwe *Inſtructiën* aan haare Gemagtigden te geeven, als zy den 13e Maart in de Vergaderinge der Staaten van Holland zullen ver-

verſchynen. Behalven de Graaf van Waldek, en de Keizerlyke Reſident, zyn twee Gemagtigden ter Vergaderinge van de Staaten-Generaal derwaart vertrokken. De Heer van Amerongen is'er ook naar toe gegaan, onder voorwendſel van een geſchil, dat de Keurvorſt van Brandenburg, heeft over een Schip. Men heeft my gezegd, dat hy voorheeft de Heeren van Amſterdam over te haalen, om te treeden in het Verbond dat de Keurvorſt van Brandenburg voorſlaat. Ik hebbe verſtaan dat hy den Staaten-Generaal gezegd heeft, dat de Keurvorſt van Brandenburg hen vermaande, hunne Troepen te behouden, en'er zich niet van te ontdoen in eenen tyd, dat alles noch onzeker is.

DE Prins van Oranje, heeft den Heere Witſen, den Brief van zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit laaten zien. De Heeren van Amſterdam vreezen krachtig, dat die Prins zich weder met den Koning van England zal verzoenen. Zy zyn zelfs eenigſints bekommerd, dat zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit den Prins van Oranje weder in zyne gunſt aanneemende, hem ook in de eere van Uwer Majeſteits vriendſchap zal herſtellen. Om kort te gaan, ik zie uit alles wat ik van hun hoore, dat zy zeer benard, en wat neêrſlagtig zyn. Ik geef hun zoo veel moed als ik kan.

HEDEN hebbe ik ontdekt, dat men arbeid aan een vergelyk tuſſchen den Prins

van

van Oranje en den Prins van Naſſau. De Predikant van der Waaijen, die zoo krachtig tegen die hereeniging geweeſt is, is voor twee dagen heimelyk in den Haag gekomen. Men heeft zich van het gene in Vrankryk, ten opzichte van den vermeinden Hervormden Godsdienſt omgaat bediend, als een middel om dien man te beweegen, om de hand aan die verzoening te ſlaan. Men ſpreekt hier meer dan ooit van die zaaken, en de Prins van Oranje, heeft 'er zich ook, zoo als het my toeſchynt, met vrucht van bediend in Vriesland, daar de menſchen veel zucht voor hunnen Godsdienſt hebben. Men heeft de uitwerkſels daar van alrede begonnen te zien, toen zy over het afdanken der Troepen geen beſluit neemen en de *Reſolutie* van de Provincie van Holland afwachten wilden.

12 Maart 1685. DE Graaf van Waldek, heeft het beleid gehad over den geheelen handel, ſtrekkende tot verzoeninge des Prinſen van Oranje, met den Prinſe van Naſſau. Hy heeft eene maand lang, en langer, den Prinſe van Naſſau doen voorhouden alle redenen, die hem konden beweegen, om zich met den Prins van Oranje te verzoenen, het zy om zyn byzonder belang, het zy tot voordeel der Republyk; en hy heeft zoo lang by hem aangehouden, om iemant naar den Haag te zenden, dat die Prins gemeend heeft, niet af te kunnen van den Predikant vander Waaijen, en

den

den Heer Haerſolte laſt te geeven, om de voorſlagen, die de Vorſt van Waldek hun zoude doen, aan te hooren.

DE Predikant vander Waaijen, heeft een' keer naar Amſterdam gedaan, om den Heeren van Amſterdam van dat alles verſlag te doen. Deeze hebben niet dienſtig geoordeeld, zich daar tegen te ſtellen. Terwyl vander Waaijen daar over in geſprek met hun was, werd zyne Vrouw weêr ziek; en daarom keerde hy weder naar Vriesland.

MEN kan niet twyffelen of de Prins van Oranje, heeft den Prinſe van Naſſau, die aanbiedingen laaten doen, om de Provincie van Vriesland te beletten eene *Reſolutie* te neemen, om af te danken zoo als de Heeren van Amſterdam beſlooten hadden. Ik hebbe eenen myner Vrienden, die vander Waaijen geſprooken heeft, doen aanmerken, dat het nu de vierde maal is, dat de Prins van Oranje, ſchoone voorſlagen aan den Prins van Naſſau heeft laaten doen, als hy hem van noode heeft, en dat zy altoos op niets uitgekomen waren, als de gelegenheid voorby was; en het is ligt te zien, dat de Vorſt van Waldek zich, onder voorwendſel van niet wel *Geïnſtrueerd* te zyn, verſchoond heeft van tot ſlot van zaaken te komen, om geene andere reden, dan om de zaaken op de lange baan te ſchuiven, en om den Prins van Naſſau, door de hoope van zyn vergelyk met den Prinſe

ſe van Oranje, te beletten de Provincie van Vriesland te noopen, om een beſluit tot de afdankinge te neemen.

DE Vorſt van Waldek, is al zoo begeerig, om het goed verſtand tuſſchen den Prins van Oranje en de Heeren van Amſterdam te herſtellen; dat is, zoo als ik verſtaan hebbe, de voornaamſte reden van zyne reize naar die Stad.

DE Raad-Penſionaris Fagel, heeft eene ongemeene blydſchap getoond over de komſte van den Heer Dalonne, uit England in den Haag. Des anderen daags zei hy tegen de Staaten-Generaal, dat het vergelyk tuſſchen zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit, en den Prins van Oranje, getroffen ſtond te worden.

DE Heer van Dykveld, heeft voor drie dagen den Engelſche Muitelingen, die naar Utrecht geweeken waren, doen aanzeggen, dat zy zich zouden wegmaaken, zoo ſtil en zoo heimelyk als het mogelyk zou weezen.

DE Predikant vander Waaijen, heeft den Perſoon, die hem van mynent wegen geſproken heeft, gezegd, dat de Graaf van Argile in dit Land gekomen was, by het leeven van wylen den Koning van England. Waarſchynlyk, is 't, dat hy met den Prinſe van Oranje en den Hertog van Montmouth, quam overleggen, wat hun te doen ſtond; en ik hebbe heden verſtaan, dat de Graaf van Argile by den Hertog van Montmouth te Rotter-

terdam geweest is, toen deeze Hertog, drie dagen naa de tyding van den dood des Konings van England, derwaarts vertrokken was. Kort daar naa zag men de gevolgen van die byeenkomsten.

DE Predikanten, voeren gister in hunne Predikaatsiën hevig uit, tegen den staat van hunnen Godsdienst in Vrankryk; men tracht door dit slach van middelen het volk gaande te maaken, en dat gaat zoo verre dat de Munstersche Resident my daar over is komen spreeken, en my gevraagd heeft, of ik daar niet eenigsints in kon voorzien: maar hy heeft met my toegestemd, niet alleen, dat ik 'er den Staaten in 't geheel niet van spreeken moet, maar zelfs, dat, hoe meer ik door myne byzondere redenen toonde, dat zulks my moeijelyk maakte, hoe meer de Predikanten hunne *Declaratiën* zouden verdubbelen; want zy yveren dus op bevel des Prinsen van Oranje, en kennen geene andere Oppermagt dan de Staaten van Holland, die'er zich niet mede zullen bemoeijen tegen de begeerte van dien Prins en van den Raad-Pensionaris Fagel.

IK hebbe van goeder hand verstaan, dat de Vorst van Waldek van Amsterdam wedergekomen is, zonder iets van die Stad te hebben kunnen verwerven, noch tot een vergelyk met den Prinse van Oranje, noch om den Staat van Oorlog te houden op den voet, daar hy tegenwoordig op is. Zy hebben zelfs den spot met hem ge- 15 Maart 1685.

dreeven, en hem gevraagd, of hy den Koning van Vrankryk heel bang meende te maaken met twee of drie duizend mannen meer. Hunne Gemagtigden zyn weder hier gekomen, met denzelfden last dien zy van te voren gehad hadden, en de Stad van Amsterdam volhardt by haare verklaringe van naa den 24^e^ deezer Maand den Staat van Oorlog niet meer te willen betaalen op den tegenwoordigen voet. Burgermeester Hudde, en de andere Regeerende Burgermeesters, hebben den Vorst van Waldek niet willen spreeken. Zyne Vrienden wenschten wel, dat hy zich niet zoo te onpas ten toon gesteld had.

MEN heeft my met eenen bericht, dat eene der voornaamste redenen daar de Prins van Waldek en andere Creatuuren des Prinsen van Oranje zich van bediend hebben, om de Stad van Amsterdam te beweegen, om den Staat van Oorlog te houden op den voet daar hy op is, geweest is, dat zy zeer wel weeten, dat'er niet alleen eene zeer naauwe vereeniging is tusschen Uwe Majesteit en den Koning van England, maar dat'er noch een byzonderlyker Verbond gemaakt staat te worden, en dat de openbaare Belydenis en Oeffening die zyne Brittannische Majesteit van den Katholyken Godsdienst doet, hun klaar doet zien, dat een nieuw Verbond tusschen Uwe Majesteit en den Koning van England deezen laatsten nodig is, (zy redeneeren wel; maar zyne Groot-

Brit-

Brittannische Majesteit heeft het van de hand geweezen,) en dat dit Verbond alleen zal strekken tot bederf van den Protestantschen Godsdienst; zoo dat het eene onvoorzichtigheid van de Heeren van Amsterdam zoude weezen, hunne Troepen te verminderen in deezen hachelyken toestand van tyden.

DE Heeren van Amsterdam hebben my bericht, dat zy geantwoord hebben, dat de Staaten waarlyk ongelukkig zouden weezen, indien zy genoodzaakt waren steeds gewapend te blyven om enkele achterdocht en bloote gissingen, zonder waarschynlykheid; dat met ontrent drie-duizend mannen *effectyf* meer dan de nieuwe Staat van Oorlog dien de Heeren van Amsterdam voorgeslaagen hebben, de Staaten-Generaal geensints beter in staat zouden zyn om de groote Krygsmagten van Uwe Majesteit te wederstaan, die hen op het lyf kan vallen en overheeren als hy maar wil, in welk Postuur zy zich stellen. Dat, zoo zy in der daad gedreigd worden, gelyk men hun wilde doen gelooven, zy oordeelden, dat zy des te meer verplicht waren, om de spaarzaamheid te betrachten, en bedacht te zyn op de herstelling hunner Zeemagten, die alleen bequaam waren, om hen te redden in de grootste gevaaren, dat zy evenwel overtuigd waren, dat het Uwe Majesteits belang was, de Republyk van Holland te behouden, eer dan haar te vernielen.

DE Stad van Dordrecht volharde, desgelyk by haar eerste besluit, en belaste haare Gemagtigden de Afdanking van tien-duizend Mannen te eischen.

DE Stad van Dordrecht was in groote beweeginge over de verkiezing van haare Burgermeesters, om dat men op dien dag zien moest, welke party boven zou dryven, of die des Prinsen van Oranje, of de party, die hem tegen is.

DE Heer van der Waaijen quam weder in den Haag, en de Heer Dalonne vertrok weêr naar England.

16 Maart 1685. DE Heer van Citters schreef, dat het Vergelyk tusschen den Koning van England en den Prins van Oranje voor gemaakt gehouden moest worden. De Heeren van Amsterdam zyn daar ongerust over; zy meenen, dat de Prins van Oranje, in de verlegenheid, daar hy zich in bevind, genoodzaakt zal zyn, den Koning van England toe te staan, alles, wat hy van hem begeert, om by hem weder in gunst aangenomen te worden; en zy vreezen, dat, naa die Verzoening, Uwe Majesteit, die in volkomen goed verstand met den Koning van Groot-Brittanje is, veel toegeevendheid voor den Prins van Oranje zal toonen; en zy vreezen krachtig voor de gevolgen daar van

6 Maart 1685. DE Heer van Dykveld, die dat vooroordeel wilde wegneemen, is te Amsterdam dezelfde dingen gaan vertellen, die de Predikant Desmarets hier uitgestrooid heeft

heeft van het gewaande misnoegen des Konings van England tegen Uwe Majesteit, die leugens, hoe plomp zy zyn, maaken evenwel eenigen indruk. Uwe Majesteit weet, dat in eene Republyk, alle verstanden niet bequaam zyn, om de zaaken heel diep in te zien: daarom worden hier zoo veele Schriften verspreid, als 'er eenige gewigtige zaak in de molen is; zelfs bedient men zich van de Couranten, om dat elk een ze leest. De Raad-Pensionaris heeft in die van van daag doen zetten; „ Dat de Koning van England den Heere „ van Citters betuigd had, dat hy zich „ de belangen van den Staat steeds zoude „ aantrekken, en zich niet vergenoegen, „ het goed verstand, dat tusschen zynen „ Broeder en de Staaten-Generaal plaats „ gehad had, te onderhouden; maar ook, „ dat hy gaerne in nieuwe en sterker ver- „ bintenissen met hun wilde treeden.

DE Heer van Dykveld zal een Predikant van Utrecht met hem naar England neemen. Hy heet Vicius, en is de Geleerdste van het geheele Land. By zyne groote Geleerdheid, is hy zoo hoffelyk en zoo inneemende, dat weinige zoo bequaam zyn, als hy, om eenige opschudding in England te maaken. Ik weet dat eene der redenen, waarom men hem medeneemt, is, om met de *Doctoren* der Anglicaansche Kerke in gesprek te treeden; maar voornamelyk, om met de Presbyteriaansche Predikanten te spreeken, om in

dit tydgewricht hunne gevoelens te polſen, en vooral, om hen te verzekeren, van de onverzettelyke volſtandigheid des Prinſen van Oranje voor den Kalviniſtiſchen Godsdienſt. Dit houdt men nu voor des te noodzakelyker, om dat eenige Engelſche Proteſtanten, in dit Land gevlucht, niet gelooven, dat de Hertog van Montmouth ſtandvaſtig in zynen Godsdienſt is. Men heeft my in der daad heden van goeder hand bericht, dat het meerendeel der Engelſche Oproerigen, die zich in dit Land ophouden, niet wel geſlicht zyn over den Hertog van Montmouth, en dat maar één van hun hem ging begroeten, toen hy door Utrecht reed, alwaar de Hoofden der Misnoegden, als Papillon, en de gene die *Lord-Major* van Londen is geweeſt, en twee of drie andere, tegenwoordig zich noch bevinden; zoo dat men de voornaamſte niet heeft doen vertrekken.

19 Maart 1685. DE Prins van Oranje heeft nieuwe pogingen gedaan, om de ſtandvaſtigheid der Heeren van Amſterdam te verzetten: Hy heeft hun onder de hand doen bekend maken, dat hy met den Koning van England verzoend was; en om hen in dat gevoelen te beveſtigen, dankte hy de Engelſche Officiers af, die hy uit hunne bezettingen had ontbooden, en hy verklaarde met eenen, dat hy hunne plaatſen met geene andere, dan die de Koning van England hem zou noemen, wilde vervullen.

DE

DE Heeren van Amſterdam hebben Brieven uit England ontvangen, die dezelfde dingen inhouden, welke de Predikant Desmarets, en de Creatuuren des Prinſen van Oranje hier alreede verſpreid hebben. Dat alles doet de Heeren van Amſterdam denken, dat het Vergelyk des Konings van England met den Prinſe van Oranje al gemaakt is. By de bekommeringe, die zy daar over hebben, komt noch eene andere: Hier loopt een gerucht, dat Uwe Majeſteit heimelyk eene Vloot in zyne Havens doet uitruſten, om in het Kanaal te kruiſſen. Evenwel zyn de Heeren van Amſterdam daarom niet veranderd van gevoelen of gedrag; daar van gaven zy ſterke blyken den 17e 's morgens. De Prins van Oranje meende hen zoo bang gemaakt te hebben, dat de Raad-Penſionaris Fagel meende te durven waagen, in de Vergaderinge der Staaten van Holland met meerderheid van ſtemmen te doen beſluiten tot het onderhouden van den Staat van Oorlog op den voet, daar hy nu op is. De Heeren van Amſterdam verzetteden zich daar ſterk tegen; zy vertoonden, dat het eene zaak was, die niet beſlooten kon worden, zonder eenparigheid van ſtemmen, en verklaarden, dat, wat men ook deede, hunne Stad haar aandeel van den Staat van Oorlog niet verder zoude betaalen, dan op den voet van negen-en-twintig duizend mannen. Een der yverigſte Gemagtigden ondernam te

ſpreeken tegen het gevoelen van Amſterdam; maar Burgermeeſter Bors van Waveren haalde hem zoo ſterk door, dat hy hem den mond ſnoerde. Eindelyk, naa veel twiſt over en weêr, die zoo verre ging, dat de Raad-Penſionaris Fagel uit de Vergaderinge wilde gaan, vond die Staatsdienaar geene andere uitvlugt, dan door de Ridderſchap te doen verklaaren, dat zy voortaan het recht van Verponding niet meer zouden toeſtaan: Maar de Heeren van Amſterdam lieten daarom niet naa by hunnen eiſch te blyven. In tegendeel, zy herhaalden de verklaring, die zy zoo even gedaan hadden; zoo dat de Vergadering ſcheide in eene verwarringe daar weinig voorbeelden van zyn

HET Recht, of de Belaſting, die men hier Verponding noemt, is eigentlyk eene *Reële* Belaſting; want, dewyl'er geene andere *Reële* Belaſting in het Land plaats heeft, zyn de Huizen en de Morgen Lands, zoo wel der Edelen, als der Burgers, op een' zeekeren prys geſchat; en uit de Penningen, die van de Verpondinge komen, wordt de Rente van de ſchulden der Republyk betaald, die op zeven Millioenen Jaarlyks beloopt. Zoo dat de Heeren van Amſterdam niet zeer verlegen zyn over het dreigement van de Ridderſchap, het is eene harſen-ſchim, want de uitvoering hangt niet van hun af, en de Steden zullen geenſints dulden, dat de Republyk vervalle tot de wanorden, waar toe zy

ge-

gebragt zoude zyn, indien men naaliet een gedeelte der achterſtallen te betaalen.

MEN zoekt de Heeren van Amſterdam ook moeijelyk te maaken tegen Vrankryk, over de zaaken van den Godsdienſt. De Predikanten begonden giſter hunne *Déclamatiën* weder over die ſtoffe, met veel heftigheid. Dat ſlach van zaaken doet veel uitwerkſel onder 't Volk, en heeft zelfs veel indruk op het gemoed van eenige Heeren van de Regeeringe: Maar, SIRE, zoo Uwe Majeſteit oordeelde, dat het met het welzyn van Uwen dienſt overeenquam, den Koophandel der Amſterdamſche in byzondere gelegenheden te begunſtigen, zou zulks de indrukſels uitwiſſchen, die de Predikanten hun trachten te geeven; want ik geloove, dat het welzyn van hunnen Koophandel hun meer ter harte gaat, dan dat van hunnen Godsdienſt.

TEGENWOORDIG doet zich eene gelegentheid daar toe op, raakende eenige Scheepen, die te Marſeille en te Toulon opgebragt zyn. De Heeren van Amſterdam klaagden voor omtrent veertien dagen aan de Staaten-Generaal, dat men twee van hunne Schepen te Marſeille opgebragt had. De Staaten-Generaal namen voor, Gemagtigden tot my te zenden, en 'er over te ſchryven aan den Heer van Staremberg. Evenwel zyn de Gemagtigden niet tot mynent gekomen, om dat zy den Prinſe van Oranje toegedaan zynde, al-

 toos

toos voorwendſels gevonden hebben, om zich te verſchoonen van my te komen ſpreeken over zaaken, die de Heeren van Amſterdam aangaan. Daarom zyn de Gemagtigden van Amſterdam van deezen morgen aan myn huis geweeſt, en zy hebben my verzocht, aan Uwe Majeſteit te vertoonen de ſchade, die hunne Stad in 't byzonder lyd by de Schepen, die te Toulon en te Marſeille opgebragt zyn. Zy hebben my gezegt, dat, behalven de Schepen, die te Toulon opgebragt zyn, en waar van de Heer van Staremberg laſt heeft, Uwe Majeſteit te ſpreeken, en de vrygeeving te verzoeken, een Schip geheeten de *Simon*, geladen met Maſten en Touwwerk, naar Venetiën gaande, te Toulon opgebragt is, onder voorwendſel dat zyne lading voor Genua was; maar dat men het tegendeel door de Cognoſſementen ligt kon bewyzen. Zy hebben vervolgens hun verzoek voor het Schip de *Maria* vernieuwt, waar over ik de eere gehad hebbe van aan Uwe Majeſteit te ſchryven, en aan hem de bewysſtukken toe te zenden, alreede eenigen tyd geleeden. De Bezending van eenen hunner Burgermeeſters, met drie andere van hunne voornaamſte Leden, toont, dat de Heeren van Amſterdam veel deel nemen, in die zaaken van Koophandel; ook is 'er niets, dat hun meer aanzien geeft by hunne Burgers, dan de beſcherming, die zy door hunne goede dienſten verkrygen; en

de

de Heeren van Amſterdam neemen nu zo veel te meer belang in de vrygeevinge van die Schepen, om dat de Ridderſchap, in het Geſchrift, dat zy onder elkanderen opgeſtelt hebben, en waar van ik de eere hebbe gehad, van Uwe Majeſteit een afſchrift te zenden, hen beſchimpen over het neemen van hunne Schepen, die men, zonder de minſte zwarigheid te maaken, in de Franſche Havens opbrengt, en dus hunnen Koophandel belemmert en ontruſt. Ik verwonder my, dat men, naa die Vertoogen, hun de minſte voldoening niet geeft.

SIRE, naa het ſchryven van deezen, hebbe ik verſtaan, dat de Heeren van Amſterdam heel verlegen zyn, over de weigering, die de andere Steden doen, van te betaalen tot de herſtellinge der Zeemagt. Zy vreezen, dat de Schepen Uwer Majeſteit, die deeze Lente in 't Kanaal ſtaan te kruiſſen, hunnen Koophandel zullen ontruſten. Indien Uwe Majeſteit goed kon vinden, hun eenig recht te doen, aangaande de drie Schepen, die te Toulon opgebragt zyn, daar zy klagtig over vallen, zou zulks ongetwyffelt veel toebrengen, om hun te doen zien, dat zy geene Vlooten nodig hebben, om hunnen Koophandel te handhaaven, en dat de billykheid, en de genegenheid, en gunſt, die Uwe Majeſteit hunne Stad toedraagt, hun een ſterker burgt zullen zyn, dan alle hunne Zeemagten.

DE

22 Maart 1685. DE Prins van Oranje toonde zich zeer verheugt, toen hy de Brieven uit England van den 16e geleezen had, die hem bekent maakten, het geen 'er gebeurd was naa de aankomst van den Heer Dalonne te Londen. De Heer van Citters heeft met dezelfde Post geschreeven, dat de Koning van England niet geneigt is, om een goed verstand met Uwe Majesteit te onderhouden; ten dien einde heeft hy breed opgegeeven van de minste byzonderheden in de *Audientie* van den Maarschalk de Lorge voorgevallen. Hy heeft geschreeven, dat die Maarschalk zeer verwondert en gebelgt was geweest, dat de Koning van England hem zittende ontvangen had, en heel koel; dat hy 'er iets van te kennen had gegeeven aan de Staatsdienaars, aan welke hy had gezegt, dat wylen de Koning van England de Envoyés van Uwe Majesteit nooit op zulk eene wyze had gehandelt; en dat die Staatsdienaars hem geantwoord hadden, dat Uwe Majesteit zich op die wyze gedraagen hebbende ontrent Mylord Churchil, de Koning van England den Maarschalk de Lorge op geene andere wyze had willen ontvangen. Hy heeft 'er noch verscheide omstandigheden by geschreeven, die niet veel meer om 't lyf hebben, maar die het voorneemen des Prinsen van Oranje en zyner Vrienden ontdekken.

DE

DE Graaf van Thun, en eenige andere Engelſchen, hebben ook geſchreeven, dat men den Heer Chudley in der yl bevel zoude zenden, om naar England weder te keeren, 't welk tot noch toe niet gedaan is, om dat men wachten wil, tot dat zyn Opvolger in den Haag aangekomen zal zyn. De reden, die men van deeze veranderinge bybrengt, is, dat de Koning van England, over den Prins van Oranje voldaan zynde, niet wil, dat Chudley in den Haag blyft, en dat Skelton laſt heeft, om hem te gaan bezoeken, en dezelfde verſtandhouding, die 'er van te voren geweeſt is, met hem te herſtellen.

IK blyve ſteeds even vaſt verzekerd, SIRE, dat de Prins van Oranje, het Artikel, dat Uwe Majeſteit betreft, in het vergelyk, 't welk hem, door den Koning van England voorgeſtelt is, zal ontdraaijen; en dat hy echter groot voordeel zal trekken, uit de bewyzen van Vriendſchap, welke hy hoopt, dat de Koning van England hem zal geeven, als zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit gezien zal hebben, dat hy zich onderworpen heeft, ten opzichte van de twee andere ſtukken, ſchoon men zeggen kan, dat hy niets ter goeder trouwe, zelfs ten opzichte van dat tweede ſtuk, nakomt, van het gene hy zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit belooft heeft. Wel is waar, dat hy de Engelſche Officiers, die den Koning van Groot-Brittanje niet aangenaam waren, heeft afge-

gedankt, en dat hy gezegd heeft, dat hy in hunne plaats geene andere zoude aanſtellen, dan die zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit hem zoude opgeeven: maar het geene in deezen eene groote toegeevendheid ſchynt, (te weeten, dat de Koning andere Officiers zal benoemen,) is inderdaad maar eene liſt, want hy hoopt, dat de Koning van England, aângedaan, en voldaan van zyne volvaerdige gehoorzaamheid, hem toe zal laaten dezelfde Officiers te herſtellen. De Vorſt van Waldek heeft 'er den Heer Chudley alrede van geſproken, en hem gezegd, dat men den Prinſe van Oranje eene groote ſpyt aangedaan had, hem genoodzaakt te hebben de Officiers af te danken, aan geene andere misdaad ſchuldig, dan aan die van hem gehoorzaamd te hebben: Dat de Prins van Oranje hoopte, dat zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit bedenken zoude, dat die Officiers niet hadden kunnen nalaaten de bevélen van hunnen Veldheer te volgen; dat zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit daarom des te meer achting voor hun zoude hebben, en niet dulden, dat zy langer van hunne Krygsampten beroofd bleeven. De Heer Chudley heeft my gezegd, dat de Prins van Oranje alle die Officieren afzonderlyk geſproken, en hun belooft heeft, zyn uiterſte beſt te doen, en zelfs den Koning van England eigenhandig te ſchryven, om hen in hunne Ampten te doen herſtellen; en men houd zich ver-

verzekerd, dat zy herſteld zullen worden, zoo zeer is men vooringenomen, met de gedachte van eene volmaakte hereeniginge, tuſſchen den Koning van England, en den Prinſe van Oranje.

DE Graaf van Waldek heeft in het zelfde geſprek aan den Heer Chudley gezegd, dat de Prins van Oranje zich blindeling zoude onderwerpen aan alles, wat de Koning van England van hem zoude begeeren, uitgenomen in het gene den Godsdienſt, en het belang der Staaten-Generaal betrof. Een van die twee voorbehoudingen is genoeg, om den Prinſe van Oranje een voorwendſel te geeven, om den Koning van Groot-Brittanje alles te weigeren, wat hy van hem zal eiſchen.

DE Prins van Oranje quyt zich desgelyks ter quaader trouwe, van de beloſte, die hy gedaan heeft, van geene gemeenſchap meer te houden met den Hertog van Montmouth; want men heeft ontdekt, dat, naa die belofte, de Hertog van Montmouth vier dagen te Dordrecht geweeſt is, eenen Page naar den Haag heeft gezonden, die Bentink geſproken, hem een' Brief behandigd heeft, en 's nachts wedergekeert is, naa 'er het antwoord op ontvangen te hebben.

DE Staaten van Holland waren den 21e Maart vergaderd; men twiſte 'er met alle mogelyke heftigheid, en ſcherpheid, over den Staat van Oorlog. De Raad-Penſionaris Fagel, meende de Heeren van Am-

Amſterdam braaf door te ſtryken, maar de Heer Hop, Penſionaris van Amſterdam, voer hem zoo ſterk in den ſchild, en zei hem zulke harde dingen, dat de traanen hem in de oogen ſchooten. Hy zei ook, dat hy liever uit de Vergaderinge wilde gaan, dan 'er op eene zoo ſlechte wyze in gehandeld te worden. Zy ſcheiden naa half drie, zonder iets beſlooten te hebben; de kleine Stad van Munnikendam verklaarde zich voor het gevoelen van Amſterdam.

HET is my onmogelyk Uwe Majeſteit te vertoonen, de liſten, de leugens, en zelfs de dreigementen, die de Prins van Oranje, en de Raad-Penſionaris in 't werk geſteld hebben, om de onverzettelykheid der Heeren van Amſterdam te doen wankelen. Allerlei ſlach van menſchen hebben zich daar toe laaten gebruiken, het zy om hen over te haalen door redeneeringen, het zy om hen te verſaagen, door verdichte tydingen; en men kan zeggen, dat de Prins van Oranje geen meer moeite gedaan heeft, om de Staaten tot de wervinge van zestien-duizend mannen te beweegen; dan hy korts gedaan heeft, om de afdanking te beletten. Ook kan hem niets gevoeligers overkomen, niets daar zyne Eere in vreemde Landen meer aan gelegen ligt. Want toen de Staaten de werving weigerden, kon men denken, dat zy zulks niet uit een gebrek van achtinge, en aanzien voor den Prinſe van Oranje

ranje deeden, maar alleen, om dat zy in geen' Oorlog begeerden te treeden: maar nu blykt klaar, dat zy de afdanking willen doen, alleen om zyn gezag te verminderen, en om hem ſpyt aan te doen.

DE Predikant Van der Waaijen heeft, in weêrwil van de vermaningen der Heeren van Amſterdam, weder begonnen het oor te leenen aan de voorſlagen van Vergelyk, die de Vorſt van Waldek hem gedaan heeft, en het is alrede voor zoo verre gevorderd, dat 'er de toeſtemming des Prinſen van Naſſau noch maar aan ontbreekt. De Heer Haerſolte vertrok eergiſter naar Vriesland, om zyne toeſtemming te gaan haalen; maar Van der Waaijen is in den Haag gebleeven.

DAT Vergelyk ſpyt de Heeren van Amſterdam krachtig; en zoo 't inderdaad getroffen is, zullen zy voortaan zoo vasten ſtaat niet meer kunnen maaken op de Provincie van Vriesland. Ik weet niet, welk uitwerkſel dat in het toekomende by hun zal kunnen hebben: maar het heeft hen tot noch toe niet doen wankelen, aangaande den Staat van Oorlog, ondanks alle ſlechte tydingen, die zy onderwyl ontvangen hebben; want giſter verſtonden zy, dat de Prins van Oranje, met ééne ſtemme de overhand op Muys gehad had, in de verkiezing van de Burgermeeſters van Dordrecht; dat die Prins met den Koning van England verzoend was, en dat

de zaaken tusschen hem, en den Prins van Nassau volkomen bygelegd waren.

HET is waar, dat de zaaken der Hugenooten in Vrankryk eenige byzondere menschen van Amsterdam gemelyk, en moeijelyk maaken: maar zy hebben noch geen indruk genoeg gemaakt, op de gemoederen van de Regeeringe van die Stad in 't algemeen, om hen van gedrag te doen veranderen. Ik houde my echter verpligt Uwe Majesteit te moeten zeggen, dat de Predikanten, en de verhaalen, die men uit Vrankryk zend, hen zoo zeer verbitteren, dat ik niet weet, wat'er in 't vervolg van worden zal.

BELANGENDE de Vriezen, die krachtig met hunnen Godsdienst ingenomen zyn; by hun hebben die zaaken een zeer slecht uitwerksel voortgebragt, niet alleen ten opzichte van den Predikant Van der Waaijen, by wien de Graaf van Waldek zich van die middelen bediend heeft, om hem te beweegen, om het Vergelyk met den Prinse van Nassau te maaken, maar ook ten opzichte van verscheide andere lieden van de Provincie, die, door dezelfde reden gedreeven, voor drie jaaren de eerste waren, om te treeden in het Traktaat van *Associatie*, door den Koning van Zweden voorgeslagen.

DE Arminiaanen alleen, zyn van die dingen zoo krachtig niet aangedaan, hoewel zy gaerne zagen, dat zy anders gingen,

gen, om dat zy zien, dat dit de gemoederen van veele andere Republikeinen verwydert, en vervreemd, die anders van Uwer Majesteits belangen nooit zouden afzien: maar die Arminiaanen gaan met hunne redeneeringen noch verder, dan de andere, en zy overweegen alrede, hoe het gaan zou, indien de Koning van England quam te sterven. Het gene hun stoffe tot die bedenkingen heeft gegeven, is de tyding, die zich eenige dagen geleeden, van de onpasselykheid des Konings van England verspreide. Zy meenen, dat de Prins van Oranje, tot de Kroon van England komende, den Staaten-Generaal terstond eene *Ligue* zoude voorslaan, tot handhavinge van den vermeinden Hervormden Godsdienst, en de eerste zoude wezen, om met Uwe Majesteit in Oorlog te treeden; en dat hy de Protestantsche party sterk genoeg zoude maaken, om de Staaten-Generaal te brengen tot de noodzakelykheid, van in alle zyne voorneemens te treeden; zodanig, dat alle goede Republikeinen, die Arminiaansch zyn, genoodzaakt zouden wezen 'er hun Zegel aan te steeken, schoon zy in die *Unie* hun onvermydelyk bederf, en den zekeren ondergang der goede Regeeringe van de Republyk voorzagen; want zoo zy zich daar tegen verzetteden, zouden zy hier voor vyanden van den Godsdienst des Lands gehouden, en door het volk verscheurd worden; en indien dat ongeluk

den Koning van England overquam, en de gemoederen zich bevonden in de gesteldheid, daar zy tegenwoordig in zyn, zou het gene, die Heeren voorzien, daar onvermydelyk uit moeten volgen.

23 Maart 1685. DE Raad-Pensionaris Fagel, en de Heeren van Amsterdam, hadden voorleeden Saturdag, in de Staaten van Holland een hevigen twist met elkanderen; en gister ochtend, en van daag, ging het 'er niet zachter toe. Fagel had verscheide middelen voorgeslaagen, onder andere, dat van hun dezelfde bezuiniging, die zy in de verminderinge van den Staat van Oorlog, tot negen-en-twintig-duizend mannen zoeken, te doen vinden, door het afdanken van meer Ruitery, en minder Voetvolk, en in de Rente, op de Provincie, die tegen vier ten honderd loopen, tot drie te verminderen, en verscheide andere dingen: maar de Heeren van Amsterdam namen 'er geen aan, en bleeven styf op hun stuk.

27 Maart 1685. DE twist begon geweldiger dan ooit, tusschen den Raad-Pensionaris Fagel, en de Heeren van Amsterdam, in de Vergaderinge, die den 24e Maart gehouden werd. Men moet weeten, dat het in deeze laatste twee of drie Zittingen, niet alleen te doen geweest is, om den Staat van Oorlog op te maaken; maar dat de Heeren van Amsterdam den voorslag, dien zy voor twee maanden in hunne *Considerätiën* overgegeeven hebben, van het geld der Troe-

Troepen niet meer aan het Kantoor-Generaal te zenden, ook weder te berde gebragt, en op nieuw verklaard hebben, dat zy het geld in hunne Stad zouden doen betaalen aan de Officiers van hunne *Repartitie.* Dat zou, naar gerade het gezag des Prinſen van Oranje, meer verminderen, dan de afdanking zelf. Ook hebben de Raad-Penſionaris Fagel, en de Heer Bentink daar krachtig tegen uitgevaaren. De eerſte verklaarde, dat, indien die van Amſterdam hun geld niet meer naar het Kantoor-Generaal zonden, de Edelen niet dulden zouden, dat het geld, 't welk ten platten Lande gegaderd wordt, naar dat zelfde Kantoor gebragt wierde, en dat zy zich zouden bedienen van de middelen, die God, en de Natuur hun in handen gegeeven hadden. Bors van Waveren vatte deeze laatſte woorden des Raad-Penſionaris Fagel op, en maande hem aan, om te verklaaren, wat hy daar mede wilde zeggen, dat de Ridderſchap zich zoude bedienen, van de middelen, die God, en de Natuur hun in handen gegeven hadden; maar de Raad-Penſionaris Fagel zoo vervoerd zynde van gramſchap, dat hy ſchier niet ſpreeken kon, zei Bors van Waveren tegen hem, dat het platte Land niet meer afhing van de Edellieden, dan van de Regeerders der Steden, dat'er te Amſterdam Edeler lieden waren, die een' ſterker ſteun voor het Land ſtrekten, zoo door hunnen Raad, als door hun

Geld, dan de zeven Edellieden, die daar tegenwoordig waren. Hy voegde daar by, dat, als men dreigde zich te bedienen van de middelen, die God, en de Natuur in handen gegeeven hadden, dat niets anders zeggen wilde, dat men voorhad, zich van feitelyke middelen te bedienen. Dat, byaldien de Ridderſchap zulks deed, de Heeren van Amſterdam armen en handen hadden, die zich wel zouden doen voelen. Vervolgens raad gepleegd hebbende, met de andere Gemagtigden van Amſterdam, ('t welk zy kunnen doen, zonder hunne plaatſen te verlaaten,) eiſchte hy van den Raad-Penſionaris Fagel, uit naame van de Heeren van Amſterdam, te verklaaren, wat hy had willen zeggen, toen hy te kennen gegeeven had, dat de Ridderſchap zich zoude bedienen van de middelen, die God, en de Natuur hun in handen gegeeven hadden. De Raad-Penſionaris bleef ſteeds zeer bedeeſt. Bentink, die naaſt hem zat, zei hem, dat hy den Heeren van Amſterdam antwoorden zoude, dat zy die woorden opneemen, en zoo verſtaan konden, als zy wilden, en dat, zoo zy armen en handen hadden, de Ridderſchap aan geene van beide verminkt was. Daar op vatte een Heer van de Ridderſchap het woord, om die beroerte te ſtillen, en de Heer Bentink, en de Raad-Penſionaris Fagel ſpraken niet meer.

DE Heeren van Amſterdam werden noch op dien zelfden dag onderſteund, door

door een duidelyke Verklaaring van die van Leiden. Die Stad had alrede te kennen gegeeven, dat men moest afdanken: maar in deeze laatste Vergadering gaf zy haar gevoelen over in Geschrift. Het quam met dat van Amsterdam overeen; zoo dat men tegenwoordig zes Steden van het zelfde gevoelen heeft, waar onder vier van de grootste, te weeten, Dordrecht, Delft, Leiden en Amsterdam; de twee andere zyn Enkhuizen en Munnikendam.

INTUSSCHEN vertrokken de Heeren van Amsterdam op dien zelfden dag, den 24^{e}, naa den eeten. Zy zullen van deezen avond eerst wederkomen. Ik weet niet waarom zy vertrokken zyn; maar daar loopt een gerucht, dat zy den Staat van Oorlog noch eene maand zullen blyven betaalen, op den voet daar hy tegenwoordig op is. Het gene hen het meest verlegen maakt, is, dat zy vreezen, dat, zoo zy de afdanking, met geweld doordryven, zy van de andere Steden het geld, tot herstellinge der Zeemagt nodig, niet zullen kunnen verkrygen; die is in zoo slecht een' toestand, dat zy niet in staat zouden zyn, om hunnen Koophandel te handhaaven, indien eenig Vorst, by voorbeeld, de Koning van Denemarken, ondernam dien te stooren, en te ontrusten. De bescherming, die zy aan hunne Onderzaaten verschuldigd zyn, eischt, dat zy daar eenigsints in voorzien: en daar en

boven ondervindt men, dat de vermaningen des Prinsen van Oranje, en hunne eige mede-Regenten hen alle dagen bang maaken, en hun doen vreezen, dat zy eenig ongenoegen, en eenigen aanstoot van Uwe Majesteits Schepen zullen lyden. Dat dreigement zou onwaarschynlyk, en ongegrond wezen, indien Uwer Majesteits Schepen niet alle dagen de Schepen der Republyk doorzochten, en'er de Koopmanschappen niet uitligteden, gelyk zy noch heel korts gedaan hebben aan Schepen, die Koopmanschappen van Genua bragten. Dit, SIRE, doet my de vryheid neemen, van Uwe Majesteit te vertoonen, dat, indien hy het ootmoedig verzoek, 't welk de Heeren van Amsterdam van my begeerd hebben, uit hunnen naame aan Uwe Majesteit te doen, eenigsints billyk vond, het tot welzyn van den dienst van Uwe Majesteit zoude strekken, dat ik hun, hoe eer, hoe beter, daar omtrent eenig genoegen kon geeven; en dat, hoe minder zy voor hunne Schepen te vreezen zullen hebben, hoe traager zy zullen besluiten tot zekere dingen, waar toe zy misschien genoodzaakt zullen zyn te komen, om de toestemming der Steden, die den Prinse van Oranje toegedaan zyn, te verkrygen, tot herstellinge der Zeemagt.

DE Staaten-Generaal, SIRE, hebben my deezen morgen de stukken gezonden, raakende de laatste klagten, die zy gedaan

heb-

hebben; het is dezelfde zaak, daar de Heeren van Amfterdam my alrede van gefproken hadden; zoo Uwe Majefteit goed vindt, hun daar ontrent eenige blyken zyner gunft te geeven, zal ik 'er den Heeren van Amfterdam verflag van doen, eer dat ik'er den Staaten-Generaal iets van zegge. Ik zende alle de ftukken aan den Heer de Seignelay. Zy klaagden vooral over een Schip, dat den 5e February mishandeld, en geplunderd is, op de reede van Livorno, op dat het niet aan boord van den Heer du Quefne had willen komen, waar tegen zy ingebragt hebben, dat dit Schip geene Franfche Vlag voerde, en dat zy het daarom niet voor een Koningklyk Schip erkenden.

MEN had het in den Haag zeer druk, van een Brief, dien de Koning van Engeland aan den Prins van Oranje gefchreeven heeft, naa de wederkomft van den Heer Daloune, in welken zyne Groot-Brittannifche Majefteit hem zynen Zoon noemt, hem verzekert, dat hy hem daar fteeds voor houden zal, en dat hy hem met der tyd genoegen en voldoening zoude doen krygen over alles, wat men in Vrankryk tegen hem gedaan had; maar dat hy geduld moeft neemen, en onderwyl zorg draagen, van in geen' Oorlog met den Koning van Vrankryk te geraaken; dat hy de Prinfes van Oranje hield voor zyne oudfte Dochter, en haar teder

beminde; en veele andere noch ſterker, en noch tederder uitdrukkingen.

DE Prins van Oranje heeft dien Brief laaten zien, aan de eerſte perſoonen van den Staat: dat doet een zeer quaad uitwerkſel, want men beſluit daar uit, dat de Koning van England dien Prins zal herſtellen in de Eere van Uwer Majeſteits gunſt, of dat zy te ſamen naauw vereenigd zullen blyven; en noch het een, noch het ander, lykt deeze Heeren. Uwe Majeſteit ziet daar uit, dat de Prins van Oranje niets, het zy waar, het zy verdicht, onderlaat van het gene hem dienſtig kan zyn tot zyn oogmerk; en de Heer Van Citters helpt hem daar wonderlyk wel in, door de byzondere tydingen, waar mede hy zyne Brieven opvult. Met dat oogmerk heeft hy geſchreeven, dat de Koning van England heeft geweigerd, een Millioen aan te neemen, dien Uwe Majeſteit hem heeft doen aanbieden.

29 Maart 1685. HET Vergelyk, 't welk de Predikant Van der Waaijen gemaakt, en getekend had, tuſſchen den Prins van Oranje, en den Prins van Naſſau, ſpyt de Heeren van Amſterdam krachtig, en de Staaten van Vriesland waren 'er niet minder over misnoegd.

IK gebruik met vry veel vrucht eenige van myne Vrienden, en de grootſte der Republyk, by de Heeren van Amſterdam, om hun te doen zien, hoe noodzakelyk het

het voor hun is, zich geheel vast te houden aan Uwe Majesteit, en dat zy daar des te meer geneigd toe moesten wezen, om dat de Koning van England den Prins van Oranje weder in zyne gunst scheen aan te neemen. De Heeren van Amsterdam hebben de redenen, die ik hun bygebragt hebbe, en waar mede ik Uwe Majesteit niet lastig zal vallen, zoo wel begreepen, dat zy van Beuningens voorslag, van zich met den Prinse van Oranje te verzoenen, plat en fier geweigerd hebben. Deeze Man, die steeds inzichten, en oogmerken heeft, die met het welzyn van zyn Land, en met het gezonde verstand strydden, verheugde zich krachtig, toen hy verstond, dat de Koning van England, en de Prins van Oranje zich met elkanderen vergeleeken, en hun geschil bygelegd hadden; want hy meent, dat dit zeker is. Hy heeft aan de Heeren van Amsterdam gezegd, *Dat het aan hen alleen stond, den Vrede in Europa te onderhouden, en hunnen Koophandel te beveiligen; dat zy 't een en 't ander gemakkelyk konden uitwerken, indien zy hunne byzondere- en huisgeschillen vergeetende, zich met den Prinse van Oranje verzoenden; en dat'er dan niets anders meer te doen zoude vallen, dan een naauw Verbond met England te maaken; dat zy Vorsten genoeg zouden vinden, om zich by hun te voegen, en dat zy verzekerd konden wezen, van door dit middel eene volmaakte rust in Europa, en hunnen Koophandel volkoment-*

mentlyk beveiligd te zien. Alle die, en andere diergelyke redeneeringen, daar Van Beuningen de Burgermeesters van Amsterdam baloorig mede maakt, hebben tot noch toe geen indruk op hen gedaan. In tegendeel, men heeft hun doen begrypen, dat hun wezendlyk belang hen moet aanzetten, om maatregels te neemen, rechtdraads strydig met de redenen, en den raad van Van Beuningen; en ik bevinde, dat de redenen, die men den Heeren van Amsterdam, over dat stuk bygebragt heeft, hun zoo veel te krachtiger geschenen hebben, om dat zy niet vermoeden, dat zy hun van mynent wege gegeeven zyn; en dus kunnen dezelfde persoonen, die ik gebruikt hebbe, krachtdadiger arbeiden, aan eene naauwer verstandhouding der Heeren van Amsterdam met my, gelyk zy deeden, toen het zaake was van de wervinge van zestien-duizend Mannen, en van de sluitinge des Bestands.

DE Gemagtigden van Amsterdam, den 29e Maart weder in de Vergaderinge der Staaten van Holland verscheenen, verklaarden, dat de vier-en-twintigste voorby zynde, zy den Staat van Oorlog niet zouden betaalen, dan naar gerade der Troepen, die zy op de been wilden houden; dat verwekte weder groote twist: maar eindelyk de Gemagtigden der andere Steden, de onverzettelykheid de Heeren van Amsterdam ziende, en dat die Stad haar Kantooren sloot, verzochten zy verlof,

om

om hunne Overheden daar kennis van te gaan geeven; dus scheide de Vergadering, tot den 31e Maart.

DYKVELD vertrok eindelyk, met last van de Staaten-Generaal, om bloote Gelukwenschingen aan den Koning van England te doen. Hy had van den Prinse van Oranje een' anderen last, om zyn best te doen, om het Verbond met zyne Groot-Brittanische Majesteit te vernieuwen, hoewel zulks inderdaad niet nodig was, om dat het Verbond, 't welk de Staaten-Generaal, met wylen den Koning gemaakt hadden, noch niet verstreeken zynde, het met deezen Koning in wezen bleef, gelyk zulks in de erflyke Koningkryken in gebruik is; doch het was om zyne Groot-Brittanische Majesteit in slaap te wiegen; want hy ging, om verbintenissen, met die van het Parlement, en de voornaamste Protestanten, tegen den Koning van England te maaken; en het was in dit Gezantschap, dat hy den grondslag lei der onderneeminge, die men drie jaaren daar naa ter uitvoeringe zag brengen.

Brief des Heeren de Signelay, van den 11 Maart 1685.

DE Heer de Signelay liet my weeten, dat de Koning zich verslag zoude doen geeven, van de redenen der Hollandsche Kooplieden, aangaande de Koopmanschappen van het Schip de *Juffrouw Maria*, sedert zoo langen tyd wedergeëischt, door de Heeren van Amsterdam, en dat hy my schryven zoude, wat zyne Majesteit daar

over

over uitgeweezen, en beslist zoude hebben.

Brief des Konings, van den 20 Maart 1685. DE Koning liet my weeten, hoe hem, uit alles, wat de Heer Barillon hem schreef, toescheen, dat de Koning van England niet ligt veel vertrouwen zoude stellen in de beloften, die hem van wege den Prins van Oranje gedaan zouden worden; en dat, vermits die Prins zyn Vergelyk, met zyne Groot-Brittannische Majesteit, zoo yverig bejaagde en voortzette, tot zyn byzonder voordeel, de Koning van England ook het zelfde voorneemen had, en zynen Vriend niet dacht te maaken van eenen Prins, om wien te mistrouwen hy zoo veele redenen had.

5 April 1685. DEWYL de Predikant Van der Waaijen, in het Vergelyk, dat hy gemaakt heeft tusschen den Prins van Oranje, en den Prins van Nassau, veele dingen ingelascht had, die de Provinciën van Vriesland en Groningen raakten, zonden zy Gemagtigden aan den Prins van Nassau, die hem verklaarden, dat de Provincie van Vriesland niet langer kon toelaaten, dat de Predikant Van der Waaijen zich voortaan meer bemoeide met de zaaken hunner Provincie, tot welke hy tot nu toe, van wege den Prins van Nassau toegelaaten was geweest; dat, indien hy hem de plaats van zynen Raad, die hy hem gegeeven had, wilde laaten, zy zulks niet konden beletten; maar dat, zoo lang hy dien man

by

by zich hield, zy het zelfde vertrouwen niet in hem zoude ſtellen, dat zy anders op hem zouden hebben, en dat zy hem desgelyks veele dingen niet zouden vergunnen, die zy hem zouden konnen toeſtaan, indien hy hem niet by zich hield.

DE Staaten der Provincie van Vriesland ſchreeven met eenen aan den Raad van Staate, dat zy verwonderd waren, dat die Raad op zich had genomen eene nieuwe Compagnie Gardes aan hunnen Stadhouder te geeven. Dat, zoo zy goedvonden, dat hy 'er eene kreege, het aan hen, en niet aan den Raad van Staate ſtond te beſchikken, over dit ſlach van zaaken, die hunnen Stadhouder betroffen.

DE Heer Skelton, nieuwe Envoye des Konings van England, ging den Prins van Oranje een bezoek geeven, en herzei hem, van wege zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit alles, wat deeze Koning den Heere van Ouwerkerk alrede gezegd had. De Prins van Oranje gaf hem zyn woord, beloofde hem, dat'er nooit geene verſtandhouding meer tuſſchen hem, en den Hertog van Montmouth zoude wezen, en verzekerde hem zelfs, dat hy niet wiſt, waar die Hertog toen was. De Heer Skelton was zoo dood-goed, dat hy vaſt geloofde, dat de Prins van Oranje oprecht was in dit ſtuk. Aangaande het tweede ſtuk, zei hy hem, dat hy de Engelſche Officiers afgedankt had, en in hunne plaats zoude ſtellen, die, welke de Koning van Eng-

England hem opgegeeven had. Aangaande het derde, zei hy, dat hy den Vrede beminde, en niets doen zoude, dat den Peis kon ſtooren; en raakende het derde, liet hy zich uit in zwaare klagten; niet te min beloofde hy, dat hy den Koning daar ontrent genoegen zoude geeven, mits dat hy niets van hem eiſchte, ſtrydig met den Eed, dien hy aan den Staat gedaan had; en eindelyk, dat hy de belangen van zyne Groot-Brittanniſche Majeſteit blindeling zoude omhelzen, uitgenomen ontrent het gene de Godsdienſt raakte.

VAN Beuningen deed in den Raad, die den 3e April te Amſterdam gehouden werd, zyn uiterſte beſt, om die Stad te overtuigen, dat zy haaren Koophandel niet ſtaande kon houden, zonder den ſteun van England; en ten dien einde mat hy ten breedſten uit, het gene 'er gebeurd was tuſſchen de Schepen van Uwe Majeſteit, en die der Onderdaanen van den Staat, en hy ſterkte zyn zeggen met de weinige aandacht, die men aan hunne klagten leende, zeggende, dat men ſedert vier maanden noch geen antwoord gekreegen had over het Schip de *Ste. Maria*; hy vertoonde hun, dat men hen beleedigde, zonder het minſte aanzien voor hun te toonen. Eenige der beſt-meenende Perſoonen van Amſterdam deeden my daar kennis van geeven; want zy vreesden, dat Van Beuningen eindelyk gehoor zoude krygen by een gedeelte van de Regeeringe,

en

ten by de Kooplieden: Daarom nam ik de vryheid, van den Koning die dingen noch eens voor te houden, op dat zyne Majesteit 'er de aandacht aan zoude leenen, die hy goedvonde.

IK maakte den Koning bekent, dat de Heer Skelton, die een los en onbestendig mensch is, zich den Prinse van Oranje zeer toegedaan toonde, dat zulks een quaad uitwerksel deed, en dat het de redenen, die men voerde over het vergelyk des Prinsen van Oranje met den Koning van England, zeer geloofwaardig maakte, want hy verzekerde alle Persoonen van den Staat, dien hy sprak, dat 'er eene tedere vriendschap was tusschen den Koning van England en den Prins van Oranje. 20 April 1685.

VAN Beuningen bediende zich met voordeel van alle gangen des Heeren Skelton; want zoo draa hy die verstaan had, deed hy in den Raad van Amsterdam eene Redenvoering over de noodzaakelykheid, daar zy in waren, niet alleen van zich met England vast te verbinden, om de rust in Europa te onderhouden; maar ook van zich spoedig met den Prinse van Oranje te vergelyken, om niet van hem onderdrukt te worden, 't welk hy hun één voor één zou kunnen doen.

DE Vrienden des Prinsen van Oranje zyn, sedert dien handel des Heeren Skelton zeer moedwillig geworden. Een van hun, en die van de eerste der Regeeringe is, zei den 9e April in de Voorkamer des

Prinſen van Oranje, dat die Prins zich nu wel zoude weeten te wreeken over degenen, die getracht hebben zyn gezag te verminderen, en hem ſedert een' geruimen tyd zoo qualyk gehandelt hadden.

MAAR alle die indrukſels, daar men nu mede ingenomen is, ſtaan krachtig vermeerdert te worden, door de Redenvoering, welke de Heer Skelton in de Staaten-Generaal ſtaat te doen, en die hy my voorgeleezen heeft: Hy heeft 'er in doen vloeijen, dat hy hoopte het goed verſtand tuſſchen den Koning van Groot-Brittanje en de Staaten-Generaal des te ligter te onderhouden, om dat de Koning van England en de Prins van Oranje vereenigt en verbonden waren, niet alleen door het Huwelyk met de Kroonprinſeſſe, maar ook door de banden van eene tedere vriendſchap, enz. De Heer Skelton heeft my gezegt, dat hy niet heeft kunnen naalaaten zoo te ſpreeken van den Prinſe van Oranje, om dat die Prins het van hem verzocht had; dat hy hem te kennen gegeeven had, dat het hem in het tegenwoordig tydgewricht voordeelig zoude wezen, dat hy in zyne Redenvoeringe iets inlaſchte, waar uit bleeke, dat hy volmaaktelyk wel by den Koning van England ſtond; dat hy geen' laſt had, om het te doen, maar dat hy het den Prinſe van Oranje niet had durven weigeren. Ik ſtelle echter vaſt, dat Skelton zulks uit zich zelven gedaan zal hebben; want de Prins van Oranje

Oranje is van dien aart niet, dat hy eenen Envoyé om zulk ſlach van dingen zoude bidden.

DE Prins van Oranje doet alles, wat hy kan, om de afdanking der Troepen te beletten; hy heeft getracht ten dien einde drie of vier verſcheide dingen te doen ſamen werken, om den moed der Heeren van Amſterdam te verſlappen. De Redenvoering van den Heer Skelton, die deezen morgen in de volle Vergaderinge der Staaten-Generaal beveſtigt heeft, het gene hy aan al de waereld in 't byzonder gezegt had, van de tedere vriendſchap, die tuſſchen den Koning van England en den Prins van Oranje plaats heeft; het vergelyk van dien Prins met den Prinſe van Naſſau, die zoo blindeling tot de belangen des Prinſen van Oranje overgegaan is, dat hy alrede drie deelen van de Provincie bewoogen heeft, om te verzoeken, dat de Staat van Oorlog blyve op den voet daar hy op is; eindelyk de komſte van dien Prins in den Haag, daar hy ſedert giſter wordt verwacht. De Prins van Oranje heeft dat alles gebruikt, om de Heeren van Amſterdam te verſaagen, en om hen te doen toeſtemmen, dat de Staat van Oorlog noch ten minſten ééne maand op zynen tegenwoordigen voet blyve. 12 April 1685.

MAAR de Heeren van Amſterdam blyven zoo onverzettelyk, als te voren, by hun voorneemen. Zy hadden den Raad-Penſionaris Fagel den 6e April aangemaant,

om een besluit te neemen over den Staat van Oorlog: Die Staatsdienaar zei hun, dat hy niet kon *concludeeren*, noch voor zes Steden tegen twaalf, noch voor twaalf tegen zes. De Heeren van Amsterdam antwoordeden hem, dat hy niet altyd zoo naauwgezet was geweest, dat hy voorheen wel met meerderheid van Stemmen *geconcludeert* had, en dat hy wel weêr kon doen; maar dat zy verklaarden, dat de Steden, die gestemt hadden, dat de Staat van Oorlog op den tegenwoordigen voet zoude blyven, dien konden betaalen, zoo zy wilden; maar dat, wat hen belangde, zy dien niet zouden betaalen, dan naar gerade van de vermindering, die zy geëischt hadden. Daar op scheide de Raad-Pensionaris de Vergadering, die verschoven werd tot gister morgen.

ZOO veele verschuivingen van de Vergaderinge deeden den Heeren van Amsterdam genoegsaam blyken, dat de Raad-Pensionaris Fagel hen maar zocht op te houden, en tyd te winnen. Zy, die zyns ondanks een einde van de zaak wilden maaken, namen hunne maatregels met de Steden, die van hun gevoelen waren, en gister morgen maanden de Heeren van Amsterdam den Raad-Pensionaris Fagel nochmaals aan, om te *concludeeren*. Hy weigerde het onder het zelfde voorwendsel, daar hy zich alrede van bedient had: maar Dordrecht, Delft, Leiden, Enkhuizen en Munnikendam, verklaarden, dat, dewyl

wyl de Raad-Penſionaris Fagel die zaak tot geen ſlot wilde brengen, zy 'er niet meer van wilden hooren, dat zy de afdanking voor beſlooten hielden, en in het toekomende den Staat van Oorlog niet verder dan op den voet der voorgeſtelde afdanking zouden betaalen; ook geeven de Gecommitteerde Raaden geene Soldy-Ordonnantiën meer aan de Officiers, om dat de Gemagtigde van Amſterdam, die in dat Collegie zit, zyne toeſtemming daar toe weigert.

DE Prins van Oranje eenen Deurwaarder naar Dordrecht gezonden hebbende, om den Schout te dagvaarden, verbood de Raad der Stad hem te gehoorzaamen, beval hem zyn Ampt te blyven waarneemen, en belaſte aan de Burgers, dat zy hem zouden verdeedigen, indien men eenig geweld tegen hem mogt gebruiken.

DE Heeren van Amſterdam deeden my bekent maaken, dat Van Beuningen, en zyne Vrienden, zich bedienden van het ongenoegen, 't welk de Amſterdamſche Kooplieden toonden over het wegnemen der Koopmanſchappen, die in de Hollandſche Schepen geweeſt waren, en dat zy zich met vrucht bedienden van dat voorwendſel, om eenige Raaden van Amſterdam tot hun gevoelen over te brengen. Voor twee dagen hebben zy my doen vragen, of ik niet eenig gunſtig antwoord daar over te geeven had aan de Gemagtigden van Amſterdam. Ik hebbe hun het

antwoord bekent gemaakt, dat Uwe Majesteit my de eere heeft gedaan van my te zenden: maar zy hebben my betuigt, dat men te Amsterdam ten hoogsten verwondert zoude zyn over de verklaring, dat de Goederen van het Schip de *Maria Burn* verbeurt verklaart zyn, en dat die van het Schip de *Juffrouw Maria* aangehouden zyn, om dat de eerste meerendeels te Genua voor Genueesche Kooplieden, en dat die van het Schip de *Ste. Maria* voor de Spanjaarden waren. Zy hebben my vertoond, dat men de Koopmanschappen die in hunne Schepen waren, als zy in Vrede met Uwe Majesteit zyn, niet verbeurd kon verklaaren, noch aanhouden, zonder den grondslag van het Traktaat van Koophandel te ondermynen, en tegen het algemeen en volstandig gebruik aan te gaan, dat een Vrienden Schip alle Koopmanschappen bevrydt, die het inheeft (die geene *Contrebande* zyn) volgens den overal aangenomen regel, *vry Schip, vry Goed.* al wierden zy van de eene Vyandlyke haven naar de andere gebragt. Daar en boven hebben zy my gezegt, dat, schoon Uwe Majesteit de goedheid had, van hun hunne Goederen nu weder te geeven, vele van dezelve bedorven zyn, en onder andere het Koorn, 't welk het Schip de *Juffrouw Maria* inhad.

Aan den Heer de Croissy, 12 April 1685.

IK kan u verzekeren, dat de verklaringen die ik den Heeren van Amsterdam gedaan hebbe over de pryzen, waar in zy het

het meeste belang hebben, hun geensints voldaan hebben; en vermits het waarlyk volstrekt strydt met den inhoud der Traktaaten goederen, die geene *Contrebande* zyn, uit een vrienden Schip te ligten, hebbe ik de genen van hun die ik gesproken hebbe niet aangezet om zyner Majesteits antwoord aan den Raad van Amsterdam bekend te maaken; zekerlyk zou van Beuningen 'er een quaad gebruik van maaken, en ik bidde u vast te gelooven, dat een schielyk en gunstig recht in het tegenwoordig tydgewricht zeer nut voor 's Konings dienst zoude zyn. Gy ziet Myn Heer, wat de Heeren van Amsterdam moeten uitstaan; van Beuningen is een van die hun het meeste spels maaken; hunne Burgers en Kooplieden, zyn sterkst overtuigd van het voordeel, 't welk hunne Koophandel by 's Konings vriendschap kan vinden; zoo deeze reden door quellingen en tergingen weggenomen wordt, en men die Lieden den lust beneemt, zullen de Wel-meenenden hen onmogelyk in 's Konings belangen kunnen houden.

DE Heer de Seignelay antwoorde my, dat de Koning aan zynen Intendant te Toulon deed schryven, of om van hem te hooren, of de Fransche Schepen de de Hollandsche in der daad qualyk gehandeld hadden, en dat, indien het waar was, de Officiers die zich daar schuldig aan gemaakt hadden, gestraft zouden worden.

Brief des Heeren de Seignelay, van den 7 April 1685.

19 April 1685. DE Prins van Oranje verzocht den Heer Skelton eens keer naar Amsterdam te doen, om den Burgermeesteren van die Stad bekend te maaken, dat hy met den Koning van England volkomen verzoend was; dat hunne vriendschap oprecht was, en dat het zyne Groot-Brittannische Majesteit zeer aangenaam en hun in 't byzonder zeer voordeelig zoude zyn, indien zy aflieten van zich zoo hardnekkiglyk tegen de gevoelens des Prinsen van Oranje te verzetten.

IK deed den Heer Skelton bekennen, dat de Prins van Oranje niets anders zocht, dan zich met zoo veel voordeel, als hy kon te bedienen van de gedachte, daar men in Holland van zoude zyn, wegens zyne volkome eenigheid met den Koning van England, en dat hy gansch niet van meeninge was, om zich oprechtelyk met zyne Groot-Brittannische Majesteit te verzoenen; dat, indien hy zulks ernstiglyk begeerd had, hy alle die omwegen niet had behoeven te gebruiken, om het gemeen wys te maaken, dat hy zeer wel by hem stond; hy wist wel dat indien hy de vriendschap van den Koning van England door zyn gedrag verdiend had, die Heeren het draa bemerkt zouden hebben, en dat hy't hun dan wel zoude doen voelen.

WY ontdekten, dat Bentink heimelyk verstand hield met den Hertog van Montmouth, en dat hy dikwyl Brieven van hem ontving.

IK

IK vond middel, om een affchrift te krygen van den eerften Brief, die de Gezanten van den Staat aan den Raad-Penfionaris Fagel fchreeven, door welken zy hem bekend maakten, dat de Kon ng van England hun van een Verbond gefproken, en daar by gezegd had, dat, indien de Staaten Generaal een Verbond met hem maaken wilden, hy voor geene Mogendheid van Europa zoude vreezen. In dien Brief ftonden noch eenige andere dingen, waar over men veele Aanmerkingen in Holland maakte; onder andere, dat de Koning van England aan de Gezanten van den Staat betuigd had, dat hy altoos veele achting en genegenheid voor den Perfoon des Prinfen van Oranje gehad had, die van het Koningklyk Huis was, daar zyne Groot-Brittannifche Majefteit het Hoofd van was, en dat hy, om die reden fteeds zouden toonen, dat hy den Prinfe van Oranje een goed hert toedroeg, en ook, dat hunne Perfoonen hem des te aangenaamer waren, om dat zy hem op den raad en de voorftellinge des Prinfen van Oranje gezonden waren.

IK maakte den Koning bekend, dat de Engelfche vluchtelingen fterk in beweeginge waren; dat die te Dordrecht, te Amfterdam, te Utrecht en in andere Steden waren, zich naar Rotterdam hadden begeeven, en dat eenige alrede naar England overgegaan waren; dat de andere hen ftonden te volgen, en dat ik vaft wift,

dat

dat de Hertog van Montmouth zelf eene reize derwaart ſtond te waagen.

IK kreeg ook zeer heimelyk kennis, dat de Prins van Oranje de vriendſchap van Mylord Rocheſter vlytig zocht, en dat hy alle mogelyke pogingen deed, om die te verkrygen.

DE Vorſt van Waldek heeft aan de oproerigſte van alle Engelſche Officieren, die de Koning van England heeft doen afdanken, Brieven van aanbeveeling mede gegeeven aan den Prins van Baden, en aan de Generaale Officieren van het heir des Keizers.

29 April 1685. IK hebbe deezer dagen middel gevonden, om eenige der voornaamſte van den Staat te ſpreeken: ik hebbe hun doen begrypen, dat de verzoening des Konings van England met den Prinſe van Oranje niet oprecht was, en niet kon weezen, en dat zy in allen gevalle verzekerd moesten weezen, dat Uwe Majeſteit ſteeds zoude blyven by dezelfde gevoelens, daar hy ten hunnen opzichte in was, waar by ik noch zei, dat ik hun eens voor al verklaarde, dat het voorneemen van Uwe Majeſteit was, den Vrede in hunne Nabuurſchap te onderhouden, en hunnen Koophandel te doen bloeijen, en hunnen Staat by zyne Vryheid te houden. Dat het den Prinſe van Oranje en den Oostenrykers aan geene Lieden ontbrak, om valſche geruchten te doen uitſtrooijen; dat, indien zy 'er zich door lieten bedotten,

ten, zy zich zelven den schuld daar van moesten geeven, naardien ik hun van Uwer Majesteits wege verklaarde, dat, telkens als zy eenige vreeze hadden, en 'er my maar kennis van zoudeu hebben te geeven, en dat Uwe Majesteit, die valsche indruksels, zoo wel uit zoude wisschen, dat hun geene oorzaak van vreeze, of twyffel zoude overblyven, en dat zy het genoegen zouden hebben van in eene volkome zekerheid en veiligheid te leeven, zoo lang hun gedrag Uwer Majesteits genegenheid en goedheid zoude beantwoorden.

MEN stelt vast, dat de Prins van Nassau, zyn uiterste best zal doen, om de Staaten van Vriesland te beweegen, om den Staat van Oorlog op den tegenwoordigen voet te houden; men zegt, dat zyne Vrienden alrede eenige byzondere Heeren van die Regeeringe hebben doen veranderen; zoo dat, hoe groot eene hoope de Heeren van Amsterdam, sedert eenige dagen gehad hebben, dat die Provincie tot de afdankinge zoude besluiten, ik 'er Uwe Majesteit niet met volle zekerheid van zeggen kan, voor dat zy in de Staaten van Vriesland besslooten is.

VAN Beuningen, heeft de Regeerende Burgermeesters van Amsterdam, het hoofd zoo moede gemaakt met de voorslagen, die hy hun sedert eene Maand, en langer, onophoudelyk gedaan heeft van een Verbond met England te maaken, dat

zy

zy genoodzaakt zyn geweest hem hun misnoegen daar over te toonen, en hem te verklaaren, dat hy wel zoude doen, hen niet langer aan te zetten tot eene zaak die zy niet overeenkomstig met het belang der Republyk oordeelen. Van Beuningen, laat zich daar mede niet afzetten; en ik twyffele niet, of hy zal zyne oude Pogingen in 't kort weder vernieuwen. Sedert eenige dagen, heeft hy hun gezegd, dat hy zyn Ampt wilde nederleggen, en de Regeering verlaaten; hy verwachte ongetwyffelt, dat men hem bidden zoude, om 'er in te blyven: maar daar zal niet in gedaan worden, want men zou gaerne willen, dat hy 'er al uit was.

IK weet niet, SIRE, of de Prins van Oranje, zich van den last dien Uwe Majesteit my gegeeven heeft van den Staaten-Generaal, het onderwerp bekend te maaken van het Gehoor, 't welk de Markgraaf de Feuquieres by den Koning van Spanje zal verzoeken, niet zal bedienen om zyn best te doen, om den Staat van Oorlog op den tegenwoordigen voet te doen houden, voor ééne of twee Maanden. Evenwel, zie ik niet, SIRE, dat men 'er het minste gevolg uit kan trekken. My dunkt in tegendeel, dat de manier, op welke Uwe Majesteit zich verklaart, de Staaten-Generaal van eene volkome kalmte en rust in de Nederlanden moet verzekeren, en hun voor eene nieuwe zekerheid van het oprechte voorneemen Uwer

Ma-

Majesteit, om de rust in de Nederlanden te onderhouden, moet verstrekken. Ik hebbe nodig geoordeeld, daar vooraf kennis van te geeven aan de Wel-meenenden. Ik hebbe het den Burgermeester Witsen gezegd, die het aan de Heeren van Amsterdam geschreeven heeft. Hy scheen my volkomen overtuigd van de oprechte begeerte, die Uwe Majesteit heeft, om den Vrede in Europa te handhaaven, of, zoo dat niet doenlyk is, dien ten minsten in de Nederlanden te onderhouden. Ik twyffel niet, of de eerste indruk dien men den Heeren van Amsterdam, daar deezen morgen van gegeeven zal hebben, zal een goed uitwerksel voortbrengen.

IK hebbe deezen namiddag dezelfde bekendmaking gedaan, aan de Staaten-Generaal, die tot mynent gekomen zyn. Zy lieten niet naa my naar hunne gewoonte te verzoeken, dat ik hun het gene ik hun gezegd had, in geschrift overgave. Ik had my daar van kunnen verschoonen, zoo ik gewild had; want ik had kunnen volstaan, met hun te zeggen, dat het gene zaak was, over welke ik hun verzocht raad te neemen; dat het my genoeg was; hun de gevoelens en de goede neigingen van Uwe Majesteit bekend te maaken; maar het scheen my dienstiger het hun schriftelyk te geeven, om dat men uit de voorzorgen, die Uwe Majesteit neemt, ligt zien kan, dat Uwe Majesteit oprechtelyk te werk gaat, en om dat ik meende, dat de Raad-

Penſionaris Fagel, eene geheel andere gedaante aan die zaak zoude geeven, en dezelve in de Provinciën van den voor hem voordeeligſten kant vertoonen.

Brief des Konings 1685.

DE Koning ſchreef my den 24e April, dat hy voldaan was, over het antwoord des Konings van Spanje, aangaande den Keurvorſt van Beyeren.

3 Mey 1685.

DE Raad-Penſionaris Fagel, had alrede te kennen gegeeven, dat hy zich met voordeel van die zaak zocht te bedienen, zoo verre, dat hy voorhad 'er een punt van beſchryving van te maaken, en de Staaten van Holland terſtond te doen Vergaderen, om dat de beweeging, die dat in de Provincie van Holland zoude maaken, het volk zou doen meenen, dat die zaak van groot gewigt was, en zelfs indruk zoude maaken op het gemoed van eenige Regeerders der Steden, die niet alle even verſtandig zyn.

SKELTON zei my, dat men niet goed gevonden had, dat hy den Burgermeeſters van Amſterdam ginge verklaaren, dat zy iets behaaglyks voor den Koning van England zouden doen, indien zy zich niet langer tegen den Prins van Oranje kanteden; maar dat hy laſt had om hen te verzekeren, dat 'er eene naauwe eenigheid en een volmaakt goed verſtand tuſſchen den Koning van England en den Prins van Oranje heerſchte.

IK zond den Koning twee Brieven van de Hollandſche Gezanten, die het tegendeel toonden van het gene de Heer Skelton

ton my verzekerd had, te weeten, dat de Koning van England niets van den Prinſe van Oranje wilde vergen, en ook niets vóór hem, of ten zynen behoeve doen, voor dat het Parlement van England geſcheiden zoude weezen; dewyl die Brieven te kennen gaven, dat de Koning van England alrede volmagt had gegeeven aan Commiſſariſſen, om te arbeiden aan een Verbond met de Staaten-Generaal, en dat hy aan zynen buitengewoonen Envoyé in Vrankryk bevel gezonden had, om een zoo ſterk verzoek te doen ten behoeve van den Prinſe van Oranje, dat zy niet twyffelden, of zyne Allerchriſtelykſte Majeſteit zou zich genoodzaakt vinden dien Prins in zyne Souvereiniteit van Oranje te herſtellen.

VERMITS ik my gehouden achte, zyne Majeſteit van den ſtaat der zaaken deezes Lands te onderrechten, en dat ik zulks gemakkelyk kon doen door den Poſtbode, dien ik te rug zond, liet ik hem weeten, dat, indien de Koning van Groot-Brittanje by de Staaten-Generaal aanhield, om een Verbond met hem te maaken, ik my niet bedienen kon van dezelfde dreigementen, die ik eertyds gebruikt had, om het te beletten. De Staaten-Generaal meenden toen, dat zy zich onfeilbaar eenen Oorlog op den hals zouden haalen, indien zy eene *Ligue* met England ſlooten, dat zy tegenwoordig voor geenen Oorlog vreesden, en dat zy, wat ik hun ook mogte zeggen, niet beducht wa-

T 2 ren,

ren, dat de kryg een gevolg van hun Verbond met England zoude weezen, en dat ik door zulk een gedrag zyne Majesteit maar ten toon zoude ſtellen.

DAT, voor zoo veel men in eene Republyk van het toekomende kon oordeelen, ik wel geloofde, dat de Heeren van Amſterdam zich ſterk verzetten zouden, tegen een Verbond met England, en dat de Prins van Oranje niet magtig zoude zyn, om 'er hen toe over te haalen; maar dat het te vreezen ſtond, dat hy het zoude doen beſluiten met meerderheid van ſtemmen, indien de Provinciën van Vriesland en Groningen in zyne gevoelens traden, 't welk die van Groningen niet doen zou; maar dat men niet verzekerd kon weezen, dat de Heer Picard, Penſionaris van de Ommelanden, dezelve niet weder tegen de Stad zoude ophitſen, en de ſtem van die Provincie daar door doen vervalſen. Dat, wat die van Vriesland belangt, ik daar niets zekers van kon zeggen, dewyl die van de Regeeringe daar het alleen eens ſcheenen, om den Predikant vander Waayen te doen wegjaagen, en om te weigeren in het verdrag te ſtemmen, dat tuſſchen den Prins van Oranje, en den Prins van Naſſau was gemaakt; dat zy voor het overige ſedert dat vergelyk over alles zeer verdeeld waren. Ten anderen, dat de beweegreden van den Godsdienſt, waar van de Prins van Oranzich by hun bediende in der daad eenigen indruk in die Provincie gemaakt had; en

dat

dat, vermits men in Holland meende, dat de voornaamfte oorzaak van de overkomfte des Heeren Fucks den Godsdienft betrof, ik voor zyne aankomft vreesde.

DAT ik zoude trachten, noch byzonlyker onderrecht te worden van de gevoelens der Heeren van Amfterdam over den tegenwoordigen toeftand van zaaken, en te weeten, wat men van hun te verwachten had; maar dat ik zulks in eenige dage niet kon doen. Dat het niet gemakkelyk was, eene geregelde verftandhouding met hun te hebben, om dat van Beuningen 'er zich tegenftelde, en Hudde, die het meefte aanzien in die Stad had, ongemeen vreesachtig was; zoo dat hy 't niet zoù durven wagen eenige Briefwiffeling met my te houden, en ik genoodzaakt was, veele omwegen te gebruiken, om *Correfpondentie* met hun te houden.

DAT ik den Heeren van Amfterdam zonder moeite kennis kon doen geeven van Uwer Majefteits gedachten en voorneemens, dewyl ik zulks van den Heer Hudde verkreegen had, 't welk geene geringe zaak was; dat ik hunne gevoelens ook te weeten kon komen (hoewel vry bezwaarlyk) door middel van de genen, die het onder hen beft meenden, en yverigft voor de Vryheid des Lands waren. Dat ik echter noch niet van hun onderrecht had kunnen worden van wegen de Republyk en uit haaren naam, gelyk zy gedaan hadden toen men de Werving van zestien-duizend Mannen voorhad, en toen

'er over het Beſtand gehandeld werd, in welke beide zaaken van Beuningen zich naar het gevoelen zyner gantſche Stad geſchikt had; zoo dat zy toen alle eensgezind zynde gemeenſchap met my dorſten houden: dat is het eenigſte goed, dat van Beuningen deed, ſchoon de genen die niet recht achter de zaak waren, hem veel meer toeſchreeven, en zelfs veel meer dan hy verdiende; want zoo draa als hy zich in de zaaken had ingelaaten, had hy 'er berouw van.

TOEN de Heer van Amerongen naar Amſterdam ging, was hy voorneemens, van Beuningen, met den Prins van Oranje te verzoenen; hy was een boezemvriend van dien Burgermeeſter, en geen van beide waren zy vrienden van den Raad Penſionaris Fagel. De Heer van Amerongen vond van Beuningen volvaerdig, om door allerlei middelen de gunſt des Prinſen van Oranje te zoeken. Van Beuningen zei hem, dat hy van gevoelen was, dat de Staaten zich met England moeſten verbinden, zoo naauw, dat zy maar één en zelfde belang hadden. Dat men, dat Verbond gemaakt zynde, de laatſte banden, die zy door het Traktaat van *Aſſociatie* gelegd hadden, weder moeſt aanbinden, en dat hy den Prinſe van Oranje beloofde, dat, indien hy iets meer begeerde, hy in alle zyne voorneemens zoude treeden, en zyne belangen voortaan behartigen.

DE

DE Heer Van Amerongen, beloofde Van Beuningen getrouwelyk te schryven, alles wat de Prins van Oranje op die aanbiedingen zoude antwoorden, en quam in den Haag dien Prins daar verslag van doen: maar schoon hy sterk by hem aanhield, en hem zyne belangen op het krachtigste voorstelde, wilde de Prins van Oranje in 't geheel niet luisteren, naar eenigen voorslag van Vergelyk, met Van Beuningen, en hy gaf geen ander antwoord, dan, dat hy een Schoelje was, en nooit met hem te doen wilde hebben. Van Amerongen vond niet dienstig, dat antwoord over te brieven; zoo dat Van Beuningen, brandende van ongeduld, zynen Neef Heemskerk naar den Haag zond, om by den Heer Van Amerongen te verneemen, wat de Prins van Oranje geantwoord had. Van Amerongen maakte het den Heer van Heemskerk toen bekend.

DAAR in toonde de Prins van Oranje zich weinig Staatkundig; want indien hy Van Beuningen voor hem gehad had, schoon hy de Heeren van Amsterdam daarom niet tot zyne gevoelens had kunnen overbrengen, zou hy ze ten minsten verlegen gemaakt, en met Van Beuningens redeneeringen vermoeid hebben; en Van Beuningen zou'er misschien eenige hebben overgehaald, en de Stad van Amsterdam daar door buiten staat gebragt hebben, van het uit te houden, tegen den Prins van Oranje, 't en zy met groote moeite.

20 Mey 1685.

IK liet den Koning weeten, dat de Hertog van Montmouth, de Graaf van Argile, Mylord Gray, en de Engelschen van hunnen aanhang, drie Schepen, bevracht hadden te Amsterdam; dat Mylord Gray zich alrede aan boord van een van dezelve had begeeven, om ergens op de Kusten van England te landen. Dat de Graaf Van Argile ten eersten op het tweede zou gaan, dat van achtien stukken was, om op eenig Eiland, op de Kusten van Schotland aan land te gaan. Het derde zou ook op eenige andere plaats van de Kusten van England landen. Dat zy veele Purper-roode overrokken hadden laaten maaken, en dat zy op drie verscheide plaatsen oproer zouden verwekken, te weeten in Schotland, en op twee verscheide plaatsen van England. Dat zy overtuigd waren, dat, schoon hun getal klein was in den beginne, veele lieden zich by hun zouden voegen; en dat die zaak op het einde van Mey zoude uitbarsten.

DE Heer Skelton zond iemand naar Amsterdam, om bekent te maaken, dat de Hertog van Montmouth in Texel had liggen twee Schepen, gelaaden met Wapenen, die hy voorhad naar England over te brengen, om oproer tegen den Koning van Groot-Brittanje te verwekken; en hy liet den Heeren van die Stad zeggen, dat hy hun daar kennis van gaf, op dat zy'er in konden voorzien, dewyl de Schepen noch in hunne haven lagen. De Heeren van

Am-

Amsterdam gaven dien man ten antwoord, dat zy gene magt hadden buiten hun Rechtsgebied, 't welk zich niet uitstrekte tot aan Texel, en dat dit van de Staaten-Generaal afhing, tot welke de Heer Skelton zich moest keeren. Hy kreeg dit antwoord den 8e Mey, en ging terstond by den Voorzitter der Staaten-Generaal, verzocht een bevel van hem, om die Schepen te doen aanhouden. De Voorzitter der Staaten-Generaal zei hem, dat hy die magt uit zich zelven niet had, maar dat hy 'er des anderen daags verslag van zoude doen in de Vergadering der Staaten-Generaal, indien de Heer Skelton hem daar eenen Memorie van wilde geeven; Skelton, over die weigering gebelgt, wilde geenen Memorie geeven.

DE Heeren van Amsterdam en de Voorzitter der Staaten-Generaal hadden hem in hunne antwoorden de waarheid gezegt, de zaaken ten uitersten genomen zynde; maar het is aan den anderen kant zeker, dat, indien zy den Koning van England waarlyk hadden willen verplichten, het, om daar in te voorzien, genoeg geweest zoude zyn, dat zy van de zaak wisten, zelfs zonder dat de Heer Skelton hun dezelve bekent gemaakt had, en zonder dat hy verplicht was 'er hun eenen Memorie over te geeven.

EENE der voornaamste beweegredenen, daar de Heer Fucks om naar den Haag was gezonden, was, om den Keurvorst van Brandenburg te verbinden met

den Koning van England, en met de Staaten-Generaal.

HET voorwendsel van de reize van den Heer Fucks was, voldoening van de Staaten-Generaal te eischen over den Memorie, dien de Keurvorst van Brandenburg den Heere van Amerongen, op zyn vertrek van Berlyn, overgegeeven had. Die Memorie behelsde drie hoofdzaaken, de eerste raakte de Achterstallen der Onderstandgelden, welke de Keurvorst van Brandenburg verzocht, dat hem betaalt mogten worden, gelyk zy betaalt geweest waren aan de Bisschoppen van Munster en Osnabruck, tot op den dag dat de Staaten-Generaal den Vrede met zyne Majesteit gemaakt hadden, en welke de Staaten-Generaal niet verder meenden te moeten betaalen, dan tot het einde van 1676. De tweede betrof de vergoeding der schade, die het Hertogdom van Kleef geleeden had, geduurende den laatsten Oorlog, in welke de Staaten-Generaal gehouden waren den Keurvorst van Brandenburg te doen, uit krachte van hun Traktaat. De derde betrof ook de vergoeding, die de Keurvorst van Brandenburg eischte, voor de Landen in Pommeren, welke hy genoodzaakt was geweest aan Zweden weder te geeven.

DE Heer Silverkroon, eertyds Resident van Zweden in Holland, en die sedert drie jaaren bynaa altoos in Zweden of in het Hertogdom van Bremen is geweest, is sedert twee of drie dagen weder

der hier gekomen. Terſtond naa zyne aankomſt heeft hy my een bezoek gegeeven; en in dat eerſte bezoek heeft hy zich aan my verklaart over het voorneemen, dat de Heer Oliverkrans heeft, die Gezant te Nymegen is geweeſt. Hy ving zyne reden aan met my te vraagen, of ik meende, dat het Uwe Majeſteit niet onaangenaam zoude wezen, dat de Heer Oliverkrans, die naar Romen gegaan was by de Koninginne Chriſtina, door Vrankryk weder te rug quame, en of ik de zaaken niet zoo kon ſchikken, dat hy 'er met genoegen ontvangen wierde. Ik antwoorde hem, dat ik niet veele maatregels had te neemen, om hem te doen ontvangen met alle achting, die men aan eenen Man van zyne Verdienſten ſchuldig was; dat de Markgraaf de Croiſſy hem wel gekent, en altoos veel achting en aanzien voor hem gehad had. Ik voegde daar veele verplichtende dingen, raakende den Heer Oliverkrans, by, die in der daad zeer wel-meenende was, gelyk ik bemerkt had uit de redenen, en noch meer uit het gedrag van den Heer Cantenſtirn, zynen Schoonzoon, die eenigen tyd Reſident geweeſt was in den Haag. De Heer Silverkroon betuigde my eene overgroote blydſchap, over het gene ik hem van den Heer Oliverkrans zei, en naar ik bemerken kon, wilde hy die verzeekering hebben, voor en aleer hy zich aan my verklaarde, gelyk hy terſtond daar naa deed; want hy zei my; dat men

men den Koning, zynen Meester veele dingen in 't hoofd gehangen had, die ongetwyffelt valsch waren; dat de Heer Oliverkrans gaerne zoude onderzoeken, wat 'er van was; dat hy ook wenschte te verneemen, hoedanig zyne Majesteit voor den Koning van Zweden gezind was: Dat de Heer Oliverkrans misschien de gaauwste Man was, die men in Zweden kon vinden; dat hy eene overgroote genegenheid voor Vrankryk had gekreegen. Dat hy wist, in hoe onvermydelyk een noodzaakelykheid Zweden was, van met Vrankryk verbonden te zyn. Dat hy geen' last had, om iets voor te stellen; dat hy zelfs misschien niet terstond in staat zoude zyn, om zich te bedienen van het gene hy in Vrankryk zoude hooren, en ontdekken; maar dat het gene in ééne maand niet geschiede, geschiede in in twee; dat, om kort te gaan, hy last had, om my te zeggen, maar in zoo diepen vertrouwen, dat zyne Majesteit alleen het maar weeten mogt, dat het met toestemminge van den Koning van Zweden was, dat de Heer Oliverkrans in Vrankryk zoude komen, om de eere te hebben, van zyne Majesteit te begroeten, indien hy 'er hem verlof toe wilde geeven. Hy begeerde zelfs niet, dat de Heer Leliënroot te weeten quame, dat de Koning van Zweden van die reize geweeten had, of dat zy met zyne toestemminge ondernomen was.

Einde des Vierden Deels.

